

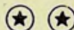
MAREA CRUDĂ



NICHOLAS MONSARRAT

volum 2

Vol. I–II Lei 22



MAREA CRUDĂ

Ora H+4 minute... În postul de echipaj era acum tăcere; loviturile încetaseră, vocile disperate tăcuseră. Torpila lovise într-un moment rău pentru mulți din oameni, cel mai rău și ultimul moment al vieții lor. Cînd s-a întîmplat explozia, în postul echipajului se aflau cei treizeci și șapte de oameni din bordul babord: marinari și fochiști, mîncînd, dormind, citind sau jucînd cărți sau domino, într-o căldură plăcută, dincolo de unica ușă etanșă închisă. Nici unul din ei nu a scăpat: majoritatea au fost omorîți de explozie, dar cîțiva au avut norocul sau nenorocul de a ajunge pînă la ușă; era deformată și înțepenită de explozie. Nu exista altă ieșire, decît gaura enormă provocată de torpilă, dar prin care pătrundea un jet năvalnic de apă.

EDITURA MERIDIANE

NICHOLAS MONSARRAT

MAREA CRUDĂ

VOLUMUL II

traducere și glosar de
CONSTANTIN PAPADOPOL CALIMAH

EDITURA MERIDIANE
București, 1975

PARTEA A PATRA

1942: BĂTĂLIA

1

Finele anului 1941 a adus oarecari victorii, dar în același timp a atins un grad de violență și dezastre care au dat tonul și anului următor. Chiar în preajma Crăciunului 1941, două din țările aliate au suferit pierderi navale considerabile: două mari nave ale Marei Britanii, *Prince of Wales* și *Repulse* au fost scufundate în cursul aceleiași bătălii, iar Statele Unite au suferit la Pearl Harbour o lovitură teribilă, pierzînd dintr-o dată jumătate din flota eficace. („Strașnic tărăboi a mai fost", îl auzi Lockhart spunînd pe un marinar în postul echipajului; și o altă voce anonimă răspunse: „Cea mai grozavă veste pe care am auzit-o de cînd m-a înțărcat maică-mea..."). După atac Statele Unite au intrat în război, venind în ajutorul aliaților într-un moment din cele mai critice; dar pentru acest nou aliat, Atlanticul n-a fost niciodată teatrul de război principal; de la început pînă la sfîrșit, Atlanticul a rămas în seama marinelor engleză și canadiană. Statele Unite erau absorbite de situația din Pacific, unde aveau de înfruntat năvalnica înaintare japoneză; în Atlantic, lupta dintre navele de escortă și submarine se dădea între

aceiași adversari, acum în a patra rundă, cea mai sîngeroasă din toate.

Bătăliile se țineau lanț, dezlănțuite spre o culme de sălbăticie și înverșunare; submarinele își mențineau o supremație netă, folosită cu mare abilitate și cruzime. Germania începea anul 1942 cu 260 de submarine și mai adăuga cîte 20 în fiecare lună, permițîndu-și să mențină concomitent în acțiune în Atlantic cîte 100 de submarine. Acestea formau un front opus drumului convoaielor, a căror interceptare și semnalare devenise o simplă rutină; combinau interceptarea cu un sistem perfecționat de atacuri în haită; 20 de submarine sau mai multe erau călăuzite spre un convoi și se abăteau în grup asupra lui, dîndu-i lovituri repetate pînă cînd resturile scăpau numai ajungînd în siguranța vreunui port. În fața acestei superiorități zdrobitoare, aliații nu opuneau decît eforturi minore, asemănătoare gesturilor zadarnice ale unui luptător care, pe ring, trebuie să facă față unei duzine de adversari înverșunați.

Numai în luna martie 1942 au fost scufundate 94 de nave, în mai 125, în iunie 144 — aproape 5 pe zi — și pierderile au continuat să se mențină tot restul anului la circa 100 de nave pe lună. Era perioada cea mai grea a războiului pe mare; dacă ritmul de distrugere continua, dezastrul aliaților devenea inevitabil. Navele de escortă se comportau cît puteau mai bine, folosind arme ofensive noi și erau secondate de mici portavioane transformate din nave comerciale; în plus, s-au creat „grupe de intervenție“ autonome compuse din șase sau opt nave de escortă care încrucișau continuu pe mare, gata să vină în ajutorul convoaielor în situație grea. Eforturile au adus cele mai bune rezultate înregistrate de la începutul războiului: în primele șapte luni ale anului 1942, au fost scufundate 42 submarine iar în noiembrie au fost dis-

truse 16, cifră record ; proporția distrugerilor de submarine era dublă față de anul trecut, dar și submarinele își dublau victoriile... În general onorurile victoriilor — dacă termenul de onoare se poate aplica la o luptă atît de neumană și de perfidă — erau de partea inamicului, cu zdrobitoare superioritate. Dacă valul dezastrelor nu putea fi stăvilit și inversat, bătălia Atlanticului era pe cale de a decide soarta întregului război și cauza apărată de aliați, sugrumată de foame și de lipsa materialelor de război, se putea prăbuși în ruine. Despre această bătălie a Atlanticului, Churchill a spus odată : „E un război de tatonare, de scufundări, de ambuscade și de stratageme, de știință și marinărie".

Într-adevăr, așa era acest război și i se puteau aplica calificative și mai crude, căci deseori sîngele șiroia mai abundent decît apa.

2

În amintirea celor de pe *Compass Rose* s-au gravat unele întîmplări oribile și urmele lor au rămas adînc întipărite, rezistente la orice încercare de a le îndepărta. Așa a fost întîmplarea cu „Timonierul mort" ; tuturor acestor întîmplări li se dădea, chiar în momentul respectiv sau la reamintirea lor, o denumire distinctivă. Caracterul fantastic al acestei întîmplări a provocat remarca lui Morell :

— Ne aflăm probabil pe meleagurile Olandezului zburător...

Remarcă făcută cu sînge rece, așa cum reacționau la asemenea întîmplări. Baker a fost primul care, în timpul cartului de dimineață, a observat o barcă ce înainta temerar în plin mijlocul convoiului, necedînd nimănui pasul și provocînd un formidabil cor de sirene în timp ce,

una după alta, navele se vedeau obligate să-și modifice drumul pentru a evita o coliziune. Chemat pe comandă, comandantul privi barca cu binoclul ; se vedea că era în derivă de multe zile, corpul era ondulat de umezeală și vela, sfîșiată și decolorată, nu mai păstra forma normală și pierdea jumătate din vînt. Dar la pupa, timonierul, aplecat pe eche, menținea drumul cu siguranță : după regulile stricte de drum, în calitate de navă cu vele, avea prioritate, dar îi trebuia curaj ca să-și valorifice acest drept fără a da atenție consecințelor posibile.

Părea că se îndreaptă spre *Compass Rose*, ceea ce avea un sens, cu toate că, astfel, provoca crize cardiace multor comandanți de nave de pe parcurs ; navele de escortă erau mai bine echipate pentru a salva pe supraviețuitori, ceea ce probabil navigatorul solitar știa. Ericson opri nava și așteptă ca barca să se apropie ; aceasta menținea drumul drept spre ei cînd, brusc, făcu volta sub vînt în urma unei rafale și trecu aproape pe sub pupa lui *Compass Rose*. Un marinar aruncă o bandulă și toți strigau atrăgîndu-i atenția ; dar fără a face vreun efort să apuce bandula, omul nici măcar nu ridică ochii și barca se îndepărtă.

— Poate că este surd, spuse Baker, dezorientat, dar nu poate fi în acelaș timp și orb...

— Este cel mai teribil surd pe care l-am întîlnit vreodată, spuse Ericson, devenind îngrijorat.

Reluînd mersul încet, ajunseră paralel cu barca și-i tăiară vîntul, obligînd-o să se oprească. Cineva de la centrul navei aruncă o gheară de pisică și barca fu trasă bord la bord. Răbdător și imobil, omul din barcă părea că nu-și dă seama de prezența lor. Marinarul șef Phillips sări în barcă, care se balansă ușor, și interpelă încurajator :

— Hei, camarade !

Apoi, intrigat de imobilitatea ciudată a figurii celui de la eche, se aplecă și îl atinse cu mîna ; cînd se redresă, era galben de emoție și dezgust.

Ridicînd capul spre Lockhart, care aștepta la mijlocul comenzii lui *Compass Rose*, îngăimă :

— Sir, apoi... se precipită să vomite peste bordul bărcii.

Ericson ghicise : omul era mort de multă vreme, picioarele goale întinse pe panouri îi erau subțiri ca niște suluri înguste de hîrtie iar mîna care ținea echea nu era decît o ghiară osoasă. Ochii, cu aerul de a privi atît de îndrăzneț drept înainte, erau orbite goale ; probabil că o pasăre de mare îi ciugulise ; poate o sută de zile cu soare și o sută de nopți de frig îi pîrlise pielea feței ridată și uscată.

Barca nu avea nici compas, nici hartă ; butoiașul cu apă era gol și spart. Nu se putea ști de cînd naviga astfel singur, plin de speranță în moarte ca și în viață, îndreptîndu-se spre larg, depărtîndu-se mereu de uscatul care se afla la o mie de mile în urmă.

Apoi a fost incidentul cu „Nava bombardată“, cea mai teribilă încercare a limitelor de îndurare impuse vreodată. A început în mijlocul oceanului cu un mesaj radio incomplet, singurele părți clare din el fiind „S.O.S.“ și un punct, cu latitudine și longitudine, aflat la aproximativ 400 mile la nord de convoiul lor. Restul era un amestec de grupe din cod, din care, odată „restaurate“, nu se mai înțelegeau decît cuvintele „bombă“, „foc“ și „abandonare“. După multă ezitare, *Viperous* a decis că merita să fie detașată o navă de escortă pentru a face cercetări, fără multe speranțe, căci nu era sigur de exactitatea punctului indicat și nu se putea destina o navă pentru o cercetare de prea lungă durată ; mai exista apoi prezumția că mesajul putea fi fals — sau o glumă din partea unui opera-

tor radio care se distra, sau tentativa unui submarin de a induce în eroare, ceea ce se mai întîmplase. *Viperous* a decis că totuși era cazul să se încerce o eventuală salvare și făcu lui *Compass Rose* semnalul : „Cercetați în legătură cu S.O.S.-ul de astăzi de la ora 13“ Ceva mai tîrziu, adăugă prin radio : „La revedere“.

Prima parte a sarcinii era ușoară : consta în a veni cu 90 de grade la babord, a mări viteza pînă la 15 noduri și a păstra acest cap și viteză douăzeci și șase de ore la rînd. Toți se bucurau de această variație, ca un cîine ținut de obicei în lesă de o înceată cucoană bătrînă și care, deodată, scapă ; nu mai aveau un convoi de supravegheat, nu se mai temeau de mesajul unui ofițer superior care, trezit din siestă, să-i întrebe cu ce dracu se ocupau. *Compass Rose* alerga cu vîntul și marea înapoia traversului, care-i provocau uneori ambardee puternice, greu potolite de timonier ; nava era singură, despicînd ca într-o pictură valurile cenuși, reci, în direcția unui orizont pustiu.

A navigat astfel toată noaptea și a doua zi toată dimineața, fără să observe vreo bucată de lemn, vreo velă, nici un fum, dominată de impresia vastității oceanului și a formidabilei ascunzători pe care o constituia. Sute de nave navigau în același timp pe Atlantic și totuși *Compass Rose* părea a fi singura : nimic nu-i dovedea că nu rămăsese, deodată, unica navă plutitoare din lume.

Dar cînd au ajuns în zona unde trebuiau să înceapă cercetările, termenul „ascunzătoare“ le-a revenit în minte, de astă dată ca o ofensă îndreptată contra lor ; era în mijlocul după amiezii unei zile reci și deprimante de februarie și peste trei ore cădea noaptea ; căutau o navă care poate fusese bombardată, poate scufundată, și care poate transmisese greșit punctul și se afla la o longitudine cu totul diferită, departe de cea indicată cu o jumă-

tate a globului. Pe o foaie de calc cu pătrățele, Ericson trasă o cercetare pe zonă, un drum pentru *Compass Rose*, constînd dintr-o serie de patrate extinzîndu-se sub vînt în direcția în care ar fi putut deriva nava naufragiată. Se formau astfel pătrate cu latură corespunzătoare la șapte mile : la fiecare două ore, zona descrisă avansa cu șapte mile spre nord-est. Apoi punea pătratul pe hartă pentru a ține la zi punctul final și au început să împartă oceanul după acest model.

Era foarte frig, se întuneca și începu să ningă ; pe măsură ce orele treceau, fără să observe ceva și fără cel mai mic semnal de contact pe ecranul radarului, oamenii de pe *Compass Rose* se dezinteresau de obiectivul cercetărilor, fiind preocupați mai mult de starea vremii : vîntul devenea tot mai puternic, ninsoarea aducea un frig pătrunzător, marea era furioasă și zgomotoasă ; acestea erau realități imediate și simțămîntul anterior al urgenței cercetărilor se estompa treptat, nu mai erau atît de obsedați de nava bombardată (dacă exista) și de echipajul ei (dacă mai trăia) ; în plus, frigul devenea nemaipomenit de chinuitor... Către miezul nopții se dezlănțui o adevărată furtună de zăpadă ; la ora 4 dimineața, cînd Lockhart luă de cart, abia ajuns pe comandă, în noaptea neagră ca ceaunul, simți frigul biciuindu-i fața și pătrunzîndu-l pînă la oase.

— Se vede ceva ? îl întrebă pe Moreli.

— Absolut nimic... Dacă sînt în derivă pe o asemenea vreme, vai de capul lor !

Nu s-a observat „nimic“ tot restul nopții și nici toată dimineața următoare ; la amiază, vîntul slăbi oarecum și ningea doar intermitent, cu fulgi fluturînd ca într-o carte poștală ilustrată pentru sărbătorile Crăciunului. Fără a și-o mărturisi deschis, începură să se întrebe dacă cercetările nu duraseră prea mult. Navigau de două zile și în

cursul ultimelor douăzeci și patru de ore „măturaseră“ aproape șase sute mile pătrate întindere de apă ; nu li se putea cere mai mult.

— Mi-am adus aminte că azi este sfîntul Valentin, spuse deodată Ferraby lui Baker, în timpul orelor liniștite ale cartului de după amiază.

— Notează faptul în jurnalul de bord, mormăi Ericson auzind ; tot n-o să avem altceva de trecut...

Nu aveau obiceiul să-și mărturisească deschis îndoiala sau ezitarea ; cei doi locotenenți se considerau acum și ei liberi să se întrebe despre situație, dacă n-ar fi cazul să renunțe la expediție, să se întoarcă și să uite.

La început, ecoul apărut pe radar era foarte slab ; dar se accentuă ; era chiar nava, nava care li se dăduse sarcină s-o găsească. Au dat brusc peste ea, fiindcă pînă în ultimul moment fusese mascată de vîrtejurile ninsorii, și au observat că este un mic cargou cu marcă de coș suedeză. Abandonată, deriva sub vînt ca un biet cerșetor care se strecoară prin mulțime ; era puternic canarisită, comanda și prova îi erau ondulate și înegrite de foc, iar comanda-prova, pe care o bombă sau un obuz o atinsese direct, avea aerul unei cuști de metal îndoită și desfăcută prin evaziunea unui prizonier violent și puternic. Una din bărcile de salvare lipsea ; cealaltă spînzura de curenți, pe jumătate răsturnată și goală. Altceva nu se vedea.

Compass Rose ocoli încet și cu precauții nava ; nu se auzea nici un zgomot, nici o mișcare în afară de căderea ușoară a ninsorii pe puntea goală. Au sunat cu sirena, au tras o lovitură de tun numai cu pulbere ; tot nu s-a mișcat nimic. S-au oprit, au lăsat o barcă la apă cu Morell, marinarul șef Tonbridge, tînărul semnalizator Rose și fochistul Evans. În timp ce se îndepărtau, Ericson se aplecă peste balustradă cu megafonul în mînă și le strigă :

— Nu vă așteptăm stînd pe loc, căci am putea atrage un submarin... Nu vă îngrijorați dacă ne pierdeți din vedere.

Morell făcu un gest de înțelegere cu mîna, dar nu-i răspunse ; nu se mai preocupa de *Compass Rose* ci, dinainte îngrozit, se gîndea la ceea ce vor găsi pe cargoul abandonat.

„Nu sînt făcut pentru astfel de lucruri, își spunea el în timp ce abordau nava abandonată ; nu sînt făcut pentru bombe, sînge, brutalitățile dezastrului..."

Cînd Tonbridge sări pe puntea înclinată cu barbeta și legă barca, Morell își adună tot curajul ca să-l urmeze, deși, subconștient, ar fi preferat să-l lase doar pe Tonbridge să pătrundă pe navă, să vadă despre ce e vorba, în timp ce el ar fi așteptat rezultatul ; de fapt, nu îi era frică : pur și simplu se îndoia că va fi în stare să decidă ce măsuri să ia față de o situație necunoscută și, desigur, destul de oribilă.

Urcă totuși în tăcere și se opri pe punte ; înalt și grav în mantaua galbenă, cu cisme de marinar în picioare, privind prin ninsoarea continuă comanda prăbușită, ordonă lui Evans :

— Coboară în interiorul navei și vezi pînă unde s-a ridicat apa.

Lui Tonbridge :

— Rămîi lîngă barcă.

Si lui Rose :

— Vino cu mine.

Pașii răsunau pe puntea de fier, lăsînd urme pe zăpadă cum lasă copiii în grădină, dimineața. Împrejur, liniște completă, atît de completă cum nu poate fi decît pe o navă blestemată.

Contrar temerilor sale, Morell nu a leșinat, nu a vomitat și nu s-a discreditat în ochii subordonaților, deși

ceea ce au descoperit era oribil : comanda primise o lovitură directă și se declarase un mic incendiu ; un alt incendiu mai important izbucnise mai înainte, între puțul punții și teugă. Nu se putea ști cîți oameni se aflau pe comandă cînd a fost atinsă : nici un corp nu mai era întreg și fragmentele răspîndite păreau, la prima vedere, că aparținuseră unei întregi companii. Probabil că fuseseră șase inși ; acum erau în descompunere și resturile aderau de pereții despărțitori ca o tapiserie sinistră, lucind ici și colo cu strălucirea ternă a unei picturi pe jumătate uscată. Întreaga punte părea a fi decorată cu sînge și bucăți de carne. „Cînd tatăl meu a tapetat salonul, gîndi Morell, nu i-a venit o asemenea idee..." Mîna timonierului mai strîngea încă timona, dar nu era decît o mînă detașată, fără legătură cu un corp ; peste tot se vedeau zdrențe de uniforme, mațe, smocuri de păr ; pe o suprafață plană, profilul unui craniu se imprimase ca o caricatură murală oribilă, făcută din bucăți de piele și fragmente de oase.

„Ai murit cu gura deschisă, gîndi Morell, privind cu ochi insensibilizați la oribila imprimare ; sper că pronunțai cuvinte politicoase..."

Se apropie de partea deschisă a comenzii și de sus, de deasupra apei, privi marea pe care ninsoarea cădea încet, presărînd un subțire strat de zăpadă, dar care se topea îndată. Împrejur, nimic vizibil, doar un cenușiu anonim ; începea să se întunece. *Compass Rose* se arătă un moment, apoi dispăru. Morell se întoarse către Rose care aștepta, cu lanterna de semnalizare în mînă, și se priviră reciproc. Figurile lor serioase exprimau aceeași dorință de a se obișnui cu acest abator și a nu se lăsa emoționați. Era unul din episoadele războiului la care participau și cu care trebuiau să se obișnuiască, înfruntîndu-le cîteodată fără efort, cîteodată cu greutate.

Morell se gîndi că Rose avea tot atîta dorință ca și el să părăsească comanda... Își potrivi vocea și spuse :

— Să vedem ce a constatat Evans, apoi vom face un semnal.

Cargoul nu putea fi pus în mers, dar era în stare să fie remorcat ; deși compartimentul mașinilor și o magazie erau inundate, apa nu se ridica mai sus și nava putea pluti multă vreme. Rose semnală lui *Compass Rose* situația. Cînd luă cunoștință, Ericson cumpăni între a remorca imediat epava sau a cerceta împrejurimile pentru a găsi barca lipsă și eventualii supraviețuitori. După două nopți în derivă pe furtuna glacială, erau puține șanse să mai fie în viață ; dar din moment ce nava putea pluti, nu risca prea mult prelungind cercetările cu o zi. Poate că Morell ar fi trebuit să rămînă la bordul cargoului unde, desigur, multe trebuiau puse în ordine.

„Rămîi la bord, sfîrși prin a-i semnala lui Morell ; mergem să căutăm barca de salvare și revenim mîine dimineață..." Apoi, fără să vrea, adăugă : „Ești bucuros că rămîi acolo ?"

„Bucuros, gîndi Morell... Ce năstrușnică idee !..." Se lăsa noaptea și rămîneau singuri în acest coșciug plutitor, timp de peste douăsprezece ore de întuneric, privind ninsoarea, ascultînd marea și avînd drept companie cadavrele de pe comandă.

„Relativ bucuros..." începu el să-i dicteze lui Rose, apoi schimbîndu-și părerea, căci nu era momentul de a glumi, spuse scurt :

— Răspunde : „Totul în regulă".

Apoi chemă pe Tonbridge și pe Evans pe puntea de comandă, de unde trebuiau să înceapă a face ordine.

Niciodată n-a uitat Morell noaptea aceea. Au profitat de ultima lumină a zilei pentru curățenie : operație dezgustătoare, pe care întunericul crescînd o făcea tot mai

intolerabilă. Au muncit în tăcere, răsuflînd scurt, neprivind prea de aproape ceea ce făceau: tot ce aruncau peste bord dispărea imediat, marea miloasă le ascundea. O singură dată, după ce muncise din greu într-un colţ al comenzii, Tonbridge întrerupse tăcerea spunînd:

— Păcat că nu avem un furtun de stropit cu apă, domnule.

Morell nu răspunse, şi nici ceilalţi; locul unde se găseau, cu întunericul tot mai dens, era destul de elocvent.

Au mîncat proviziile aduse cu ei şi au făcut ceai pe reşoul cu spirt găsit în bucătărie; apoi s-au instalat pentru noapte în îngusta cameră a hărţilor, în spatele comenzii. Se aflau acolo saltele, cuverturi şi o lampă cu care au încălzit puţin aerul; era suportabil, dacă nu te lăsai pradă gîndurilor...

Dar Morell se lăsă pradă şi gîndurile îi distruseră orice speranţă de somn, aşa că hotărî să iasă pe punte. Tovarăşii lui adormiţi îl iritau, căci scăpaseră coşmarului care îl obseda pe el. Dacă ar mai fi rămas lîngă ei, nu s-ar fi putut opri de a inventa un pretext ca să-i trezească. Tiptil, coborî scara, respirînd cît mai puţin la traversarea punţii cu puţ şi dînd la o parte perdeaua de pînză care camufla teuga, cu precauţii de conspirator. Avansă un pas şi simţi înaintea lui un gol; aprinse un chibrit şi constată că se afla într-o vastă sală de mese plină de umbre şi completă tăcere. Pe o masă lungă erau aşezate tacîmurile: farfurii cu friptură pe jumătate mîncată, bucăţele de pîine, cuţite şi furculiţe părăsite în grabă în momentul catastrofei. Nimeni nu va mai termina acele bucate; desigur, mesenii erau morţi. „Am început să gîndesc automat" îşi spuse Morell în timp ce flacăra chibritului se stingea. Era un automatism firesc în faţa unei realităţi crude.

Urmărit de fantome se îndreptă spre pupa, pe puntea acoperită de zăpadă. Vîntul gemea straniu în greement, apa plescăia sub picioare. Nava nu era imobilă, se balansa, obligată să înfrunte tot timpul marea. Nu era plăcut sub cerul liber ; pe punte erau prea multe umbre, cu forme necunoscute, ascunzînd poate surprize. De exemplu, că nava nu era abandonată și că un marinar înebunit se mai ascundea, apărînd la colțul următor cu o secure în mînă... Sau că pe punte se descopereau urme proaspete pe zăpadă, acolo unde ei nu călcaseră.

La piciorul catargului se mișcă o mică umbră. Morell își strînse pumnii în buzunarele mantalei, cu nervii încordați. Umbra se depărtă și Morell strigă :

— Stai !

O pisică mieună și fugi.

În fine, s-a făcut zi și, odată cu ea, a apărut și *Compass Rose*. Nu găsise nimic, nici barcă, nici supraviețuitori și nici Morell n-avea ceva special de raportat. Au aruncat o bandulă la bordul cargoului, apoi o parîmă ușoară din fibre de cocos și în sfîrșit, parîma groasă de remorcă. Nu exista vinci de ancoră pentru a o trage la bordul navei bombardate și Morell, împreună cu oamenii săi, au tras parîma cu mîna, bucată cu bucată, de li se părea că nu se mai termină niciodată. Dar au reușit pînă la urmă, au luat volta, au dat semnalul și s-a început remorcarea.

Au navigat cu mai puțin de trei noduri, chiar pe vreme bună, și au fost necesare zece zile pentru a termina călătoria. În fiecare dimineață, îndată ce se făcea ziuă, Morell saluta pe Lockhart cu mîna, de la bordul navei remorcate ; în fiecare seară, cînd se dădea cu sifleea „Întunecați nava", Lockhart îi făcea un semn de rămas bun lui Morell. Zi după zi, noapte după noapte, cele două nave legate prin cordonul lor ombilical constituiau o admira-

bilă țintă pentru orice submarin. Dar au ajuns în cele din urmă la gura fluviului Mersey unde s-au separat și cînd Morell cu subordonații săi au revenit pe *Compass Rose* li s-a părut că se trezesc dintr-un coșmar căruia nu credeau să-i mai supraviețuiască.

— Îți pare rău că părăsești nava aceia ? îl întrebă ironic Lockhart pe Morell, cînd acesta reveni la bord.

— Nu, răspunse Morell, mîngîindu-și barba de zece zile, nu-mi pare rău.

Privea la nava lăsată în urmă, luată în primire de două remorchere ale portului.

— Aș putea spune că imaginea vinovatului care scapă din lanțuri este doar o pură concepție dintr-un roman.

Un alt incident, mai greu de calificat, a fost cel denumit „Întîmplarea cu comandantul". Escortau un convoi spre Gibraltar ; ca de fiecare dată, și în această călătorie spre sud au pierdut numeroase nave și cînd se aflau la numai două zile de sfîrșitul ei, haita de submarine îi urmărea cu înverșunare. Ericson părea că se interesează în special de o navă comercială din capul convoiului ; o privea deseori cu binoclul, minute în șir și, invariabil, îndată ce se făcea ziuă, era primul obiectiv pe care îl căuta. Nava a scăpat pînă în ultima zi ; apoi, cînd s-au ivit zorile după o noapte de dezastru, nu mai exista ; următoarea navă din pupa îi luase locul.

Îndată ce s-a luminat de zi, *Viperous* a făcut semnalul devenit obișnuit : „Navele *Fort James, Eriskay, Bulstrode Manor, Glen MacCurtain* au fost scufundate noaptea trecută. Modificați lista convoiului în consecință".

Citind semnalul, Ericson avu o expresie care făcea de prisos orice comentar. A rămas pe comandă o oră întreagă, privind tăcut convoiul, apoi deodată îi spuse lui Wells :

— Trimite un semnal: „Către navele de escortă, din partea lui *Compass Rose.* Rog comunicaţi numele supravieţuitorilor de pe *Glen MacCurtain*".

Semnalele de răspuns au venit destul de tîrziu, nu erau îmbucurătoare. *Viperous* şi alte două nave de escortă au răspuns: „Nici un supravieţuitor". Corveta din coadă a semnalat: „Doi marinari, un fochist chinez" Nava de salvare care aveá sarcina de a se ocupa de supravieţuitori a comunicat: „Secundul, doi matelоţi, un fochist, cinci indieni". Au mai aşteptat, dar n-a mai venit nici un semnal; probabil că *Glen MacCurtain* se scufundase rapid. Ferraby, care era de cart, spuse ezitînd:

— Nu au fost mulţi salvaţi, sir?

— Nu, răspunse Ericson, n-au fost mulţi.

Mai aruncă o privire la orizont, apoi se apropie de scaunul său de pe puntea de comandă şi se aşeză, copleşit.

Curînd, o navă comercială din coada convoiului începu să transmită un semnal cu eclipsa; Wells îl notă, mormăindu-l ca pentru sine; evident, transmiterea nu era la înălţimea standardelor navale. Apoi:

— Pachebotul polonez a transmis un semnal, sir, spuse cu voce tot mai înceată; este cam ciudat: „Am recepţionat semnalul dumneavoastră din întîmplare; am salvat un om de pe nava ce vă interesează".

— Întreabă cum îl cheamă, ordonă comandantul cu voce joasă, dar atît de încordată că toţi cei de pe comandă îl priviră miraţi.

Cînd nava poloneză răspunse, Wells citi încet semnalul, pe măsură ce era transmis:

— Este ofiţerul al patrulea, începu el, pronunţînd literă cu literă: E-R-I-C-S-O-N... ; la fel ca numele dumneavoastră, sir.

— Da, spuse Ericson. Îţi mulţumesc, Wells.

A mai fost un incident, o întîmplare în care Lockhart a avut un rol care l-a afectat teribil, întîmplare rămasă cunoscută sub denumirea „Omul ars".

De obicei Lockhart nu se mai ocupa prea mult de cei salvați: Crowther, infirmierul, se dovedise competent și înțelegător și Lockhart se amesteca numai cînd acesta nu putea face față singur. Dar încă o dată, pe măsură ce anul nenorocirilor avansa, a fost o revărsare de oameni răniți sau extenuați, necesitînd îngrijiri medicale : *Compass Rose* luă la bord patruzeci de supraviețuitori de pe două nave scufundate, așa că Lockhart își preluă vechea sa funcțiune de medic.

Mica infirmerie cu două cușete era plină și, ca mai înainte, răniții așteptau în postul de sub teugă. Lockhart străbătu aglomerația, fără a mai simți aceeași repulsie încercată cu doi ani înainte cînd asemenea scene erau noi pentru el ; dar și tabloul actual nu era mai puțin deprimant : aceleași rînduri de supraviețuitori uzi, murdari, tremurînd, răspîndind miros de păcură și de apă de mare ; regăsea, ca și altă dată, în ochii figurilor disperate, cînd sentiment de ușurare, cînd de teroare ; unii beau ceai, alții vomitau sau își povesteau întîmplarea pe care nimeni nu o asculta. Crowther adunase într-un colț pe cei care aveau nevoie mai urgentă de îngrijiri : pe cei mai epuizați, pe cei care sufereau și se temeau că mor, pe cei care suferea atît de mult, încît își doreau moartea.

Crowther era aplecat asupra unuia din aceștia din urmă, un marinar a cărui salopetă murdară era tăiată punînd în evidență o rotulă spartă. Lockhart aruncă o privire asupra celorlalți răniți și înțelese care era prioritar ; se apropie de el ; îl susțineau doi camarazi, cu atenție ; de mirare că mai era conștient, că mai avea forța să geamă, să încerce să-și smulgă parcă ceva din piept. De la gît pînă la brîu suferise teribile arsuri de gradul trei, toată

suprafaţa pielii era jupuită şi arsă, ca şi cum ar fi fost pus într-o frigare care se oprise din învîrtit şi răspîndea un miros indescriptibil de carne arsă. Durerea pe care i-o provocase primul contact cu apă sărată, depăşise desigur orice imaginaţie.

— A fost atins de o răbufnire de flacără de la căldare, spuse unul din cei care-l susţineau. Păcură aprinsă. Puteţi să-i faceţi ceva ?

„Ce să-i fac, gîndi Lockhart, poate doar să-l pun cît mai repede în sicriu..." Se aplecă asupra bietului om : carnea era umflată şi băşicată, figura omului, fără gene şi sprîncene şi fără părul din partea din faţă, avea un aer inexpresiv şi aproape inconştient. Doar ochii, plini de suferinţă şi surpriză, nu erau lipsiţi de expresie. „Dacă nenorocitul şi-ar putea îndoi gîtul şi privi propriul lui piept, îşi spuse Lockhart, n-ar mai vroi să se chinuiască şi ar cere un revolver ca să termine mai repede".

— Ce aveţi pentru arsuri ? întrebă pe Crowther.

— Aceasta, domnule, spuse Crowther, după ce căută în geanta de prim ajutor şi întinse ceva pe care o duzină de mîini binevoitoare îl trecură lui Lockhart ca şi cum ar fi fost un elixir de viaţă : un mic tub cu unguent, de mărimea unuia de pastă de dinţi, purtînd imaginea unui copil surîzînd şi inscripţia : „Pentru a uşura suferinţele arsurilor ; de folosit cu moderaţie".

„Cu moderaţie, comentă în sine Lockhart ; chiar dacă l-aş economisi ca pe o pulbere scumpă de platină, mi-ar trebui cam două tone". Ţinea tubul în mînă şi privi din nou în jos, la supravieţuitor.

Unul din oamenii care îl susţineau, îi spuse acestuia :

— Iată doctorul, te va pansa şi vindeca.

Ochii fără gene se fixară pe figura lui Lockhart, ca şi cum acesta ar fi fost Mîntuitorul însuşi.

Lockhart luă un tampon de vată, puse unguent pe el și, stăpînindu-și profunda repulsie, începu să-l treacă foarte încet pe zona pieptului ars.

Chiar înainte de a începe, îi spuse bietului om:

— Este o pomadă calmantă.

Și se gîndea, parcă astupîndu-și imaginar urechile: „Este firesc să țipe". Își aminti de o pictură veche în care se vedea un om chinuit în timp ce un bărbier-chirurg începea să-l opereze; prietenii încercau să-l insensibilizeze dîndu-i să bea rom, sau se pregăteau să-l amețească cu loviturile unui ciocan de lemn... Nefericitul ars, încă teribil de viu, se contorsiona ținut de cei doi camarazi, în timp ce Lockhart mînuia tamponul cu blîndețea duioasă a unei mame; observă însă că lua și o parte din carne care, straturi-straturi, se detașa și se lipea de vată, oricît de grijuliu manipula tamponul.

Oamenii dimprejur tăceau, figurile li se contractau de oroare și milă, unguentul era întins din ce în ce mai profund și carnea continua să se desfacă ca o pictură coșcovită. „Mă întreb cît timp va mai rezista", gîndi Lockhart văzînd, fără surpriză, că într-un loc ajunsese pînă la o coastă care apărea albă, necrezut de curată. „Cred că ceea ce fac nu servește la nimic" își spuse el cînd, în sfîrșit, nenorocitul leșină și cei doi marinari care îl susțineau se întoarseră cu ochi întrebători și neîncrezători. Aproape nu mai rămăsese nimic din unguent: pieptul deschis părea fundația unei clădiri prăbușite. „Mai bine mori!" gîndi el, continuînd teribila operație, dezgolindu-i iarăși un tendon. „Mori, te rog, nu mai pot continua și nu mă pot opri atît timp cît ești viu".

În spate auzea o duzină de oameni respirînd puternic, în timp ce o nouă bucată de carne adera la tampon, pe care îl manipula totuși cu infinite precauții. Atras de

cercul celor ce priveau scena cu atenție, Crowther se apropie și el, întrebînd :

— Se poate face ceva, sir ?

Lockhart negă din cap și gîndi : „Crede că fac minuni ?" Pe coasta descoperită curgea sînge. „Mori, te rog mori, mă comport ca un imbecil, nu este posibil să te vindec, nu mai ești bun de nimic, doar de o înmormîntare cuviincioasă..."

Brusc, pentru un moment, omul deschise ochii și-l privi pe Lockhart cu o expresie de profundă surpriză, ca și cum i-ar fi ghicit gîndurile și-ar fi înțeles că nu era îngrijit decît cu prefăcătorie. Corpul i se contorsionă și un spasm îi parcurse carnea jupuită.

— Nu te mișca, Jock ! spuse unul dintre camarazi.

Și Lockhart gîndi din nou : „Mori", aplicînd ultimul rest de unguent pe mușchiul umărului, care cedă imediat și se separă de ligament. „Mori, fii bun și mori mai repede !"

Dar repetă cu voce tare, mecanic, cu cel mai stupid aer din lume :

— Este o pomadă calmantă.

Însă buzele îi schițau aproape cuvintele : „Mori acum ! Nu te încăpățîna ! Nimeni nu mai are nevoie de tine în halul ăsta ; nici n-ai mai avea poftă de viață dacă te-ai putea vedea ! Mori, te rog !"

În fine, docil, dar mult prea tîrziu, nenorocitul muri.

Și a mai fost incidentul „Scheletelor".

La finele unei după amiezi de vară *Compass Rose* se grăbea să ajungă convoiul, căci rămăsese departe în sud. căutînd un avion anunțat că se prăbușise în mare. N-au găsit nici o urmă de avion și *Viperous* le-a transmis prin radio : „Reîntoarceți-vă imediat", așa că doreau să reîntîlnească convoiul înainte de căderea nopții. Suprafața mării era netedă ca oglinda, cerul albastru, senin. Pe

punte, cea mai mare parte goi pînă la centură, oamenii se bucurau de ultima oră de soare cald. Era o zi care invita la hoinăreală ; păcat că trebuiau să mărească viteza și au regretat și mai mult cînd operatorul anunță : „un contact suspect“ la mai multe mile de drumul lor și au trebuit să se abată pentru a vedea despre ce era vorba.

— Ecoul este foarte slab, adăugă operatorul cu ton de scuză. și confuz.

— Mai bine să mergem să vedem despre ce este vorba, spuse Ericson lui Morell care îl chemase pe comandă. Nu se știe niciodată... Ce poate fi ceva mic și confuz ? adăugă el, surîzînd.

Prin gîndul lui Morell trecu imaginea grotescă a unui om mic de statură, care se întoarce acasă după o noapte bine stropită ; dar se abținu și răspunse :

— Poate o epavă, sir, sau un submarin chiar la suprafața apei.

— Poate delfini, spuse Ericson, mai bine dispus decît altă dată cînd era trezit din somn... Sau alge cu foarte mari purici de mare sărind pe ele... În orice caz, nu sînt bucuros, nu aș fi voit să pierdem timpul.

De fapt, n-au pierdut mult timp, pentru că *Compass Rose* a parcurs foarte repede distanța și ceea ce au găsit, nu i-a reținut mult timp. Wells, care dintre oamenii echipajului avea ochii cei mai buni, a fost primul care a observat pe suprafața mării niște pete ce se măreau încet, încet, pînă cînd de la aproximativ o milă s-a văzut că erau capete și umeri : o grupă de oameni plutind în apă !

— Niște supraviețuitori, strigă Ericson, mă întreb de cînd sînt acolo !

Au aflat curînd : *Compass Rose* s-a îndreptat spre ei, cu echipajul îngrămădit pe punte spre a-i privi ; un moment, Ericson își aminti că se năpustiseră odată asupra

unor supraviețuitori, distrugîndu-i pe toți. „De astă dată, nu se va mai repeta“, gîndi el, reducînd viteza.

De astă dată însă n-ar mai fi fost nevoie să reducă viteza ; dacă ar fi dat buzna peste ei, n-ar fi fost nimic.

Se părea ciudat că oamenii aceia nu strigau, nu făceau semne, ca de obicei în asemenea cazuri ; că nu înotau spre navă, ca să scape mai curînd de pericolul morții. Apoi, cu binoclul, Ericson văzu că nu era cazul să se grăbească căci oamenii purtați de apă și menținuți la verticală de centurile de salvare nu erau decît schelete de oameni morți demult.

Grupul de cadavre ieșind din apă, cu fețe și cranii înălbite, păreau că așteaptă un autobuz care trecuse pe acolo cu douăzeci de ani înainte și aspectul era oribil. Erau nouă, pluteau pe apă, la patru sau cinci yarzi unul de altul ; ici și colo, cîte o pereche erau mai apropiați, parcă se îmbrățișau. *Compass Rose* se învîrti în jurul lor, provocînd un val care agită scheletele într-un dans macabru. „Sînt nouă, gîndi cu oroare Morell, o întreagă echipă, dar cu ce scop ?“

Apoi au văzut că scheletele erau legate între ele cu o parîmă trecută peste mijlocurile trupurilor și care se tîra în apă. Cînd valul siajului navei îndepărtă două cadavre unul de altul, parîma se întinse brusc între ei, împroșcînd apa și restul reuniunii macabre oscilă, părînd că salută acest semn de camaraderie.

„Dar este o nebunie, își spuse Ericson, privind scena, în timp ce *Compass Rose* făcea cercuri în jur ; este un vis urît, un coșmar ; probabil că sînt astfel de luni întregi !“ Într-adevăr, sub pielea galbenă nu mai subzista nici urmă de carne, nimic nu amintea viața și omenescul. Muriseră și au continuat să piară chiar dincolo de mormînt, dincolo de momentul în care ultimul în viață își găsise odihna.

Comandantul gîndi un moment să-i adune; dar la ce bun? Să-i aduni ca să-i coși în saci și să-i arunci din nou în mare? Nu; *Compass Rose* era grăbită.

— Nu înțeleg rostul parîmei, se miră Morell cînd reluară mersul, prăsindu-i; la ce folosea?

— Cred că, spuse Ericson după o perioadă de gîndire și cu voce aproape stinsă, cred că s-au aflat într-o barcă în care pătrundea apa și s-au legat împreună cu parîma ca să nu se despartă în timpul nopții; aveau astfel mai multe șanse să fie găsiți.

— Și nu au fost găsiți.

— Da, spuse Ericson, întrebîndu-se cît timp le-a trebuit acestor oameni ca să moară, ce au simțit cînd și-a dat duhul primul din ei, cînd au pierit jumătate și dacă nu cumva ultimul nu înebunise, încercînd să plece înot, remorcîndu-i pe toți ceilalți, deși se știa pe el însuși condamnat în compania lor... Înfiorătoare întîmplare!

Dar cea mai cumplită dintre întîmplări, constituind o culme de oroare pe acest ocean plin de cadavre, a fost cea a „Petrolierului în flăcări".

Ca pe toate navele de escortă din Atlantic, echipajul de pe *Compass Rose* nutrea o vie admirație pentru oamenii care navigau la bordul petrolierelor. În călătoriile lor de cîte trei sau patru săptămîni, trăiau ca pe un butoi cu praf de pușcă: încărcătura lor, sufletul războiului, era cea mai periculoasă din toate; o singură torpilă, o mică bombă, chiar un glonte de mitralieră putea transforma nava într-o torță. Se întîmplase destul de des în convoaiele escortate de *Compass Rose*; de multe ori asistaseră la moartea marinarilor de pe un petrolier sau adunaseră puținii supraviețuitori care, fără cea mai mică ezitare, semnau un nou angajament pe alt petrolier, îndată ce ajungeau în port.

Grație acestor iremediabili marinari, se puteau procura cartelele de benzină de la garajul din colț și cînd respectivii vedeau sau citeau în ziare că se risipea sau fura benzină, se gîndeau cu furie și oroare cîte vieți costase acea benzină.

Nu este de mirare că pentru oamenii de pe *Compass Rose* spectacolul cel mai odios din tot războiul a fost cel al unui petrolier torpilat. Făcea parte dintr-un convoi de cincizeci de nave ce se îndreptau încărcate spre Anglia și aveau pentru el o afecțiune specială ; îl iubeau cum iubeau cîteodată navele pe care le cunoscuseră din convoaie anterioare, sau care aveau coșuri ciudate, sau care mințeau în privința capacității lor de a ține pasul cu restul flotei. Țineau la acest petrolier pentru că, după toate evidențele, constituise ținta numărul unu a submarinelor care îi atacaseră : timp de trei nopți consecutive, submarinele scufundaseră nava de dinaintea petrolierului, pe cea care îl urma și nava corespunzătoare din coloana învecinată; cum se apropiau de uscat, devenea extrem de important să se termine călătoria cu bine. Dar n-a avut noroc : în ultima zi, în larg, cînd munții Scoției începeau să se arate la orizont, inamicul l-a lovit mortal.

A fost torpilat în plină zi, într-o frumoasă după amiază; după obișnuita perioadă de teamă, după obișnuita așteptare, a urmat zgomotul exploziei submarine, apoi, de pe nava pe care se munciseră s-o protejeze, a izbucnit în vîrtejuri o colosală coloană de fum și flăcări și, într-un minut, lungul corp s-a aprins aproape de la un capăt la altul.

Navele cele mai apropiate de petrolier și cele din urmă s-au dat la o parte, ca oamenii care evită o groapă pe drum și *Compass Rose* s-a îndreptat spre el pentru a-i da ajutor. Dar nu exista încă un mijloc de ajutor eficace în cazul unei nave astfel lovite. Păcura proiectată spre cer de

explozie îl învăluise în flăcări ; acum ea țîșnea din corpul navei și se întindea pe apă de jur împrejur, petrolierul devenind punctul central al unei imense suprafețe de flăcări. Un adevărat zid de foc, dar care mai avea o spărtură, spre prova, unde se adunase echipajul : mici siluete alergînd și împleticindu-se cu grabă furioasă spre unica lor șansă de salvare. Agitau brațele, strigau, ezitau înainte de a se arunca în apă ; *Compass Rose* a înaintat atît cît putea îndrăzni și le striga să riște saltul. Era periculos să se apropie, căldura era intolerabilă, chiar de la distanță. Urletele și gesturile frenetice ale oamenilor pe fondul de flăcări și fum, la bordul navei inundată de păcură arzîndă, constituiau o veritabilă scenă de iad.

Pe teugă erau vreo douăzeci de oameni, care trebuiau să se decidă să se arunce în apă cît mai curînd... Unul după altul, după ezitări, au sărit în mare, căderea lor ridicînd spume albe detașate pe cenușiul sumbru al corpului navei ; curînd, toți înaintau înot spre *Compass Rose*. De pe comanda acesteia, și de pe puntea pupa se auzeau strigăte de încurajare, pe măsură ce înotătorii se apropiau.

Curînd însă, oamenii de pe nava de escortă au observat că pe suprafața mării petrolul se întindea și lua foc treptat, înaintînd mai repede decît reușeau înotătorii. Curînd și aceștia și-au dat seama de ce se petrecea, au început să strige și să privească din cînd în cînd în urmă, accelerîndu-și mișcările, ca prinși brusc de demență.

Au fost ajunși de foc unul cîte unul. Cei mai în vîrstă și cei cărora centura de salvare le încetinea înotul, au sucombat primii, apoi a venit rîndul înotătorilor mai puternici, fără centuri de salvare, fiindcă nici unul nu a fost suficient de bun înotător ; au fost ajunși de flăcări unul după altul și au ars de vii.

Compass Rose, în imposibilitate să se mai apropie, nu i-a putut salva nici pe cei care ajunseseră destul de aproape de ea. Acum, nori negri de fum întunecau cerul ; pe punte oamenii transpirau, incapabili să-i ajute pe nenorociţii care strigau să fie salvaţi. Cu propria lor încărcătură de păcură şi de muniţii nu se puteau apropia, aşa că i-au abandonat pe toţi cei care strigau după ajutor, mila fiindu-le învinsă de groaza pericolului care îi ameninţa şi pe ei înşăşi.

Cu totul neputincioşi, pe comandă, martorii atrocei drame tăceau, nu erau în stare să facă ceva. Unul din oamenii de veghe, un tînăr marinar de şaptesprezece ani, plîngea în tăcere privind focul ; lacrămile îi curgeau încet şi nu se ştie dacă erau de furie, de compasiune pentru cei ce mureau atît de crud sau de neputinţa de a întreprinde ceva pentru ei.

Compass Rose a rămas locului pînă cînd a pierit ultimul om ; zona unde se găsea petrolierul şi cei cuprinşi de flăcări ardeau continuu ; apoi a plecat. La aproape cincizeci de mile distanţă încă se mai vedea coloana de fum ; iar la căderea nopţii se mai distingea o lucire la orizont, cîteodată o fulgerare ; dar oameni nu mai erau ; era doar monstruosul lor rug funerar.

3

A revenit încă o dată perioada permisiilor de lungă durată.

Permisiile se deosebeau între ele, ultima fiind mai plăcută sau mai dezagreabilă decît precedenta. În timp de război nimic nu rămîne nemişcat, nici în linia întîi, nici în spatele frontului ; anii războiului consumă oameni şi resurse, dar viaţa îşi urmează cursul. Nimic nu stă pe loc, nu

aşteaptă pacea pentru a deschide un alt capitol. Oamenii îmbătrîneau, femeile îi iubeau mai mult sau mai puţin, sau se reîndrăgosteau ; se năşteau copii, alimentaţia devenea tot mai dificilă, datoriile ajungeau la scadenţă ; un unchi murea, lăsînd un testament bizar, mama venea să locuiască cu copiii ; zugrăveala se scorojea pe tavanul camerei de baie şi, din cauza distanţei şi a despărţirii nu puteai să te ocupi de un copil bolnav, să repari zugrăveala camerelor sau deteriorările dragostei ; oamenii sperau, erau încrezători, se lăsau asiguraţi sau înşelaţi şi acceptau ceea ce găseau cînd se întorceau acasă. Distanţele erau prea mari, comunicaţiile prea dificile pentru a lua în acelaş timp parte la evenimentele de pe mare şi la cele de acasă iar marea avea prioritate, indiferent de preferinţele lor.

Copilul lui Gregg nu a fost o reuşită ; Gregg se declarase gata să închidă ochii în privinţa originii lui dubioase ; ar fi fost posibil, dacă copilul ar fi fost atrăgător, vesel sau cel puţin sănătos, dar nu era decît un avorton bolnăvicios şi ţipător, care îi amintea lui Gregg un zdravăn tip numit Walter, de care era cît pe-aici să fie asasinat. Gregg se bucurase de permisie şi de a fi din nou cu Edith şi cu copilul ; dar acum îl cunoştea prea bine pe acest ţînc palid, înapoiat şi murdar, care umplea casa de ţipete şi cea mai mare parte a bucătăriei cu scutece murdare. Cît despre Edith, i se părea că n-o mai recunoaşte.

Îndoiala l-a asaltat într-o seară cînd revenea de la cumpărături şi o necunoscută, de vîrstă mijlocie şi în uniforma Serviciului voluntar al femeilor, ieşea de la el de acasă, aruncîndu-i o privire întrebătoare, apoi un surîs ostil, în timp ce el se da la o parte ca să-i permită să treacă. A urmărit-o un moment cu privirea, apoi a intrat în bucătărie. Ca de obicei, scutecele se uscau pe sfori întinse

în fața focului și copilul scîncea în leagăn ; într-un miros de mîncare, de urină și de rufărie pîrlită, Edith citea o revistă ilustrată, la colțul sobei. Gregg își aruncă boneta pe masă și întrebă :

— Cine era ?

— De cine întrebi ? făcu Edith ridicînd capul.

— Femeia care a ieșit adineauri.

— Aa ! aceea ! spuse Edith cu un gest din umeri ; o bătrînă băgăcioasă de la Centrul de asistență socială.

— Ce asistență ?

— De la Consiliul municipal. Le trimete prin case, probabil că nu au altceva mai bun de făcut.

De astă dată Gregg simți nevoia să lămurească problema ; se așeză în fața ei.

— Și de ce vine pe aici ? întrebă el.

Edith căscă și-i răspunse fără să-l privească :

— A venit să vadă copilul, zice că e activitate socială.

— Și ce a spus ?

— Vine să se ocupe cîteodată de el.

— Vrei să spui că îi dă de mîncare ?

— Da, și să stea, cum ți-am spus, cîteodată cu el.

— Dar nu stai tu cu el ?

— Desigur. Nu te necăji, Tom. Îți spun că vine numai pentru că îi place să-și bage nasul. Toate acestea, din cauza unei citații... Bătrînă nerușinată... Pariez că nimeni nu a încercat să-i facă vreun copil.

— Citație ? întrebă Gregg cu sprîncenele încruntate ; pentru ce ?

— S-a făcut un raport, spuse Edith, îmbufnată, după un moment. Într-o noapte copilul a plîns.

— Și atunci ?

— S-a crezut că l-am lăsat singur acasă. Dar dormeam, Tom, îți jur. Nu l-am auzit, asta-i totul. Și cineva a făcut o plîngere.

— Pentru ce nu mi-ai spus nimic ?

— Pentru ca să nu-ți mai fac griji. N-are nici o importanță, sînt niște caraghioși.

— Totuși, nu sînt lucruri plăcute.

Ca și în alte dăți, el se întrebă dacă s-o creadă. Nu putea decît să facă supoziții despre ceea ce se petrecea în absența lui... Se duse să privească copilul care sugea o lingură de lemn. Figura îi era mică și crispată ; avea bube în jurul gurii, pe cearceafurile murdare și în dezordine picioarele aveau aerul unor bețe palide. „Dacă ar putea vorbi" gîndea Gregg și, întorcîndu-se către nevastă-sa :

— Nu-l lași oare singur, Edith ? Nu pleci noaptea ?

— Sigur că nu.

— Mă mir că nu l-ai auzit plîngînd.

— Știi cît de adînc dorm.

Tot la Londra, Lockhart se ocupă cu patru lucruri, după care i se păru că a ajuns la un punct mort : se duse la un concert ; îl vizită pe un director de ziar la care lucrase înaintea războiului, predîndu-i un articol despre corvete — sub rezerva aprobării Amiralității ; luă o baie de aburi și-și comandă o uniformă nouă, ornamentată cu mici frunze de stejar, semn că fusese citat cu ordin de zi. Acest program i-a luat două zile, apoi căută ce să mai facă și nu găsi nimic în perspectivă. Nu se plictisea : nici un londonez nu se plictisește la Londra ; se afla doar în permisie însă, în general, viața îi părea lipsită de sens. Acum lumea lui era *Compass Rose*, și nimic altceva ; departe de navă, avea impresia unei stări de provizorat, așteptînd momen-

tul în care să părăsească acest simulacru de viață și să se întoarcă la fapte reale.

Evident, era absurd : ar fi trebuit să profite de concediu. Dar, la uscat, ceva lipsea, ceva care să dea un sens acestui interludiu ; de exemplu o persoană de la care să-ți iei rămas bun înainte de a pleca...

Mai tîrziu, însă cînd a luat trenul în gara Euston și i-a văzut pe peronul nr. 13 pe permisionari, nu a mai fost atît de sigur. Atmosfera de bun rămas universal se părea că dăunează în același timp și trecutului, și viitorului : îmbrățișările, lacrimile, gurile avide care se căutau o ultimă dată, arătau fără îndoială că permisia cu perspectiva separării fusese tristă și că, pentru același motiv, viitorul era trist pentru cei doi smulși unul de lîngă altul. Nu era greu să înțelegi influența acestei tristeți asupra moralului și eficienței combatantului ; făcea în mod necesar parte din război, dar îi aducea prejudicii. Marinarii nu ar fi trebuit să aibă nici o legătură cu uscatul pentru a fi capabili să dea ce aveau mai bun la ora sacrificiului ; gîndul continuu la cămin nu putea decît să le slăbească curajul și să le întunece judecata care trebuia să fie limpede și îndreptată asupra unui singur scop.

„Dacă aș fi amorezat ca aceștia, se gîndea Lockhart observînd cu coada ochiului pe unul din fochiștii de pe *Compass Rose* luîndu-și un rămas bun sfîșietor de la nevastă-sa, la întoarcerea la bord, mîine dimineață, aș mai fi bun de ceva ?..." Dar în același moment și-a dat seama de falsa mulțumire de sine a acestui gînd și în curînd, în timp ce trenul pleca îndreptîndu-se spre nord, se întreba dacă existau reguli generale în această privință ; poate că un om avea nevoie de tandrețea unei iubite sau a unei soții, singurul lucru care-l făcea să suporte războiul ; din contra, pe altul, orice întrerupere a rutinei îl dezorienta

şi trebuia să-şi impună un fel de legămînt monahal pentru a fi util în război.

Aceasta era tocmai situaţia lui, dar nu era complet sigur ; obişnuit înainte de război cu societatea femeilor, era convins că din proprie voinţă renunţase la ea pe durata ostilităţilor... Pînă în prezent totul mersese bine, dar în ultimul timp începuse să creadă că o concesie la slăbiciunile omeneşti ar putea fi profitabilă.

De exemplu, în faţa lui, în timpul lungii călătorii de o zi şi o noapte, se afla o blondă membră a Serviciului auxiliar feminin al forţelor aeriene, ai cărei ciorapi gris tern nu reuşeau să-i ascundă picioarele atrăgătoare ; umerii ei erau făcuţi parcă pentru mîngîiere, ochii, deschişi mari, gata să-i arunce o privire chiar în ambianţa necorespunzătoare a compartimentului înghesuit, erau susceptibili să te îmblînzească, rănindu-ţi inima.

Reveria sa senzuală din timpul zilei se transformă treptat în somnolenţă nocturnă şi cu aceasta se încheie lungul drum spre nord.

Ericson nu a avut parte de visări pe timp de zi, şi nici de noapte ; permisia a început-o foarte obosit, dorea doar să doarmă, să se destindă şi să meşterească prin casă pînă la întoarcerea pe navă. Era un program pe care Grace îl înţelegea şi la care ea se adapta, dar al treilea membru al familiei, mama lui Grace, era incapabilă să-l admită. Interpreta foarte bizar lenevia ginerelui, ca o insultă la adresa lui Grace şi a ei însăşi, sau faţă de felul cum era ţinută gospodăria. Îmbătrînind, se înăcrise şi din fortăreaţa ei din colţul focului („vechiul meu fotoliu", îşi spunea Ericson), emitea cu jumătate voce comentarii dezagreabile, care lui Ericson îi tulburau liniştea atît de necesară.

— Ar trebui să iasă mai mult cu tine; i-e rușine de tine? o întreba ea pe fiică-sa, cînd se aflau toți trei împreună.

Ericson era plictisit să fie tratat ca un mic băiat tolerat să asculte discuția persoanelor în vîrstă.

— N-am chef să ies, spunea Grace, mă simt bine acasă.

— Ba ai chef să ieși! Ești încă femeie tînără. La ce îi servesc toate decorațiile de pe piept, dacă nu iese niciodată din casă și nu le vede nimeni?

Ericson, al cărui piept era ornat doar cu panglica albă și albastră a Crucii meritelor excepționale, lăsă ziarul în jos și spuse indulgent:

— Te înșeli, crucea mi-a fost acordată pentru că am distrus un submarin, nu ca să mă grozăvesc în sus și în jos pe Lord Street, împreună cu Grace.

— Nu este firesc, spuse bătrîna, strîmbînd din nas... Ar trebui, Grace, să te ducă și la bordul navei. Este doar comandantul!

— Mamă! făcu Grace cu repros.

— Nava este în curs de refacere, spuse Ericson, scurt.

— Totuși cred că s-ar putea organiza un dineu agreabil; ar mai fi o schimbare pentru Grace.

— N-am chef de vreo schimbare, spuse Grace.

— Dacă e vorba să mănînc carne conservată, prefer mai bine aici acasă, decît într-un careu, în frig galcial, spuse Ericson.

— Și de ce carne conservată, aș vrea să știu? Sînt sigură că Grace nu pregetă să-ți facă tot ce-ți place. Toată ziua trebăluiește în bucătărie și nu merge nicăieri... Cînd trăia tatăl tău, Grace, ieșeam de două ori pe săptămînă.

„Bietul om! gîndi Ericson, reluînd citirea ziarului, probabil că de aceea a murit timpuriu..." Regreta că se amestecase în discuție, niciodată nu rezulta ceva bun; bătrîna

continua cu pisălogeala ei. Dar mai tîrziu, singur cu Grace, o întrebă :

— Într-adevăr ți-ar place să ieșim seara, în loc de a sta acasă ?

— Îmi place ceea ce îți place și ție, răspunse ea cu un surîs tandru ; știu cît ești de obosit cînd vii de pe mare.

Îi strînse brațul, un gest rar de afecțiune din partea lui.

— Nu știu ce m-aș face fără tine, Grace... Dar maică-ta mă scoate cîteodată din sărite ; mereu se plînge, orice am face sau n-am face.

— A îmbătrînit, George.

— Toți îmbătrînim, replică el cam iritat. Și eu îmbătrînesc teribil ; dar nu este un motiv să-i bat pe alții la cap, fără încetare, ca să mă manifest că mai sînt în viață.

— Tu ești altfel.

— Și tu.

Ea surîse din nou și adăugă :

— Se spune că, pînă la sfîrșit, fetele seamănă întotdeauna cu mamele lor.

— Atunci va fi vai de mine peste douăzeci de ani !

— Lasă, George... Ce faci după amiază ?

— Am să dorm... Îi aruncă o privire și surîse. Bănuiesc că vrei să te elegantarisești și să mergem în vizite !

— Nu, spuse ea cu seriozitate. Fă-ți somnul, îl meriți. Vizite vom face cînd se va termina războiul.

Tallow și Watts stăteau la o masă într-un local din Lime Street, bînd bere și privind la cei ce se distrau jucînd cu flesete. Pe masă, înaintea lor, se aflau cele două șepci de maiștri principali ; uniformele bine croite, cu nasturi și insigne aurite, păreau mult prea elegante în acel cadru. Localul era plin, întunecat și neconfortabil. Cu ocazia unuia din ultimele bombardamente, toate geamurile fu-

seseră sparte și înlocuite cu scînduri așa că, în plină zi, erau aprinse luminile și mirosea a închis. De fiecare dată cînd se deschidea ușa, un curent de aer puternic le biciuia gleznele și un om striga de la capătul barului :

— Fiți atenți, să nu se zărească lumina ! Ne fac pilaf pe toți !

În tot cursul anului trecut repetase aceleași cuvinte, în fiecare noapte ; avusese discuții pe această temă cu diverși, dar de obicei oamenii îl priveau chiorîș și nu spuneau nimic. Ușa se închidea automat și avea o draperie groasă ; dar atmosfera era de local de mîna a treia.

Tallow și Watts își petrecură toate serile permisiei în acest local. Era la fel ca alte localuri din cartier și cel mai apropiat de căminul unde locuiau. Fără să-și mărturisească prin vorbe, purtau amîndoi doliul trecutului, regretul confortului și al atmosferei plăcute din casa de pe Dock Road. Atunci permisiile aveau un rost ; acum își pierdeau vremea în asemenea localuri, dormind în ceea ce i s-ar fi potrivit mai bine denumirea de azil de noapte și luînd mesele cu ceai și pateu cu carne la restaurantul din colț. Nu se obișnuiau încă cu ruptura de trecut. Watts evitase tot timpul să se refere la tristețea cauzată de moartea lui Gladys Bell, tocmai cînd lucrurile păreau să se aranjeze atît de bine. Nu căuta nici să se convingă, nici să-și imagineze că bomba căzută la numărul 29 de pe Dock Road pusese capăt unei iubiri romantice ; ar fi fost o căsătorie rezonabilă și liniștită, așa cum dorea... Plîngea moartea lui Gladys, cum Tallow plînsese torpilarea lui *Repulse*, vechea navă pe care servise ; trecutul promițător se destrămase, lăsînd un vid acolo unde nu ar fi trebuit să existe așa ceva.

Ușa localului se deschise ; curentul de aer ridică rumegușul de lemn de pe podea și omul de la bar spuse din nou :

— Fiţi atenţi la lumini, o să ne facă pilaf pe toţi!
— Ce imbecil! spuse Tallow morocănos.
— E un pisălog, adăugă Watts.
Apoi tăcură din nou şi reîncepură să bea privind la jucătorii de fleşete; un om scund, cu şapcă de stofă, reuşise o lovitură precisă, provocînd admiraţia celorlalţi jucători. Watts spuse:
— Se cunoaşte că s-a antrenat straşnic înainte.
Apoi se sculă, strînse paharele goale şi se duse cu ele pentru a aduce un nou rînd.

Ferraby se juca în grădină cu copilul; dar nici copilul nu era acelaşi, nici Ferraby.
Fetiţa avea acum optsprezece luni şi începea să vorbească; îşi exprima voinţa şi voinţa părea a-i fi dirijată împotriva lui. S-ar fi spus că tensiunea şi nervozitatea de care nu putea scăpa se comunica copilului îndată ce-l atingea. Cînd avea nevoie de cineva sau dorea să fie consolată, fetiţa alerga către mama ei, nu către el şi, dacă Ferraby o lua în braţe, după cîteva clipe se zbătea să se degajeze, apoi se menţinea la distanţă prudentă. Uneori fetiţa îl observa şi pe figura ei vioaie se observa teamă; el era necăjit şi mirat. Cum de ghicea ea teribila lui stare de spirit? Ce putea însemna pentru un copil mic mîna lui tremurîndă? De ce la contactul cu el, micul ei creier percepea îngrijorarea şi haosul gîndurilor lui?
Era obsedat de ideea fixă a unei morţi violente, un coşmar continuu. Privind trupul delicat şi catifelat al copilului, îşi aducea aminte de alte trupuri, nici delicate şi nici catifelate: trupuri zdrobite, arse, care se dezagregau îndată ce erau scoase din apă. Sub buclele brune ale micuţei vedea un craniu albit; sub umerii frumoşi, un sche-

let golit de ape. Gîndul morţii îl obseda lîngă copil şi îl simţea mai teribil lîngă soţia lui.

Multe săptămîni n-a fost în stare să facă dragoste cu Mavis din cauza unei imaginaţii nebune, părîndu-i-se că corpul ei era putrezit şi că se putea rupe în două de la brîu în sus, fără posibilitate de a mai reuni părţile.

În grădina liniştită a casei, fetiţa pronunţă :

— O frunză... arătînd cu degetul arborele de deasupra capetelor.

— Da, o frunză, repetă Ferraby şi întinzînd mîna, îi strînse încet piciorușul.

— Nu ! strigă îndată copilul şi se îndepărtă, fixîndu-l cu ochi gravi, neîncrezători.

— Nu-ţi fac nici un rău, draga mea, spuse el.

Fetiţa ezită, apoi făcu un pas, dar un pas înapoi. Şi înainte ca el să-şi mai poată stăpîni imaginaţia nebună, copilul luă o altă înfăţişare, pe care nu şi-o putea scoate din minte : în locul piciorului micuţ şi durduliu vedea o aşchie de os ieşind de sub o cuvertură ; micul deget roz dus la gură, devenea degetul unui om care încearcă să vomite pentru a-şi debarasa stomacul de păcura otrăvitoare înghiţită.

Se întoarse şi se întinse, tremurînd din tot corpul.

Morell se spăla pe mîini în toaleta unui local de noapte, cînd auzi doi ofiţeri aviatori vorbind despre soţia lui. Rezultatul a fost că atunci cînd, în sfîrşit, se întoarse cu Elaine acasă, izbucni o ceartă teribilă care a durat mai multe zile şi nu s-a potolit nici pînă la sfîrşitul permisiei, cînd a plecat cu un fatal sentiment de supunere şi de învins.

Cei doi aviatori erau cam băuţi ; au intrat în toaletă la cîteva minute după Morell şi nu l-au observat, aplecat

cum era peste chiuvetă. Dar a auzit fiecare cuvînt, cu toate vorbele lor cam încîlcite.

— Ginul ăsta e mult mai bun, spuse primul.

— Al meu este gin curat, dragul meu, replică celălalt.

— Asta o spune șarlatanul care ți l-a procurat.

— El știe... Cine este tipa ceia cu rochie roșie ?

— Un fel de actriță, dragul meu, Elaine Swainson.

— Aa ! Ea este... O cunoști ?

— Am cunoscut-o, cîndva. În prezent are pretenții mai înalte ; sînt necesare multe galoane pe șapca pe care o pui la piciorul patului ei.

— E ceva de făcut ?

— Cred că da... Încearcă-ți norocul, dacă ai chef. Poate că este dispusă să lase mai ieftin.

— Nu este măritată ?

— Se pare că da ; dar suferă de tromboză conjugală.

— Ce înseamă asta ?

— I se pune un nod în gît în fața bărbatului ei.

Au urmat rîsete.

— Strașnică comparație, dragul meu !

— Cred că am să scriu o carte despre acest lucru... Spune-mi, vrei să încerci ceva cu ea ?

— Poate. (S-a auzit un nou rîs, de gen diferit). Împrumută-mi o liră, dragul meu.

— O liră ? (Un rîs înfundat, disprețuitor). Îți trebuie o bancnotă de zece lire și să nu aștepți că o să-ți dea restul.

— Interesată tipă, deci ?

— Are o casă de bani sub pat... Hai să ne mai distrăm nițel.

Morell plecă pe mare cu amintirea acestei conversații. Fiecare cuvînt, fiecare inflexiune de voce îi rămăseseră întipărite în memorie ; își amintea exact mirosul antisepticului din localul respectiv și expresia de servilă nemul-

țumire a îngrijitorului cînd a plecat uitînd bacșișul cuvenit. Dar în afară de amintirea conversației auzite, mai era și amintirea certei cu Elaine, amintire încă și mai oribilă.

Cearta a început în taxi, pe drum spre casă, și a urmat în apartament ; s-a culcat singur pe divan și a fost cea mai teribilă noapte din viață. Dimineața nu i-a adus liniște: Elaine n-a vrut să mărturisească nimic, dar nu s-a scuzat de ceva și nici nu a dezmințit categoric acuzațiile. Era limpede că nu se considera vinovată cu ceva, așa era viața de teatru.

Din păcate, el nu-și dădea seama de situația reală ; era în stare să creadă sau să nu creadă că îi era infidelă, dar îi era imposibil să-și declare cu sinceritate dacă se mulțumea să rămînă cu Elaine în orice condiții, sau numai în condiții de onestitate.

Ea știa starea lui de spirit, ceea ce îi dădea avantaj pe ambele planuri.

— Poți să gîndești ce vrei, îi spusese ea disprețuitoare, mai tîrziu, dimineața. Sînt sătulă de toate aceste întrebări, de această dramă repetată de fiecare dată cînd te întorci.

— Draga mea, nu este nici o dramă.

O privea, în picioare aproape de fereastră, în capotul verde cu flori ; marginea cămășii de noapte îi depășea papucii brodați. După noaptea petrecută fără ea, o găsea mai frumoasă, mai atrăgătoare ; trupul lui Elaine îl chema, dar inflexibilitatea figurii anula apelul.

— Nu înțelegi totuși ce simt ? E firesc să fiu gelos cînd aud oameni vorbind astfel despre tine.

— Ai putea să-mi acorzi măcar beneficiul îndoielii.

— N-ar trebui să existe nici îndoială.

— Oh ! doamne ! făcu ea cu un gest de nerăbdare, așa cum o văzuse executîndu-l de o sută de ori pe scenă. Ce prostie ! Crezi că am să rămîn toate serile acasă, numai ca să te fac fericit ?

— Așa ai face dacă m-ai iubi... Dar mă iubești oare ?
— Numai cînd te comporți cum trebuie ; dar nu-mi place să mi să spună ce am dreptul să fac și ce nu. Nu vreau să fiu considerată ca un lucru de care dispui cum vrei.
— Tu poți să dispui de mine cum vrei.
Ea înclină capul și, deocamdată, nu replică ; se putea crede că îi servise un argument oarecum hotărîtor. Apoi spuse :
— Poate că nu este ceea ce doresc.
— Dar, draga mea, răspunse el surprins, *te-ai căsătorit* cu mine...
Ceva nu era în regulă ; el hotărî să nu se mai gîndească. De altminteri nu poseda armele necesare și totuși dorea s-o recucerească ; nu putea suporta s-o piardă... Cînd a cedat, cînd i-a cerut iertare și a rugat-o să continue să-l iubească, ea a fost de acord doar formal. Morell își dădea seama — în afară de momentele cînd era orb de emoție, de sentimente și de speranță, că și acest acord îl dădea cu nepăsare. Ea ocupa cea mai puternică poziție din lume : aceea a femeii iubite care nu iubește decît cînd vrea și care, la cea mai mică contrarietate, se închide într-o atitudine glacială.
Ar fi dorit s-o îmbrățișeze, s-o strîngă în brațe și să se culce din nou cu ea ; dar nu știa cum i-ar răspunde, nici acum, nici altădată. Parcurse cu privirea camera atît de intim mobilată, cu tot felul de perne, cu o feminitate plină de promisiuni. Deodată, îi veni în minte nava bombardată, cu comanda tapisată cu sînge și resturi umane și gîndi : „Și aici este un abator sufletesc".

Pentru prima dată Baker nu și-a petrecut permisia acasă ; ba nici n-a anunțat-o pe maică-sa că este în permisie. I-a scris doar că *Compass Rose* se afla pentru o mică perioadă în port ; apoi, cînd i-a venit timpul de concediu, a luat o cameră într-un hotel din centrul orașului. Nu

era bine hotărît ce va face, decît asupra unui singur punct : actul la care visa de atîta vreme.

În timpul acelei permisii, *trebuia* să se întîmple. Trecuse timpul visurilor. Toţi ceilalţi se culcau cu femei, vorbeau despre ele şi considerau aceasta natural. În postul echipajului surprinsese o frază care îi chinuia imaginaţia : „Mi-a oferit o şedinţă pe covor“, iar el voia o şedinţă asemănătoare — neapărat, chiar în timpul acelei permisii.

În prima seară, la oprirea tramvaiului, în faţa gării centrale, privi în jurul lui, cu mare încurcătură. Îşi dădea seama că nu se pricepea deloc cum să procedeze şi că era parcă bolnav din cauza neputinţei de a se decide. Ar fi trebuit să ceară sfaturi, să asculte pe alţii vorbind despre acestea, în loc să se ţină de visuri... Cum se acosta o femeie ? Ce *se făcea* de fapt ? Cum se distinge o prostituată de o femeie cumsecade ? Apoi, să înceapă prin a da bani sau, fără să spună nimic, să-i lase după, pe masă ? Oare cît costă ? Ţi se spune preţul înainte de a începe ? Se pricepeau cum să evite să aibă copii ? I se putea întîmpla ceva, dacă era surprins asupra faptului ? Cum se începea ? Cît timp dura ?

Pradă îndoielilor, transpirînd, dar hotărît cu disperare, se îndrepta încet către hotelul Adelphi, privind femeile pe care le întîlnea. Avea în buzunar 25 de lire ; voia să fie asigurat că va face faţă oricăror pretenţii.

În ultima seară a permisiei, după cină, ofiţerii erau reuniţi din nou în careu, cu pahare în faţă din care degustau fără să vorbească ; Lockhart rupse tăcerea :

— Am studiat unele cifre.

— Nu mă îndoiesc, spuse Morell, cu ton nevinovat, ridicînd ochii de pe ziarul pe care-l citea ; scuteşte-ne, te rog, de amănunte.

— Ba vrem să le auzim, spuse Baker.

— Nu sînt de genul pe care îl presupui, spuse Lockhart, și mi-a trebuit aproape o zi întreagă ca să le extrag după vechile jurnale de bord. Știți că mîine vom porni cu al treizeci și unulea convoi și că am petrecut patru sute nouăzeci de zile pe mare, adică aproape un an și jumătate ?

Datele fură primite cu tăcere rece. Apoi :

— Nu știam, spuse Morell, sînt interesante, mai dă-ne și alte cifre.

Privind pe hîrtia pe care o ținea în mînă, Lockhart continuă :

— Am navigat aproape nouăzeci și opt de mii de mile ; am cules șase sute patruzeci de supraviețuitori.

— Cîți morți am îngropat în mare ?

— Nu am cercetat... Fiecare din noi a executat în jur de o mie de carturi...

— Și cu toate acestea, îl întrerupse Morell, n-am scufundat decît un singur submarin ; vrei să ne faci să disperăm ?

Se ridică, întinzîndu-se ; figura îi era palidă și destul de încruntată, ca și cum ar fi petrecut o permisie sau foarte agreabilă, sau foarte penibilă.

— Și mîine, continuă el, vom escorta un nou convoi, apoi încă unul, și încă unul și... mă întreb cum vom sfîrși să murim.

— De enervare, spuse Baker.

— De bătrînețe, spuse Ferraby.

— De indigestie alimentară, spuse Lockhart, care mîncase prea mult.

— Nicidecum, spuse Morell ; într-o zi va suna un clopot, se va anunța că războiul s-a sfîrșit, că putem să ne întoarcem acasă și vom muri toți de surpriză.

Lockhart surîse :

— În asemenea împrejurări, moartea n-ar fi dezagreabilă ; dar nu cred că se va întîmpla în curînd.

4

În timp ce aștepta pe teugă, încadrat de două rînduri de marinari în borduri, cu maiștrii aliniați înaintea lui, Lockhart se întreba de ce Ericson decisese ca serviciul divin duminical să aibă loc chiar atunci, cînd *Compass Rose* părăsea portul, în acea dimineață la ora unsprezece ; în general, cînd plecarea avea loc duminica, acest serviciu se suprima. Aveau prea multe de făcut și nu mai era cazul ca oamenii să se îmbrace în ținuta de rigoare, cînd imediat după aceea trebuiau să-și pună hainele de lucru. „Poate, gîndea Lockhart, o reuniune ceremonioasă, urmată de serviciul religios, constituia un apel salutar la disciplină, subliniind diferența dintre viața la uscat și cea de la bord. Aș face bine să marchez și eu diferența“, continuă în sinea sa Lockhart.

— Căpitan Morell ! chemă el scurt.

— Prezent, sir ! spuse Morell.

— Atrage atenția oamenilor din grupa dumitale să nu mai trăncănească.

— Am înțeles, sir.

Parcă printr-un acord tacit, Lockhart își dădea un aer extrem de rece și Morell unul excepțional de atent, în timpul acestui schimb de cuvinte destinat să exprime în chip pur formal ierarhia navală.

Lockhart îl depășea în vechime pe Morell cu numai trei săptămîni ; suficient pentru a stabili o ordine ierarhică, dar nu pentru ca poziția lui de secund să traseze între ei o linie de demarcație netă.

Îl auzi pe Morell trăgînd o săpuneală vinovaților și, înaintînd spre prova, aruncă o privire la rîndurile de oameni pe care îi inspecta. Fie că se reîntorseseră din permisie, fie că rămăseseră la bord de veghe, toți erau curați, ferchezuiți, cu aer de adevărați marinari. O briză rece, pătrunzătoare, făcea să fluture puternic saulele de semnale și întorcea pe dos gulerele oamenilor, promițînd o plecare pe vreme agitată a convoiului. Se întreba cîți dintre ei vor suferi la noapte de rău de mare, după lunga destindere la uscat ; marea va fi rea, îndată ce vor fi părăsit adăpostul gurii fluviului.

Ericson apăru la capătul scării ; Lockhart salută și comandă, prezentînd solemn echipajul la inspecția comandantului :

— Drepți !

Ericson trecu oamenii în revistă, fără să se grăbească, dorind, ca de obicei, să-și manifeste aprecierea. (Își amintea că la bordul altei nave auzise un marinar, plîngîndu-se: „Inspecția echipajului ? Comandantul o face la iuțeală, căci se grăbește să coboare la ginul său...").

Compass Rose fusese privilegiată : de trei ani, de cînd naviga, echipajul se schimbase foarte puțin, oamenii înaintaseră în grad pe loc ; de exemplu, Wells redevenise maistru semnalizator, marinarul șef Phillips și șeful ordonanțelor Carslake deveniseră maiștri, iar Wainwright, torpilor șef. „Au meritat toți din plin !" gîndea Ericson, ajungînd la divizionul transmisiuni al lui Ferraby care îl saluta. Datorită acestor oameni, *Compass Rose* era acum considerată drept una din navele de escortă cele mai prețuite ale flotilei și, de regulă, *Viperous* o alegea fără ezitare ori de cîte ori era vorba de o misiune excepțională. (Faptul prezenta avantaje, dar și inconveniente ; era plăcut să devii vedetă prin distrugerea unui submarin, dar mai puțin plăcut să primești sarcina tuturor corvezilor, remorcaje-

lor, salvărilor și cercetării care îți prelungeau cu încă două nopți mai mult călătoria pe mare, după terminarea operației de escortare a unui convoi ajuns în port). Acești oameni stabiliseră reputația lui *Compass Rose* prin trei ani de antrenament și practică, trei ani de sudori în cele mai grele condiții, trei ani de vreme rea și mari pericole, crude chiar ca simple amintiri.

— Viața pe corvetă le-a cerut tuturora, uneori timp de zile și săptămîni la șir, să nu fie decît o pereche de ochi încordați, o pereche de cisme nedespărțite de punte și o centură de salvare strînsă în jurul taliei ; erau fapte esențiale și oamenii le-au îndeplinit cu succes... Ceea ce continua să-l minuneze pe Ericson, era faptul că marea majoritate a oamenilor erau amatori, care suferiseră incredibile transformări. Se angajaseră sau fuseseră înrolați provenind din diferite profesiuni, fără nici o legătură cu marea și în acest context general, „scrobita încredere în sine" a vechii marine nu prea mai stătea în picioare. „A avea marea în sînge, gîndi el după ce termină inspecția echipei lui Baker și se întorcea la cea a fochiștilor, nu este, simplu, o idee romantică moștenită de la Nelson ; nici o simplă arie cîntată cu bărbăție de un bariton, glorificînd vrednicii noștri marinari ; a avea marea în sînge înseamnă că englezii, orice fel de englezi, pot fi aduși pe o navă și făcuți să lupte ca și cum toată viața lor nu ar fi avut altă ocupație, depășind pe profesioniștii altor națiuni. Datorau desigur această calitate fundamentală faptului că trăiau pe o insulă".

Era mîndru de oamenii lui ; terminînd inspecția ultimului divizion, și-a reluat locul în mijlocul careului, și-a scos șapca și, după o pauză, a început să oficieze slujba de dimineață.

Activitățile de plecare răsunau în toată nava, cu apeluri repetate. În cabina sa, Ericson asculta progresia obișnuită a operațiilor și o urmărea în toate amănuntele. A auzit sifleea dînd adunarea echipajului ; marinarii se mișcau pe punte amarînd obiectele, scoteau apărătorile, virau parîmele de legare de îndată ce erau molate de pe cheu. Un alt semnal de siflee se auzi mai aproape și vocea șefului timonier ordonă :

— Verificați soneriile de alarmă !

Îndată acestea răsunară un minut prin întreaga corvetă, dîndu-i lui Ericson, cu tot avertismentul preliminar, o strîngere de inimă dezagreabilă. Înăbușită, începea să se manifeste contribuția la plecare a șefului mecanic Watts : vinciul de ancoră zornăia în timp ce era balansat, servomotorul cîrmei parcurgea în ambele sensuri întreg arcul timonei și o pulsație lentă arăta că arborele elicei se mișca încet, cu cinci sau zece rotații pe minut, pregătindu-se pentru îndelungata sa sarcină. Nu se va mai opri din rotire pe timpul următoarelor cel puțin patru sute de ore... Chiar deasupra, răsunară soneriile telegrafului din timonerie ; le-au răspuns cele din compartimentul mașinilor, apoi, după o pauză, a fost rîndul ultimului semnal al șefului de echipaj înaintea plecării : „Posturile de plecare !“

Cu șapca sub braț, Lockhart apăru în ușa cabinei lui Ericson, anunțînd :

— Nava gata de plecare, sir.

Ericson își luă binoclul de pe etajera de deasupra cușetei, își închise nasturii mantalei și se îndreptă către scara punții de comandă.

În aval convoiul s-a adunat spre larg de nava far ; patruzeci și patru de nave, de la un petrolier de 10 000 de tone pînă la, probabil, cea mai mică navă frigorifică

din lume ; șase alte nave urmau să li se alăture la sud de Insula Man și opt în largul estuarului Clyde. Verificînd numele și numărul de pe lista ce-i fusese predată la plecarea de la Liverpool, Baker se minuna de imensa complexitate a organizării acestor convoaie. Poate că simultan se aflau pe mare douăsprezece asemenea convoaie, în total pînă la cinci sute de nave, venite din vreo douăzeci de porturi diferite ale Angliei : prevăzute cu echipaje și încărcate la date determinate, cu probleme de transport feroviar și manevre portuare ; fiecare navă primea instrucțiuni identice și comandanții respectivi asistau la conferințe la care se dădeau ordinele de navigație de ultimul minut ; trebuiau să se întîlnească la un moment și loc fixat, unde piloții erau la dispoziția lor : se sincroniza ieșirea în mare, în același timp, a navelor de escortă destinate să le protejeze și a căror grupă necesita aceeași pregătire studiată cu grijă : trebuiau să le aștepte dane și oameni la date anumite pentru încărcare și descărcare. Sute de factori concurau la exactitudinea plecărilor : dacă un macaragiu adormea din întîmplare la Birmingham sau la Clapham, se putea strica totul ; un ofițer al treilea de pe o navă, care se îmbăta marți în loc de luni, ducea la eșuarea unei duzini de planuri meticulos elaborate ; un raid aerian din sutele care hărțuiau porturile Marii Britanii putea atinge un convoi și să-i reducă la jumătate efectivul, încît nu mai merita să fie trimis peste Atlantic.

Totuși navele ajungeau totdeauna la locul de întîlnire ; și de astă dată erau acolo, în acea după amiază rece... Pe măsură ce Wells le anunța numele, Baker le bifa pe listă și se întreba oare cine dirija această enormă organizare: un supraom, un comitet sau sute de funcționari vorbind la telefon toți deodată ?

Bine că tot buclucul acestei organizări nu era sarcina lui ; participarea lui avea un caracter destul de limitat.

Convoiul trebuia să navigheze spre nord, de-a lungul coastei Scoției, între insula Lewis și uscat, străbătînd apele agitate și supuse mareelor ale strîmtorilor Minches, apoi, îndreptîndu-se spre vest de capul Wrath, către largul oceanului.

Au ocolit insula Man, neutra și satisfăcuta Irlandă și înălțimile Lowland-ului scoțian ; s-au întîlnit cu partea de convoi venind de la Bristol, apoi cu cea de la Clyde ; s-a scurs o zi și o noapte și navigau spre nord, în ultimele ape adăpostite de atacuri inamice, înainte de a se îndrepta spre vest. Dar strîmtorile Minches nu erau propice pentru o navigație liniștită : îngusta întindere de mare dintre Stornaway și coasta scoțiană era una din cele mai periculoase din jurul Marii Britanii ; totdeauna agitată, străbătută de curenți violenți și, la extremitatea septentrională, începea continua hulă a Atlanticului, formînd un fel de baraj în fiece moment al mareei. Acolo navele nu erau niciodată liniștite, marinarii nu se odihneau. *Compass Rose*, cu convoiul respectiv, trecea prin locurile unde se întîlneau marea, cerul și pămîntul, locuri printre cele mai frumoase din lume, în fața unei coaste unde soarele scînteia pe creasta brizanților, coastă presărată cu vile albe în fundul micilor băi înguste cu faruri și balize la intrarea lor, prin fața unor munți ca de purpură regală, de pe acum încoronați pe vîrfuri cu prima zăpadă a iernii. Dar echipajul nu avea parte să admire frumusețea peisajului ; se concentra doar a conduce nava, agitată de marea impetuoasă, evitînd pe cît posibil ruliurile prea puternice.

O mare atît de rea nu mai întîlniseră încă ; dar oamenii știau că în timp de război, totul începe prin a se întîmpla pentru prima dată.

Spre seară însă, după ce au trecut pe lîngă capul Wrath, marea s-a calmat și, în loc de a mai sălta de pe un val pe altul, *Compass Rose* tăia apa cu aliură regulată, cap la vest spre vastele întinderi ale Atlanticului. Chiar înainte de căderea nopții, un ropot de ploaie a întrerupt vizibilitatea falezei abrupte și sinistre, pentru ei ultimul aspect al uscatului, de-a lungul multor zile.

Acum se îndepărtau de insulă și începeau a fi confruntați cu oboseala, tensiunea nervoasă, cu enormul punct de întrebare al reușitei călătoriei ; cu ură ascunsă, începeau să înfrunte pericole și încercări pe care le cunoșteau bine din celelalte călătorii.

În apropiere de Islanda, era foarte frig : *Compass Rose* naviga către sud-vest, de-a lungul coastei, după ce a dat libertate de manevră unui grup de patru nave care s-au despărțit de restul convoiului pentru a merge la Reykjavik. Întreaga suprastructură a lui *Compass Rose* era acoperită cu un strat gros de gheață. Bătînd talpa pentru a se încălzi și suflînd aburi groși prin buzele înghețate, oamenii de cart priveau cu indiferență această insulă stranie pe care soarele palid de după amiază o făcea să lucească ca o prăjitură lăsată la rece pe pervazul ferestrei bucătăriei. Peisajul Islandei era specific : se vedea multă zăpadă, faleze negre, munți albi și un vast ghețar; priveliștea nu compensa numeroasele grade de frig suplimentare îndurate pentru a arunca o privire asupra peisajului.

La ora 4, Ericson s-a urcat pe comandă, a verificat punctul și a ordonat să se mărească viteza. Abaterea spre Islanda îl îndepărtase mult de grosul convoiului și căuta să reducă distanța ce-i separa, înainte de miezul nopții, dacă era posibil. Căderea nopții a accentuat frigul.

Torpila a lovit pe *Compass Rose* în timp ce naviga cu viteză aproape maximă ; aceasta a multiplicat violența loviturii, primită în plin, la aproximativ douăsprezece picioare de etravă. Explozia a fost puternică, însoțită de zgomotul metalului lovit și străpuns și de cel fatal al apei de mare pătrunzînd cu mare presiune în interior ; apoi, un val de căldură provenind din teugă a ajuns pînă la comandă, cu o puternică răbufnire de fum înăbușitor. *Compass Rose* s-a abătut violent de la drum și s-a oprit tremurînd, ca un cîine cu botul însîngerat ; prova îi era aproape spulberată și pupa începea să se și ridice în aer, chiar înainte ca nava să se fi oprit.

În momentul dezastrului, pe comandă se aflau Ericson împreună cu Lockhart și Wells ; toți trei au simțit șocul neașteptat, asemănător cu senzația oribilă a unei lovituri fizice directe. Noaptea neagră le masca totul și nu le venea să creadă că au fost loviți. Dar înclinarea punții nu avea altă explicație și zgomotul obiectelor alunecînd în jurul lor o confirma. Se mai auzi un alt zgomot, care paraliză un moment creierul lui Ericson : provenea din portavocea care lega comanda de teugă ; s-ar fi spus urletele a o sută de cîini deveniți turbați în fundul unui puț ; erau oamenii cărora explozia le obturase singura ieșire și care, cu disperare, cereau ajutor. Dar era imposibil să fie ajutați ; cu mînă de călău, Ericson închise capacul tubului portavoce și suprimă zgomotul.

Adresîndu-se lui Wells ordonă :

— Cheamă pe *Viperous* prin radio, în clar. Anunță : „Sîntem torpilați în punctul zero-cinci-zero grade, la treizeci de mile în pupa Dvs."

Apoi către Lockhart :

— Pregătiți bărcile și plutele de salvare, dar așteptați ordinul de a le lăsa la apă.

Puntea s-a înclinat și mai mult și, de dedesubt, se auzi zgomotul unui obiect greu care și-a rupt amarajul și aluneca pe pantă. De-a lungul coșului, au început să iasă aburi, șuierînd prin valvula de siguranță.

— Doamne! gîndi Ericson, ne scufundăm, ca *Sorrel*.

— Stația de radio este distrusă, sir, spuse Wells.

Jos în careu, zgomotul și șocul au fost îngrozitoare: explozia a avut loc în compartimentul vecin și peretele despărțitor s-a bombat chiar peste masa la care ofițerii își luau cina. Au sărit toți în picioare, precipitîndu-se spre ușă; se îmbulzeau cinci la picioarele scării ce ducea spre puntea superioară: Morell, Ferraby, Baker, Carslake și Tomlinson, a doua ordonanță. Baker strigă:

— Centura mea de salvare! Mi-am uitat centura de salvare!

Ferraby se simți ridicat, împins de ceilalți; Tomlinson agita un șervet; Carslake întinsese brațul pe deasupra capetelor și se crampona de mîna curentă a scării. Tot grupul lupta, în plină panică, cu rapida reacție contra pericolului, încercînd să urce pe scară, dar nu era posibil decît cîte unul și spaima pericolului îi făcea să se înghesuie toți deodată.

Morell se întoarse brusc, își făcu drum printre cei masați la capătul scării și alergă la cabina sa; deasupra cușetei era fotografia soției lui, o luă și o băgă în buzunarul interior al vestonului; apoi mai aruncă o privire în jur, dar nu i se păru că mai era ceva demn de luat.

Ieși în grabă; acum era singur: în timpul celor cîteva secunde de absență, ceilalți urcaseră; se întreba oare cine cedase primul pasul... În momentul cînd puse piciorul pe prima treaptă a scării, se auzi o troznitură îngrozitoare

în urma lui ; fără să vrea, întoarse capul și prin ușa careului văzu peretele desfăcîndu-se de sus pînă jos și apa năvălind înăuntru. Avansa spre el ca o cataractă și cu toată repeziciunea cu care urcă pe scară, apa îi ajunse pînă la brîu înainte de ultima treaptă. Privi în jos, la haosul clocotitor care acum acoperea totul : careul, cabinele, hainele și tot ce posedau. Sub apă mai lucea o lumină, luminînd torentul verde care înainta pe urma lui. Ușurat și înspăimîntat, se scutură și alergă pe puntea foarte înclinată, unde, în aerul glacial al nopții se auzeau strigăte sălbatice.

Pe punte, pe spațiul liber dintre bărcile de salvare, avea loc o scenă vrednică de un abator cu vite înghesuite : oamenii se busculau, înjurau, se loveau, alunecînd pe puntea înclinată. Deasupra lor, aburul valvulei de siguranță șuiera crescendo ; parcă pierzîndu-și sîngele vieții, nava își striga furia și oroarea. Una dintre bărcile de salvare nu mai putea fi lăsată din cauza benzii la care ajunsese acum *Compass Rose ;* cealaltă era înțepenită pe cavaleți și toate sforțările violente nu reușeau s-o miște ; Tonbridge, care conducea operația, o lovea zadarnic cu un ciocan și cei doisprezece oameni din jurul lui se forțau cu disperare s-o elibereze ; parcă era lipită de punte și n-au reușit s-o miște. Degeaba a încercat Tonbridge să-i încurajeze : „Haideți, băieți, trageți !" ; trebuia să urle ca să se facă auzit, dar totul a fost în zadar. La umăr cu el, Gregg sufla din greu :

— Dracu s'o ia, Ted, este înțepenită... N-o putem clinti.

Tonbridge strigă :

— Atunci să eliberăm plutele de salvare...

Au părăsit barca pentru care, în groaza lor, pierduseră minute prețioase și s-au înghesuit, alergînd printre sar-

turile coșului, înjurînd în învălmășeală. Tonbridge împreună cu ceilalți ridicară pluta care se afla acum pe partea înălțată a navei, ca s-o ducă pînă la celălalt bord ; în întuneric, cu cei cîțiva oameni innebuniți de frică, au luptat s-o ridice și s-o elibereze, unica lor salvare. Apoi Tonbridge privi spre comandă, de unde trebuia să vină ordinul următor — ultimul. Înclinată, comanda se profila pe cer. Strîngîndu-și curelele centurii de salvare și cu voce destul de calmă, Tonbridge spuse :

— O să fie frig, băieți.

Jos, în compartimentul mașinilor, la trei minute după explozie, Watts și mecanicul Broughton erau singuri, așteptînd ordinul de abandonare. Știau că va veni și îl așteptau cu încredere... În momentul torpilării, Watts era de serviciu și, din proprie inițiativă, stopase mașina, apoi, deoarece presiunea se ridica, deschisese valvula de siguranță. A urmărit cele întîmplate după zgomotele de afară și era perfect edificat. Seria de pocnete dinspre prova era peretele care se dărîma, zgomotul de pași de deasupra provenea de la încercarea de a elibera bărcile de salvare, iar banda accentuată a navei însemna pieirea ei. Acum, bătrînul mecanic șef, singur cu tînărul său ajutor, așteptau ; observă că Broughton își făcea semnul crucii și își aminti că tînărul era catolic. „Poate îi va fi de ajutor, în noaptea asta", gîndi el... În fine, a sunat soneria de la comandă și Watts se apropie de portavoce.

— Aici mașinile ! strigă el.

— Evacuați și veniți sus, se auzi ca de departe vocea comandantului.

Era suficient.

— Hai, băiete, spuse Watts lui Broughton ; nu mai avem nimic de făcut aici.

— Oare ne scufundăm ? întrebă Broughton cu ezitare.
— Nu, atît timp cît vom fi la bord... Hai repede !

Ora H+4 minute... În postul de echipaj era acum tăcere ; loviturile încetaseră, vocile disperate tăcuseră. Torpila lovise într-un moment rău pentru mulți din oameni, cel mai rău și ultimul moment al vieții lor. Cînd s-a întîmplat explozia, în postul echipajului se aflau cei treizeci și șapte de oameni din bordul babord : marinari și fochiști, mîncînd, dormind, citind sau jucînd cărți sau domino, într-o căldură plăcută, dincolo de unica ușă etanșă închisă. Nici unul din ei nu a scăpat : majoritatea au fost omorîți de explozie, dar cîțiva au avut norocul sau nenorocul de a ajunge pînă la ușă ; era deformată și înțepenită de explozie. Nu exista altă ieșire, decît gaura enormă provocată de torpilă, dar prin care pătrundea un jet năvalnic de apă.

Din fericire, scena de masacru care a urmat a fost de scurtă durată. Dar pînă cînd apa a înăbușit ultimele strigăte și a destins ultimele mîini crispate, Ericson apucase să audă prin portavoce paroxismul de disperare, de teroare, de violență convulsivă, ultimele zvîrcoliri ale animalității umane, care e mai bine să nu aibă martori.

La cealaltă extremitate a navei, un om calm și hotărît a mers să-și ocupe postul și sarcina ce i se destinase prin „Rolul de abandonare a navei" ; era Wainwright, torpilorul șef care, cocoțat la pupa, și în prezent dominînd de sus restul navei, scotea amorsele grenadelor ca să nu explodeze cînd *Compass Rose* avea să se scufunde.

Își îndeplinea metodic sarcina : deșuruba, scotea, arunca. Lucrînd, fluiera o arie atunci la modă. Erau necesare zece pînă la cincisprezece secunde pentru a demonta fiecare amorsă ; erau treizeci de grenade de demontat și calcula

că avea tocmai timpul necesar să termine... Sub el, pupa continua să se ridice, ca talerul unei gigantice balanțe. Era destul de multă lumină ca să poată vedea linia în pantă abruptă a punții, care acum sfîrșea drept în mare. Auzea aburii șuierînd prin valvulă, oamenii strigînd pe puntea superioară. „Ce gălăgie fac acești nenorociți", gîndi el, compătimitor. „Dar nu pot face altceva".

Singur, își continua absorbit munca, simțind parcă o ciudată bucurie cînd arunca peste bord materialul care îi provocase atîtea griji, timp de trei ani. Drăciile acelea de amorse erau toate numerotate, aranjate în cutii speciale, cu liste de verificare și foi matricole ; în prezent, le arunca în apă și nu mai era nevoie să le numere.

L-a lovit un necunoscut, care urca panta cu greutate ; și-a dat seama mai întîi de uniforma de ofițer, apoi îl recunoscu pe Ferraby.

— Cine ești ? se auzi în întuneric vocea strangulată a acestuia.

— Torpilorul șef, sîr, arunc amorsele în mare.

A reluat lucrul, fără a aștepta comentarii. Pierdut ca într-un vis groaznic, Ferraby privi în jurul lui și curînd se apropie de celălalt lansator de grenade și începu și el stîngaci să scoată amorsele. Spate în spate, au lucrat mai întîi în tăcere, agățați cum puteau ca să nu alunece pe puntea înclinată, apoi Wainwright începu din nou să fluiere... și Ferraby să hohotească în plîns. Sub ei, nava oscila violent, pupa, de pe care dominau marea, se ridica tot mai sus.

Ora H + 7 minute... Ericson își dădea seama că nava se scufunda și nu mai putea fi salvată. Acum, comanda era suspendată deasupra mării, făcînd cu ea un unghi ascuțit ; pupa se ridica tot mai sus și prova plonja profund. Nava căreia îi consacraseră atîtea griji și atîta timp, draga lor;

Compass Rose, era în așteptarea ultimului plonjon și nu mai avea mult timp de rămas în această poziție.

Comandantul era preocupat de ceea ce nu reușise să îndeplinească : semnalul către *Viperous*, degajarea bărcilor de salvare, întărirea peretelui din careu care, poate, s-ar fi putut executa la timp. Gîndi : „Amiralul de la Ardnacraish avea dreptate : ar fi trebuit să facem exerciții mai multe cu toate acestea... Dar totul s-a întîmplat prea repede, poate că nimic nu ar fi putut salva pe *Compass Rose*, poate că era vulnerabilă, șansele prea inegale..." Și ajunse la concluzia că putea avea conștiința liniștită.

Se auzi de aproape vocea lui Wells, întrebînd :

— Să arunc documentele peste bord, sir ?

Brusc, Ericson ridică capul : aruncarea peste bord a cărților de semnale și a cifrurilor confidențiale, într-un sac lestat, era ultimul lucru de făcut înainte de a se scufunda, ultimul semnal al pieirii lor. Își aminti că îl văzuse îndeplinind o asemenea operație pe omul de pe submarinul scufundat, gest care, de altminteri, îl costase viața. O clipă, amînă ordinul, temîndu-se că era semn prost.

Încă o dată și-a parcurs nava cu privirea : acum era mai mult calm ; agitația și eforturile furioase din primele minute trecuseră ; oamenii încercaseră tot ce era posibil și totul fusese în zadar ; acum nu mai aveau decît un scurt răgaz înainte de a începe să înoate. Se aflau la treizeci de mile în coada convoiului, poate că una din navele de escortă urmărise pe radar mersul lui *Compass Rose* și remarcase că urma ei se ștergea, ghicind ce se întîmplase. Era unica lor șansă de salvare, în această noapte glacială.

— Da, Wells, spuse el, aruncă-le. Se întoarse apoi spre o altă siluetă imobilă din spatele comenzii și îi strigă :

— Șeful de echipaj !

— Prezent, sir, răspunse Tallow.

— Dă cu sifleea. Abandonaţi nava...

Îl urmări pe Tallow de-a lungul scării şi al punţii de fier în pantă abruptă, îl auzi strigînd: „Abandonaţi nava! Abandonaţi nava!" S-a adunat o mulţime de oameni, îngrămădiţi pe pupa aflată la mare înălţime faţă de apa neagră pe care pluteau, aşteptînd cele două plute de salvare. Cîţiva din subordonaţii lui Tonbridge se mai forţau încă să degajeze şi barca de salvare, dar banda lui *Compass Rose* se mai accentuase şi acum barca era şi mai solid înţepenită.

— Iată-l pe comandant, auzi Ericson murmurînd, îndată ce oamenii îl recunoscură; unul din ei întrebă:

— Ce şanse mai avem, sir?

Sub ei, nava tremura şi se înclina tot mai mult. Lîngă parapet, un om strigă:

— Am şters-o, băieţi!

Şi sări în mare, cu capul în jos.

— A venit momentul să faceţi la fel, spuse Ericson; noroc bun tuturor!

Atunci s-a produs panica. Unii oameni au sărit dintr-o dată şi, tremurînd de frig, strigau camarazilor să-i urmeze; alţii ezitau şi se îngrămădeau spre pupa, partea cea mai înălţată şi mai depărtată de apă; cînd, în sfîrşit, s-au decis, mulţi au alunecat, zdrelindu-se de-a lungul cocăi în care erau înfipte scoici, astfel că hainele şi proeminenţele mai puţin rezistente ale corpului — faţa sau părţile genitale — au fost rănite prin frecare de asperităţi. Pe mare au început să se mişte luciri roşii, pe măsură ce se aprindeau lămpile de salvare. Oamenii se adunau înot, se încurajau între ei, apoi se întorceau să privească la *Compass Rose*. Foarte sus, deasupra apei, părea că reflectează la scufundare, înainte de a se decide; detaşată pe cerul nocturn, elicea avea un aer absurd; catargul înălţat semăna cu un deget întins într-un gest de admonestare, ca

și cum nava ar fi cerut echipajului să se comporte bine în absența ei.

Nava nu a mai rămas multă vreme în această poziție ; nu o mai putea menține. Pupa se ridică încă și mai sus și ultimul om rămas la bord sări în mare cu un strigăt de groază, după care urmă un zgomot îngrozitor produs de încărcăturile de grenade care se desfăceau din dispozitivele de fixare, rostogolindu-se furios de-a lungul punții superioare și căzînd în apă cu ridicări de vîrtejuri violente.

Dintr-o duzină de gîturi contractate scăpară cuvintele :

— Se scufundă !

Se auzi o explozie înăbușită pe care toți au simțit-o cu strîngere de inimă, produsă ca de mîna unui uriaș, și *Compass Rose* într-adevăr începu să se scufunde. A dispărut repede, parcă fericită că se termină suferințele ; mai înainte, catargul s-a rupt cu un zgomot sec și a căzut ruinînd greementul. Cînd pupa s-a scufundat, apa s-a ridicat tumultoasă și s-a simțit mirosul păcurii răspîndite, miros pe care oamenii de pe *Compass Rose* îl cunoșteau din cursul multor dezastre la care participaseră, dar nu crezuseră niciodată că și propria lor navă va exala într-o zi acest miros dezgustător.

Acum suprafața mării se nivela, păcura se întindea în strat ; *Compass Rose* dispăruse ; au fost suficiente doar cîteva minute pentru a suprima tot ce se realizase timp de atîția ani. Oamenii începură să simtă frigul pătrunzîndu-i căci față de enormitatea dezastrului, nu-l simțiseră înainte.

Erau cincizeci de supraviețuitori, lipsiți de toate, singuri în întuneric pe două platforme de salvare, cu disperarea lor, cu spaima lor și cu marea.

Pe cele două plute de salvare nu era loc suficient pentru toți ; așa se întîmpla totdeauna. Unii stăteau chiar pe fundul plutei, alții peste ei ; unii erau agățați de „țin-te bine“ legate la babordurile plutei, în mare, alții înotau cu curaj în cercuri, sau se agățau de cei mai fericiți care reușiseră să capete un loc. Două lumini roșii marcau plutele ; în timp ce înotau, gîfîiau de frică și de frig, valurile înghețate le loveau figurile, păcura le intra în nas și în gură. Curînd, le-au amorțit mîinile, apoi picioarele, frigul le-a cuprins întreg trupul, hotărît parcă să le înghețe sîngele. Zbătîndu-se sălbatic în apă, înotau în jur, în întuneric, căutau să se urce pe plute dar, respinși, chemau, înjurau pe camarazii mai norocoși, cereau ajutor sau se rugau plîngînd.

O parte din cei ce se cramponau de „țin-te bine“ n-au mai putut să facă eforturi și s-au lăsat în derivă. Cei care înghițiseră păcură au avut crampe paralizante, începînd cu vomitări. Unii din cei care își zdreliseră trupurile de flancul navei au fost cuprinși de frisoane mortale.

Printre oamenii de pe plută, unii se simțeau cuprinși de somn ; alții își pierdeau curajul auzind, în noaptea plină de miros de păcură, cum mugea marea, cum gemea vîntul și cum plîngeau camarazii cărora frica și frigul le epuiza rezistența. În curînd, au început să moară ; unii au murit frumos : șeful de echipaj Tallow, marinarul șef Tonbridge, torpilorul șef Wainwright, maistrul semnalizator Wells și mulți alții. Erau oameni care totdeauna se comportaseră bine în tot ce făceau și n-au pierdut acest obicei nici atunci cînd au murit.

Tallow a murit ocupîndu-se de alții ; acesta fusese rolul lui pe *Compass Rose* și și l-a îndeplinit pînă la moarte : și-a cedat locul pe plută unui tînăr marinar fără centură de salvare ; cînd a observat că era fără centură, a început prin a-l certa că n-a respectat ordinele, apoi s-a lăsat în

apă și l-a ajutat pe tînăr să se urce pe plută. Dar un cîrcel teribil de violent l-a împiedicat să se mai țină de „ţin-te bine" și, în timp ce acela pe care îl salvase murmura :

— Îndrăcitul acesta de șef de echipaj nu pierde prilejul să-ți facă observație, Tallow a fost luat în derivă și în curînd a murit de frig, singur.

Tonbridge și-a cheltuit forțele conducînd pe alții către plute ; a scăpat astfel vreo șase inși, prea îngroziți pentru a gîndi și acționa singuri, cînd a auzit în obscuritate strigătul înăbușit al unui om pe punctul de a se îneca. Pentru a șaptea oară, Tonbridge s-a dus în ajutorul camaradului și... n-a mai revenit.

Convins că era mai bine ca cele două plute să rămînă alăturate, Wainwright s-a apucat să le guverneze și să le împingă. Dar erau mai grele decît crezuse și el nu era atît de puternic pe cît sperase ; a început să fie furios pe marea care separa plutele fără încetare și pe frigul care îi seca puterile ; s-a încăpățînat în această muncă pînă la epuizare și a murit plin de mînie.

Wells a murit făcînd liste ; toată viața lui de marinar făcuse liste de semnale, liste de navele componente ale convoaielor, liste de pavilioane din cod. Acum i se părea neapărat necesar să facă lista celor salvați de pe *Compass Rose* și rămași în viață ; desigur, comandantul avea să-l întrebe și trebuia să-i răspundă. Timp de peste o oră a înotat în jurul plutelor, numărînd capetele ; a ajuns pînă la patruzeci și șapte, apoi a început să se teamă că unii din cei numărați au murit între timp și a reînceput rondul.

De astă dată lucra mult mai încet și înotînd spre un om care, în loc să-i răspundă la apel, părea că se îndepărtează, își pierdea treptat puterile, trebuind să facă pauze ca să

se odihnească pînă cînd, în fine, ajuns lîngă obiectiv, a observat că omul era mort și, epuizat, a murit și el, enunțînd un total care, de data aceasta, nu mai era exact.

Alții și-au dat greu sfîrșitul : maistrul principal Watts, marinarul brevetat Gregg, șeful ordonanțelor Carslake și mulți alții. Erau cei pe care natura sau viața îi făcuse egoiști sau fricoși și atît de dornici să trăiască încît speranta de a trăi i-a distrus.

Watts și-a dat greu sfîrșitul ; poate că nu era cazul să se aștepte altceva de la el : era bătrîn, obosit și îngrozit ; locul lui era la colțul sobei cu nepoți, nu să se zbată în apa plină de păcură, să se izbească în întuneric de oameni deja morți, pe care îi cunoscuse bine. Din momentul cînd a sărit de pe *Compass Rose* n-a încetat să strige după ajutor : s-a agățat de alții, s-a luptat sălbatec să se urce pe una dintre plutele supraîncărcate și a căzut din ce în ce prada unei terori nebune. A murit mai mult de frică, convins că nu trebuia să stea pe loc și dacă nu se salva imediat, pierea. Teroarea i-a paralizat membrele slăbite, înghețîndu-i sîngele în arterele friabile pînă cînd, în sfîrșit, moartea l-a salvat. Acest fel de a termina al bătrînului pensionar nu era în concordanță cu corectitudinea lungului timp cît muncise și cu curajul de care dase dovadă ; merita un alt sfîrșit, nu geamătul rugător care i-a scăpat cu ultimul suspin. Dar n-a fost singurul care a sfîrșit lamentabil.

Gregg a murit tocmai fiindcă se agăța prea cu pasiune de viață și sfîrșitul i-a fost neobișnuit. Chiar înainte de ultima ambarcare primise iarăși o scrisoare de la un amic, soldat în armata de uscat : „Dragă Tom, mi-ai cerut s-o supraveghez pe Edith cînd voi merge în permisie. Ei bine..." Lui Gregg i-a venit greu să creadă că soția reîncepuse să-l înșele, de îndată ce plecase din nou pe mare ;

dar chiar dacă era adevărat, era încredințat că o s-o recîștige după o zi sau două petrecute împreună. „Doar să revin lîngă ea, gîndea el ; e tinerică, are nevoie de o morală bună și să fac dragoste cu ea..." Pentru acest motiv era convins că nu trebuia să moară ; dar aceeași convingere o aveau și numeroși alți camarazi și și-au disputat salvarea cu ură și violență.

După o oră de eforturi epuizante, Gregg a reușit să-și facă loc cu forța lîngă una dintre plute ; îi era însă imposibil să se urce pe ea. Dar hotărîta lui voință îl îndemna să facă totul ca să nu-și piardă locul. Și-a introdus corpul între bordul plutei și „ țin-te bine", încît era atașat de plută ca un pachet mic de un pachet mai mare ; avea de gînd să petreacă toată noaptea în această poziție, ancorat sigur, visînd la căminul și la nevasta care îl va iubi din nou de îndată ce se va întoarce acasă... Dar a fost prea dornic să trăiască : pe măsură ce noaptea progresa, frigul îl slăbea și îl amorțea ; „țin-te bine" i-a alunecat de pe umeri pe gît — adică parîma trecută prin ochiurile de jur împrejurul plutei, pe care o întindeau aproape douăzeci de oameni disperați, cramponați de ea. Brusc, s-a trezit din toropeală, simțind parîma strîngîndu-l puternic de gît ; înainte de a se putea degaja, pluta s-a ridicat în urma căderii unui om și parîma, prinzîndu-l pe Gregg adînc sub bărbie, l-a tras afară din apă. Era prea întuneric pentru ca ceilalți să vadă ce i se întîmpla lui Gregg iar strigătele lui nu se deosebeau de cele ale altor înotători pe cale de a se îneca. S-a zbătut sălbatic să se degajeze dar astfel parîma l-a strangulat și mai puternic, dîndu-i o moarte penibilă.

Carslake a avut o moarte demnă de un asasin. În ora cea mai întunecată a nopții, a ajuns înot lîngă o bucată de lemn, o scîndură tocmai atît de mare cît să susțină un singur om pe ea ; și chiar era un om pe ea, un telegrafist, pe

nume Rollestone : un om scund, cu ochelari și fricos; Carslake era tot atît de înspăimîntat ca și el și faptul că nu găsise loc pe o plută îi insufla o dorință nebună să-și salveze viața. L-a observat pe Rollestone culcat pe burtă pe bucata de lemn, s-a apropiat încet înot, a ridicat-o de un capăt și l-a scufundat. Rollestone și-a ridicat capul din apă :

— Bagă de seamă ! spuse el cu frică, ai să mă faci să cad în apă.

— Este loc pentru amîndoi, răspunse brutal Carslake, și a împins din nou capătul scîndurii sub apă.

— Nu, nu este loc pentru amîndoi... Lasă-mă în pace... caută altă scîndură.

Era în ora cea mai întunecată a nopții.

Carslake a înotat încet pînă la celălalt capăt al scîndurii și a încercat să desfacă mîinile lui Rollestone, care se ținea agățat.

— Ce faci ? spuse plîngător Rollestone.

— Eu am văzut scîndura mai întîi, spuse Carslake, încercînd să-l dea jos de pe ea.

— Dar eu sînt *pe* ea, strigă Rollestone, aproape plîngînd de frică și de mînie, este a mea.

Carslake îl împinse din nou, agățîndu-se solid de scîndură ; aceasta oscilă periculos, Rollestone începu să strige după ajutor, Carslake îl lovi cu brațul peste gură, făcîndu-l să cadă în apă, dar Rollestone încercă imediat să se urce din nou pe scîndură, lovindu-l cu piciorul pe Carslake care se urca și el. Cînd capul lui Rollestone se profilă net pe cer, Carslake, cu ambii pumni împreunați, îl lovi cu toată puterea de mai multe ori. Rollestone n-a mai apucat decît să strige o singură dată, înainte de a fi adus pentru totdeauna la tăcere ; era ora cea mai întunecată a nopții.

Efortul l-a slăbit însă pe Carslake; trupul, cald în momentul crimei, i s-a răcit și cînd a încercat să se urce pe scîndură, n-a mai avut nici forță, nici îndemînare. La fiecare tentativă recădea în apă, respira din ce în ce mai greu. Curînd, bucata de lemn porni în derivă, fără ocupant.

Cîțiva oameni au murit foarte simplu: locotenentul Baker, fochistul Evans, căpitanul Morell și încă alții. Aceștia nu aveau un motiv special ca să trăiască sau își încurcaseră viețile în așa fel, încît a le părăsi era o ușurare.

De exemplu lui Baker nu i-a fost frică de moarte; de o săptămînă, de cînd *Compass Rose* pornise în călătorie, rătăcea pe navă sub povara unei morbide vinovății: singur cu o spaimă rușinoasă pe care zilele o confirmau, umplîndu-l de dezgust. Nu știa nimic despre infecțiile venerice și n-a avut curaj să apeleze la cineva pentru sfat; și-a dat însă seama de ce era vorba după simptome și suferințe. A urmat o săptămînă în care a evitat orice contact cu oamenii în afară de cele profesionale, o săptămînă de suferințe crescînde și stăpînit de un simțămînt de înjosire și teroare. Cînd *Compass Rose* a fost torpilată, începuse să se gîndească să-și pună capăt zilelor, nemaiputînd suporta rușinea și durerea organelor sale bolnave.

Cînd a abandonat nava, a înotat cîteva minute, apoi a găsit un loc pe pluta cu numărul unu, dar după ce s-a urcat și apa rece de pe corp i s-a mai zvîntat, suferințele cauzate de boală s-au întețit insuportabil; s-a tot agitat, și-a schimbat poziția de cîteva ori și, în final, ajuns la disperare, s-a aruncat din nou în apă. Răceala apei i-a potolit fierbințeala și a murit binecuvîntînd frigul care îl răcorea.

Și fochistul Evans a murit tot victimă a dragostei; în viața lui dragostea luase o asemenea importanță, încît își

pierduse complet capul, ajungînd să aibă două soţii cicălitoare, una la Londra, şi alta la Glasgow ; la Liverpool avea o tînără prietenă melancolică, iar la Londondery o văduvă destul de veselă ; la Manchester se afla o tînără, la sîn cu un copil al lui, iar la Greenock o alta pe cale să-l facă şi ea tată. Cînd nava intra în rada Gibraltarului, îl întîmpinau două spaniole care gesticulau pe cheu ; dacă se făcea escală în Islanda, la Halifax sau la Saint John din provincia canadiană Newfoundland, în mai puţin de o oră i se aducea la bord un mesaj amoros sau cu ameninţări. Toţi banii pe care-i cîştiga se duceau pe cheltuielile unei jumătăţi de duzină de menajuri legitime şi ilegitime sau pentru cheltuieli de judecată în procese de căutarea paternităţii ; în port, cînd nu era în permisie, tot timpul liber şi-l petrecea scriind scrisori ; cobora rar la uscat, de teama soţilor, părinţilor sau a fraţilor furioşi, care îl aşteptau la ieşirea din doc şi nu îi pregăteau un bun sosit agreabil.

Evans ajunsese în această deplorabilă situaţie printr-un concurs fatal de împrejurări : nu era deloc băiat frumos, însă nu ştia să refuze. Recent treburile i se încurcaseră foarte serios : chiar înainte de ultima plecare a lui *Compass Rose* din port, cele două „soţii“ oficiale se descoperiseră reciproc ; plecarea navei îl scăpase tocmai la timp. Dar prevedea ce urma să se întîmple : soţiile se vor asocia contra celorlalte femei ca să-l scape de ele, după care se vor asocia din nou, contra lui. Se vedea apărînd înaintea tribunalului pentru nerespectarea promisiunilor de căsătorie, condamnat pentru seduceri ; închis pentru datorii, şi la ocnă, pentru bigamie. Viitorul îi părea complicat, sumbru şi fără ieşire.

Către ora 3 de dimineaţă, cînd a sosit pentru el momentul să-şi apere viaţa contra frigului, nu simţea decît oboseală şi disperare. I se părea că mult timp avusese noroc — prea mult ca să dureze la infinit — şi că venise ora

scadenţei. Dacă nu plătea acum, în întuneric, în apa rece şi plină de păcură, fără martori, va trebui să dea socoteală la reîntoarcere, o socoteală mult mai riguroasă.

Propriu-zis nu s-a lăsat în voia mării, dar a încetat să mai prefere viaţa în loc de moarte şi, într-o asemenea noapte, numai o hotărîre dîrză putea duce la salvare. Nu a luptat ca să supravieţuiască cu orice preţ, cu disperare, şi trupul cu care păcătuise atît, s-a lăsat, din cap pînă în picioare, pătruns de un frison mortal, alunecînd în neant fără rezistenţă.

Morell a murit, am putea spune, pe franţuzeşte, limba bunicii sale ; a murit cum trăise în ultimul timp, adică singur. Cea mai mare parte a acelei oribile nopţi de dezastru o petrecuse la o parte de grupul principal de supravieţuitori, plutind imobil în centura de salvare din capoc, privind luminile roşii care dansau şi ascultînd gemetele de spaimă şi disperare ale oamenilor. Ca de multe ori în trecut, se simţea departe de ceea ce se întîmpla în jurul lui, nu era obligat să se alăture ; moartea îl va găsi la treizeci de yarzi de ceilalţi, dacă îi era sortit să moară şi, pînă atunci, viaţa sa era o problemă care îl privea doar pe el.

S-a gîndit mult la Elaine, tot timpul cît a supravieţuit, adică aproape pînă în zori. Dar către ora 5 dimineaţa corpul îngheţat şi creierul obosit au ajuns la acelaşi grad de simţămînt de zădărnicie şi epuizare. Înţelegea acum că purtarea lui faţă de Elaine fusese cu totul absurdă ; absurdă şi fără efect. Protestele şi încercările lui de a o aduce la o altă viaţă fuseseră ridicole ; se comportase ca un bărbat dintr-o comedie, păşind pe scenă cu grotesca mască de încornorat, în timp ce în spatele lui amanţii gesticulau şi făceau ochiade spectatorilor. Nici cuvintele, nici apelurile, nici protestele nu serviseră la nimic : Elaine

îl iubea sau nu-l iubea, îl dorea sau putea să se lipsească de el, îi era fidelă sau îl înșela, numai după propria ei voință. Dacă dragostea ei ar fi fost destul de puternică, ar fi rămas a lui ; dacă nu, n-avea nici un drept s-o revendice, s-o convingă să redevină iubita de altădată.

În prezent își dădea seama că, de multă vreme, el îi devenise complet indiferent. Această convingere îi străbătu acum întregul corp ca un frison care îl îngheța ; mareea vieții nu mai era în stare să înainteze. Mult timp a stat fără să gîndească la ceva și cînd s-a trezit din toropeală și-a dat seama că era preludiul somnului și al morții. Dar nu-i păsa. Cu disperare calmă, s-a străduit să rezume de ce a avut parte în viață ; efortul a fost lung și penibil, dar pînă la sfîrșit a murmurat :

— Il y en a toujours l'un qui baise, et l'un qui tourne la joue. *

A înclinat capul într-o parte, ca și cum ar fi reflectat dacă nu se putea găsi o caracterizare mai bună ; n-a găsit-o și i s-a făcut din nou vid în creier ; dar capul și-a păstrat poziția, parcă interogativă, și moartea așa l-a încremenit.

Au fost și unii, puțini, care s-au salvat : comandantul Ericson, secundul Lockhart, șeful operator de radar Sellars, infirmierul Crowther, locotenentul Ferraby, maistrul Phillips, fochistul șef Gracey, fochiștii Grey și Spurway, radiotelegrafistul Widdowes, marinarul Tewson : unsprezece oameni pe două plute. Cînd s-a făcut zi, toți ceilalți erau morți.

Pe măsură ce timpul, certurile, stupoarea și somnul își reluau drepturile, Lockhart avea impresia că asistă la o serată de la care invitații pleacă pe rînd pînă nu mai ră-

* Dicton francez : În dragoste, totdeauna este unul care dă mai mult ca celălalt. (N.T.)

mîne nimeni. La un moment dat situația părea că poate fi stăpînită : cele două plute, fiecare cu cîte doisprezece oameni, și ciorchinii de oameni agățați de „țin-te bine" se apropiaseră una de alta pe marea plină de păcură și Lockhart procedă la un apel sumar ; mai trăiau atunci peste treizeci de oameni, dar aceasta avea loc mult mai devreme, cînd serata putea fi considerată destul de reușită... În cursul nopții interminabile, oamenii au trecut din viață în moarte pe nesimțite, pierind de frig între două fraze ; n-a mai fost posibil să-i numere exact pe cei vii și pe morți ; cifra nu mai avea vreun sens. Nu mai merita să se facă vreo socoteală decît atunci cînd noaptea se va termina și cînd soarele îi va încălzi ; numai atunci se putea stabili amploarea dezastrului.

Pe plute, în oroarea acelei lungi nopți, oamenii erau voci sau tăceri : dacă tăceau mai multe minute în șir, însemna că nu mai era cazul să fie numărați printre vii și locurile lor puteau fi luat de cei aflați în apă, avînd încă o licărire de viață și căldură în trupuri.

— Doamne, ce frig este !

— La ce distanță era convoiul ?

— Aproape treizeci de mile.

— Shorty..., mă auzi ?

— A văzut cineva pe Jameson ?

— Era în postul echipajului.

— De acolo n-a scăpat nici unul.

— Au fost norocoși... E mai bine de ei, decît de noi, aici.

— Avem încă șanse să scăpăm.

— Noaptea devine mai puțin întunecoasă.

— Din cauza lunii.

— Shorty... deșteaptă-te...

— Nava s-a scufundat în mai puțin de cinci minute.

— Ca și *Sorrel*.

— La treizeci de mile ar trebui să apărem pe radarul lor.
— Dacă îl observă cum trebuie.
— Care era nava de escortă din urmă ?
— *Trefoil.*
— Shorty...
— Cîți sînt pe cealaltă plută ?
— Cam la fel ca pe a noastră, cred.
— Doamne, ce frig !
— Și începe să bată vîntul.
— Aș vrea să-l întîlnesc pe blestematul de submarin care ne-a adus în această stare.
— Mi-ajunge că l-am întîlnit o singură dată.
— Shorty... ce ai ?
— Mi se pare că sîntem destul de aproape de Islanda.
— Nu ne folosește la nimic ; n-are importanță.
— *Trefoil* este o navă serioasă ; ar fi trebuit să ne repereze pe radar.
— Dacă n-o fi fost de cart vreun cretin de operator, jumătate adormit.
— Shorty !...
— Încetează să-l mai chemi, nu vezi că s-a sfîrșit ?
— Dar vorbeam cu el !
— Acum o oră, idiotule !
— Wilson a murit, domnule.
— Ești sigur ?
— Da, e complet rece.
— Atunci aruncați-l în apă... Care este următorul de urcat pe plută ?
— Hei, nu sînt amatori pentru plimbare ?
— La ce bun ? Nu este mai cald pe plută.
— Doamne, ce frig este !...
Pentru un moment, cornul lunii apăru între nori și lumină cîteva clipe dezolantul spectacol : întinderea de ape

pe care începea s-o vălurească un vînt glacial ; siluetele oamenilor înghesuiţi pe plute ; umbrele oamenilor agăţaţi de ele şi, mai departe, cadavrele care se ridicau şi se lăsau în jos în voia valurilor, cu luminile roşii arzînd inutil pe piepturile celor care, cu cîteva ore înainte, le aprinseseră cu speranţă şi încredere. Cîteva minute luna îşi aruncă lucirea rece pe suprafaţa mării şi pe frunţile oamenilor ale căror capete mai erau la verticală ; apoi dispăru, voalîndu-se brusc, ca şi cum, plină de milă şi stupoare, văzuse destul şi bieţii oameni, aduşi la o asemenea extremitate, nu meritau decît decenţa mizericordioasă a tenebrelor.

Ferraby nu a murit ; dar spre zori a crezut că moare, cînd de fapt tînărul semnalizator Rose, pe care îl ţinea în braţe, a murit în locul lui. Toată noaptea au stat unul lîngă altul, cîteodată tăcuţi, uneori vorbind ; Ferraby îşi amintise prima lor noapte pe mare, obscuritatea şi singurătatea acelei noi ambianţe de atunci, care îi apropiase. Acum nevoia apropierii era mai imperativă, mai sinceră, lipsită de vreo reţinere şi curînd au observat că se ţineau de mînă... Dar pînă la sfîrşit Rose n-a mai vorbit, n-a mai răspuns la întrebări, şi-a înclinat capul ca şi cum adormise; Ferraby îşi trecuse braţul în jurul lui şi cînd Rose alunecă şi mai mult, îi culcă trupul pe genunchi.

Temîndu-se de răspuns, aşteptă înainte de a întreba :

— Te simţi bine, Rose ?

Dar n-a mai răspuns. Atunci Ferraby se aplecă asupra figurii atît de apropiată de a lui şi cu un instinct de compasiune o atinse cu buzele, dar le-a retras repede, tremurătoare şi îngheţate. Acum Ferraby era singur... Lacrimi i se prelingeau pe obraz şi cădeau pe ochii deschişi ai mortului ; dezolat şi pradă unei frici mortale, continuă să ţină strîns la piept corpul rigid al prietenului, ca tatăl pe un copil mort.

Lokhart n-a murit deși, de mai multe ori în cursul nopții, s-a mirat că nu moare. A petrecut cea mai mare parte a orelor de întuneric în apă, lîngă pluta nr. 2 pe care o avea în sarcină ; numai spre dimineață, cînd s-a făcut loc, s-a urcat și el pe plută. De pe acest loc ceva mai ridicat a privit în jur : a simțit frigul și mirosul de păcură, a văzut cealaltă plută și apa agitată care le separa ; și a contemplat formele negre ale morților pe apă, norii care se urmăreau pe cer, unde strălucea o unică stea ; a ascultat suflînd vîntul. Atunci și-a îndîrjit voința și a hotărît să rămînă în viață pînă la ziuă și să oblige mîna de oameni de care era responsabil să rămînă vii împreună cu el.

I-a obligat să cînte, să-și miște brațele și picioarele, să vorbească și să nu adoarmă. I-a pălmuit, le-a dat lovituri de picior, a făcut să oscileze pluta pentru a-i obliga să se cramponeze ; și-a amintit întregul său repertoriu de anecdote scabroase și a debitat un număr dintre ele atît de dezgustătoare că ar fi roșit, dacă sîngele în circulație ar mai fi fost în stare de așa ceva. Le-a spus ghicitori, i-a antrenat într-un joc de copii ; l-a smuls pe Ferraby din tăcerea lui morocănoasă și i-a ordonat să recite toate poeziile pe care le știa ; a imitat personagii dintr-o piesă de teatru cunoscută și i-a obligat pe ceilalți să-i dea replicile. I-a forțat să rameze și să facă cercuri cu pluta, cîntînd „Luntrașii de pe Volga“ ; amintindu-și un joc din copilărie, i-a împărțit în trei grupe și i-a pus să strige toți în același timp : primul grup, „Rusia“, al doilea, „Prusia“, al treilea, „Austria“, ceea ce producea un zgomot asemănător unui gigantic strănut, foarte potrivit pe acel frig... Oamenii din pluta dirijată de el l-au detestat, pe el și vocea lui neobosită, precum și iritantul lui optimism ; l-au insultat în față ; le-a răspuns cu același langaj și le-a promis o doză generoasă de pușcărie îndată ce vor ajunge în port.

Pentru toate acestea, el a recurs la o rezervă nebănuită de forțe și energie. Cînd s-a urcat pe plută s-a simțit teribil de anchilozat și înghețat, dar activitatea furioasă și nebună, giumbușlucurile făcute, n-au întîrziat să-l învioreze ; unii dintre oameni i-au urmat exemplul și au recăpătat astfel curajul datorită căruia au supraviețuit.

Sellars, Crowther, Gracey și Tewson n-au murit. Se aflau pe pluta numărul doi, cu Lockhart și Ferraby și au fost singurii care mai trăiau cînd s-a făcut zi, grație eforturilor frenetice pentru a rezista atracției dulceții somnului. Era prima călătorie pe mare a lui Tewson, un tînăr vesel, londonez de baștină și care îi făcuse să rîdă în cursul nopții, întrebînd din timp în timp cu naivitate :

— Așa se întîmplă lucrurile la fiecare călătorie ?

Nu era o glumă prea grozavă, dar Lockhart înțelegea că trebuiau să se mulțumească cu ea... Au contribuit și alții la susținerea moralului : Sellars a cîntat o interminabilă arie dintr-o operetă la modă ; Crowther, infirmierul fost veterinar, a imitat zgomotele făcute de animale ; Gracey a făcut o demonstrație de antrenament de box, cît pe aci să răstoarne pluta. În general au făcut tot ce au putut, și tocmai aceasta le-a salvat viețile.

Phillips, Grey, Spurway și Widdowes n-au murit. Au fost singurii supraviețuitori de pe pluta numărul unu împreună cu Ericson care, la fel ca Lockhart, și-a dat seama că trebuia combătut somnul fără răgaz dacă voiau să ajungă vii dimineața. A folosit deci cea mai mare parte a nopții supunînd pe oamenii de pe plută la un fel de examen pentru următoarea lor înaintare. A inventat un joc, jumătate serios, jumătate copilăresc, punînd fiecăruia pînă la treizeci de întrebări ; răspunsurile corecte erau aplaudate ; dacă nu, toți trebuiau să-l apostrofeze violent și respectivul era condamnat să execute o ispravă oarecare,

ca pedeapsă... Cu autoritate, a antrenat pe numeroși oameni, timp de mai multe ore; numai în zori a simțit că propriul său creier a obosit, că s-au rărit concurenții și aplauzele și că strigătele au slăbit pînă la a fi confundate cu geamătul vîntului și zgomotul valurilor reci lovindu-se de pereții plutei, acele valuri care așteptau cu răbdare să-i înghită pe toți.

Comandantul nu a murit; după dispariția lui *Compass Rose* parcă nu mai avea cu ce să moară. Efortul „examenului" îl făcuse automat, știindu-l necesar; dar numai în calitatea de conducător al unui grup de oameni în grija lui; cu inima nu lua parte deloc. Inima părea a-i fi secat în timpul celor cîteva minute teribile dintre torpilarea navei și înghițirea ei de valuri. Își iubise nava, nu sentimental, dar cu mîndria și puternicul atașament pe care i-l dăduseră inevitabil ultimii trei ani și faptul că o văzuse distrusă atît de rapid, sub ochii lui, îi provocase un șoc îngrozitor. Nici un cuvînt, nici o reacție nu își mai avea rostul în acea noapte atroce. Era vid de orice sentimente. Totuși n-a murit, pentru că avea patruzeci și șapte de ani, era un marinar încercat și robust și înțelegea marea, deși acum o detesta.

Toți așteptau cu nerăbdare lumina zilei; Ericson observă că, în fine, zorile erau apropiate și bietele resturi ale echipajului său puteau supraviețui. Cînd la est apăru prima lucire albicioasă, ordonă oamenilor să rameze către cealaltă plută aflată la o milă distanță de ei. Se făcea din ce în ce mai lumină, adusă parcă chiar de vîntul glacial și se răspîndea fără milă pe teribila mare cenușie, pe marile pete de păcură și formele plutitoare care fuseseră oameni vii. Cînd cele două plute s-au apropiat, supraviețuitorii și-au adresat semne scurte, ca niște oameni care crezuseră

că sînt singuri pe lume ; cînd au putut să-și audă vorbele, unul din oamenii de pe pluta lui Lockhart scoase un strigăt strident de chemare la care răspunse Phillips de pe pluta comandantului, cu voce stinsă.

Nimeni n-a mai pronunțat un cuvînt înainte ca cele două plute să se alăture, și atunci s-au privit toți cu oroare și teamă.

Cele două plute semănau ; pe fiecare se vedeau cîțiva oameni murdari, plini de păcură, unii stînd, alții întinși pe brațele lor sau la picioare, ca niște cîini. În jurul plutelor, în apă, era aceeași bordură de cadavre, dansînd, cu fețe inexpresive întoarse spre cer și mîinile înghețate pe „ține-te bine".

Nu era o linie de demarcație netă între cei morți și cei vii. Oamenii șezînd de pe plute păreau că se confundă cu morții pe care îi țineau încă în brațe fără nici un rost, sau cu cei care pluteau pe apă.

Ericson îi numără pe cei vii de pe cealaltă plută : patru, pe lîngă Lockhart și Ferraby ; prezentau același aspect îngrozitor ca și cei de pe pluta lui : murdari, tremurînd, cu obrajii și tîmplele brăzdate de frig, cu membrele fără sînge ; scăpaseră de moarte în timpul orelor de întuneric, dar dimineața rămîneau încă în umbra morții. Numărul total al supraviețuitorilor era de unsprezece... Își frecă cu mîinile buzele înghețate și spuse :

— Ce zici, secundule...

— Ce să mai spun, sir.

S-au privit reciproc, apoi Lockhart întoarse capul ; era un moment intolerabil de penibil.

Vîntul le biciuia figurile, apa în valuri mici, glaciale, se spărgea de plute. Morții atașați în jur se balansau ca niște dansatori. Soarele răsărind, accentuă detaliile acestei

oribile scene; se văzu că în afara plutelor, întinderea mării crude ridica și rula nenumărate cadavre, în mijlocul unei grămezi de epave, în derivă sub cerul lugubru. Totul împrejur, pe suprafața mării pătată de ulei, cu mizerabilele resturi, tot ce mai subzista din *Compass Rose* rănea și ofensa privirea.

„Tabloul anului! gîndi Lockhart: Dimineață cu cadavre“.

Astfel i-a găsit *Viperous.*

PARTEA A CINCEA

1943 : IN CUMPĂNĂ

1

Trei din cele paisprezece oglinzi aplicate pe pereții celui mai șic bar din Londra îi reflectau lui Lockhart trei imagini diferite ale lui însuși, între care să aleagă : una din plină față, alta din profil dreapta și o a treia, din profil stînga. Neavînd altceva mai bun de făcut, în timp ce-l aștepta pe Ericson pentru a dejuna împreună, studia cu oarecare interes aceste trei diverse aspecte ale unui tînăr ofițer de marină, aflat la odihnă după oboselile serviciului activ. Uniforma îi era imaculată ; fața prelungă, dar cu un aer vizibil de determinare ; cearcănele de sub ochi erau rezultatul încercărilor prin care trecuse... Pe fondul sălii de un gust excesiv de încărcat, cu covor gros, mobile lucitoare și un aer de lux agresiv, Lockhart avea poate un aspect prea profesional, deși mai erau și alți ofițeri din cele trei arme : navală, aeriană și terestră, aliniați la bar sau așezați la mesele dimprejur și care nu creau deloc o atmosferă de timp de război ; păreau că stau acolo de la începutul ostilităților iar femeile pe care le însoțeau aveau aerul de a se simți foarte la largul lor. Lockhart decise totuși că nici el nu era complet deplasat ; dacă nu se

simțea tot așa de la largul lui ca cei obișnuiți, cel puțin, în colțul sălii unde se afla, aducea un aer de seriozitate emanînd din uniforma lui albastru închis, asortată cu covorul. Și, în orice caz, încă un pahar de gin cu biter îl încadra mai complet în categoria obișnuiților... Aruncă o privire în jurul său.

— Chelner ! chemă el.

— Da, domnule, spuse apărînd îndată un om destul de vîrstnic, cu o cămașă albă gofrată.

— Mai adu-mi, te rog, un gin cu biter.

— Încă unul, domnule.

— Și... chelner...

— Vă rog, domnule ?

Lockhart îi arătă cana cu apă de pe masă și-i spuse :

— Uite ce strat de praf este pe suprafața apei.

Bătrînul schiță un gest de mirare, ridică carafa, o examină un moment, apoi o reașeză pe tavă.

— Vă rog să scuzați, domnule, o schimb imediat.

Se plecă, apoi repetă :

— Imediat o schimb, domnule ; ce să-i faci, e război.

— Deci nu este cazul să mai fac observații.

Scuturînd din cap, bătrînul chelner răspunse :

— Nici nu știți, domnule, cum merg acum toate lucrurile : pahare crăpate, lipsă de gheață, bucăți de dop în băuturi...

Se plecă din nou și, confidențial :

— Alaltăieri am găsit o libarcă în cartofii prăjiți.

Lockhart schiță un gest de dezgust.

— N-ar trebui să-mi spui.

— Vroiam numai să vă arăt că nu putem servi clienții așa cum dorim. Nu găsim materiile prime de care avem nevoie. Săptămîna trecută am avut client pe un ofițer american care s-a plîns că sifonul era cald.

— Sifon cald, într-adevăr, e oribil, spuse Lockhart gînditor.

— Mai rău strică băutura, domnule.

— Da, și ar fi oribil să înoți în sifon cald.

— Mă iertați, ați spus ceva ?

— Nu, răspunse Lockhart, mă gîndeam la ceva.

— Atunci un gin cu biter, domnule ?

— Da, dar unul mare.

Lockhart privi în jur și-l zări pe Ericson apărut în ușa barului ; după ce-l privi un moment, se adresă chelnerului :

— Mai bine adu două mari ; vine un prieten și avem de sărbătorit un eveniment.

Ericson îl văzuse și începea să-și facă drum spre masa lui, prin sala aglomerată. Se observa la el o oarecare stingheală, pe care Lockhart o înțelegea și chiar o aprecia. Era un om alături de care puteai înfrunta războiul... Cînd Ericson ajunse la masa lui, Lockhart se ridică și spuse, cu un zîmbet deschis :

— Felicitările mele, sir.

Stînjenit, Ericson privi la șapca ținută sub braț : frunzele de laur noi erau dovada unei recente avansări.

— Îți mulțumesc, Lockhart ; am aflat doar săptămîna trecută ; desigur, pe baza vechimii.

— Poate nu numai pe această bază, spuse Lockhart ; în orice caz beau pentru eveniment, și își goli restul băuturii din pahar ; apoi, privind spre bar :

— Am comandat pentru dumneavoastră un pahar mare de gin cu biter.

— Este un aperitiv foarte potrivit, spuse Ericson.

Sosiră consumațiile comandate. În momentul cînd Ericson ridica privirea și paharul, Lockhart își aruncă din nou ochii spre frunzele de laur noi, aurite, ale șepcii. La rîndul

său, se simțea cam intimidat ; nu-l mai văzuse pe comandant de două luni și ultima lor despărțire în port — amestec ciudat de ceremonie, emoție și mirare reciprocă de a supraviețui — nu era o amintire adecvată cu atmosfera sălii.

— Nu cred că voi ajunge cîndva comandor, sfîrși el prin a spune : vechimea nu este suficientă, altceva nu văd și sper să nu îmbătrînesc prea curînd.

— Nu fii așa de sigur, spuse Ericson ; apoi se opri un moment.

— Cea mai mare parte din zi am petrecut-o ieri la Amiralitate ; începe din nou agitația.

Lockhart simți un fior de nervozitate, aproape de teroare pe care nu reușise încă să și-o stăpînească. Dacă „începe din nou agitația", aceasta îl antrena și pe el ; însemna sfîrșitul repausului și refacerii atît de greu obținute, reeditarea celor deja trăite. Știa că Ericson stabilise sau cel puțin propusese Amiralității ceva în privința lui și aproape îi era frică să afle viitorul. Încă nu-și găsise un echilibru. Nervii încă nu-i erau refăcuți după catastrofa lui *Compass Rose ;* orice schimbare, i se părea sfîrșitul lumii. Chiar frunzele aurite de pe șapca lui Ericson îi apăreau ca un semnal secret, prevestind necunoscutul și complicațiile. Poate că rezulta pentru el singurătate, dificultăți neprevăzute, rămas bun...

Dîndu-și seama de ciudățenia gîndurilor, Lockhart schimbă brusc subiectul și întrebă :

— Ce ați mai făcut ? Ați văzut-o pe soția lui Morell ?

Evident mulțumit de diversiune, Ericson răspunse :

— Da, tocmai de acolo vin.

— Ce făcea ?

— Era în pat.

— Ah !... Suportă atît de greu încercarea ?

— Cred că o suportă foarte bine... spuse Ericson încruntat ; nu era singură.

Cei doi își încrucișară un moment privirile.

— Afurisitul ăsta de război, spuse Lockhart.

— Da, răspunse Ericson, lua-l-ar dracu.

Dintr-o cauză necunoscută, Lockhart se simți deodată mai liniștit. „Sexualitatea... gîndi el ; remediu universal...".

— Povestiți-mi totul, adăugă apoi, fără să omiteți ceva; cred că ea nu și-a pierdut firea, nu-i așa ?

— Cred că niciodată nu și-a pierdut firea, replică Ericson. Dar să vezi... Cînd am ajuns la apartament, o femeie de serviciu sau cam așa ceva, mi-a deschis ușa. Mi-a comunicat, scurt, că doamna Morell nu putea primi pe nimeni. Cum nu voiam să mă fi deranjat degeaba, i-am spus : „Anunțați-o că sînt comandantul navei pe care a fost soțul ei și vreau s-o văd pentru cîteva minute." Mi-a răspuns că se duce să-i comunice și m-a lăsat să aștept... Curios, știi... Nu-mi închipuiam deloc ce se întîmpla, căci am fost lăsat să aștept foarte mult. Ar fi trebuit însă să ghicesc de la început : apartamentul avea aerul unui bordel.

— Nu mi-aș fi închipuit așa ceva, spuse Lockhart, afectat.

— Dacă vrei, îți dau adresa... În fine, după un moment, doamna Morell a intrat în camera în care mă aflam.

— E frumoasă ? întrebă Lockhart.

— Foarte... Era îmbrăcată cu un capot, dar fără aspect neglijent și teribil de seducătoare ; s-a scuzat că m-a făcut să aștept, s-a așezat și m-a lăsat să vorbesc primul. I-am spus cît eram de întristat de moartea soțului ei, cît de mult am ținut toți la el... tot ce se spune în asemenea ocazii.

— De fapt, numai adevărul, replică Lockhart.

— Așa este... Apoi am așteptat să spună și ea ceva, dar sta, simplu, pe scaun, privindu-mă. Atunci am întrebat dacă dorește să cunoască povestea torpilării și, probabil, modul cum s-a sfîrșit Morell... Mi-a răspuns : „Nu... nu țin să cunosc cum s-au întîmplat lucrurile ; împrejurările sînt totdeauna la fel, nu-i așa ?"

— Oh ! făcu Lockhart consternat.

Ericson înclină capul și urmă :

— M-am simțit destul de prost ; era vizibil că ieșise din pat și se etala pe divan într-o atitudine cît mai avantajoasă. Trebuie să recunosc că e admirabil făcută ; nici o umbră pe figură, machiată cu perfecțiune și purta tot atîta doliu ca și comandantul submarinului care ne-a torpilat... Nu-mi venea să-mi cred ochilor, amintindu-mi de bietul Morell...

După un scurt surîs, adăugă :

— Preparasem o frază pentru cazul cînd ar fi fost prea impresionată ; gîndeam să-i spun că, dacă acum era teribil de afectată, mai tîrziu va fi mîndră de modul cum îi murise soțul, îndeplinindu-și datoria... Dar, la dracu ! n-a fost cazul de asemenea fraze !... După cîteva momente mi-era destul... M-am ridicat spunînd : „Dacă credeți că pot face ceva pentru dumneavoastră, vă rog să-mi spuneți". Atunci ea mi-a surîs cu toată fața și mi-a spus : „Admirabil... dacă doriți două locuri pentru spectacol, voi da numele dumneavoastră la casa de bilete. Și bineînțeles veniți să mă vedeți după spectacol".

Ericson mai bău o înghițitură ; după un timp de tăcere, reluă :

— Nu-mi amintesc bine ce i-am răspuns, dar sigur că n-am primit oferta... Mi-am luat rămas bun, m-a urmat în vestibul ; în momentul cînd deschidea ușa, s-a auzit din interiorul apartamentului un mare zgomot, parcă niște

lovituri înfundate. S-a deschis o ușă, apoi o voce de om cam afumat a strigat: „Dă-l afară odată pe marinarul ăla și revino în pat!“ Tocmai ieșisem din apartament; cînd m-am întors, mi-a spus: „La revedere“, foarte repede și mi-a închis ușa. După o clipă, am auzit-o de cealaltă parte a ușii...

— Vorbind? întrebă Lockhart.

— Nu... rîzînd.

În timpul cît povestise Ericson, zgomotele obișnuite din bar păruseră mai înăbușite; acum, parcă reizbucneau. Ici colo se auzeau voci, paharele se ciocneau, un bărbat și o femeie rîdeau tare, la unison.

Lockhart suspină, suspin care ascundea multe lucruri, multe gînduri nelămurite și contradictorii; se mulțumi a spune:

— Mă întreb dacă Morell bănuia ceva.

Ericson ridică capul:

— Nu mi-a făcut impresia unei femei care și-ar da osteneala să se ascundă cînd e vorba de ceva care îi face plăcere.

— Bietul om... Și cum s-a pierdut.

— S-a sfîrșit ca un om bun, chiar în afară de problema cu ea: a-i fi povestit acestei femei sfîrșitul lui, ar fi însemnat să-i înjosesc memoria.

— Aveți dreptate, aprobă Lockhart.

Și, ridicînd paharul, adăugă:

— Pentru prietenii noștri absenți!

După ce au băut, Lockhart se redresă și întrebă:

— Și pe la Amiralitate, ce mai este?

Ericson se rezemă de spatele scaunului și își frecă mîinile, ca și cum se pregătea, în fine, să împărtășească o veste agreabilă.

— Ei bine! este vorba de o navă nouă, de o sarcină nouă, totul nou. Mi se dă o fregată : ultimul tip de navă de escortă. Mi s-a acordat aceasta (arătînd viziera aurită a șepcii), astfel că voi dirija o grupă de escortă și dumneata vei primi o jumătate de galon.

Sincer surprins, Lockhart exclamă :

— Ce spuneți, sir! Să devin locotenent comandor! Nu cred, căci nu e posibilă o asemenea avansare.

— A apărut de curînd un nou Ordin pe Flotă. Ai vîrsta și ai îndeplinit funcția de secund timp suficient de îndelungat ; apoi, s-a făcut și propunerea necesară.

— Probabil dumneavoastră ați făcut-o, spuse Lockhart, surîzînd.

Ericson îi răspunse tot cu un surîs :

— Da, eu... Dar mai este o piedică sau, mai bine-zis, s-ar putea să fie, după părerea mea. Voi fi comandant al unui grup de nave de escortă ; Amiralitatea este de acord să am ca secund un locotenent comandor, pentru ca să mă pot ocupa de toate navele grupului și, în același timp, de propria mea navă. Această muncă necesită înaintarea dumitale ; au spus că ar fi de acord, dacă vreau. Am răspuns că încă nu m-am hotărît.

Lockhart așteptă, nesigur de ceea ce se subînțelegea prin utimele cuvinte ale lui Ericson. „Se îndoiește dacă sînt capabil ? se întreba el, a observat că nervii îmi sînt încă zdruncinați... Sau este altceva ?“

Era altceva ; dar cu totul diferit.

— Ascultă, îi spuse Ericson, o să-ți vorbesc deschis. Ai putea, dacă dorești, să obții o comandă proprie, să obții comanda unei corvete. Unul sau doi secunzi au și fost astfel înaintați și sînt convins că poți îndeplini o asemenea răspundere. Dacă va fi nevoie, te recomand și eu.

Era, din nou, stînjenit.

— Nu știu ce vei decide. Dacă rămîi cu mine, nu vei avea o comandă decît peste cel puțin un an sau poate nu o vei mai avea deloc. Aceste lucruri se întîmplă cîteodată tocmai la momentul oportun, sau nu se mai întîmplă niciodată. Răspunderea de prim secund al meu este destul de importantă și aș fi foarte bucuros să fii alături de mine ; dar nu este un post de comandă, așa cum meriți ; și nu-ți pot pretinde să rămîi cu mine.

Apoi, surîzînd :

— Nu este ușor de ales. Trebuie să decizi singur, nu voi aduce nici un argument, nici pro, nici contra.

În acel moment decisiv, reacțiile lui Lockhart au fost rapide și imediate. „A sau B, gîndi el : răscrucea carierei, poate alegerea între glorie și obscuritate, între viață și moarte". Apoi, își spuse : „Toate acestea sînt absurde, n-am nimic de cumpănit. Formăm împreună un cuplu bun — rar s-ar găsi unul mai bun — și dacă se poate să nu ne separăm, este foarte bine. De ce să inventez o dilemă care nu există ?"

Surîse din nou și, mîngîind paharul, spuse :

— Vorbiți-mi de noua navă.

Ericson îi aruncă o privire, dîndu-și seama că nu mai era cazul să discute dacă primește sau ba ; trecu de îndată la lămuririle cerute :

— E o categorie nouă de fregate, într-adevăr la înălțime... De aceeași mărime și formă ca un distrugător : opt sau nouă ofițeri, echipaj în jur de o sută șaizeci de oameni. Echipată cu tot ce trebuie : turbine, două elice, trei tunuri mari, dispozitive asdic noi, un radar de tipul cel mai recent. Probabil că grupul se va compune din trei fregate și patru sau cinci corvete, așa că vor fi multe de făcut pentru a menține reputația tuturor acestor nave. Fregata noastră este

încă în curs de construcție ; se află pe Clyde și va fi predată peste două luni.

— Cum se numește ?

— *Saltash ;* toate fregatele noi au nume de rîuri.

— *Saltash,* repetă Lockhart. Greu te obișnuiești cu un nume nou. Sună destul de frumos, dar n-am auzit niciodată de un rîu cu numele ăsta.

— Este un rîu destul de mic, din Northumberland, răspunse Ericson. M-am informat, se varsă în Tyne, dar nu îl găsești pe hartă.

— Acum ar trebui să existe și pe hartă, spuse Lockhart, cu ton belicos.

Chemă, cu un gest :

— Chelner ! Mai adu niște gin cu biter... *Saltash,* repetă el încă o dată... Da, o să facem noi ceva din ea.

Dejunul a fost plăcut ; spre sfîrșit, amîndoi erau bine dispuși. Noua perspectivă îl stimula pe Lockhart și buna lui dispoziție se transmise lui Ericson ; amîndoi păreau a se despărți de trecutul sumbru, privind cu speranță viitorul. Bucuroși ca de un proiect de vacanță, conveniră să se întîlnească la Glasgow, în cursul lunii, ca să arunce o primă privire asupra noii nave. N-au mai vorbit despre viitoarea lor colaborare, dar amîndoi erau siguri că nici o altă soluție nu era atît de bună și că întîmplările din trecut făureau viitorul comun.

„Dacă amîndoi sîntem mulțumiți, gîndi Lockhart, privindu-l pe Ericson fumînd cu precauție o țigară de foi cu care nu era obișnuit, atunci avem noroc și unul, și celălalt și nu este cazul să mai discutăm. Războiul nu ne va oferi ceva mai bun... Este poate mult gin în luarea acestei hotărîri, își spuse el, plin de înțelepciune și, de asemenea, mult vin roșu ; dar hotărîrea este totuși bună, chiar excelentă“.

— Sir, spuse el, cred că am luat o hotărîre excelentă.
— Şi eu cred, spuse Ericson ; coniac sau benedictină ?

Dar mai tîrziu, în cursul aceleiaşi săptămîni, fiind singur, Lockhart şi-a dat seama că trecutul mai trăia încă şi că nu putea fi pur şi simplu alungat gîndind la viitor. S-a surprins amintindu-şi de *Compass Rose*, amintire de copleşitoare emoţie.

Intrase la National Gallery din Trafalgar Square pentru a asista la un concert de dimineaţă, modă care atrăgea mulţimea londoneză. Auditoriul numeros l-a cam intimidat şi s-a aşezat într-unul din ultimele rînduri, pe jumătate ascuns de o coloană. Se cînta Chopin, solistă fiind Myra Hess ; într-o tăcere perfectă, notele minunate se înşiruiau ca pietrele preţioase, sculpturale şi fluide totodată, minunat interpretate, mergîndu-ţi drept la inimă.

Asculta abandonat muzica, nu mai avea conştiinţa lumii exterioare. Pianista a executat două admirabile nocturne, apoi un studiu din care un pasaj descrescendo, repetat de mai multe ori, semăna cu o teribilă lamentare. Răsturnat în fotoliu, Lockhart se simţea purtat de muzică ca un copil, din notă în notă şi din frază în frază. Suspină adînc şi deodată îşi dădu seama că-i curgeau lacrimile.

Fără îndoială, ştia de ce ; plîngea, neputînd să se stăpînească, la amintirea multor lucruri pe care sperase să le uite. Nu era numai din cauza slăbiciunii, a fragilităţii nervoase care mai subzista chiar la două luni după teribila încercare ; lacrimile erau pentru *Compass Rose* însăşi, pentru toată dragostea şi eforturile risipite, pentru numeroşii morţi şi... pentru alţii decît morţii... Cu cîteva săptămîni mai înainte se dusese să-l vadă pe Ferraby, încă internat în spital ; privindu-l culcat în pat, Lockhart se întrebase dacă se va mai face vreodată bine ; Ferraby nu mai era

decît o ruină ; deși tînăr, era slab, pierdut, teribil de nervos ; capul culcat pe pernă părea un craniu ; la încheietura unei mîini avea legată o sfoară :

— Este sfoara mea, spuse el stingherit, jucîndu-se cu ea.

Apoi, pe un ton mai confidențial :

— Mi s-a dat pentru nervi. Mi s-a spus să mă joc cu ea de cîte ori doresc să fac ceva.

Vorbind, cu degetele îndoite trăgea, răsucea, înoda sfoara, făcînd-o să oscileze ca un pendul.

— Acum sînt mult mai bine, spuse Ferraby și, întorcîndu-se pe pernă, începu să plîngă.

Plîngea, la fel cum plîngea Lockhart acum la concert ; poate cu aceleași lacrimi, poate cu altele. Multe lacrimi curgeau pentru *Compass Rose*, prea multe pentru a fi șterse, înghițite sau ignorate. Lockhart se așeză mai comod în fotoliu, forțîndu-se să-și stăpînească mișcările feței și gurii. Muzica se opri ; aplauzele umpleau sala. Din apropiere, o tînără fată îl privi, apoi șopti cîteva cuvinte celui care o însoțea. Sub privirile lor curioase, Lockhart se ridică și, stîngaci, se îndreptă spre una din galeriile goale. Simțea un nod în gît, dar nu-i mai curgeau lacrimi și cele curse se uscaseră pe obraz.

„Da, plîngeam, își spuse el ; și de ce să nu plîng ? Trebuie ca cineva să o plîngă pe *Compass Rose ;* o merită din plin. Nu mi-e rușine că eu plîng, ascultînd această muzică, pe toți morții și nava pierdută. Muzica mi-a declanșat plînsul, dar cauza era alta ; sînt bucuros că am plîns ascultînd Chopin, decît să fi plîns în tăcere, bînd, sau împreună cu o femeie. Ascultam muzica tristă și delicată, dar în fond mă gîndeam la toți acei oameni, la Morell și la Ferraby, la Tallow care și-a cedat locul pe pluta de salvare ; pentru ei nu mi-am putut stăpîni lacrimile. Dar acum s-a terminat, mi-am revenit ; sentimentalitatea apare fără să

vrei, apoi dispare, nu lasă urme, nu dăunează, dovedind doar că trecutul este trist și deprimant ; cîteodată muzica îl reînvie, și îți amintești de toate".

S-a simțit într-adevăr mai bine, s-a reîntors în sala concertului și a stat sprijinit de o coloană. Cînd notele pianului s-au auzit din nou, a constatat că își pierduseră puterea de a-l emoționa, că acum asculta calm. Mai tîrziu și-a dat seama că fusese ultimul său moment de doliu.

2

Din nou la șantierele navale de pe Clyde... „Sînt mult mai active decît în epoca încetului demaraj din 1939, își spuse Ericson. Atunci nu se lucra în adevărat ritm de război, nimeni nu se prea grăbea, se mai putea risipi timp".

Acum, de la Renfrew pînă la Gourock, de-a lungul malurilor, erau aliniate nave în toate fazele de construcție și muncitorii lucrau febril, grăbiți să termine o navă pentru a o începe pe următoarea. Numeroasele torpilări din Atlantic serviseră ca stimulent ; bombardamentele aeriene fortificau hotărîrea de a răspunde la lovituri ; veștile din Africa, unde armata nu se limita numai la rezistență, ci se lansa spre victorie, constituiau un tonic, dînd fiecăruia dorința de a contribui la luptă și a termina o dată. În prezent, Clyde era foarte mîndru : după aproape patru ani de muncă neîntreruptă, oamenii care trudeau acolo ar fi putut pretinde repaus, dar toți se gîndeau doar să-și îndeplinească neîncetat munca și cu diligență sporită ; un efort constant, intens și admirabil.

În această atmosferă de încordare și competență, *Saltash* se afla aproape terminată la cheul de armare opus șantierului John Brown. Văzută de aproape, fregata părea enormă ; privind-o de pe cheu, pentru Ericson și Lockhart

ea simboliza volumul și ponderea acțiunilor pe care avea să le întreprindă.

— Are aerul unui imobil cu apartamente, spuse Ericson parcurgînd-o cu privirea.

Deasupra lor, de la stelatura prova, ce se ridica ca un turn, la înalta suprastructură a comenzii și de-a lungul punții metalice pînă la pupa cu tablou avea un aspect masiv, solid și părea că egalează ca permanență lungile magazii care mărgineau cheul. Și acest colos trebuia dirijat pe mare !... Văzută dinspre cheu, nava oferea aspectul agitat al unei nave care nu s-a detașat încă de uscat. Prima mînă de pitură cenușie navală era pătată ici colo cu minium roșu ; punțile superioare erau murdare, presărate cu resturi de la lucrările efectuate. Vacarmul asurzitor al nituitorilor, care mai lucrau la teugă, completa dezordinea.

Murdară, zgomotoasă și dezordonată, pentru un trecător întîmplător fregata nu merita mai mult decît o privire, dar Ericson nu înțelegea s-o examineze doar în treacăt, ci în amănunt, ca un pasionat profesionist al mării.

Împreună cu Lockhart, au urcat pe schelă și au coborît pe o punte aglomerată de lăzi și bidoane goale. Impresia de enormitate și complexitate se accentua ; după confuzia armării, îți dădeai seama că erau numeroase lucruri noi de cunoscut și de învățat. *Saltash* avea o lungime de peste trei sute de picioare și se ridica abrupt în etaje succesive : puntea pupa, teuga, puntea de semnale, comanda, puntea superioară și cuibul corbului, pînă la antenele de radio înconjurînd vîrful catargului. La toate nivelele erau montate aparate și după diverse amplasamente încă libere, se cunoștea că mai urmau să fie montate și altele : un spațiu gol aștepta un enorm stoc de grenade antisubmarine ; se vedea un număr considerabil de plute și plase de salvare, zeci de chesoane pentru muniția de pe punte, gata de folo-

sit. Apoi, o mulțime de tunuri ; „Nu numai un tun și jumătate ca pe o corvetă", gîndi Ericson ; erau trei tunuri mari și un tun automat cvadruplu, apoi o duzină de tunuri antiaeriene, automate, toate montate pe puntea superioară, ca arbuștii într-o pepinieră. Apoi o aparatură de ultimul model, constînd dintr-un elevator cu care se ridicau din magazia principală munițiile pentru ca toate armele să poată trage fără opriri stînjenitoare... Două mari bărci cu motor ; radio-goniometre ; o armă nouă care arunca un adevărat stol de mici grenade submarine peste bord ; aparat de sondaj acustic ; aparataj pentru evitarea torpilelor acustice ; toate acestea, de la prima examinare, arătau gradul de complicație și mulțimea lucrurilor ce trebuiau învățate ; dar, în același timp, promiteau o navă formidabilă, dacă se cunoștea bine mînuirea tuturor acestor aparate.

Ericson îl lăsă pe Lockhart să examineze un dispozitiv pentru dragarea minelor de un tip complet nou pentru amîndoi și se îndreptă spre compartimentul mașinilor. Scările ce duceau la nivelul inferior al navei erau din ce în ce mai pline de ulei și murdare ; cînd ajunse în camera mașinilor, prost luminată de lămpi atașate la curentul de la uscat, Ericson avea mîinile și mînecile vestonului în stare deplorabilă. Plină de umbre, de frig și umezeală, sala părea o îngrămădeală de obiecte heteroclite. Un grup de oameni lucrau la alimentarea cu ulei și, de cealaltă parte, un om în salopetă albă și cu șapcă de marinar examina tabloul principal de distribuție cu ajutorul unei lanterne electrice. Auzind un pas în spatele lui, omul se întoarse și Ericson îl privi mai atent : era scund, de aproximativ patruzeci de ani, cu păr cărunt, rar, deasupra unei figuri brune, exprimînd energie și competență ; pe figură i se mai citea un fel de expresie deferentă, care se manifestă

de îndată ce observă șapca aurită și cele trei galoane ale lui Ericson ca și panglica Crucii meritelor excepționale.

— Sînt comandantul și cred că dumneata ești ofițerul mecanic.

— Da, sir, spuse celălalt, cu oarecare prudență ; mă numesc Johnson, ofițer de echipaje mecanic.

— Îmi pare bine ! spuse Ericson, întinzîndu-i mîna ; cum merg lucrurile pe aici ?

Prezentînd camera cu un gest circular, Johnson răspunse :

— Mașinile principale sînt acum montate, sir. Sînt aici de trei săptămîni și montajul a început încă mai dinainte. Acum am ajuns la ventilatoare și dinamuri ; peste o lună, vom fi gata de probe.

— Care este, în general, calitatea lucrărilor executate ?

Johnson ridică din umeri :

— Cam prea multă economie... e drept, sîntem în al patrulea an de război... Însă turbinele nu lasă nimic de dorit : sînt minunate, se pare că vom putea face douăzeci și cinci de noduri.

— Frumoase perspective... Care a fost ultima navă pe care ai lucrat ?

— Distrugătorul *Manacle*, sir ; mai ales în Mediterana.

— Pentru prima dată ai sarcina de mecanic șef ?

— Da, sir... adică ca ofițer ; am fost înaintat de curînd din maistru principal mecanic.

Ericson era satisfăcut : ofițer de echipaje mecanic destul de tînăr, recent avansat ofițer după ce a fost mecanic pe un distrugător, erau antecedente foarte promițătoare. Noua răspundere necesita toate cunoștințele lui tehnice. O navă de două mii de tone era de altă clasă decît „modesta“ *Compass Rose :* pe noua navă erau multe mașini complicate, necesitînd continuu mare atenție... Îl văzu pe

Johnson privind cu ezitare la mîinile lui și Ericson îl lămuri, surîzînd :

— M-am cam murdărit, coborînd pînă aici.

— Dacă doriți, vă pot găsi o pereche de mănuși, sir. Nava este foarte murdară de sus pînă jos ; muncitorii de la șantiere nu au nici o grijă de curățenie.

— Știu că în acest stadiu nu se poate ține nava curată. Dacă se poate, dă-mi o pereche de mănuși, eventual și o salopetă ; am să mă cațăr cam peste tot în următoarele săptămîni.

— Doriți să începeți cercetarea imediat, aici, sir ?

— Nu încă, aștept ca instalația să fie ceva mai avansată.

A mai stat o clipă înainte de a pune capăt discuției și Johnson îl întrebă, ezitînd :

— Și dumneavoastră, sir, care a fost ultima dumneavoastră navă ?

— O corvetă, *Compass Rose*.

După expresia figurii lui Johnson, Ericson înțelese imediat că acesta auzise despre *Compass Rose* cu toate amănuntele, că se scufundase în șapte minute, că pierduse optzeci de oameni din cei nouăzeci și unu ; că toți marinarii flotei, de pe Mediterana sau de la baza Scapa Flow, cunoșteau totul și simțeau pierderea acelei nave ca pe un doliu familial. Mii de marinari s-au întristat cînd au aflat de pierderea navei, deși se aflau la mii de mile depărtare de locul catastrofei și nu-i cunoscuseră mai înainte numele.

Ericson înțelese că Johnson mai aștepta ceva și, cu un efort, spuse :

— A fost torpilată.

— Știu, sir.

Era tot ce-și puteau spune reciproc.

Părăsind compartimentul mașinilor, Ericson se sui pe comandă ; își rezervase examinarea ei pentru finele inspecției... Comanda era goală, pașii lăsau urme pe bruma groasă care acoperea podeaua. La început se miră cît era de spațioasă, precum și de cantitatea de aparate : șiruri întregi de telefoane, baterii de portavoci, repetitoare ale radarului, în spate o mare cameră a hărților, instrumente pentru conducerea tragerii și un aparat asdic, într-adevăr formidabil, erau deja montate. Exista și un trasor de drum care înregistra electric mișcările navei și o vastă punte de semnale prevăzută cu două enorme proiectoare de semnale. Vor fi necesari mulți oameni, cînd nava va fi în mare : doi ofițeri de cart, doi semnalizatori, doi oameni de veghe, doi operatori asdic, un curier pentru comandă... cel puțin nouă, chiar în situații normale. Dar de la un asemenea centru de control, se putea exercita o comandă cum trebuie... Apoi, în timp ce se îndrepta încet spre extremitatea prova a comenzii și privea teuga cu cele două tunuri acoperite cu capoate, i se impuse deodată în minte zădărnicia acestor perfecționări. Desigur, va putea comanda nava de pe această înaltă platformă, cu mulțimea ei de dispozitive tehnice, dar la ce bun ? La ce serviseră cele de pe *Compass Rose ?* Simți un frison involuntar în aerul rece al dimineții și își apăsă puternic mîinile pe blindajul de oțel de la nivelul pieptului, ca pentru a rezista la șocul unui val ; dedesubt, Clyde-ul negru și plin de ulei curgea ocolind corpul, amintindu-i dezagreabil marea care îi aștepta. Gînduri asemănătoare îl asaltaseră în cursul celor două ultime luni și spera să înceapă să scape de ele ; dar nu prevăzuse că îl vor reasalta cu atîta putere cînd se va sui pe puntea de comandă a unei alte nave.

Trebuia să se elibereze de gînduri... Și nu era decît un singur mijloc... Se redresă, străbătu comanda și coborî în cabina sa ; pe drum, îl întîlni pe Lockhart.

— Adună planurile și toate documentele pe care le are mecanicul șef, îi spuse el ; am face bine, pentru început, să ne băgăm în cap întreaga schemă a navei.

Totul trebuia început... de la început.

Următorul ofițer, sosit cîteva zile mai tîrziu, îi produse lui Lockhart un șoc. Se afla în micul birou al docului pus la dispoziția lor, în curs de a întocmi un rol după schema echipajului, cînd, în spatele lui, se deschise ușa și o voce întrebă :

— Spuneți-mi, vă rog... aici trebuie să mă informez despre *Saltash* ?

Tonul acesta, accentul acesta... Lockhart se întoarse, apoi se liniști : nu era Bennett, fostul lor secund australian, dar era același accent cu vocale puternic pronunțate, amintindu-i necazurile și antipatia de altădată. Noul venit era un locotenent uscățiv, cu față deschisă, într-o uniformă dintr-o ștofă de culoare curioasă albastru deschis ; în cadrul ușii avea un aer de siguranță de sine apoi, cînd privirea îi căzu pe mîneca lui Lockhart, se redresă prompt și spuse :

— Vă rog să mă iertați că vă întrerup, sir, caut nava *Saltash.*

— Ai nimerit bine, spuse Lockhart, revenindu-și ; iat-o !

Și îi arătă corpul cenușiu care se vedea prin fereastră.

— Cine sînteți ?

— Allingham, sir. Ofițer cu artileria.

— Australian ?

— Da, din Rezerva Voluntară a Marinei Regale Australiene. Sînteți comandantul ?

— Nu, sînt ofițerul secund ; comandant este un comandor.

Allingham abandonă tonul respectuos, cu o grabă perceptibilă.

— Mare personaj... Dar pentru ce atîtea galoane ?

— Vom avea un grup de escortă sub ordinele noastre, spuse Lockhart cam sever.

Accentul detestat îl dispunea la antipatie, de la prima vedere, față de tînărul australian și nu suporta din partea lui nici o familiaritate.

— Iar eu, voi fi primul dintre ofițerii secunzi.

— Foarte bine, spuse Allingham. Cum este nava ?

— Deocamdată o harababură, dar va fi foarte interesantă.

Apoi, mai relaxîndu-se, adăugă :

— O să ai destule tunuri cu care să te distrezi.

— Straşnic !

Din nou, accentul și expresia îi amintiră lui Lockhart un ecou din trecut și nu se putu opri să spună :

— Pe prima noastră navă am avut un ofițer secund australian, îl chema Bennett.

— Jim Bennett ?

— Mi se pare.

Allingham fluieră admirativ :

— După cît se pare, a făcut treabă bună, nu-i așa ?

— Nu, după părerea mea, spuse Lockhart.

Allingham își puse șapca și masca de gaze pe masă.

— Dacă este același tip, pot să vă spun că a făcut treabă : l-am auzit ținînd o conferință în Australia.

— O conferință ? făcu Lockhart minunat.

— Da, în prezent, știți, nu mai navighează. Mi se pare că a avut o depresiune nervoasă după ce a scufundat niște submarine.

— Nu știu nimic, spuse Lockhart ; despre ce este vorba ?

— La noi acasă e celebru, un adevărat personaj. Se pare că era pe nava aceea, cu numele *Compass Rose* ; șeful a căzut bolnav, Bennett a preluat comanda și a scufundat

două submarine după o bătălie care a ținut patru zile. A stat tot timpul pe comandă, încît, pînă la sfîrșit, nervii l-au lăsat.

Făcu o pauză, apoi adăugă :

— Între noi fie spus, au avut dreptate unele jurnale care s-au întrebat de ce n-a fost decorat.., Este vorba de același om ?

— Sînt sigur că despre el e vorba.., Așadar, ține conferințe despre isprăvile sale ?

— Da. Era folosit pentru o campanie de recrutări ; a mai vorbit în uzine și în alte locuri de muncă ; se spune că astfel se stimulează producția.

— Ceea ce-mi spui, mă stimulează și pe mine, într-un anumit fel, spuse Lockhart ; ultima dată cînd l-am văzut pe Bennett avea o criză de ulcer duodenal pentru că mîncase prea repede și prea multe conserve de cîrnați și a părăsit bordul lui *Compass Rose* ca să intre în spital.

— Deci n-a fost vorba de submarine ? Nici de depresiune nervoasă ? întrebă surprins Allingham.

Lockhart negă din cap.

— Mai tîrziu, noi am scufundat un submarin și am suferit o depresiune nervoasă, dar după plecarea lui.

— Al dracului Jim Bennett ! spuse Allingham rîzînd ; totuși povestea foarte frumos întîmplările !

— A fost un ticălos, spuse Lockhart scurt. Îl detestam ; pe el și tot ceea ce reprezenta.

Impresionat de asprimea acestor cuvinte, Allingham ezită, apoi spuse, cu oarecare emfază :

— Nu toți cei din țara mea sînt astfel.

— Încep să-mi dau seama.

Lockhart surîse, celălalt surîse și el, și se liniști.

— Nici n-ar putea să fie toți la fel, continuă Lockhart, altminteri Australia s-ar fi dus dracului de mult.

Lockhart se ridică :

— Să uităm toate astea ; mai bine să mergem să vedem nava.

Ofițerii afectați lui *Saltash* erau în număr de opt : în afară de Ericson, Lockhart, Johnson și Allingham, mai erau un căpitan medic, apoi doi locotenenți (dintre care unul specialist în navigație) și un aspirant care servea drept secretar al comandantului. Lui Ericson, prima lor reuniune oficială în careu, îi readuse în minte trecutul : mai ales la cei mai tineri regăsea aceeași rezervă, aceeași prudență cu care se prezentaseră altădată Lockhart și Ferraby, ajunși în abianță nouă și căutînd cel mai bun mijloc pentru a fi apreciați. Dar la atît se oprea asemănarea căci, cu excepția aspirantului, noii veniți nu mai erau novici : toți mai navigaseră și cunoșteau părțile bune și rele ale misiunii unor nave de escortă. Evident, acum nu mai era cazul să înfrunte marea la bordul noii nave doar cu doi aspiranți fără cea mai mică experiență și cu un ofițer secund de calibrul neobișnuit al lui Bennett.. Aștepta ca toți să se așeze, apoi începu :

— V-am reunit ca să facem cunoștință și să-mi spuneți ce ați făcut înainte de a vă ambarca pe *Saltash*. (Parcurse cu privirea cercul figurilor atente). În parte sînt deja informat : ofițerul secund a fost cu mine pe o altă navă și (adresînd un surîs lui Johnson) am avut o conversație cu ofițerul mecanic șef. Cît despre ceilalți, nu vă cunosc decît numele. (Privi lista din fața lui). Să începem cu dumneata, ofițerul cu artileria ; se pare că ați făcut cea mai lungă călătorie ca să ajungeți pînă la noi. Cu ce v-ați ocupat înainte ?

— Am lucrat la dragajul minelor, răspunse îndată Allingham, care părea foarte obișnuit să ia primul cuvîntul în asemenea ocazii ; în jurul coastei de nord a Australiei, mai ales în jurul bazei Darwin. Apoi m-am

plictisit, pentru că nu se întîmpla nimic și japonezii nu aveau de gînd să vie peste noi, așa că am cerut să fiu transferat aici.

— S-au pus mine în acea zonă ?

— Două în trei ani, răspunse Allingham.

— Și aici ai urmat un curs de artilerie ?

— Da, sir, vin de la Whale Island.

— V-a frecat destul acolo ?

Allingham rîse larg, de la o ureche la alta.

— Cred că nu am stat nici un minut degeaba de cînd am intrat pe poartă ; probabil că am slăbit cu mai multe livre.

Izbucni un rîs general : Whale Island, școala de artilerie a Marinei Regale, avea reputația bine stabilită de a aplica o disciplină atît de severă încît n-o uita nici unul din cei care treceau pe acolo.

— Ai să ai aici o mulțime de tunuri cu care să te distrezi...

Ericson căută pe listă numele următorului și citi :

— Locotenentul Raikes. De unde vii, îl întrebă pe un tînăr așezat la capătul mesei.

— De pe coasta de est, sir, răspunse Raikes, viitorul ofițer cu navigația.

Avea un aer vioi, hotărît, ca sub presiune ; Ericson își imagina că, în viața civilă, se ocupase probabil cu plasarea de ustensile de menaj, activitate dificilă, și că își păstrase obiceiurile și felul de a vorbi respectiv.

— De unde ? De la Harwich ?

— Da, sir : am escortat două convoaie pînă la Humber.

— Pe ce fel de navă ?

— O corvetă, sir, de tipul de dinaintea războiului, cu două elice.

— Le cunosc... Ai multă practică în navigația costieră ?

— Da, sir. (Raikes ezită, neştiind cît de bine cunoştea Ericson coasta de est sau dacă dorea s-o cunoască). Acolo se află un canal dragat pentru convoaie, cu geamanduri la fiecare cinci mile. Dacă nu ţii seama de ele, te pomeneşti că te pui pe uscat sau intri într-un cîmp de mine.

— De cîte ori vi s-a întîmplat aşa ceva?

— Niciodată, sir.

Ericson surîse la acest răspuns prompt.

— Acum o să ai de-a face cu un alt gen de navigaţie; de cînd nu te-ai mai servit de un sextant?

— De doi ani, de cînd am ieşit din şcoală; pe coasta de est n-am avut niciodată nevoie, dar în ultimul timp am făcut multe exerciţii.

— Bine. În general, pe ultima navă mă ocupam eu însumi, dar acum doresc să mă înlocuieşti.

Următorul pe listă era medicul căpitan Scott-Brown. Ericson îl identifică fără greutate, chiar fără a-i privi inelele roşii de pe mîneci; Scott-Brown i-l reamintea pe Morell: avea acelaşi aer degajat, ca şi cum, fără a vorbi de rău prezentul, se simţea că veritabila sa ambianţă, structura vieţii sale profesionale era în altă parte. Era înalt şi blond; comod aşezat pe scaun, dădea impresia că el conducea conversaţia şi că Ericson era un pacient care trebuia să-i mărturisească totul. „Dar nu face nimic, gîndi Ericson; important este să avem un bun medic la bord".

— De unde vii, Scott-Brown?

— Din Harley Street, răspunse celălalt, ceea ce-l surprinse pe comandant.

— Aşadar... *Saltash* este prima dumitale navă?

— Da, sir; am practicat medicina şi am lucrat ca cercetător la Guy's Hospital, pînă au început marile bombarda-

mente aeriene asupra Londrei și m-au pus în disponibilitate.

Relată toate acestea fără să pară că vrea să se scuze că își cam pierduse vremea înainte de a se angaja tardiv în marină.

— Pentru noi sînteți un exemplar de lux, căci înainte n-am avut medic la bord, spuse Ericson.

— Cine îngrijea echipajul din punct de vedere medical ?

— Eu, spuse Lockhart care, la fel ca Ericson, găsea că medicul semăna cu Morell.

Părea sigur de sine și de competența sa, siguranță reconfortantă, nu iritantă. „N-o să mă mai ocup cu primele ajutoare decît în cazuri extraordinare", gîndi Lockhart cu bucurie.

— Unde ați învățat acest meșteșug ? i se adresă Scott-Brown.

— Ucenic, la fața locului... Mă tem că am omorît mai mulți bolnavi decît dumneata.

Un scurt surîs lumină figura lui Scott-Brown.

— Afirmația este riscantă, spuse el, practic medicina de aproape opt ani.

O nouă izbucnire de rîs generală creă în jurul mesei o solidaritate mai convinsă între cei opt și Ericson gîndi că acest grup de ofițeri ar putea forma un careu excelent, plin de bun simț, în care te poți încrede.

— În ultimii doi ani, spuse Ericson, am avut mare nevoie de activitatea unui medic ; nu știu. însă ce ne rezervă viitorul...

Mai erau două nume pe listă : cel al celui de al doilea locotenent și al aspirantului. Cu colțul ochiului, Ericson îl examinase pe acesta din urmă : un tînăr slăbuț, înalt, cu aer de minunată inocență, care se juca nervos cu o scru-

mieră așteptîndu-și rîndul : „Parcă ar fi un licean“, gîndi el. Probabil că părăsise liceul doar de cîteva săptămîni ; era atît de tînăr că mai putea aștepta rîndul la interogare... Așa că se adresă locotenentului :

— Numele dumitale este Vincent ? Mi se pare că ne-am mai întîlnit undeva...

Vincent era scund, brun și destul de timid ; mai înainte de a răspunde păru a-și face curaj și încercă un efort vizibil de a se comporta cît mai corespunzător.

— Am fost în același grup de escortă cu dumneavoastră, pe *Trefoil*.

— Și mie mi s-a părut că ne-am mai întîlnit, spuse Ericson cu voce normală, dar în sine, numele navei îl făcu să tresară : *Trefoil* fusese navă de escortă soră cu *Compass Rose* timp de aproape doi ani ; se afla la coada ultimului lor convoi și *Trefoil*, cu atenție din fericire mărită, remarcase apariția, apoi dispariția lui *Compass Rose* pe ecranul radarului său și-l informase pe *Viperous*. Ericson și Lockhart își datorau probabil viețile lui *Trefoil* și poate că acest tînăr locotenent timid contribuise direct de salvarea lor. Dar nu voia să ridice problema în acest moment, aștepta o ocazie mai puțin publică.

— Deci sîntem între cunoștințe și știi ce înseamnă escortarea convoaielor... Dar dumneata Holt ? îl întrebă brusc pe aspirant ; cu ce te-ai ocupat în ultimul timp ?

Scrumiera căzu de pe masă cu zgomot. Aspirantul Holt roși puternic ; sîngele afluent pe figura sa blondă îi dădea un aer de tinerețe și sănătate demn de invidiat. „Sînt convins că nu are mai mult ca șaptesprezece ani“, gîndi Ericson : „Aș putea să-i fiu tată, aproape chiar bunic !“

— Vă rog să mă iertați, sir, spuse Holt, referindu-se la căderea scrumierii ; am terminat cursurile la King Alfred.

— Şi înainte ?

— Am fost la... Eton, sir.

— Aha !

Ericson îşi încrucişă privirea cu Johnson şi se amuză de deferenţa pe care o ghicea pe faţa acestuia : Eton însemna o categorie mai aleasă, şi aducea o nuanţă de distincţie între aceşti duri oameni de mare... Ericson îl mai privi o dată pe Holt şi observă că, după ce-şi învinsese timiditatea, figura îi luase o expresie de vie inteligenţă şi de umor. Poate că nu doar eticheta „Eton" îi va marca prezenţa în memoria colegilor.

— La Eton ai învăţat ceva despre mare ? îl întrebă Ericson.

— Nu ! răspunse Holt mirat ; se dă o educaţie foarte îngustă.

Pentru a treia oară se dezlănţui un rîs general şi Ericson se bucură din nou. „Îndată ce acest copilandru se va simţi mai la largul lui, gîndi Ericson, o să contribuie a ne menţine pe toţi tineri — şi, desigur, avem nevoie..." Interveni o pauză, în cursul căreia Ericson îşi privi pe rînd ofiţerii, căutînd să rezume ceea ce aflase despre ei. „Ştim acum de unde venim, gîndi el : unii din Atlantic, altul din Mediterana, unul de pe coasta de est a Angliei, unul din Australia de nord, unul de pe Harley Street şi unul de la Eton". Toţi posedau variate experienţe şi dacă pe *Saltash* le completau cunoscînd şi învăţînd bine ceea ce aveau de făcut, puteau constitui un substanţial fond de îndemînare şi energie.

Ericson îşi potrivi vocea, apoi spuse :

— Destul pentru astăzi. Vom avea mult de lucru ca să punem nava în stare să ia marea, dar ştiu că pot spera că fiecare veţi da tot ce aveţi mai bun. Ofiţerul secund vă va repartiza răspunderile pentru serviciul pe divizioane şi apoi aveţi deja specialităţile respective : Allingham,

artilerie ; Raikes, navigaţie ; Vincent, grenadele submarine şi Holt, corespondenţa şi secretariatul. Nu cred că vom fi gata pentru probe decît peste trei săptămîni ; veţi avea deci timpul necesar pentru a pune totul în ordine.

Se ridică, făcînd un semn lui Lockhart să-l urmeze ; de pe prag, se mai întoarse, spunînd :

— Ne-am putea reîntîlni diseară, la ora 6, într-un cadru mai puţin formal, dacă ginul a fost adus la bord.

Cînd se închise uşa, în careu se făcu linişte. Johnson studia un manual ingineresc aflat pe masă în faţa lui ; doctorul Scott-Brown şi Raikes îşi aprinseră ţigări ; cît mai discret posibil, Holt ridică scrumiera scăpată din mînă. În fine, după o lungă pauză, Allingham îl întrebă pe Vincent, locotenentul fost pe *Trefoil* :

— Ce s-a întîmplat cu ultima navă pe care a fost skipperul ? Mi se pare că a fost torpilată ?

— Da, răspunse Vincent, tocmai trebuia să se reîntîlnească cu convoiul, după ce escortase două nave de comerţ pentru Islanda ; am văzut-o pe radar, puţin după miezul nopţii, apoi urma ei a dispărut. Am aşteptat un timp, dar cum nu reapărea nimic, l-am avertizat pe *Viperous* care comanda escorta... Acesta s-a întors în căutare... şi a găsit plutele de salvare în dimineaţa următoare.

— Mare noroc că cineva a observat radarul, spuse Allingham.

— Da, răspunse Vincent, cu rezervă.

— Poate că ai fost chiar dumneata ? îl întrebă Scott-Brown, privindu-l drept în ochi.

— Da, eram ofiţer de cart, răspunse Vincent.

— Ţi-ai făcut frumos datoria, spuse Allingham ; cîţi au fost salvaţi ?

— Cred că zece sau unsprezece.

Allingham emise un fluierat exclamativ :

— Destul de puţini.
— Ce decoraţie poartă şeful ? întrebă Scott-Brown.
— Crucea Meritelor Excepţionale, răsunse îndată aspirantul Holt, iar secundul a fost citat cu ordin de zi.
— Cît de scump au plătit aceste distincţii !
Ridicînd capul de pe carte, Johnson spuse :
— Acum un an au scufundat un submarin cînd se întorceau de la Gibraltar şi au făcut o mulţime de prizonieri.
— Ai o memorie bună, spuse Scott-Brown, surîzînd.
— *Compass Rose* a fost o navă bună, una din cele mai bune.
— Mare păcat că au pierit atîţia oameni, spuse Holt, a cărui voce tînără, cu accent londonez, contrasta cu vorba dură, de nord, a lui Johnson ; mă întreb, oare ce simţi cînd eşti torpilat ?
— Nu căuta să afli, spuse Raikes, scurt.
— Cît mă priveşte, nu sînt deloc doritor să aflu, comentă Scott-Brown.
— Nici eu, replică Allingham ; doresc să revăd Australia.
— Curioasă dorinţă ! pronunţă, inocent, Holt.
Allingham îl privi un moment, apoi :
— Tinere, ar fi bine să-ţi mai revezi părerile ; în liceul vostru elegant n-aţi învăţat nimic despre Australia ?
— Ba da ,spuse Holt ; puşcăriaşi şi iepuri.
— Ascultă... începu Allingham enervat.
— Cred că, după tradiţia obişnuită de la Eton, Holt ia lucrurile în glumă, interveni Scott-Brown.
— Aşa !... replică Allingham, reuşind să surîdă, apoi :
— Oare în Marina britanică nu se mai obişnuieşte să fie biciuiţi aspiranţii ?
— Asta se întîmpla mai demult, spuse Johnson.

— Îmi plac obiceiurile vechi, replică Allingham și tare aș dori ca acest obicei să fie restabilit.

În cabina comandantului Ericson îi spunea lui Lockhart :

— Echipa se prezintă destul de bine ; în orice caz, are mai multă experiență, poate de două ori mai multă decît echipajul inițial de pe *Compass Rose.*

— Să nu vă înșelați, sir, spuse Lockhart surîzînd.

— Te revăd pe dumneata și pe Ferraby, sosind în baraca docului, doi băiețandri... Știi, este ciudat că avem din nou un australian la bord ; îmi amintește pe Bennett.

— Da, spuse Lockhart ; ce oribilă amintire !

3

De obicei, de două ori pe săptămînă, Holt era acela care se ducea la Glasgow pentru a lua semnalele secrete de la „Operații" și a se ocupa de diversele demersuri necesare pentru ca *Saltash* să fie în stare să pornească pe mare. Totuși, după două săptămîni, Lockhart începu să se plictisească ; rămăsese la bord prea mult timp fără să coboare la uscat și simțea nevoia să iasă din această atmosferă de rutină și mărunțișuri ; de cincisprezece zile se ocupa intens cu tot felul de liste : liste de provizii, de modificări aduse navei, de amenajări, precum și de instrucțiunile complicate și diverse pentru serviciul lui *Saltash* în port și pe mare ; munca era aridă și avea nevoie de o destindere. Mai era și curiozitatea de a afla ce se întîmplă în lumea exterioară, în lumea de dincolo de gura Clydeului. De aproape patru luni trăia departe de Atlantic și acum îi revenea un simțămînt de obișnuință cu oceanul, pe care dezastrul lui *Compass Rose* îl estompase. Era momentul să reintre în circuit, dar mai întîi să se informeze cum se desfășura bătălia, la care, peste cîteva săptămîni, urmau să aducă o nouă contribuție.

Astfel că, într-o dimineață, la micul dejun, Lockhart îi spuse lui Holt :

— Astăzi am să merg eu la Glasgow ; am nevoie să mai iau ceva aer curat.

Scott-Brown ridică ochii de pe jurnal :

— Este unicul lucru pe care nu-l vei găsi la Glasgow.

Lockhart surîse :

— În orice caz, doresc să mai schimb decorul.

— Sir, spuse Holt, la operații este ofițer o încîntătoare Wren.

— Ce spui ? întrebă Lockhart interesat.

— Se spune că este cea mai drăguță din Wrens-uri. Tot Comandamentul este la picioarele ei.

— Nu cred că celelalte Wrens sînt de aceeași părere. Ce mai știi despre ea ?

— V-am spus tot ce știu, sir.

— Îți mulțumesc. Unde pot vedea minunea ?

— Chiar la Biroul operații ; de fapt, ea îl dirijează.

— Ce cauți acolo, în acel birou, cînd serviciul documentelor este la depărtare de mile și la alt etaj ?

Cu surîs îmbietor, aspirantul îi răspunse :

— Pentru a păstra contactul, sir.

— Ce vîrstă ai, aspirantule ? întrebă Scott-Brown.

— Aproape optsprezece ani.

— Sînt de părere că mai ai încă destul timp înainte, ca să te ocupi de pe acum de asemenea lucruri.

— Nu te grăbi, aprobă Raikes ; așteaptă să devii major.

— În Australia, interveni Allingham, ar fi deja căsătorit.

— Fără îndoială, asta se întîmplă cîteodată și în Anglia, spuse Scott-Brown cu ton precis și autoritar ; dar sînt oameni care nu se grăbesc să-și ia răspunderi.

— De obicei, cei bogați, spuse Raikes.

— Nu sînt bogat, răspunse Holt.

— Dar, fără îndoială, ești băiat drăguț, spuse Lockhart ; de fapt, asta e mai interesant.

— Sigur, adăugă Scott-Brown ; unii afirmă că este singura bogăție veritabilă.

— Mai ales femeile sînt de această părere, afirmă Lockhart.

— În special cele mai vîrstnice și care au ceva avere personală.

— Conversația mă depășește, spuse Holt.

— Atunci mai sînt speranțe în privința dumitale, replică Lockhart, redresîndu-se ; am s-o văd poate pe drăguța dumitale Wren, pentru că voi merge la Biroul operații ca să aflu cine va cîștiga războiul.

— Aha... făcu Scott-Brown.

— Ahaa... făcu Holt, pe un ton și mai semnificativ.

— Mirați-vă cît vreți, spuse Lockhart, preparîndu-se să părăsească careul ; sînt foarte în întîrziere.

Pe culoar, pînă la cabina lui, fu urmărit de un concert de exclamații venind din careu.

În acea dimineață înnourată, de martie, orașul cenușiu era infinit de trist. „Primăvara va reuși totuși să vină la Glasgow“, gîndea Lockhart, urcînd încet pe Argyll Street, în mijlocul unei mulțimi de gospodine apatice umblînd după cumpărături și de oameni îngîndurați care așteptau deschiderea bufetelor. „Dar încă n-a venit momentul ; și nici nu văd ce-ar putea atrage primăvara în acest Glasgow...“ Își aduse aminte de săptămînile petrecute în același oraș, cu trei ani înainte, cînd împărțise o cameră de hotel cu Ferraby, în timpul unei permisii de pe *Compass Rose* și cum se plimbau pe străzi, forțîndu-se să-și dea aere de veseli și agreabili băieți de viață. Glasgow nu se pretase atunci la această încercare, la fel cum nu era de acord astăzi cu promisiunea primăverii.

Lockhart îi găsea același aspect morocănos, același aer de stagnare ca în 1939. Între timp, totuși, avuseseră loc și aici evenimente : se născuseră copii, se făcuse dragoste, se cîștigaseră și se pierduseră bani ; dar pavajul murdar și umed al acestui oraș lugubru nu lăsa să se vadă nimic, și nici prăvăliile pe jumătate goale sau trecătorii cu figuri palide, încruntate, de pe străzi.

„Aici te simți singur", gîndi el, oprindu-se în fața vitrinei unui bijutier în care multe tăvi pline cu inele așteptau în zadar clienții atrași de scînteierile obiectelor. Dacă omul nu poartă în inimă dorința, gustul riscului, voința și amorul propriu care transformă un trup într-o persoană, în cele zece mile pătrate ale acestui oraș nu va găsi nimic din acestea.

Dar poate că de vină era războiul... La comandamentul naval luă în primire un pachet cu documente și mai multe plicuri închise, apoi coborî două etaje și urmă un lung culoar întunecos pînă la o ușă pe care se putea citi : „Ofițerul de stat major pentru operații". Bătu la ușă și o deschise.

Unul dintre birouri era neocupat, la celălalt sta o tînără fată. Cînd intră, ea telefona și mai bine de o jumătate de minut, ascultînd, îl privi. S-a simțit foarte fericit că s-a bucurat atîta timp, fără întrerupere, de privirea ei, căci avea ochi foarte mari, cu gene lungi, constituind elementul principal al unei figuri de extraordinară distincție. Nu era, cum spusese aspirantul, „cea mai drăguță dintre Wrens-uri" (oricine putea purta acest titlu). Dar era într-adevăr fermecătoare : în afară de ochi, avea un obraz oval cu pomeții ridicați, păr de culoare închisă, pieptănat spre spate și o carnație admirabilă. „Are toate frumusețile !" își spuse Lockhart, apropiindu-se și remarcînd că

ochii erau cenușii și mîinile fine, foarte îngrijite. Își întoarse privirea de la ea, nefiind în stare să o susțină prea mult pe a ei. Pe birou se afla un mic carton pe care era imprimat : Ofițerul al doilea Hallam ; iar dedesubt : S.O.O.2. „Ofițer al doilea la Biroul operațiilor !" descifră el abrevierea, fără surpriză. „Probabil că este un element de primul ordin ; pe deasupra, mai este și frumoasă, inteligentă, cu o uniformă bine croită care îi vine tot atît de bine ca cea mai elegantă rochie de bal... Mă cam ambalez... dar am și de ce..."

— Trimiteți-l la mine, vă rog, spunea ea la telefon.

Apoi agăță receptorul, scrise ceva pe blocnotesul aflat pe birou și, privindu-l din nou, i se adresă :

— Ce doriți ?

— Dacă nu este interzis, începu Lockhart nesigur, aș dori să arunc o privire pe harta cu situația războiului și să văd cum decurg lucrurile pe teatrul Operațiunilor din Vest.

— Da ! făcu ea, calmă și deloc impresionată.

Fără îndoială, un mare număr de oameni veneau s-o vadă, cu pretextele cele mai absurde...

— Nu cred că îți pot satisface dorința, zise ea după un moment ; este interzis, din motive de securitate.

Avea o voce de alto și o pronunțare muzicală ; îți făcea plăcere să-i auzi fiecare cuvînt.

— Știu, răspunse Lockhart, dar să vedeți : am luat parte în ultimii trei ani la bătălia Atlanticului ; acum am petrecut aproape patru luni pe uscat, pregătim o nouă navă și vreau să mă pun la curent cu cele întîmplate între timp.

Îi venise greu să prezinte această lungă explicație dar, categoric, ea avea dreptul la explicații despre orice... Ochii ei cenușii îl fixau acum cu o perfectă siguranță.

„Dincolo de toate acestea, își spuse Lockhart, este totuşi o femeie ; dar acum nu se arată, cel puțin mie“.

— Pe ce navă ești ? întrebă ea după un moment de tăcere.

— Pe *Saltash*.

— Noua fregată.

Ea schiță un surîs scurt, care îi dădea gurii o dulceață ce-l făcu pe Lockhart să tremure.

„Asta din cauză că de multă vreme n-am văzut o asemenea fată“, gîndi el... Apoi : „Te pomenești că mai există și altă explicație“.

— Aveți la bord un tînăr, pe nume Gavin Holt ? întrebă ea.

— Da, este aspirantul nostru ; aș putea spune că m-a însărcinat să vă transmit complimente.

— Și eu îi trimit, aș putea spune...

„Fără îndoială, tonul lui păruse prea îndrăzneț și probabil îi era foarte antipatic“, gîndi Lockhart. Dar ea continuă, destul de amabilă :

— Cine este comandantul navei ? Dumneata ?

— Nu, comandorul Ericson.

— Aa ! Da. Un adevărat as, nu-i așa ?

— Da.

Ea îi privi galoanele de pe mîneci.

— Atunci ești ofițerul secund ?

— Da.

Încruntînd ușor sprîncenele, ea continuă după un moment :

— Mi se pare cam neobișnuit ; de ce nu comanzi o navă proprie ?

— Am vrut să rămîn cu Ericson, răspunse Lockhart pe un ton provocator.

Sprîncenele ei se ridicară din nou, aproape imperceptibil

— Ți-e frică de comandă ?
Lockhart roși brusc, gîndind : „Mai bine mă las păgubaș“, apoi spuse :
— Dacă mi-ar fi frică să exercit o comandă, în nici un caz nu ți-aș mărturisi-o dumitale.
La început ea nu răspunse, apoi figura i se lumină de un nou surîs și de astă dată îl privi cu ochi care-i atrăgeau pe cei ai lui Lockhart.
— Iartă-mă, spuse ea cu voce dulce și surîzînd. Îți cer într-adevăr iertare... Știi, cînd lucrezi în acest imobil cu o mulțime de tineri care fac tot posibilul să avanseze în grad, fără să-și sporească cantitatea sau calitatea muncii, devii cam bănuitor.
— Nu este cazul meu, spuse Lockhart prompt.
— Sînt sigură... Pentru că mi-am amintit cine ești.
Acum figura îi exprima o pocăință minunată și sinceră.
— Ați fost împreună pe *Compass Rose*, nu-i așa ?
— Da, spuse Lockhart, de unde știi ?
— Mi-a vorbit cineva într-una din serile trecute... Ați scufundat un submarin. Trebuie să mă mai scuz ?
— Nu... Dar poate că acum am mai multe șanse să văd harta și să cunosc noutățile.
— Sigur, ai acest drept ; ce vrei să știi ?
Au discutat aproape zece minute, menținîndu-se la un ton de tehnicitate ; Lockhart avea impresia confuză că lucrurile mergeau ceva mai bine în Atlantic după dezastrele din perioada Crăciunului, că ofițerul al doilea Hallam ocupa prezentul său post de patru luni și că ochii îi erau mai curînd cenușiu închis, decît deschis. Dar el nu se putu bucura prea mult de acești ochi, de obrazul frumos și de vocea melodioasă, căci în curînd ea spuse :
— Cred că ești foarte ocupat cu lucrările de armare a navei.

Aceasta denota evident o metodă pentru a-i spune că și ea era foarte ocupată ; încă o dată, își afirma personalitatea.

Lockhart încasă afirmația fără ranchiună și-și păstră buna dispoziție. De altminteri, își dădea seama că din partea ei nu beneficia decît de o bună dispoziție aparentă ; necunoscînd situația lui, începuse prin a-i arăta dispreț și de aceea îi oferea acum o încîntătoare compensație.

Dar rămasul bun a fost destul de decepționant ; cînd Lockhart se ridică pentru a pleca, un tînăr locotenent activ de marină își băgă capul pe o ușă și întrebă :

— Mergem la dejun, Julie ?

Ea surîse și răspunse :

— Da, Edward, peste cinci minute.

„Julie, gîndi Lockhart, parcurgînd culoarul întunecos, iată un nume drăguț... dar niciodată n-am putut suferi numele de Edward..."

Evident, Lockhart și toți ceilalți erau foarte ocupați cu armarea navei. Sosise și echipajul de la cazărmile din Devonport ; erau acum o sută șaptezeci și doi de oameni la bordul lui *Saltash* și cazarea și organizarea lor pe borduri era o sarcină complexă, destul de plictisitoare, cerînd multă răbdare. În acest stadiu inițial, sarcina îi revenea lui Lockhart și șefului de echipaj, maistrul principal Barnard. Acesta era antiteza absolută a lui Tallow, ale cărui mișcări lente și trup masiv se asociau cu accentul său greoi din nord ; Barnard era mic, energic, vioi și vorba lui tărăgănată ca în vest nu i se potrivea de loc, ca și cum un actor prim amorez s-ar amuza jucînd rolul unui țăranoi. Mai avea și o barbă mică, blondă, pe care cînd a văzut-o prima dată, Lockhart s-a întrebat dacă n-ar fi cazul să-i ceară să și-o radă : prea semăna cu că-

pitanul Kettle... Dar barba lui nu era o fantezie teatrală, ci o autentică barbă obişnuită în forţele navale din vest, adecvată frigului şi răspîndită pe navele de escortă ale convoaielor ; după ce te obişnuiai cu ea, ţi se părea un element esenţial al acestui om vioi şi capabil. Barnard era un adept convins al disciplinei, neiertător faţă de delincvenţi ; dar manifesta o caldă umanitate şi, în timpul primelor săptămîni, a adus un aport inestimabil la unificarea unui echipaj format din oameni destul de diverşi.

Toţi ofiţerii erau ocupaţi ; activitatea lor se desfăşura pe tot cuprinsul navei ; dar parte din activitate cerea răbdare şi discreţie. Cel mai mare zgomot şi agitaţie se datorau, fără îndoială, lui Allingham, care insufla tunarilor săi disciplina severă învăţată la Whale Island.. La orice oră din zi puntea superioară răsuna de accentul lui australian, în timpul exerciţiilor de încărcare şi ochire : o serie de comenzi autoritare, apoi sunetele mecanice ale diverselor aparate, după care urma o nouă avalanşă de cuvinte, de obicei nemulţumite sau ameninţătoare. Dar în felul de comportare a lui Allingham era un elan violent care îl făcea popular printre oameni, cu toate bruftuielile lui ; în gura lui Bennett, cuvintele şi frazele folosite ar fi părut extrem de dezagreabile, dar de la el, erau suportate.

Allingham era atît de evident eficient, atît de gata oricînd să preia munca asupra lui, încît îşi antrena oamenii fără cea mai mică dificultate.

Comportarea lui era în direct contrast cu cea a lui Vincent, sublocotenentul care instruia echipele de lansatori de grenade. După doi sau trei ani de serviciu pe corvete, Vincent îşi cunoştea destul de bine meseria, dar era extrem de timid cînd dădea ordinele necesare şi se comporta

ca o învățătoare prea tînără, neavînd ca armă decît apelul la bunăvoința micilor elevi.

— Cred că lovitura asta n-a fost prea reușită, spunea Vincent cu timiditate ; data viitoare căutați să procedați mai repede.

În acest timp aproape pe întregul cuprins al navei se auzeau strigătele lui Allingham :

— Dacă credeți că o să mă înduioșați fîțîindu-vă ca o bandă de babe zvăpăiate la plimbare, vă înșelați amarnic! Ia să vă mișcați, și cît mai repede !

Numai viitorul putea arăta care din cele două metode de instrucție era mai eficace... Între cele două extreme era văzut deseori Johnson, tăcut și hotărît, făcînd turul punții superioare, urmat de mecanici murdari, adunînd piesele de rezervă pentru mașini și coborîndu-le în compartimentul respectiv. Uneori Johnson se oprea, ascultîndu-l pe Allingham ; alteori îl observa pe Vincent ; apoi încrunta sprîncenele și se depărta, murmurînd cuvinte scurte și neinteligibile la adresa subordonaților lui. Adunau de pe unde se aflau răspîndite diverse lucruri — un butoi cu ulei, sau un set de piese — lucrînd cu gesturi greoaie de oameni care nu-și prea dau multă osteneală ca să gîndească la ceea ce aveau de executat.

În cea mai mare parte a zilei de lucru în careu domnea un calm olimpian. Acolo erau instalate în permanență trei persoane : Scott-Brown, care verifica fiecare obiect din echipamentul medical ; Raikes, navigatorul, corectînd hărțile și aspirantul Holt care întocmea lista documentelor și codurilor secrete. Într-o dimineață, băgînd capul pe ușă, Lockhart se miră de aerul lor preocupat ; nu se auzea decît scîrțîitul unei penițe sau fîșîitul unei foi de hîrtie. Holt ridică capul, îl zări și îi spuse :

— Colectivul secret de cercetători, sir.

De pe puntea superioară se auzea vocea lui Allingham, dînd comenzi continue pentru o operaţie extrem de zgomotoasă. Cu ton teatral, Holt mai spuse :

— Sînt aici toţi creierii navei şi totuşi nu se aude nici un zgomot.

— Tăceţi, vă rog! făcu Scott-Brown fără a-şi ridica ochii de pe listele lui.

— Cui vă adresaţi, mie? spuse aspirantul mirat.

— Da, dumitale, spuse Raikes ; dacă ai timp de vorbit, atunci mai bine ajută-mă să pun hărţile în ordine.

— Sînt foarte ocupat, replică aspirantul ; îmi uzez fundul pantalonilor pînă la urzeală...

Suspină profund şi se reapleca asupra lucrului său. Pe puntea superioară era din nou zarvă mare : Allingham îşi mustra oamenii, vociferînd. Şeful de echipaj apăru în cadrul uşii şi se adresă lui Lockhart :

— Raportul este gata, sir.

Din oficiul careului se răspîndea un agreabil miros de cafea ; *Saltash* îşi lua ritmul normal de viaţă.

Comandantul era absent ; de fapt, se reîntorsese la şcoală.

A petrecut la Liverpool două săptămîni la un curs care, inocent, se intitula : „Curs de tactică pentru comandanţi" ; în realitate, se dovedea a fi un exerciţiu extrem de dificil. Cursul exemplifica ultimele desfăşurări ale războiului din Atlantic, studiate din punct de vedere practic şi consta dintr-o serie de conferinţe după care, în fiecare după amiază, ofiţerii se instalau într-o vastă sală goală ; numai pe planşeu se afla un grafic şi modele simulînd convoiul, navele de escortă şi inamicul. Se simulau „rapoarte de contact" vreme rea şi scufundări ; submarinele atacau, navele de escortă se opuneau, la fel ca pe mare, aplicînd contratactica adecvată. Exerciţiul era dirijat de

un formidabil comandor activ și numeroase Wrens răbdătoare mișcau modelele navelor, efectuau „semnalele“ după cele mai recente metode și, cîteodată, discret, șopteau măsurile ce trebuiau luate ; păreau atoateștiutoare.

Ericson făcea un efort intens, dar o mulțime din aceste manevre noi le înțelegea destul de greu. În timpul celor patru luni de cînd stą pe uscat, bătălia Atlanticului se schimbase mult ; apăruseră arme noi, pericole noi, metode noi de contraatac, pe care le cunoștea foarte puțin. De asemenea, își dădea seama că pierduse îndemînarea, simțul comenzii ; în momentul critic trebuia să se gîndească la tot felul de lucruri, să ia măsuri față de numeroasele posibilități aplicabile cînd izbucnea o criză ; deseori, cu greu își amintea formulele corecte ale comenzilor la cîrmă sau modul de a compune un semnal inteligibil... Datorită gradului său, era în general destinat să figureze pe comandantul superior al escortei și, de fiecare dată cînd comitea o eroare, își amintea că, peste cîteva săptămîni, va dirija efectiv, pe mare, un grup de nave de escortă și că, într-o bătălie veritabilă, asemenea erori s-ar plăti scump : alte nave scufundate, cîți oameni înecați, poate un alt petrolier în flăcări, poate o altă *Compass Rose* dată la fund... De toate acestea răspundea el direct și conștiința sa.

Cîteodată erorile erau atît de elementare încît îl îngrozeau. Una din ele i-a rămas mult timp gravată în memorie : ca de obicei, figura pe comandantul de escortă ; era vorba de o luptă de noapte, urmînd la două „rapoarte de contact“ semnalizate urgent, la interval de un minut :

„Ecou radar, relevment 300 grade, trei mile“

„Ecou asdic, relevment 360 grade, o milă“.

Se refereau probabil la prezența a două submarine la o oarecare distanță unul de altul, de aceeași parte a con-

voiului. A reflectat un moment, apoi a făcut două semnale la două din navele de escortă de pe aripi, ordonîndu-le să identifice contactele. A încercat apoi să imagineze ceea ce ar fi putut să urmeze în realitate și să transpună pe planșeul simulator cele o sută de nave de protejat contra pericolului amenințător. Timp de cîteva minute nu i-a venit nici o idee ; dar tînăra Wren de lîngă el, clătinînd din cap, îi spuse pe un ton de reproș grav :

— Sir, *trebuie* să vă gîndiți a completa golul din tribord cu o altă navă de escortă.

„Golul, gîndi Ericson cu un sentiment viu de culpabilitate... Da, am mai avut odată un gol asemănător..." O privi pe tînăra fată, care nu avea mai mult de douăzeci de ani și figura ei tînără, inteligentă și hotărîtă îi produse un sentiment de insuficiență. „Am început să scad", își spuse el ; apoi : „Poate am și scăzut destul de mult..." Fetișcana de douăzeci de ani realizase comanda necesară iar el, la patruzeci și opt de ani, nici nu se gîndise. Poate că la patruzeci și opt de ani, după patru ani de bătălii, nu mai avea supleţea de spirit cerută de profesiune ; poate că era definitiv uzat, poate că războiul pe front era terminat pentru el.

Scuturînd din cap, căută să-și gonească asemenea gînduri, dar ele i-au rămas mereu prezente, chiar pînă la sfîrșitul cursului, cînd începuse să cunoască mai bine noile dispozitive și notele obținute se amelioraseră. Rămînea însă deprimat, îngrozit de perspectiva viitorului. După dezastrul lui *Compass Rose*, o catastrofă asemănătoare ar fi fost prea teribilă. Noile tactici, responsabilitatea mai mare, complexitatea problemelor, multiplicau teribil efortul necesar. Trebuia învățată o cantitate imensă de lucruri și poate că depășise vîrsta învățăturii. Ce fel de comandant de escortă va fi, dacă făcea greșeli pe care, cu un an înainte, nu le-ar fi comis nici în timpul somnului ?

Cînd s-a întors la bordul lui *Saltash* n-a lăsat însă să se vadă nimic din îndoiala care îl obseda ; iar cînd a simțit sub picioare puntea solidă, s-a convins că mare parte din temeri erau absurde și exagerate. La patruzeci și opt de ani era încă destul de capabil să realizeze efortul de a comanda... Lockhart îl întîmpinase cînd suise la bord și, făcînd împreună cu el turul navei, Ericson constată progrese care au sfîrșit prin a-i da curaj. Era ora 4 și jumătate și primii permisionari se adunau pe puntea pupa ; Raikes îi inspecta cu competență ; oamenii aveau un aer hotărît și de bună dispoziție ; *Saltash* însăși părea gata să ia marea : puntea era degajată, pitura curată ; nu mai era nevoie să te strecori printr-o aglomerare de obiecte diverse ; devenise o navă organizată, cu ale cărei cele mai ascunse colțuri te puteai ușor familiariza. Lockhart îi prezentă un raport amănunțit, apoi au coborît să ia ceaiul în careu, unde erau reuniți ceilalți ofițeri. Ericson se simți foarte bine și foarte destins în mijlocul acestor oameni tineri, care luau parte activă la o conversație în care i se arăta tocmai atîta deferență cît era necesar pentru a-i marca rangul și tocmai atîta libertate cît era nevoie pentru a se simți că, în careu, nu erau în serviciu și atmosfera era mai mult prietenească ; echilibru delicat și natural perfect înțeles de cele două părți.

— Cum a fost cursul, sir ? întrebă Allingham, îndată ce Ericson se așeză pe scaun ; a fost dificil ?

— Da, răspunse Ericson ; nu ne-au frecat prea mult, totuși de multă vreme n-am mai lucrat atît de serios.

— În materie de armament, au mai apărut noi grozăvii ? întrebă Raikes.

— Da... Au fost perfecționate torpilele acustice, dar sînt deja demodate. Circulă zvonul că s-ar fi inventat un aparat de respirație subacvatică pentru submarine — este

un secret care nu trebuie repetat — spuse el trecînd în revistă întregul careu, un tub sau o țeavă lungă care le permite să rămînă timp îndelungat sub apă.

— Ticăloșii ăștia de nemți, spuse Raikes.

— O să avem ceva mai mult de furcă, asta-i tot...

Apoi, adresîndu-se lui Johnson :

— Vom începe probele peste zece zile ; coborîm fluviul pînă la Tail-of-the Bank și rămînem acolo pînă cînd plecăm la Ardnacraish.

— Cunosc acest program mai demult, spuse Lockhart.

— Și eu îl cunosc, aprobă Vincent ; mă întreb ce mai face acel bătrîn și dezagreabil personaj de la Ardnacraish.

— Despre cine e vorba ? întrebă Scott-Brown.

— Amiralul care dirijează antrenarea tuturor navelor de escortă. A îndeplinit, de la începutul războiului o muncă fantastică, dar nu este ceea ce s-ar putea numi un înger de indulgență.

— Așa cere locul pe care-l deține, interveni Ericson... Ce-ați spune să organizăm o recepție de rămas bun înainte de plecare ?

— Ne-am și gîndit, sir, spuse Lockhart ; dacă sînteți de acord, la finele săptămînii viitoare. Mecanicul șef ne va organiza un drăguț foc de artificii, vom avea ceva bun de băut, apoi un mic supeu.

— Avem destui invitați pentru o recepție mai grandioasă ?

— Lista noastră actuală de invitați cuprinde aproximativ șaizeci de persoane, spuse Brown, rîzînd.

— Șaizeci ? întrebă Ericson, ridicînd sprîncenele ; cu ce v-ați ocupat în timpul absenței mele, de ați făcut atîtea cunoștințe ?

— Știți cît de mulți vizitatori vin la careu, sir, spuse Johnson, cu aerul morocănos al unui om care nu prea e

galanton și nici cu ambiții mondene ; cîteodată mi se părea că devenisem un adevărat hotel.

— Sînt și oameni interesanți, spuse tot Brown ; trebuie să întoarcem și noi multe politeți. Sînt ofițerii de pe celelalte două nave din șantier, apoi constructorii, cei de la bază și o mulțime de Wrens. Am întocmit o listă aproximativă.

O scoase din buzunar și o prezentă lui Ericson.

— Va veni și Amiralul ? întrebă acesta, văzînd numele din capul listei.

— Așa mi-a spus adjutantul lui ; se pare că-i plac teribil recepțiile și n-ar vrea să lipsească de la a noastră pentru nimic în lume.

— Bine, spuse Ericson, continuînd să citească lista... Presupun că toți acești oameni, pe care nu-i cunosc, cu nume scoțiene, sînt de la șantier... Cine este ofițerul al doilea Hallam ?

— O fermecătoare Wren de la operații, răspunse Holt.

— O Wren ? întrebă Ericson surprins.

Aspirantul roși :

— Da... Este o Wren de la Biroul operații, sir ; a invitat-o ofițerul secund.

— Frumoasă ?

— Teribil de frumoasă, sir.

Ericson îl privi cu coada ochiului pe Lockhart care, spre mirarea lui, își dădu seama că se simțea cam stînjenit...

— Sper că nu te-ai lăsat impresionat, Lockhart ?

— Din nici un punct de vedere, sir, răspunse Lockhart ; m-am gîndit să invităm cît mai mulți membri ai bazei; s-au arătat foarte binevoitori cu noi.

— Ofițerul al doilea Hallam intră și ea în această categorie ?

— Cred că da.

— Cu mine nu a fost prea amabilă, murmură aspirantul.

— Holt ! făcu Lockhart cu voce de comandă.

— Da, sir, spuse Holt.

— Ajunge.

— Scuzați-mă, sir, spuse Holt, fără să fie deloc tulburat. Gîndeam că veți fi mulțumit să știți.

Lochart deschise gura să spună ceva... Apoi, înțelept, decise să tacă. Ericson îl privi din nou : „Bine, bine ! gîndi el, iată unde au ajuns lucrurile. Era și timpul ; sper că e simpatică".

Lockhart nu era sigur că Julie Hallam va accepta invitația și mai apoi, văzînd-o instalată într-un colț al careului care se umplea repede, nu era deloc sigur că prezența ei îi favoriza liniștea. Era într-adevăr periculos de seducătoare ; n-o mai văzuse de la prima lor întîlnire și totul : părul ei, ovalul figurii, tenul frumos și ochii mari cenușii îi produceau un șoc nou, agreabil. A primit-o la schela de intrare și a condus-o la careu aproape în tăcere ; acolo însă a fost obligat s-o abandoneze — trebuia să se ocupe de o mulțime de detalii și să fie liber în momentul sosirii amiralului.

Cînd a revenit în careu, a înțeles de îndată că nu se putea apropia de ea.

Stătea pe brațul unui fotoliu și colțul respectiv al încăperii părea a fi preferat de toată lumea. Alături, Scott-Brown își desfășura formidabilul său farmec ; un număr de ofițeri de la bază beneficiau de o prioritate evidentă și nemeritată ; făcînd turul invitaților, Ericson întîrzie mai mult timp lîngă ea, vorbind și făcînd-o să rîdă ; Holt nu înceta de a fi atent ; ferchezșul adjutant al amiralului îi dădea tîrcoale ; chiar ordonanțele, circulînd cu băuturi și

aperitive, își încetineau mersul îndată ce ajungeau în orbita ei... „Nu pot reproșa cuiva că o privește atît de admirativ, își spuse Lockhart ; este atît de frumoasă... totuși, dracu să-i ia..." Societatea de astă seară, numeroasă și gălăgioasă, îi amintea modesta reuniune de plecare de la bordul lui *Compass Rose,* cînd se aflau în careu doar vreo douăsprezece persoane și Bennett adusese acea nenorocită femeie..." Mă întreb unde se afla Julie Hallam în acea vreme ; se împlinesc acum patru ani ; în patru ani a cunoscut desigur o mulțime de oameni ; cum reușește să fie în același timp frumoasă, amabilă și mîndră ?..." Se îndepărtă și începu să vorbească atent cu diverși invitați.

Personaj afabil și dornic de popularitate, amiralul făcea conversație după moda de la curtea regală ; cîteva întrebări adecvate, două minute de schimb de glume, apoi se îndrepta spre altul dintre invitați.

— Ești pentru prima dată ofițer secund ?

— Nu, sir, răspunse Lockhart, am mai fost pe altă navă cu comandorul Ericson, pe *Compass Rose.*

— Da, da, spuse amiralul, care avea o memorie grozavă, dar prefera să evite un subiect nepotrivit pentru o sărbătoare. Ai aparținut totdeauna Operațiunilor din Vest ?

— Da, sir ; de peste trei ani.

— Destul de mult... Armarea navei merge bine ?

— Da, sir.

— Sper că serviciile mele se ocupă cum trebuie de nava dumneavoastră.

— Sînt foarte binevoitori, sir.

— Foarte bine, făcu amiralul și, cu o înclinare a capului, se îndepărtă.

Curînd, Lockhart îl auzi întrebîndu-l pe Allingham :

— Ești pentru prima oară ofițer cu artileria ?

Apoi, observîndu-l pe Johnson singur, într-un colţ, Lockhart se apropie de el :

— Te distrezi, şefule ?

Johnson înclină capul şi răspunse ezitînd :

— Totul este destul de nou pentru mine, sir.

Lockhart aprecia în special sinceritatea mecanicului şef : cu cîteva săptămîni înainte era încă maistru la bordul unui distrugător şi nu căuta să ascundă cît de recentă era înaintarea sa.

— Dacă te plictiseşti, îi spuse Lockhart, poţi să faci să se topească siguranţele electrice şi pui capăt recepţiei...

— Am să ţin minte, spuse Johnson, cu un surîs recunoscător.

Luînd din mîinile unei ordonanţe o mică tavă cu aperitive, Lockhart începu să servească, discutînd cu invitaţii. Încăperea era destul de plină, mai ales în colţul unde se afla Julie Hallam. „Bărbaţii se înghesuie în jurul ei ca nişte vulturi... gîndi el. Nu, mai bine spus ca nişte curtezani şi nu le poţi face nici o vină". Întrezări o clipă figura sculpturală cu coroană de păr negru aplecîndu-se pentru a asculta ceea ce spunea Holt ; apoi, mulţimea i-o ascunse vederii şi îşi reluă rolul de gazdă, regretînd, pentru prima dată de cînd era război, că nu este şi el un drăguţ aspirant de şaptesprezece ani, liber de orice griji.

Începu să converseze cu o femeie care purta o pălărie imensă şi care îl întrebă :

— Nu înţeleg, cum ştiţi încotro mergeţi cînd sînteţi în mijlocul mării ?

Apoi vorbi cu un om îmbrăcat cu un impermeabil, care îi spuse :

— Am muncit mult la această navă ; sper să vă placă.

Conversă după aceea cu o Wren destul de urîtă, care îi spuse :

— V-am mai văzut undeva, poate într-un restaurant.

În sfîrșit, vorbi cu căpitanul portului, începu să servească din nou prăjituri, îl conduse pe amiral la plecare, se urcă pe punte pentru a verifica întunecarea navei, apoi scrise caietul de ordine de noapte, schimbă un cuvînt cu șeful de echipaj Barnard și se reîntoarse pentru a discuta cu adjunctul primarului din Glasgow. Timpul trecea, și mulțimea nu se rărea ; alături de el apăru ofițerul secund de pe o altă fregată, spunînd :

— Abia acum am sosit ; unul din permisionarii noștri a căzut în apă la întoarcerea pe navă. Cine e acea femeie nespus de frumoasă ?

Atunci, pentru prima oară după aproape două ore, Lockhart o privi din nou pe Julie Hallam care, din întîmplare, ridică și ea capul în același moment. Li se întîlniră privirile peste zecile de persoane care îi separau. Ea îi surîse ; el îi răspunse la surîs, apoi ea făcu o strîmbătură comică de disperare, indicînd cercul numeros și atent care o înconjura. O văzu ezitînd, spunînd ceva persoanelor mai apropiate, ridicîndu-se și înaintînd spre el. În același moment se îndreptă și el spre ea și se întîlniră sub plafoniera centrală, a cărei lumină vie făcea să-i lucească părul fără să-i priveze figura de un singur atom de frumusețe. Găsindu-se deodată lîngă ea, avu impresia unei lovituri de pumnal în inimă, dar un pumnal care se topea, răspîndind o căldură tandră. Ea mai surîdea încă pe cînd îi spunea :

— În calitate de ofițer gazdă nu ești deloc favorizat, nu-i așa ?

El rîse, plăcîndu-i titlul de „ofițer gazdă“.

— Concurența este atît de mare...

— Ai fost foarte ocupat, ca un adevărat ofițer secund.

Își privi ceasul :

— Trebuie să plec ; sîntem obligați să ne întoarcem la orele zece.

— Dar nici n-am avut vreme să stăm puțin de vorbă.

Ea surîse din nou, parcurgîndu-i figura cu o privire sinceră. După un moment, cu oarecare timiditate, îi spuse :

— Nu ai să mă crezi, dar mulți au afirmat că dumneata mă vei însoți spre casă.

Noaptea, pe străzile pustii, pașii lor înceți abia de atingeau pavajul negru, parcă măsurînd timpul fugar.

— Cred că aveți un careu destul de vesel, zise ea ; Allingham îmi place și, de asemenea, medicul vostru. Aspirantul este și el delicios.

— Cîteodată mă face să am sentimentul că sînt de nouăzeci de ani ; dar e foarte agreabil să ai la bord pe cineva atît de tînăr și vesel.

— Ar trebui să fie contagios... Ții probabil foarte mult la Ericson.

— Doresc să termin războiul împreună cu el ; într-adevăr, țin foarte mult la el.

Ovalul indistinct al figurii ei se întoarse și o văzu surîzînd :

— Aproape exact la fel mi-a spus Ericson despre dumneata.

— Castor și Polux, spuse el ; poate ți se pare prea sentimental ?

— Vă invidiez.

Apoi rîse :

— N-aș putea spune că sînt geloasă. Vreau numai să spun că legături de felul acesta nu pot exista între femei și că rareori se manifestă în situații cum sînt conducerea unei nave sau colaborarea în război.

— Este singura legătură personală care ar trebui permisă în timp de război.

— Dar căsătoria ?

— Nu ; este un element care te îndepărtează de război, o distragere. Am vorbit astă seară cu o fată tînără, una dintre Wrens-uri ; mi se pare, Joan.

— Joan Warrender ; da, ea se va căsători în curînd.

— Cu un ofițer de marină ; comandant de distrugător, după cîte am înțeles.

— Ce spui ? făcu Julie, cu ton mirat.

— M-am întrebat cum poate fi compatibilă căsătoria cu comanda unui distrugător în timp de război.

Urmă o tăcere, traversară o stradă și reintrară în umbra imobilelor.

— Ești cam puritan ! spuse ea gînditoare.

— În această privință, da. Războiul este un lucru căruia trebuie să i te consacri ; tot restul te distrage. Trebuie să ai doar o singură idee în cap, să fii dur, să eviți tandrețea, adică tocmai ceea ce este contrar unei căsătorii. Altminteri nu ajungi să-ți faci datoria și războiul te elimină ; ba mai mult, îți poate lua viața într-un moment de neatenție.

— Cum ai ajuns la această stare de spirit ? întrebă ea, după un moment ; nu ești un profesionist... Nu ești obligat să te sacrifici... Ce făceai înainte de război ?

— Am fost ziarist... Am ales meseria asta cam la întîmplare ; poate că așa este firea mea. Dar pe ultima navă am avut coleg un om pe care o căsătorie nereușită îl sfîșia... Și cred că o căsătorie reușită este și ea în stare să-ți distrugă energia. E mai bine să fii singur. În orice caz, trebuie să ajungi la un grad de excelență profesională ; nu este de ajuns să faci lucrurile pe jumătate.

Pe neașteptate, ea afirmă :

— Ești un om slab.

— Mai ales din cauza lui *Compass Rose*, din cauza permanentei îngrijorări pe care am suportat-o și a unei lipse de somn prelungite...

Dar n-avea dispoziție să vorbească prea mult despre acestea și adăugă :

— Dumneata nu ești o fire slabă ; cu toate că îndeplinești o sarcină obositoare, nu ești surmenată. Ce făceai înainte de război ?

— Lucram la un jurnal de mode.

— Da ! făcu el aruncînd o privire la uniforma austeră, puțin feminină, pe care o purta ; apoi rîseră amîndoi, noaptea întunecoasă formîndu-le un acoperămînt agreabil de împărțit...

— Și acum, continuă el, ești ofițer al doilea la Biroul operațiilor, dar nu mai puțin frumoasă. Ce darnică a fost natura cu dumneata !

Era curios cum îi va răspunde la această afirmație și dacă nu va nega oarecum adevărul, afișînd modestie ; dar se temea degeaba de așa ceva.

— Cele două calități nu formează o combinație prea fericită, răspunse ea.

Încă o dată îl impresionă frumusețea vocii ei joasă și clară. Încetiniră mersul, potrivindu-și spontan pasul.

— Știi, spuse ea, am o figură, un creier și știu să vorbesc. Dar, de fapt, oamenii nu apreciază asemenea asociere ; ei preferă fiecare lucru izolat. Femeile se tem de această combinație și bărbații nu o doresc, nu știu ce să facă cu ea.

— Cred că te înșeli ; altminteri cum s-ar explica mulțimea de curtezani care te înconjurau astă seară ?

— Ce urmăreau toți acești curtezani ? Mă doreau ca femeie și nu ca personalitate.

— Chiar o simplă conversaţie cu dumneata este o plăcere.

— Dar tot timpul conversaţiei bărbaţii gîndesc : „Vorbărie, vorbărie, vorbărie... Nu ştie ea totuşi că gura este făcută pentru sărut ?"

— Probabil că este adevărat, spuse el rîzînd. Dar cred că dumneata nu prea eşti de acord.

Provocătoare, ea ridică capul :

— Nu, deloc !... şi sînt sinceră cînd afirm aceasta. Nu pretind că aş dori să fiu o urîtă inteligentă ca să plac femeilor, sau o frumoasă fără minte, ca să vă plac vouă, bărbaţilor.

— De ce mă numeri printre aceştia din urmă ? spuse el ; sînt foarte amator de o perfecţie organizată.

Cîteva minute mai tîrziu, se opriră în faţa unui imobil înalt şi trist şi ea spuse :

— Aici locuiesc.

Nu ştia cum să-şi ia rămas bun ; îşi aminti spusele ei : „Gura este făcută pentru sărut", dar nu era momentul. Aşa că se mulţumi să afirme :

— Pentru mine, adevărata petrecere a fost plimbarea ; îţi sînt recunoscător.

Pe figura ei cădea o lumină voalată, dar care lăsa să i se vadă seriozitatea şi frumuseţea tulburătoare, o încîntare pe care el ar fi dorit-o prelungită la infinit. Dar venise momentul rămasului bun ; noaptea îngăduitoare, acum îi separa.

— Plimbarea a fost o idee bună ; de altminteri, ideea mea... spuse ea. Mi-ai fi propus-o ?

El negă din cap.

— De ce ? Pentru că te consacri războiului ? întrebă ea.

El negă din nou din cap :

— De teamă că mă vei refuza.

— Data viitoare... începu ea, apoi se opri.

Urmă o pauză lungă, în care se priveau : ea, ezitantă, chiar tulburată ; el, nehotărît.

Pînă la sfîrșit :

— Să amînăm deocamdată discuția aceasta, spuse el ; data viitoare voi încerca cu siguranță, voi risca să revendic primul favoarea.

— Îmi va părea rău dacă nu o vei face, răspunse ea, redobîndindu-și seninătatea gravă. Chiar cînd e vorba de puritani, nu poți să le faci avansuri în fiecare zi a săptămînii.

— Data următoare va fi rîndul meu, spuse el ; noapte bună.

Ea răspunse cu un gest al capului și dispăru, urcînd cîteva trepte. Lockhart rămase locului un moment, fixînd locul unde se aflase fata, apoi porni înapoi pe stradă ; pașii răsunau cu zgomot sec pe trotuarul pustiu, dar în forul său interior nu mai era solitar.

4

Viceamiralul Sir Vincent Murray-Forbes (Cavaler al Ordinului Băii și Crucea Meritelor Excepționale) sosi pe cheu la Ardnacraish îndată ce *Saltash* fu semnalată și porni cu șalupa chiar înainte ca fregata să fi fost legată de geamandură. *Saltash* era a cinci sute douăzeci și una navă care trecuse prin mîinile sale și a fost primit exact în același fel ca pe cele cinci sute douăzeci precedente ; dacă enorma muncă implicată de acest număr de nave cîntărea greu asupra amiralului, nici figura, tot atît de vioaie și atentă ca de obicei, nici energia cu care urcă scara, nu o trădau. Strălucind de galoane aurite, el răspunse saluturilor lui Ericson și ale ofițerilor aliniați în-

tr-un respectuos semicerc pe puntea pupa ; apoi avansă cu unul sau doi pași, aruncă o privire în jurul lui, se întoarse către Ericson și spuse :

— Nava este mai mare decît credeam.

După un raționament rapid, Ericson consideră că era adecvat să întrebe :

— Este prima fregată care sosește aici, sir ?

— Da. Tot așa cum corveta dumitale a fost prima în 1939 ; ce ciudat ! S-au întîmplat multe lucruri de atunci. Prezintă-mi ofițerii.

Prompt, amiralul făcu turul cercului. Lui Lockhart, îi spuse :

— M-ai primit fără șapcă ultima dată.

Lui Vincent :

— Erai pe *Trefoil*.

Celorlalți le adresă doar un scurt salut și o privire directă de sub sprîncenele lui stufoase. Apoi parcurse nava cu pas rapid, coborî în cabina lui Ericson unde se așeză, acceptă un pahar cu cel mai bun vin de Xeres pe care îl aveau și spuse :

— Par a fi o categorie bună de nave, aceste fregate. In Atlantic avem nevoie de așa ceva, mai masiv și mai rezistent, dar și corvetele au făcut acolo o treabă excelentă.

Privind spre Ericson :

— Ai pierdut pe *Compass Rose*.

— Da, sir.

— Este un război lung, spuse amiralul, cu aerul unui om gata să-l ia, dacă era nevoie, de la început ; al dracului de lung ! Dar, pînă la sfîrșit, teutonii o să se epuizeze! Chiar au început... Este începutul sfîrșitului.

Apoi, schimbînd tonul :

— Veți sta aici trei săptămîni, Ericson. Este inutil să-ți

mai vorbesc despre programul de antrenament, nici de ceea ce doresc să realizaţi : ştii cît sînt de pretenţios.

Privind prin hublou :

— Ca de obicei, vei găsi că aici viaţa e cam tristă. In prezent, avem la uscat un cinema şi o cantină mai bună, dar cam asta-i totul.

Ericson încercă să surîdă :

— După cîte ştiu şi îmi amintesc de data trecută, nu vom avea timp de distracţii.

— Cred şi eu ! Sîntem încă în plin război... Cum se prezintă secundul dumitale ? Mai bun decît precedentul ?

— De prima calitate, sir ; dealtfel, sîntem împreună de multă vreme.

— Este remarcabil cum s-au comportat voluntarii marinei ; la început nu îi credeam în stare.

Goli paharul, refuză un al doilea şi se ridică :

— E ora plecării, spuse el... Vino într-o seară să cinăm împreună ; vreau să-mi povesteşti despre submarinul acela scufundat.

„Cum reuşeşte oare ? se întreba Ericson acompaniindu-l pe punte ; are o memorie extraordinară, sau doar dosare bine ţinute la zi ?"

La scară, echipa de siflee, cu şeful de echipaj în frunte, se afla în poziţie de drepţi.

— Te-am mai văzut undeva, spuse amiralul, privind barba blondă a lui Barnard.

— Mă numesc Barnard, sir, răspunse şeful de echipaj ; mă aflam şi eu pe *Tangerine* cînd a venit aici.

Satisfăcut, amiralul înclină capul.

— Atunci, îi spuse lui Ericson, nu avea barbă ; dar barba nu poate ascunde un om, l-am recunoscut îndată.

Se auziră strident sifleele, amiralul salută și coborî cu abilitate. Cînd capul îi era la nivelul balustradei, spuse cu ton sever :

— Mîine dimineață, la orele 5 și jumătate, veți începe exercițiile pe mare.

Apoi dispăru în josul scării și curînd șalupa lui, lustruită și imaculată, se detașă de la bordul navei, îndreptîndu-se spre mal. Pe parcurs, cu o lampă portativă de semnale, trimise lui *Saltash* mesajul : „În port, toate tunurile trebuie să fie în ax". Cu o rapidă aruncare de ochi, Lockhart observă, vai ! că tunul „X" se abătea cu aproximativ zece grade față de axa navei. Grăbit, se îndreptă spre pupa și-l chemă pe Allingham.

Antrenamentul a durat trei săptămîni, cum spusese amiralul, dar fiecare oră din ele a contat destul de serios. Timpul trecea repede ; în afară de Holt, toți aveau mai puțin de învățat și mai mult de perfecționat. Munca era deja cunoscută, doar că se făcea la scară mai mare decît înainte : *Saltash* avea viteză mai mare, avea mai multe tunuri, detecta submarinele de la distanță mai mare și lansa mai multe grenade deodată ; erau aceleași genuri de răspunderi ca cele îndeplinite timp de trei ani, dar dispuneau de arme mai potrivite pentru a le realiza mai bine. Urmau să înfrunte aceleași adversități climatice și același inamic ; se juca un nou act al celei mai teribile drame trăite pînă atunci în istoria lumii.

Zilele treceau ; nava se finisa, intra în rutina normală ; oamenii se dezmorțeau și durata fiecărei operații diminua treptat pe măsură ce se repeta : tragerea cu tunurile, aruncarea grenadelor, emiterea semnalelor, lăsarea bărcilor la apă, instalarea unui furtun ; *Saltash* începea să răspundă așteptărilor amiralului și ale lui Ericson ; acesta urmărea

să facă din *Saltash* o *Compass Rose* mai mare și mai bună, deși, în sinea sa, era destul de sceptic, dar aceasta era întreaga rațiune de a fi a navei mai noi și a echipajului mai numeros. Atît el cît și Lockhart purtau doliul trecutului, dar erau la fel de hotărîți să-l uite, ceea ce le era ușurat de faptul că noua navă se lăsa dirijată mai bine și cunoșteau mai bine ce le rezerva viitorul.

Pe o navă de asemenea dimensiuni erau amîndoi mai puțin aproape de echipaj decît pe *Compass Rose*; acum nu cunoșteau decît numărul de oameni destinați pentru o muncă sau alta : douăzeci de marinari trebuiau să execute o anumită operație pe teugă ; șaisprezece fochiști exersau să facă păcură în mare. Se preocupau să fie destui oameni disponibili în orice moment, cu un maistru care le cunoștea numele, repartizînd munca după capacitatea respectivă. Echipajul de pe *Saltash* era de două ori mai numeros ca cel de pe *Compass Rose* și, după cît părea, cu mai puține individualități caracteristice ; nu mai semăna nimeni cu Gregg, matelotul cu nevastă infidelă, nimeni cu Wainwright, atît de grijuliu cu grenadele, nimeni cu semnalizatorul Wells, veghind cu solicitudine de părinte asupra echipei sale ; sau chiar dacă la bord existau oameni cu calități deosebite, încă nu erau cunoscuți. Erau doar nume pe rol sau pe statul de soldă, nu ființe cărora le cunoști calitățile și slăbiciunile. Poate că această situație era un avantaj, poate un inconvenient ; cînd, în fiecare dimineață, la adunare, Lockhart făcea apelul și trecea în revistă un dublu rînd de optzeci de mateloți pe care îi cunoștea doar din vedere și nu i-ar fi recunoscut dacă i-ar fi întîlnit pe uscat, el regreta uneori atmosfera caldă, intimitatea trecutului și sentimentul de familie simțit pe *Compass Rose*. Dar poate că astfel se cîștiga în eficiență, care de obicei nu implică sentimentalitate.

Într-o zi, în larg, Lockhart vru să facă un exercițiu de lăsare la apă a balenierei ; dar doi dintre oameni sufereau de rău de mare. „Pentru acest exercițiu, își spuse el, îmi trebuie doisprezece oameni și nu pot să țin seama dacă azi dimineață i-a durut capul, dacă nevestele lor urmează să nască mîine, dacă sînt plini de datorii sau disperați. Vreau numai ca baleniera să fie bine lăsată la apă, am nevoie de doisprezece oameni în acest scop... să vie șeful de echipaj !“

Avea de-a face acum mai mult cu numere decît cu oameni. Simțea totuși, fără să vrea, un fel de culpabilitate, ca cineva obligat să înlocuiască doisprezece muncitori de încredere cu douăsprezece sape automate. Evident, înlocuirea era justificată în privința calității muncii pe care sînt capabile s-o execute aparatele, dar omenește, se simțea impresionat... Fără îndoială, așa cerea războiul, nu avea nevoie de individualități, oamenii nu erau decît rotițe ale neobositei mașini de război, trebuind să-și îndeplinească rolul pînă își terminau sarcina sau erau epuizați, războiului fiindu-i indiferentă sacrificarea lor. Lupta pentru eficacitate cerea un efort de sută la sută a multor milioane de indivizi. Eficacitatea războiului cerea de multe ori moartea și, la scară largă, anularea principiilor umanitare.

Se aflau toți în careu, seara, după cină, cînd sosi semnalul de plecare, punînd capăt șederii lor la Ardnacraish. Mai devreme, în timpul zilei, le parvenise raportul amiralului : se declara satisfăcut — nici mai mult, nici mai puțin — și *Saltash* putea porni. Redactat într-un mod care lăsa să se vadă satisfacție, mesajul era însă scurt și precis: „Nava Majestății Sale *Saltash* va porni spre Greenock la

ora 6.00, la 15 aprilie și se va reuni cu Forțele de escortă de la Clyde".

— Îmi pare rău, spuse Vincent, citind mesajul ; aș fi vrut să mai merg încă o dată la Liverpool.

— Îmi convine să mergem la Clyde, spuse Johnson.

— Îmi place oriunde, spuse Holt ; doresc să văd lumea.

— În orice caz, observă Scott-Brown, primăvara sînt locuri mai puțin agreabile decît Glasgow-ul.

— Poate că n-o să avem vreme să vedem mare lucru, spuse, prudent, Lockhart.

Holt îl privi intens și gînditor, dar Lockhart ezită să se uite în ochii lui. „N-am avut parte să-mi iau rămas bun de la Julie, gîndi el. Dar de acum, ca și Glasgow-ul, ea va rămîne pe planul al doilea".

Astfel, din nou, au plecat la luptă.

Spre mijlocul lui 1943 războiul la care se întorceau atinsese un stadiu dificil, dar plin de speranțe. La începutul anului convoaiele din Atlantic n-au fost nici învingătoare, nici învinse : se apropia momentul echilibrului, navele de escortă recuperînd marele avans cîștigat de submarine și parvenind, cu un efort formidabil, la o oarecare paritate a distrugerilor reciproce. Erau încă prea puține nave de escortă ; cîteodată se aflau pe mare cîte șapte sute de nave comerciale în același timp, protejate de o sută de nave de escortă, ceea ce însemna pentru submarine că aveau de unde alege țintele ; dar deși subțire, cuirasa escortei protectoare era destul de solidă și, în ciuda vicleniei lor, submarinele nu o mai puteau străpunge decisiv și nu mai puteau obține aceleași avantaje sîngeroase ca în cursul celor trei ani precedenți.

Submarinele acționau cu disperare, în toate chipurile; atacurile în haită ajungeau la apogeu și cînd reușeau să

realizeze ceva prin surpriză, atacurile se soldau cu succese brutale ; astfel, șapte din cele nouă petroliere ale unui convoi au fost scufundate în Atlanticul de Sud în cursul unei bătălii de două nopți. Acum inamicul era în măsură să mențină simultan pe mare peste o sută de submarine și haitele, concentrate în diverse zone, numărau fiecare cîte cel puțin douăzeci de nave. În martie 1943 succesele lor au reînceput să sporească, pînă la cifra record de o sută opt nave scufundate. Noile torpile acustice, dirijîndu-se automat după zgomotul elicei, au făcut multe victime. Dar curînd, norocul luptelor s-a întors : în martie au fost scufundate cincisprezece submarine, în aprilie, șaisprezece, în mai, patruzeci și cinci, cifră considerabilă. Comandamentul german deveni atunci mai prudent, submarinele evitînd drumurile convoaielor din Atlanticul de Nord și dispersîndu-se în alte mări, mai pașnice. Cu timpul, atacurile submarinelor au slăbit tot mai mult.

Ele n-au mai putut face față cu aceleași succese : ca și submarinele, navele de escortă erau acum mult mai numeroase și adversarii își dădeau seama de ceea ce erau în stare reciproc. Navele aliate traversau acum întregul Atlantic, mulțumită unei metode noi care le permitea să-și facă plinul de păcură pe mare ; în afară de navele de escortă atașate direct la convoaie mai erau altele care navigau în grupe, gata de a veni în ajutor în caz de pericol. Navele de escortă învățaseră cum să depisteze, să urmărească și să distrugă inamicul, evitînd eșecurile.

Războiul intrase într-o fază tehnică : nimic nu mai era lăsat la întîmplare, se terminase cu improvizațiile ; nu se mai trimiteau pe mare nave de escortă neantrenate, slab înarmate doar cu puține grenade submarine și două tunuri de calibru mic — nave bune numai pentru a fi masacrate. Războiul din Atlantic se ducea științific, cu oameni capabili

să utilizeze o aparatură tehnică înaintată. Radarul și asdicurile deveniseră extraordinar de precise : o rețea de interceptare a semnalelor radio emise de submarine dădea posibilitatea să se prevadă un atac chiar în faza lui de pregătire ; numeroase convoaie erau însoțite de portavioane, asigurîndu-li-se pe întreg parcursul protecția aeriană, atît de mult timp absentă pe neagra întindere de apă, în anii precedenți.

Contraatacurile împotriva submarinelor au ajuns la un grad ridicat de abilitate și coordonare ; exercițiile și antrenamentele efectuate în perioadele petrecute în port obișnuiau echipajele de pe fiecare navă cu ceea ce trebuiau să facă, indiferent de circumstanțe, și în același timp, știau ce făceau celelalte nave din convoi, în același moment. Nu mai existau improvizații, lăsarea lucrului de azi pe mîine, obiceiuri care în trecut costaseră atîția oameni și atîtea nave. Era o muncă continuă de distrugere pur și simplu, îndeplinită cu ajutorul real și eficace al bazelor navale din Anglia, care nu mai trimiteau la luptă decît nave bine armate, bine antrenate și gata să înfrunte orice.

Acum, *Saltash* pornea în condiții excelente la un război în care pierderile de convoaie nu mai erau inevitabile, în care insuccesul total al unui atac, chiar distrugerea unui submarin, nu mai păreau isprăvi extraordinare. Succesul trecea de partea navelor de escortă, în momentul cînd *Saltash* intra în arenă.

În ziua plecării, la ora 10 dimineața, Ericson convocă pe comandanții celorlalte șapte nave de escortă la o ultimă conferință, pentru a le rezuma cum înțelegea să organizeze escorta. Compus din trei fregate și cinci corvete, grupul era ancorat în largul lui Tail-of-the-Bank ; balansîndu-se la capătul lanțurilor la pic scurt, în curentul rapid al flu-

viului, se bucurau de frumusețea acelei dimineți de aprilie, dar vîntul le promitea o mare rea de îndată ce aveau să părăsească adăpostul gurii Clyde-ului. Cele trei fregate, toate ieșite recent din șantiere și reunite la Ardnacraish erau noi-nouțe ; cele cinci corvete erau mai vechi, se vedea după aspect, așa cum se prezentau acum majoritatea corvetelor ; cu toată aparenta suficiență, competența lor era învechită, imposibil de reînnoit. La ora 10 fără un sfert, de la fiecare navă se detașau pe rînd șalupe, fiecare purtînd, afară de șeful de barcă și omul în prova, o figură solitară la pupa, comandantul respectiv ; Lockhart aștepta la scară pentru a primi la bord pe diverșii comandanți, privind șalupele care se îndreptau spre *Saltash* ca puii de găină spre omul cu găleata de grăunțe.

Șalupele se strecurau printr-o radă aglomerată : vreo patruzeci de nave de escortă, distrugătoare, fregate, corvetă și traulere care înconjurau, ca pentru a le confirma forța și măreția, o navă de linie, un crucișător și două mici portavioane. Mai în aval, o mulțime de nave comerciale completau tabloul de putere navală concentrată.

Spectacolul era măreț și reconfortant, făcînd posibilă speranța victoriei ; dar, inevitabil, amintea și dificultățile trecutului.

— Ce bine ar fi fost dacă am fi dispus măcar de o parte din aceste nave acum doi ani ! spuse Lockhart lui Raikes cu care aștepta pe punte ; ne-ar fi evitat multe nopți dure.

— Dacă le-am fi avut atunci, răspunse cinic Raikes, nu ne-ar fi fost de mare folos ; nu ar fi avut prea multe de înfruntat. E mai bine să lași natura să-și urmeze cursul și la început să te descurci cum poți.

— În prezent nu mai este cazul să ne descurcăm cum putem, spuse Lockhart cu răceală ; şi cred că nici în epoca trecutului, cînd ne lipseau materialele necesare pentru a construi repede nave de escortă corespunzătoare.

Raikes ezită să mai discute ; ştia că Lockhart avea o părere hotărîtă asupra problemei, pe cînd el nu făcea decît să defăimeze, ca orice civil, modul de conducere a războiului, rezumîndu-se uneori la cuvintele : „Dacă marina ar fi dirijată după principiile întreprinderilor concurente, n-ar rezista nici cincisprezece zile"

— N-am avut navele necesare, continuă Raikes, pentru că ne-am lăsat surprinşi de război.

— Sînt oameni care consideră războiul oribil şi alţii care îl consideră o treabă bună, replică Lockhart ; am întîrziat să ne pregătim pentru că consideram războiul în sine rău şi putînd fi evitat ; acum începem să compensăm întîrzierea.

— Barcă la bord, sir, spuse şeful de cart, plictisit de conversaţia celor doi.

Apoi recepţionă un semnal făcut de şeful şalupei care se apropia şi adăugă :

— Este comandantul navei *Harmer*, sir.

— Pregăteşte sifleea pentru a da „pe bord", spuse Lockhart.

După *Saltash*, *Harmer* era a doua fregată a grupului şi comandantul ei era cunoscut pentru stricta observare a etichetei navale. Lockhart îl vedea cît era de atent la modul cum va fi primit la bord. „În ultima zi a războiului, îşi spuse el, sosirea lui la bord va putea fi salutată cu o armonică cîntînd o arie pentru combaterea meschinăriilor..." Apoi, dîndu-şi seama că un asemenea gînd era demn cel mult de cinismul amator al lui Raikes, luă poziţia de drepţi cu înţepeneala de rigoare, în timp ce comandantul

lui *Harmer* urca la bord. Avea o slăbiciune, aproape fetișism, pentru aspectul ceremonios al comenzii, dar comandantul lui *Harmer* era totuși un perfect comandant de navă, ceea ce, în timp de război, scuza totul, de la iritabilitate pînă la un păcat oricît de mare.

La fel gîndi Ericson, în timp ce prezida ședința desfășurată în careu ; îi trecu în revistă pe comandanții de nave reuniți : erau oamenii de care avea nevoie ; știa bine că doi din ei se cam întreceau cu băutura, că unul se purta dezagreabil cu ofițerii în subordinea lui... dar rezultatele erau bune, navele își făceau datoria... Erau șapte, începînd cu comandantul lui *Harmer*, bătrîn locotenent comandor în vîrstă de aproape șaizeci de ani, pînă la tînărul locotenent, comandant pe *Petal*, cea mai tînără corvetă, june ofițer cu obraz încă de copil. Dar cu toată diversitatea vîrstelor, a înfățișărilor, a accentelor langajului și a educațiilor, toți emanau un aer de responsibilitate și competență : figurile ridate, cu trăsături accentuate, lăsau să se vadă că, deseori în trecut, fuseseră epuizați de eforturi și că vor mai fi și în viitor, toți purtînd, mai mult sau mai puțin vizibilă, severa amprentă a comenzii în timp de război.

„Probabil că și eu port această amprentă“, gîndi Ericson, amintindu-și figura pe care i-o arăta în fiecare dimineață oglinda la ras, confirmînd că și el era la fel de marcat... Ridurile erau rezultatul vieții dure, de nefirească și continuă tensiune ; toți cei dimprejurul mesei erau participanți ai unui duel, căruia îi cunoșteau cele mai istovitoare amănunte. Se consacrau unui singur fel de război, așa cum oamenii din armata a opta engleză, în deșerturile Africii, au dormit timp de ani de zile sub aceleași stele, printre aceiași camarazi și au disputat inamicului de trei sau patru ori aceeași porțiune de coastă aridă de mare.

Ca și combatanții din deșert, cei ai Atlanticului deveniseră experți admirabili, minunat specializați, dar ignorau cum se petreceau lucrurile pe alte teatre de război. Pentru ei, chiar bătălia din Mediterana era o muncă diferită, îndeplinită de alți marinari care, deși confrați, nu aveau raport direct cu propria lor activitate, exclusiv dedicată Atlanticului ; de-a lungul anului, sarcina lor, puțin spectaculoasă, consta în a trece nave din lumea veche în cea nouă și invers. Acest război putea fi calificat mai mult ca o operație de salvare, de ajutorare la scară enormă : ajutorarea navelor în pericol, a oamenilor căzuți în apă, ajutorarea trupelor care aveau nevoie de arme și aprovizionarea avioanelor cu benzină ; ajutorarea a patruzeci de milioane de oameni din „garnizoana" Marii Britanii, cărora le asigurau hrana și veșmintele necesare traiului, făcînd, an după an, față coastei ostile a Europei, ocupată de inamic.

Aveau dreptate ziarele cînd vorbeau de „un front de salvare" ; oamenii care vegheaseră aproape patru ani pe acest front, care în anumite momente l-au văzut aproape prăbușindu-se și pe care, în fine, acum îl vedeau revenindu-și, erau de felul celor reuniți în prezent în jurul mesei din careul de pe *Saltash* — optimiști și cinici, obosiți dar nu epuizați, pregătiți la orice surprize, hotărîți să le facă față.

Pe masă se găseau uneltele meseriei lor : listele convoaielor, ordinele de navigație, hărțile, codurile de semnale, listele indicativelor de apel radio, schemele escortelor, scheme de cercetare, tabelele de consum de combustibil. Toate le erau familiare, ca alfabetul sau sunetul clopotului de pe propria navă a fiecăruia ; timp de ani și luni, acestea formaseră decorul vieții lor, cadrul și suportul gîndurilor lor... Ericson își plecă privirea pe lista navelor din grupul său ; i se păru că vede un drapel, al cărui su-

port îl ținea cu mîna și pe care erau înșiruite denumirile : *„Saltash, Harmer, Streamer, Vista, Rockery, Rose Arbour, Pergola* și *Petal“*. Oare era el în stare să țină ferm drapelul în mînă ? Parcurgînd denumirile, știind ce reprezentau ele ca efort și eficacitate, avu conștiința unei oarecari inferiorități, la fel cum simțise la cursul de tactică de la Liverpool. Chiar perioada acelei instrucții a fost o întrerupere incontestabilă de activitate practică, de care cei din jurul mesei au fost scutiți ; nici unul n-a stat patru luni pe uscat, patru luni de ruginire ; nici unul nu-și pierduse aproape întreg echipajul... Dar nu era momentul să lase să se vadă gîndurile ce-l frămîntau. Își potrivi vocea și spuse pe un ton cît mai regulamentar :

— Aveți sub ochi schema escortei și vedeți posturile escortei cel puțin la dus : două fregate în capul convoiului, a mea și *Harmer ;* două corvete de fiecare bord : *Vista* și *Pergola* la tribord, *Rockery* și *Rose Arbour* la babord ; a treia fregată, *Streamer* va ocupa poziția K și cealaltă corvetă, *Petal,* va fi în coada formației.

— Totdeauna codaș, spuse comandantul de pe *Petal,* tînăr deloc intimidat de lipsa lui de vechime în meserie ; într-o zi voi ajunge poate să aflu și eu cum arată prova unei nave comerciale.

— Poți să-i întrebi pe cei de pe *Rockery,* spuse comandantul lui *Harmer,* pe un ton caustic.

Izbucni un rîs general, căci cu cîteva săptămîni înainte *Rockery* fusese abordată în plin travers de un cargou leneș pe care căuta să-l încurajeze a fi mai activ, astfel că rămăsese agățat de mijlocul enormului vas comercial timp de mai multe ore ca o mustață pe oală ; *Rockery* ieșea tocmai acum din șantierul unde i se reparaseră stricăciunile provocate de ciocnire.

— N-a fost din vina mea, spuse comandantul lui *Rockery,* cu aerul unuia care repeta de multă vreme această

frază, la scurte intervale, fără să reușească a convinge pe cineva ; a venit drept peste mine, nu l-am putut evita.

— La fel ca pe o fată care te agață pe Piccadilly, spuse comandantul lui *Petal*.

— Și consecințele au fost la fel, spuse comandantul lui *Streamer*, cel despre care Ericson își amintea că se purta dezagreabil cu ofițerii ; a trebuit să meargă la șantier pentru reparații.

Din nou rîsul făcu înconjurul mesei, destinzînd mai mult atmosfera serioasă de la început. „Totul merge destul de bine, își spuse Ericson, dar nu acest ton vreau să-l dau reuniunii ; a venit momentul să terminăm cu trăncăneala". Lovi energic cu mîna în masă :

— Am pălăvrăgit destul pentru astăzi, spuse el cît mai sever posibil. Vreau să terminăm cît mai repede ; sigur că aveți tot atîtea de făcut la bordul navelor dumneavoastră, ca și mine pe a mea.

Neluînd în seamă prompta răcire a atmosferei, continuă fără a privi anume pe cineva.

— De astă dată mergem în Canada, la Saint John's, Newfoundland ; ca de obicei, vom face plinul de păcură în mare ; în fiecare dimineață îmi veți semnala cît combustibil mai aveți și vă voi indica ora și ordinea în care vă veți prezenta pentru alimentare de la petrolier.

„Le vorbesc ca unor novici, gîndi el, dar vina este a lor ; au pălăvrăgit ca niște femei flecare..." Ridicînd ochii, îl văzu pe comandantul de pe *Harmer* privindu-l fix, cu o vie expresie de antipatie ; după un moment, acesta spuse :

— Pînă în prezent am hotărît singuri cînd să facem păcură.

Se făcu tăcere ; toți așteptau răspunsul lui Ericson. Era evident că exercitatea puterii, prima încercare de control strict a grupului nu era pe gustul nici unuia dintre ei și erau gata, dacă nu să i se opună, în orice caz să-i fărîmi-

țeze pe cît posibil autoritatea. Nu reacționau din proastă dispoziție, ci pur și simplu fiindcă erau conștienți că-și cunoșteau meseria tot atît de bine ca Ericson — altminteri nu ar fi ajuns comandanți de nave — și nu suportau să se presupună contrariul.

„Foarte bine, gîndi Ericson imediat ; dacă e așa, voi fi dur cu voi — eu comand grupul și dacă se comit erori, eu voi fi blamat..."

Ridică o mînă și atinse încet cele trei galoane late de pe mîneca cealaltă ; știa că ochii tuturora dimprejurul mesei îi urmăresc gestul al cărui sens era net și destul de ofensiv. Apoi, privi în față pe comandantul de pe *Harmer* și, cu o voce pe care abia și-o recunoștea și cu un sentiment de sfidare cu totul nou, spuse :

— Foarte bine ! este unul din lucrurile pe care am intenția să le schimb.

Fraza nu a fost combătută, dar a dat tonul restului ședinței și, cu toate că nu premeditase o declarație de autoritate atît de brutală. Ericson nu căută s-o atenueze. Intră brusc în inima subiectelor de tratat : regimul semnalelor, manevrele în caz de atac și alte probleme de pus în ordine la plecarea oricărui convoi. Nici unul dintre comandanți nu mai spuse nimic, în afară de exprimarea acordului ; parcă deciseseră să lase lucrurile așa cum se prezentau, să suspende comentariile și să aștepte rezultatele acestui nou sistem de control strict. Dar nu s-a mai manifestat nici o reîntoarcere la buna dispoziție. La sfîrșit, Ericson, mai destins, spuse :

— Ne vom revedea mai tîrziu, probabil într-un oribil hotel de la Saint John's.

Nimeni nu surîse, nici nu răspunse. Evident, fiecare gîndea : „Dacă vrei să te comporți astfel, fie, și o să vedem ce-o să iasă..."

Cînd au plecat și careul rămase gol, Ericson avu un moment de îndoială în privința rezultatului reuniunii și se întrebă de ce se comportase astfel ; apoi încetă a se mai întreba, se ridică și își adună hîrtiile. Tot ceea ce voia, tot ceea ce cerea situația, era o grupă de escortă eficientă, bine organizată ; dacă eforturile lui pentru a o realiza îl făceau nesuferit, faptul n-avea nici o importanță.

Au plecat pe mare în ultima zi a lui aprilie, sub un cer cu fîșii de nori adunați curînd la apus sub forma unei bariere întunecate ; acest prim convoi — scutit de atacuri, dar încet și obositor din cauza timpului rău — a fost începutul a patru luni de du-te-vino între Saint John's, Newfoundland și Scoția.

Spre deosebire de ceilalți comandanți din grupul de escortă, nici Ericson, nici Lockhart nu mai străbătuseră vreodată acest traseu ; în permanență amenințat de ceață și, cu cît avansau mai spre nord, de gheață ; pe lîngă acestea, coasta provinciei Newfoundland, cu stînci negre și ascuțite, veșnic bătute de hula Atlanticului occidental, era sinistră. Accesul la Saint John's era dificil : un fel de gaură în mijlocul stîncilor, o îngustă trecătoare printre faleze înalte, străbătută în permanență de un violent curent de maree ; trebuia parcursă cu viteză, și viteza mărea nemaipomenit riscurile navigației, căci în canalul îngust nu rămîneau decît cîțiva yarzi de o parte și de alta a fiecărei nave. Ericson nu auzise ca vreun vas să fi eșuat în această strîmtoare, cu toate că era în fiecare săptămînă străbătută de nave și nici lui *Saltash* nu i s-a întîmplat ceva ; dar trecerile într-un sens și altul, în fiecare călătorie, expuneau convoiul la un pericol iminent.

Ajunși în portul adăpost, se simțeau destul de bine, cu toate că Saint John's nu le oferea o escală prea agreabilă.

Parcă te aflai în ultimul avanpost al civilizației, într-un continent sălbatic ; pe cheuri erau îngrămădite goelete solide de pescuit ; străzile erau în pantă, înguste și de curînd curățate de zăpadă, cu toate că era spre sfîrșitul primăverii ; locuitorii mai purtau șoșoni, scurte de piele, căciuli de blană și cămăși de flanelă. În mai toate magazinele un afiș anunța noutățile : „marfă abia debarcată" sau „abia despachetată", formule uzitate în ținuturi mai puțin dezvoltate și care se potriveau aici cu numeroasele edificii și locuințe avînd un aer improvizat, ca și cum ocupanții nu erau siguri să poată rezista în adăpostul smuls naturii potrivnice. În acest decor primitiv, oamenii în uniformă de pe navele britanice și canadiene de escortă aveau un aer prea elegant, pe care localnicii îl priveau desigur cu ironie... Nu era altceva de făcut la Saint John's decît vizite de la o navă la alta, în așteptarea călătoriei de întoarcere. Era doar o pauză înainte de a înfrunta din nou dificila trecere prin strîmtoare și cele trei mii de mile de navigație printre noile curse pregătite de inamic. Pentru Ericson nu numai intrarea în port era grea și obositoare. Revenirea la rutina și reluarea penibilului ritm al navigației pe timp de război a fost destul de anevoioasă după un repaus atît de lung pe uscat și cu dezastrul recent și crud imprimat în memorie ; iar activitatea lui mai era complicată de o mulțime de sarcini noi ce reveneau comandantului unei întregi escorte : dirijarea grupului pe mare ; supravegherea în cursul escalelor în port ; ținerea contactului permanent cu nava comodorului care comanda convoiul ; atenție la nopțile cu lună ; grija pentru navele rămase în urmă sau care nu-și mențineau postul ; urmărirea semnalelor referitoare la submarine ; situația combustibilului ; dirijarea diverselor porțiuni ale convoiului ; chiar în radă era obligat să sîcîie continuu navele pînă și cu problema adunării gunoaielor de o corvetă de gardă, problemă

considerată de forurile portului tot atît de importantă ca așezarea lui *Streamer* în bordul periculos al convoiului în timpul traversadei.

Nici un moment nu-și permitea să se deconecteze ; cînd navigau în convoi, tactica de ansamblu a escortei era o problemă capitală. Conducerea unei singure nave mari, noi, încă în stadiu de punere la punct, ar fi constituit ea singură o răspundere destul de grea ; dar acum el avea de mînuit opt nave ca o unică armă, scut unic pentru a proteja convoiul încredințat. Trebuia să aibă în minte nu numai planul de manevră al propriei nave dar să cuprindă un ansamblu cu opt brațe, opt posibilități diferite, opt surse diverse de slăbiciune și forță. Toate elementele trebuiau luate în considerare, nici unul nu trebuia uitat, neglijat sau ignorat.

Fiecare zi de călătorie pe mare avea problemele ei și problemele nu se rezolvau de la sine. Dacă, de exemplu, apărea un contact suspect pe radar, ceea ce implica o cercetare, el trebuia să detașeze în acest scop pe *Streamer*, fregată însărcinată de obicei cu asemenea operații. Dar detașarea lui *Streamer* antrena înlocuirea ei cu o corvetă — de preferință, *Pergola*, cea mai bună din categorie. Rezulta însă o breșă la babord, tocmai bordul neluminat de lună, bordul periculos. Breșa trebuia imediat acoperită, trimițînd acolo pe *Petal ;* dar aceasta avea sub supraveghere o navă comercială rămasă în urmă, care rămînea fără protecție. Ce era de făcut ? Poate mai bine să se reducă viteza întregului convoi pentru a permite leneșei să țină pasul... Și dacă apărea amenințarea unui atac, era cazul să recheme pe *Streamer* pentru a reface ecranul de protecție sau acesta făcea treabă bună, interceptînd poate un submarin, înainte de a lua contact cu convoiul. Dar dacă se intercepta un alt semnal neidentificat înainte ca *Streamer* să se alăture convoiului ? Poate că contactul

provenea de la o navă comercială izolată aflată în situație dificilă și *Streamer* era reținut lîngă ea două sau trei zile ; era oare cazul de a-i da libertate să acționeze independent, dar avea destul combustibil și nu era silit să vină la întîlnire cu petrolierul care naviga cu convoiul ? Și putea să slăbească ecranul de protecție a convoiului prin lipsa mai îndelungată a lui *Streamer?* Era oare cazul ca, în acest moment, să-și părăsească el însuși postul și să caute să cerceteze un contact asdic la prova ? Dacă într-adevăr era un submarin și ataca, poate că lovea o navă și rezultau supraviețuitori ; ce corvetă să detașeze pentru a-i aduna ? Și în acest scop, care aripă a convoiului putea fi slăbită cu riscul cel mai mic ? Și ce era acel proiectil iluminat, jos la orizont, la tribord ? Era tras de *Streamer?* Avea oare nevoie de ajutor ? Și pe cine să trimeată în ajutor ?

Întrebările îl asaltau ca un roi de albine, pișcîndu-l în același timp dintr-o duzină de direcții diferite. Era singur în fața tuturor întrebărilor și acestea se cereau rezolvate de un singur creier coordonator, indiferent de numărul lor, uneori timp de ore la rînd, cu o cadență înnebunitoare. Acum Ericson înțelegea și ierta toate reclamațiile, interogările, semnalele iritate pe care *Viperous* le impusese lui *Compass Rose:* ierta, ba chiar imita toate acele semnale, și cu recunoștință. Acum știa că exercitarea unui control absolut nu era posibil decît cu ochi sever de stăpîn, cu voce de Jupiter tonans, netolerînd replică. Nu era loc să se menajeze susceptibilități rănite, de fapt nu era loc pentru nici un fel de sentimentalism.

Doar un regim dur putea asigura eficacitatea grupului, indiferent dacă ceilalți comandanți ai navelor de escortă îl găseau sau nu pe placul lor. Își dădea seama că nu era agreat, sau cel puțin era privit cu prudență ca fiind capabil să-i surprindă la orice oră din zi sau din noapte. Dar sen-

timentele lor față de el n-aveau importanță, dacă cu prețul lor se realiza eficiență. Dacă în cadrul grupului relațiile erau doar profesionale, în schimb rezultatele erau bune.

Dar evenimentele arătau că *Saltash* devenea acum nucleul unei echipe puternice care, treptat închegată și sever exersată, își ameliora permanent nivelul : se comiteau mai puține greșeli, se transmiteau mai puține semnale absurde, se pierdea mai puțin timp. La activul grupului se înscriau succese remarcabile : în mai, *Harmer* a doborît un avion de recunoaștere deasupra estuarului Clyde-ului ; o lună mai tîrziu, două corvete, *Vista* și *Rose Arbour* au distrus un submarin în mijlocul oceanului, printr-o acțiune extrem de rapidă. A fost o dovadă certă care confirma opinia generală : grupul constituia o forță efectivă și întregul efort și răbdarea ce i se consacrase nu fuseseră în zadar.

Dar mai erau și alte grupe care repurtau succese, ameliorînd situația pe teatrul de război al Atlanticului, care devenea hotărîtor spre sfîrșitul anului. Se încercau arme noi, nave mai bine echipate ; numeroase convoaie dispuneau acum de mici portavioane care aveau un rol important, detectînd submarinele înainte de a deveni periculoase. In luna august a aceluiași an s-a răspîndit o veste care a emoționat mii de inimi pe mare și pe uscat : numărul submarinelor distruse îl depășea pe cel al navelor comerciale scufundate. Pentru prima dată de la începutul războiului se stabilea un atît de așteptat echilibru.

Faptul era încurajator, minunat, dar dacă reflectai, atingerea acestui echilibru era rezultatul unor curbe de efort convergente pe un grafic ; dacă curbele nu se întîlneau, situația ar fi fost gravă... Acum începeau să ucidă inamici cu calm : nici victoriile, nici înfrîngerile nu mai constituiau surprize. Pentru grupa lui Ericson și alte nave de escortă de la Clyde și Liverpool, ba chiar pentru cei de pe coasta de est mai calmă a Angliei, Atlanticul devenise o

adevărată profesie, în care eficiența maximă li se părea ceva curent.

La bordul lui *Saltash*, cînd se vira ancora la pornirea într-o nouă călătorie și începea coborîrea pe fluviu, cu un nou convoi, cu restul grupului la distanța regulamentară de cinci cabluri, difuzoarele de pe punțile fregatei cîntau totdeauna aceeași arie veselă : „Mergem să-l vedem pe Vrăjitor, minunatul Vrăjitor din Oz". Lockhart hotărîse acest obicei, jumătate în glumă, jumătate în serios, ca reconfortant, căci cuvintele se potriveau cu plecarea lor pentru o nouă înfruntare cu inamicul viclean care recurgea cîteodată la o veritabilă magie.

— Dreapta zece grade !

— Dreapta zece grade, sir.

— Guvernează la unu-trei-cinci.

— Guvernez la unu-trei-cinci, sir.

Saltash se deplasa încet în întuneric, preparîndu-se să execute manevra pentru a ajunge în capul convoiului ; cu ochii pe roza compasului, care venea la stînga, Lockhart încercă să calculeze diametrul cercului de girație, apoi renunță ; era probabil de o mie de yarzi... La o milă în urmă, abia se distingea nava din capul coloanei babord ; mai bine zis, se vedea vag o pată parcă mai întunecoasă decît noaptea întunecată și, cînd o lumina din cînd în cînd luna, un val de etravă subțire ; siajul fosforescent al lui *Saltash* fierbea, întinzîndu-se și pierzîndu-se în întunericul calm.

După cam un minut, nava din capul următoarei coloane deveni vizibilă înapoia traversului lor, apoi nava următoare, apoi alta, un întreg șirag de umbre perfect disciplinate, fiecare la post ; navigînd spre Anglia și scăpînd de inamic cincisprezece nopți la rînd, convoiul înainta liniștit. „Navă la tribord prova !" strigă omul de veghe, dar nu cu voce alarmată, căci era *Harmer* care își menținea dis-

tanța executînd un zigzag paralel, ceea ce omul de veghe și Lockhart știau :

— La drum unu-trei-cinci, spuse omul de la timonă.

În tăcerea deplină, nu se auzea decît fîșîitul valului prova al lui *Saltash*, în timp ce sub vînt alunecau umbrele spectrale ale vreo douăzeci de nave.

Noaptea de vară își urma cursul.

Curînd, Lockhart observă că Ericson urcase pe puntea de comandă și se afla la cîțiva pași în urma lui, căutînd să-și obișnuiască ochii cu întunericul. Ca de obicei, așteptă cîteva minute, în timp ce comandantul privea cerul, se apleca deasupra cutiei compasului, observa navele cele mai apropiate și ridica binoclul spre *Harmer*; abia atunci Lockhart spuse :

— Bună dimineața, sir.

— Bună dimineața, Lockhart.

Vocea dură și aceste cuvinte repetate de o mie de ori făceau parte din cartul lui Lockhart, la fel ca valul de etravă care se spărgea sub ei. Ericson se apropie, se plecă deasupra balustradei comenzii și privi teuga și cele șapte umbre ale armamentului tunului B.

— Doriți o cacao, sir ? Tocmai a fost preparată.

— Mulțumesc, spuse Ericson luînd ceașca din mîinile curierului de la comandă. O bău cu înghițituri prudente, apoi întrebă :

— Ce oră este ?

— În jur de 4 și jumătate. Ați putut dormi, sir ?

— Nu prea... Sînt semnale pe care nu le-am văzut ?

— Un semnal de rutină în legătură cu o schimbare de cifru. Și un mesaj pe unde scurte de la *Petal* : la pupa uneia dintre nave se vedea o lumină.

Ericson lăsă ceașca jos și Lockhart simți, chiar fără să-l privească, că era nemulțumit.

— Cînd s-a întîmplat ? întrebă el, scurt.

— Puțin după ce am luat cartul în primire ; *Petal* le-a atras atenția și au stins lumina.

— De ce nu m-ai avertizat ?

Folosise tonul infinit de rece, cunoscut acum tuturor la bord.

În întuneric, Lockhart își încruntă sprîncenele :

— Problema s-a rezolvat de la sine, sir ; n-am vrut să vă scol din somn pentru ceva fără importanță.

— Cunoști ordinele mele categorice, Lockhart !

— Scuzați-mă, sir, recunosc că am greșit.

Lockhart știa că față de oricine altcineva decît el, mînia lui Ericson ar fi izbucnit aprigă ; în asemenea împrejurări trecea repede de la stăpînirea de sine la mînie.

— Orice se întîmplă pe mare, *indiferent ce,* continuă Ericson cu ton autoritar, fie că e vorba de o navă din escortă, de o navă din convoi sau de nava noastră, trebuie să mi se raporteze imediat. Cunoști foarte bine această dispoziție.

— Da, sir, spuse Lockhart reglementar, apoi așteptă. Știa că vor mai urma două fraze cu același ton de reproș, după care Ericson se va liniști. Nu era din fire certăreț ; dar realmente dorea să cunoască în orice moment, orice eveniment, cît de banal și nu accepta ca Lockhart să facă excepție de la regulă.

— Dacă ceva nu este în regulă, eu sînt răspunzător, spuse Ericson cu ton încă de reproș.

— Da, sir.

— Și aștept ca dumneata, în calitate de secund, să dai exemplu celorlalți ofițeri.

— Da, sir.

„Acum va urma o pauză, își spuse Lockhart, apoi se va deconecta și, după un moment, își va aduce aminte că are totală încredere în mine ; va dori să reia cu mine relații normale și... o va face pe ocolite“.

Ştia că Ericson nu se va scuza direct niciodată. Avea dreptul să stabilească regulile pe care le considera necesare, în interesul navei sau grupului ; ordinul conform căruia trebuia să fie avertizat dacă se observa chiar numai o pată izolată de fum la treizeci de mile distanță, era perfect legitim ; era îndreptățit să dea un astfel de ordin și să pretindă a fi executat întocmai. Dar pe lîngă toate acestea, exista și trecutul lor comun, elementele imponderabile ale amiciției care-i lega, amintirea lui *Compass Rose* și a celor două plute de salvare... Ericson așeză ceașca pe masă, se redresă și, cu ochii spre orizont, spuse :

— In prezent, războiul începe să aibă un caracter diferit.

Lockhart surîse în sine, înțelegînd că ramura de măslin era pe punctul de a-i fi oferită, dar nu știa încă sub ce formă. Tot ce, convențional, avea dreptul să spună, era :

— La ce vă referiți, sir ?

Ericson făcu un gest vag, căutînd să-și lămurească o idee încă neprecisă.

— Războiul are un caracter mai puțin individualizat, ca la început, spuse el ; mi se pare că este mai puțin loc pentru acțiuni individuale.

— Probabil că da, sir.

— La început îți permiteai tot felul de lucruri : să fii indulgent, să glumești, să tratezi oamenii ca ființe sensibile, să te întrebi dacă sînt fericiți și... dacă țin la tine sau nu.

Ericson se opri, ca și cum aceste gînduri, la adăpostul întunericului, prea își luau avînt.

— Dar acum, continuă el, războiul nu mai este o treabă a oamenilor, a devenit o problemă de arme și tenacitate ; nu mai rămîne loc pentru umanitate — aceasta ar ocupa prea mult timp și ar constitui o piedică.

— Da, sir.

— Înainte, războiul se purta ca în familie : ne cunoșteam după pronume, dădeam recepții, coboram la uscat la sfîrșitul săptămînii, cînd nu ne putea veni soția, și altele la fel. Oamenii își mai permiteau să fie oameni, și, de fapt, se considerau ofensați cînd nu erau lăsați să se comporte astfel. Așa mergeau lucrurile la bordul unei nave mici cum era *Compass Rose*. Ții minte cît era de vesel careul nostru acolo ? Din timp în timp, atmosfera era serioasă, dar de cele mai multe ori ne simțeam ca un grup de prieteni care își îndeplinesc munca cît mai bine și ridică umerii, rîzînd împreună, cînd lucrurile nu merg. În prezent, asemenea raporturi amicale — umane — sînt desigur terminate ; au luat sfîrșit o dată cu *Compass Rose*.

— Stînga zece, ordonă Lockhart.

— Stînga zece, sir.

— Vino la zero-șase-cinci !

— Vin la zero-șase-cinci, sir.

Ericson tăcu, în timp ce *Saltash* descria un cerc larg și lua noul cap. Apoi :

— Departe de mine să susțin că *Compass Rose* n-a fost o navă bună și că modul de a duce lupta în acea epocă era necorespunzător. Vreau numai să spun că, astăzi, acest mod de a proceda este perimat. Războiul a suprimat multe, afară de ceea ce este esențial. Acum nu mai poți fi indulgent, nu mai poți ierta o greșeală ; prețul ar fi prea mare.

— Da, sir.

— Îți amintești, urmă Ericson gînditor, de acel flăcău Gregg — marinar brevetat — pe care nevastă-sa îl înșela

și care nu s-a întors la timp la bord, rămînînd acasă pentru a încerca să aranjeze lucrurile ? Sînt doi ani de atunci și la acea vreme mi-am permis să nu-i trag decît o zdravănă săpuneală... Dar astăzi, la naiba, dacă Gregg ar apărea înaintea mea, n-aș mai asculta nici un cuvînt din povestea lui cu nevasta, i-aș arde trei ani de închisoare pentru dezertare și aș avea grijă să nu mai înainteze pe tot timpul războiului. Acum este definitiv terminată epoca în care se putea ține seamă de necazuri casnice și chiar de a lua parte la ele.

— Da, sir.

— Și toate acestea, din cauză că războiul a devenit prea serios pentru a te gîndi la altceva decît la efortul cerut de el. Și, de asemenea, trebuie să fii extrem de dur, adăugă el după un moment de gîndire. Îmi amintesc cînd am scufundat submarinul german și comandantul a fost închis în cabina mea. S-a purtat grosolan față de mine, cu o insolență odioasă... Atunci i-am spus că, dacă mă mai scoate din sărite, îl împușc cu revolverul în cap... Ei bine ! Astăzi, în circumstanțe analoage, n-aș mai aștepta, n-aș mai reflecta numărînd pînă la zece, i-aș face felul fără ezitare și l-aș arunca peste bord... Și oricine ar gîndi să mă critice, ar lua același drum.

— Da, sir.

— Știu că nu acestea sînt țelurile pentru care luptăm, dar mai întîi trebuie să învingem și după aceea vom alege atitudinea morală care ne place. Să se termine războiul, și voi fi oricît de amabil cu toată lumea, cu un comandant german sau cu marinarul brevetat Gregg sau... (Lockhart ghici că surîdea), cu dumneata...

— Am să-mi amintesc acest lucru, sir.

— Poate că mă dezaprobi și că, după părerea dumitale, nimeni nu ar trebui să lase ca războiul să-i schimbe firea.

— Da, sir.

— Dar și dumneata te-ai devotat în întregime războiului, nu-i așa ? Nu crezi și dumneata că războiul nu permite nicidecum erori, milă... dragoste sau blîndețe ?

— Da, așa este... Dar este greu, nu-i așa ?

Saltash continua să taie valurile și, împreună cu el, convoiul înainta regulat pe oceanul sumbru. Înaintea lor, spre estul îndepărtat, orizontul începea să se lumineze și se aflau mai aproape de patrie cu o noapte și un cart. „Acasă, din nou Clyde, gîndi Lockhart, calmul și repausul... Julie Hallam..."

5

— Julie Hallam, spuse Lockhart cu ton serios ; te credeam cea mai înaltă în grad printre Wrens-uri, cea mai severă Wren din lume.

— Și chiar sînt, spuse Julie ; le terorizez pe toate celelalte ; continuă.

— Dar cum se împacă asta cu frumoasele dumitale picioare ? spuse el, arătîndu-le. Nu sînt deloc oficiale, și mai puțin severe ! Cum poți justifica această nepotrivire ?

Julie privea pe deasupra bordului bărcii cu vele, din care picioarele goale îi atîrnau în apă. Ridică un picior și picăturile irizate de soare se prelinseră pe el, căzînd în interiorul bărcii.

— Trebuie să mă justific ? întrebă ea, privindu-l. Vorbea încet, pe ton visător, ca și cum în acest moment fericit nu prea lua seama la ceea ce spunea și spera că el nu se va prevala de acest avantaj ; la ce regulament contravin ?

El agită vag mîna, din care cauză scăpă cîrma ; mica ambarcaţie făcu o ambardee şi Lockhart îi rectifică capul.

— La disciplina navală, în general ; eşti o Wren, supusă codului marţial care stipulează categoric că nu trebuie să-ţi moi degetele de la picioare în apă cînd navighezi pe o navă sub comanda mea.

Piciorul trecu din nou peste bord, stropindu-l cu apă, şi făcînd barca să se balanseze.

— Eşti drăguţ cînd spui prostii... Din contra, am suspedat toate articolele codului pentru cel puţin cinci ore. Mă plimb, şi aici nu mă pot atinge tentaculele acestui cod. Sînt în ţinută jerpelită şi nu sînt coafată. Muiatul picioarelor în apă completează perfect tabloul. Şi Nelson ar fi de acord.

El o privi direct în faţă :

— Nelson nu ar aproba, dar părul tău este foarte frumos aşa ciufulit.

Era adevărat ; în timp ce o privea, jumătate şezînd, jumătate culcată pe banca din mijlocul bărcii, se convingea că ea nu pierdea nimic în ţinuta de vacanţă ; examinînd-o pe îndelete, el decise că punctul central, categoric al frumuseţii sale era figura : părul negru, căzînd în dezordine pînă aproape de umeri, nu-i lua nimic din distincţie, la fel cum pantalonii şi cămaşa galbenă nu-i ascundeau farmecul trupului. Din contra, s-ar fi spus că-l puneau în evidenţă şi frumuseţea ei era în măsură să declare : „Mă prezint în cele mai diverse aspecte, alege-l pe care îţi place !“ Părea elegantă, chiar fără coafură îngrijită şi taior bine croit ; avea o eleganţă permanentă. El nu se putea hotărî care ţinută era mai naturală pentru Julie Hallam. Privind-o, era dificil să-i ghiceşti meseria ; dar n-avea importanţă, ea o exercita bine pe oricare. Apoi, în orice caz, se bucura mai ales de a se afla singur cu ea, fapt atît de plăcut, încît dezarma total subtilităţile oricărei preferinţe.

În adevăr, se aflau în excursie ; barca cu vele era de împrumut și o briză ușoară o împingea de la cheul Hunter spre capătul lui Holy Loch. Nici că se putea o dupăamiază mai frumoasă în acest început de septembrie, cum se întîmplă cîteodată în aceste triste regiuni nordice, cînd soarele lucește cu strălucire de primăvară, încălzind apa și scăldînd întregul estuar Clyde cu o lumină plăcută. Mica barcă alerga între colinele brune și violete, lăsînd în urmă zgomotele portului, îndreptîndu-se spre liniștea și solitudinea promisă de capătul Loch-ului. Legănați în tăcere, li se părea că părăsesc lumea normală cu toate exigențele ei cunoscute, pătrunzînd într-un domeniu tainic pe care îl puteau fasona după dorință. El se simțea mîndru s-o conducă în acest domeniu, mîndru, fericit, dar și altceva, ceva ce nu-și putea defini și nu căuta să-și explice. Plimbarea avea toate elementele unei excursii neobișnuite : era singur într-o barcă, cu o fată răpitor de frumoasă și femeia din ea îl impresiona puternic. Dar la fel ca în prima zi, cînd n-o sărutase, nici momentul prezent nu era potrivit pentru gesturi îndrăznețe. Tot ce împărtășeau : barca, micile valuri foșnind sub etravă, strălucirea soarelui, dealurile, îi procurau lui Julie o plăcere nespusă și în consecință și lui.

Intrerupînd tăcerea, ea spuse :

— Apropo de Nelson.

El surîse, ghicind firul gîndurilor ei, încîntat să discute cu ea orice subiect, fericit numai de minunata dulceață clară a vocii ei.

— Apropo de Nelson, repetă ea.

Apoi se răsturnă pe bancă și picăturile de apă se prelinseră din nou de pe picior, în interior.

— Cred, spuse ea cu aer gînditor, că i-ar fi plăcut părul meu, cu sau fără aprobare oficială. Ar fi permis totul unei femei, nu crezi ? Amintește-ți de Lady Hamilton.

Fără voia lui, neținînd seama de situație, Lockhart se încordă :

— Ce să-mi amintesc despre Lady Hamilton ?

Julie privea vela, a cărei umbră îi atingea figura la o înclinare a bărcii.

— A fost aproape să abandoneze totul pentru ea... Sau cel puțin să neglijeze o mulțime de lucruri, în realitate mult mai importante.

— Nelson ? Niciodată n-ar fi făcut așa ceva, replică prompt Lockhart.

Ceva din tonul lui o făcu pe Julie să se întoarcă să-l privească și expresia figurii lui o surprinse.

— N-ar fi făcut-o pentru nimeni, repetă Lockhart. Iubea trei lucruri : Marina, Anglia și pe Lady Hamilton. Le iubea mult pe toate trei — irezistibil — dar totdeauna în această ordine.

— Așa !... (Julie surîse, continuînd să-l observe). Întrebam doar așa... nu știam că este unul dintre eroii dumitale. De fapt, nu credeam că ești un om care are eroi.

Îi răspunse, tot cu un surîs :

— Sigur ; și mai iubesc cîinii, meciurile de fotbal și berea, precum și asigurarea pe viață. Căsătorit, în fiecare duminecă m-aș urca cu copiii în mașină...

Ea ridică mîna, întrerupîndu-l cu un gest energic :

— Nu te depărta de la subiect.

— Bine... Nelson este, sigur, unul dintre eroii mei : era un om admirabil, un admirabil șef, un om plin de bunătate și curaj, un îndrăgostit a cărui iubită era foarte mulțumită să aibă un copil de la el, chiar dacă nu erau căsătoriți.

La rîndul lui, Lockhart ridică privirea asupra velei, ca și cum acolo ar fi putut găsi cuvintele de care să se servească.

— Ştii, a fost un moment cînd ţinea în mînă toată Anglia, chiar toată Europa; o singură eroare la Trafalgar — diferenţa „babord" în loc de „tribord" — ar fi putut modifica soarta bătăliei şi harta lumii; ştia acest lucru, nu l-a uitat, cum n-a uitat nici regulile după care lupta... Dacă ţi-aş cita ultimele sale cuvinte, ai rîde de mine?

Ea negă din cap:

— Spune-mi-le.

— „Deie Domnul, pentru ţara mea şi binele Europei, să se obţină o mare şi glorioasă victorie, neîntinată de nici o rea comportare din partea cuiva şi facă-se ca, după Victorie, umanitatea să devină caracterul dominant al Flotei Britanice".

Ea ridică capul:

— Sînt cuvinte care, de fapt, spun totul, nu crezi? Şi astăzi sînt de actualitate. Au fost ultimele cuvinte pe care le-a scris?

— Nu; după cîte îmi amintesc, cu puţin înainte de Trafalgar, cînd ştia că va înfrunta flota franceză şi se pregătea în acest scop, i-a scris Lady-ei Hamilton; cel puţin a început o scrisoare, apoi s-a oprit cu speranţa că o va termina după bătălie.

— La ce se referea scrisoarea?

— Simplu, îi spunea că o iubea.

— Probabil că a fost foarte frumoasă, spuse Julie, după un moment.

— Nu, nici măcar atît. Majoritatea oamenilor n-o puteau suferi, de la prima întîlnire; avea mulţi duşmani, din gelozie pentru situaţia ei, sau pentru că era prea naivă şi sinceră; se preta la glume; prietenii ei sînt de acord că atunci cînd l-a cunoscut pe Nelson, nu era frumoasă: grasă, roşie la faţă, fără distincţie...

— Atunci, care a fost motivul ?

Lockhart ridică din umeri.

— Era atras de ea. Sentimentalicește era o jumătate a lui însuși, ființa de care avea nevoie pentru a suporta dificultățile misiunii sale. Știi, aspectul unei femei nu are prea multă importanță în relațiile amoroase. Este dezirabilă sau nu ; dacă da, nici aspectul, nici manierele n-au importanță ; și dacă nu este dezirabilă, nici conversația, nici eleganța nu ajută la mare lucru.

— Păcat, spuse Julie cu melancolie.

— Ar trebui să înțelegi...

— Dacă era un om atît de excepțional, mă întreb de ce avea nevoie de o femeie. În genere, oamenii de acest fel nu au nevoie de alții.

— Era un om întreg : de acțiune, cu imaginație, capabil de dragoste. Anglia îi procura jumătate din satisfacțiile vieții ; Lady Hamilton îi procura cealaltă jumătate.

— Și niciodată o parte nu o uzurpa pe cealaltă ?

— Nu, aceasta a fost minunat ; s-a consacrat ambelor, în viața lui a fost loc și pentru una, și pentru cealaltă.

Lockhart se opri, încruntă sprîncenele și, după un moment, reluă :

— Am impresia că toate acestea contrazic total ceva ce ți-am spus mai înainte.

Ea înclină capul, surîse și se sculă în picioare, spunînd:

— Nu vreau să-ți reamintesc contradicția, în această splendidă zi... Mi se pare că am ajuns.

Erau într-adevăr foarte aproape de ținta plimbării ; barca alunecă încet pe plaja pietroasă și se opri. Pe cînd coborau și strîngeau velele, priveau în jur la lumea stranie și tainică unde ajunseseră. Se aflau la cinci mile în amonte pe brațul îngust de mare și aproape nu se mai vedea gura lui ; atît ei, cît și barca păreau minusculi în

decorul înconjurător. În spate, apa se întindea pustie; în față, plaja se arcuia și la marginea ei crescuse un pin izolat, totul dominat de un cerc de dealuri liniștite; soarele era fierbinte, atmosfera fermecată. Cînd au început din nou să vorbească, vorbele păreau a sfida această adîncă tăcere, apoi se pierdeau pentru totdeauna.

Au sărit peste bord și au mers prin apă pînă la mal. El s-a gîndit că ar fi fost nimerit s-o ducă în brațe, dar nu i s-a părut necesar; nu-i atinsese niciodată corpul, nu-i cunoștea parfumul decît de departe și nu cadra cu inocența momentului. Dar poate că același gînd trecuse și prin mintea ei, căci atunci cînd și-au întins păturile, au desfăcut coșul cu merinde și s-au așezat alături, au fost cuprinși de o stînjeneală neobișnuită. Pentru prima dată erau izolați; de asemenea, pentru prima dată se vedeau altfel decît în uniforme și vestmintele simple purtate îi făceau mai sensibili la faptul de a fi bărbat și femeie, aducînd la suprafață emoția senzuală a apropierii, asociind frumusețea Julie-i cu virilitatea lui Lockhart.

Au vorbit multe la întîmplare, cu stinghereală; apoi, întinși pe pături, s-au bucurat în tăcere de soare; dar bucuria era amestecată cu o neliniște care îi îndemna să-și arunce priviri rapide, încărcate de sentimente. În cele din urmă ea se încruntă, se sculă în picioare și spuse:

— De ce, de astă dată, întîlnirea noastră este diferită de cele dinainte?

Ar fi trebuit să prevadă că Julie va ridica problema cu această promptă sinceritate...

— Cred că din cauză că sîntem singuri; niciodată n-am fost complet singuri.

— De ce să fim intimidați și stînjeniți din această cauză? Nu sîntem copii.

„Copii... gîndi el... De ce cînd ea pronunță «copii», îmi vine în minte o anumită imagine ? Ce ni se întîmplă atît de repede ? Sau poate numai mie ?"

— Julie, spuse el, în ultimele opt luni ne-am văzut de cinci sau de șase ori. Şi de fiecare dată ne-am cunoscut ceva mai bine și ne-a sporit dorința să ne revedem.

Ea aprobă cu un gest din cap.

— A fost o explorare, urmă el, explorare foarte plăcută și mereu progresivă.

— Foarte normal ; e calea cea mai bună.

El se simți cuprins de o invincibilă timiditate și se mustră în gînd : „O doresc, își spuse el, privind pieptul și umerii fetei sub cămașa subțire ; știam că am să ajung la aceasta, dar nu este prea simplu... O doresc în chipuri destul de diferite ; în afară de promisiunile delicioase ale gurii și sînilor ei, doresc s-o posed cît mai de aproape, cît mai de aproape posibil..."

— Progresul continuă, spuse el, ezitînd ; dar am ajuns acum la punctul unde... ești atît de frumoasă... și eu sînt bărbat...

— Ah, spuse ea brusc ; apoi : știu că ești bărbat...

Înțelese la ce se referea, văzînd-o roșind ușor. Ea așteptă un moment, apoi întrebă :

— Nu s-ar putea amîna pentru mai tîrziu ?

— Nu prea cred.

— Într-adevăr ?

— Știi că te iubesc.

— Sînt convinsă.

— Dar tu ?

— Așteaptă cîteva minute.

Nedecisă, ea privea apa, tulburată cum n-o mai văzuse vreodată. Dar în urma cuvintelor schimbate aerul parcă devenise mai ușor, ziua mai frumoasă : făcuseră un pas mai departe pe calea apropierii.

Julie a stat mult timp tăcută, valurile susurau pe plajă și soarele îi învăluia într-o lumină vie ; și cînd ea vorbi din nou, vocea îi trăda mai multă fericire și încredere, bucuroasă că se putea exprima fără ascunzișuri. Se întoarse către el :

— Aș dori sincer să pot răspunde „da" la propunerea ta, dar n-ar fi răspunsul cel mai potrivit. Avem multe idei comune, nu-i așa ? Ne-am dat seama de la prima întîlnire și cu timpul, simpatia reciprocă s-a mărit, ceea ce a fost foarte plăcut ; am simțit simpatie din prima seară, cînd m-ai acompaniat după recepția în timpul căreia am fost mereu separați. Mi-ai spus atunci (ea surîse, privindu-l cu ochi mirați și tandri) că acea plimbare constituia pentru tine o adevărată sărbătoare, apoi ne-am luat rămas bun.

— Tare am dorit atunci să te sărut, dar m-am gîndit că era mai bine să n-o fac.

— Este primul gînd pe care l-am împărtășit amîndoi... Acum sîntem aici, în liniște, deși în plin timp de război. Mă iubești și mă dorești, iar eu...

După o pauză, reluă cu voce mai gravă :

— Știi, mulți bărbați îmi cer mereu să mă căsătoresc cu ei sau să mă culc cu ei (pronunțate cu ton ferm și sincer, cuvintele n-aveau nimic grosolan) ; în timp de război, dat fiind și funcțiunea mea, este natural să mi se întîmple așa ceva, fără să am vreun merit special. Cîteodată am reflectat serios la unele propuneri, dar totdeauna am găsit o notă falsă în ele, sau respectivul era prea grăbit, sau eu eram prea plictisită de hărțuielile zilei, așa că nu m-am decis...

Ea se plecă și atinse cu mîna brațul nud al lui Lockhart, redîndu-i o imensă îmbărbătare, deoarece imaginea atroce a altor bărbați făcîndu-i curte începuse să-i roadă sufletul.

— Cu tine n-a fost nici notă falsă, nici grabă excesivă ; ţi-ai adaptat pasul cu al meu şi în compania ta nu m-am plictisit niciodată.

Îi acoperi mîna cu a sa şi o simţi uşor fremătînd.

— Mi se pare că amîndoi cam tremurăm, spuse el, ridicînd ochii spre ea ; nu mai e nevoie să vorbim despre alţii.

— Tremur din cauza ta... Cu tine sînt la marginea dragostei, chiar la hotar. Admir la tine unele lucruri, pe care le admit, care îmi plac, le respect şi acum, altele care mă surprind. Iar azi după-amiază am descoperit atracţia trupească reciprocă, sau mai bine zis aproape am descoperit-o.

— Da, spuse el, ceva nou, în perfectă concordanţă cu restul : prima emoţie a simţurilor, senzaţie foarte plăcută.

— Să-ţi spun drept, m-am temut... Nu că te vei repezi la mine, dar pentru că lucrul era cu totul nou şi nu l-am mai simţit niciodată atît de puternic.

— Şi cu toate acestea ?

— Şi cu toate acestea, rămîn încă la frontiera dragostei.

El se ridică, şi, dinadins, se aşeză lîngă ea.

— Vrei să spui că am cerut aceasta prea devreme ?

— N-aş putea spune... Trebuia să vorbeşti... (Aplecîndu-se către el). Cînd eşti lîngă mine, îmi dau seama că trebuia să vorbeşti. Dar răspunsul meu este prea devreme să-l dau... Prea devreme pentru plimbarea de acum.

— Eşti lîngă mine, spuse el cu voce ezitantă, trebuie oare să-ţi cer voie : „Pot să te sărut ?“

— Iar eu, răspunse ea prompt, spun : „Da, cred că este cazul“.

Buzele ei erau minunat de dulci, obrazul şi părul exalau un parfum plăcut, trupul îi era docil şi admirabil, aşa

cum prevăzuse. El murmură : „Julie"... între două săruturi, buza inferioară îi tremura din cauza enervării sau, poate, a dorinței. Cînd redeschise ochii, i se păru că se răstoarnă cerul, căci ea îl privea cu o surpriză încîntătoare...

— Ești plin de talente, spuse ea.

Surîzînd, mai puțin înfierbîntat, o întrebă :

— Mereu la hotarul dragostei ?

Ea aprobă, rîzînd :

— Da, dar hotarul este și el plăcut.

Ea se apropie și îl sărută încă o dată, repede și cu siguranță, apoi întrebă foarte calmă :

— Oare îmi vei cere să mă căsătoresc cu tine ?

— Ce altceva aș putea să-ți cer ? spuse el mirat.

— Îmbrățișările tale au făcut să-mi treacă prin cap tot felul de idei.

El își dădu seama că, fără să vrea, o făcuse nemaipomenit de fericită și că, în același timp, îi provocase o profundă emoție. Încet, îi spuse :

— Îți ceream și altceva... Sigur, te doresc în toate chipurile, inclusiv să fii a mea cît mai curînd posibil. Dar căsătoria este ceea ce ni se potrivește.

— Și devotarea ta războiului ?

— Draga mea, răspunse el atît de emoționat, încît abia găsea cuvintele ; războiul nu s-a terminat și vom continua să-l ducem amîndoi. Mai înainte credeam că războiul nu se poate duce decît consacrîndu-i-te total, tot timpul, excluzînd orice distragere... Acum, toate astea mi se par a fi fost gînduri foarte de demult.

— O să mai discutăm, spuse ea privindu-l în față ; dar nu acum... frontiera dragostei, știi...

Apoi, după un moment :

— Cît poți răbda ?

— Dacă sper, sînt foarte răbdător.
— Nu ești grăbit să cunoști răspunsul meu ?
— Nicidecum.
— Dar ai spus : „Doresc să te posed cît mai curînd".
— Din cauză că tocmai te sărutasem. A te îmbrățișa, îți sporește dorința. Aveam motive să cred... că erai pe punctul să faci din mine un iubit total...

Ea surîse, și roși din nou.
— Și eu am avut această impresie.
— Foarte bine pentru tine, murmură el ; dar nu s-a realizat.

Ea rîse.
— Acum te cunosc foarte bine ! Sînt foarte liniștită !
— Minunat, spuse el, atingîndu-i obrazul ; să ai pe cineva care să înțeleagă totdeauna ce spui... Ce-ar fi să bem ceva ?...

La întoarcere s-au ținut tot timpul de mînă. Din timp în timp el spunea : „Julie", se pleca spre ea și o săruta ; ea părea nespus de drăgăstoasă și apropiată, ca și cum deveniseră complet intimi. În timp ce se îndreptau spre cheul Hunter, observară un șir de nave de escortă — două fregate și patru corvete — grăbind spre port, după ce aduseseră convoiul respectiv. Navele trecură foarte aproape și siajele succesive balansau barca. Julie spuse :
— Tu te gîndești : „Iată grupul de escortă *Allendale*" iar eu, la rîndul meu : „Iată din nou războiul".
— Am reușit să scăpăm de el o bună bucată de timp, spuse el îmbrățișînd-o ; să nu mă uiți niciodată, Julie.

Ca și cum nu l-ar fi auzit, ea spuse :
— Știu unde plecați mîine ; fii atent, ia toate măsurile de precauție.

Surprins, el întrebă :

— Misiune specială ?
Ea aprobă din cap :
— Este vorba de călătoria cea mai friguroasă din lume.
Apoi, din nou, privindu-l drept în faţă :
— Fii atent, ia toate măsurile de precauţie

6

Următoarea călătorie a fost spre nordul Uniunii Sovietice.

Barnard, bărbosul şef de echipaj de pe *Saltash*, contempla micul port Murmansk şi decise că acest loc, ca majoritatea celor pe care le vizitase în timpul războiului, nu compensa dificultăţile călătoriei ; un soare palid, pe cerul fără strălucire, avea aerul unui ochi miop, luminînd cheul de lemn, zăpada continuu frămîntată de pietoni şi multele acoperişuri care înconjurau portul. Pentru el, Murmansk era doar un port mai mult, cu santinele înarmate, mai vigilente şi cu un climat mai îndrăcit de friguros decît altele ; pentru a ajunge acolo, înduraseră tot ceea ce inamicul putea oferi ca atacuri şi pierduseră pe drum douăsprezece nave comerciale, trei nave de escortă şi aproape douăzeci de aparate de pe portavioane. Aşadar era o călătorie extrem de costisitoare, obositoare şi teribil de agitată şi sperau că vor găsi recunoştinţă pentru eforturile depuse.

Barnard tremura în scurta îmblănită, îşi lovea mîinile înmănuşate una de alta şi tropăia pe puntea de fier. Murmansk era neaşteptat de friguros ; niciodată nu se felicitase atît că purta barbă ; de altfel întreaga călătorie fusese la fel : un frig muşcător, care pătrundea pretutindeni. Convoiul urmase ca de obicei „un parcurs ocolit", ocolise banchiza groasă din jurul Insulei Urşilor şi al Capului Nord; în întinderile arctice pustii, nu era noapte; dăinuia în perma-

nență aceeași zi rece și cenușie, luminînd fără încetare o mare tot atît de rece și cenușie. *Saltash*, celelalte nave de escortă și convoiul păreau modele de expoziție plasate pe un fals ocean de sticlă, cu zăpadă căzînd continuu. Întîlnirile cu inamicul au fost dramatice, sub toate formele imaginabile, cele mai pline de ură.

Desigur, gîndea Barnard, convoaiele trebuiau să ajungă în Uniunea Sovietică, dar cu ce preț ? Nemții își foloseau toate posibilitățile pentru a se opune și aveau destul succes. Convoiul a avut de-a face cu submarine, cu avioane torpiloare, cu bombardiere în picaj și cu distrugătoarele ieșite dintr-un fiord norvegian ; au fost asaltați de roiuri de vedete rapide armate — ce îndrăzneală din partea lor să se amestece în bătălia Atlanticului ! Ba, odată au crezut că aveau de-a face chiar cu *Scharnhorst*, care își părăsise ascunzișul ca să intre în horă. Convoiul era protejat de trei grupe de nave de escortă, toate aflate sub comanda lui *Saltash*. „Șeful“ a avut multe necazuri pe cap... Apoi mai era un grup de protecție compus din nave mari : trei crucișătoare și o navă de linie care naviga semeț în nordul convoiului, gata să intervină în cazul unei ciocniri mai importante. Dar *Scharnhorst*, cu cele patru turele ale sale cu tunuri de paisprezece țoli, putea pătrunde în mijlocul navelor comerciale înainte ca nava de linie de protecție să ajungă în bătaia tunului ! Apoi, cu artileria lor superioară, distrugătoarele germane le-au dat mult de lucru.

„Poate că distrugătoarele au fost cel mai greu de suportat“, își spunea Barnard : soseau din nord-est, cîte trei în linie de șir, tot atît de mari ca crucișătoarele, apoi se îndreptau spre larg și deschideau focul asupra navelor mai apropiate. Una din corvete a avut o îndrăzneală grozavă : s-a îndreptat chiar asupra distrugătorului din cap,

dar a sărit în aer înainte de a se fi apropiat suficient ca să deschidă focul. Corvetele erau incapabile să lupte contra distrugătoarelor, chiar fregatele nu prea erau în stare să le înfrunte, totuși *Saltash* s-a grăbit să alerge în ajutorul corvetei îndrăznețe, deși tot echipajul era îngrozit de frică; distrugătoarele erau bine înarmate cu tunuri de șase țoli... Din fericire, îndată ce au apărut distrugătoarele, comandantul a trimis un semnal și, înainte de a se fi petrecut ceva, au apărut la orizont două din crucișătoarele convoiului și distrugătoarele inamice au șters-o rapid. Dar pagube făcuseră destule : o corvetă scufundată, trei nave comerciale incendiate ; dar putea să se întîmple și mai rău și multe alte nave din convoi n-ar mai fi ajuns la destinație.

Poate, gîndea Barnard, distrugătoarele nu erau atît de teribile ca avioanele bombardiere-torpiloare ; era o experiență nouă pentru *Saltash* și celelalte nave de escortă și aceste avioane au apărut continuu, în fiecare zi, unsprezece zile la rînd, sfîrșind prin a distruge și nervii oamenilor. Cîteodată bombardamentele se executau din avioane zburînd foarte sus și trecea un timp pînă în momentul cînd bombele, căzînd, săltau parcă întreaga întindere a mării și unele nave începeau să ardă cu fum gros ; alte ori veneau în picaj, redresîndu-se brusc în ultimul moment ; de obicei, acestea lansau torpile și erau cele mai ucigașe ; zburau jos deasupra apei, mici pete cenușii, greu de deosebit în lumina slabă ; apoi începeau să zigzagheze, așa că anevoie puteau fi ochite, își lansau torpilele de atît de aproape, că nu era timp să te ferești, și apoi fugeau în timp ce încă mai așteptai detunăturile loviturilor... Cu tunurile sale de două livre *Saltash* a doborît un avion, dar unul mai puțin nu schimba mare lucru, căci timp de unsprezece zile au atacat cu torpile de patru ori pe zi, adică îndată ce se reîntorceau după ce făceau plinul de benzină în Norvegia ;

soseau din toate direcțiile orizontului, cîte zece sau douăzeci deodată și își descărcau încărcătura lor blestemată deasupra convoiului, sigure că își ating ținta. Iar cînd navele lovite se scufundau, nenorociții de la bord n-aveau nici o șansă de a supraviețui din cauza frigului.

Poate, își spunea Barnard, frigul a fost mai groaznic decît toate distrugătoarele și bombardierele torpiloare la un loc. Frigul domnea peste tot, afară, ca și în interiorul navei ; nu te puteai încălzi nici dacă te întindeai pe plita din bucătărie. Tone de zăpadă au fost curățate pe punte, cu lopata, de zeci de ori la rînd au dezghețat tunurile cu furtunul de aburi care aproape îngheța și el cîteodată. In apropierea banchizei, în dreptul Capului Nord, s-a pornit un vînt care le biciuia figurile crăpate de frig. Scoțîndu-și mănușile pentru a deschide o ladă cu muniții, unui marinar i s-a smuls pielea palmei, rămasă lipită de ladă ca o jumătate de mănușă sîngerîndă ; aiurit, marinarul a privit-o ca pe un obiect expus într-o vitrină. Dar nenorocirea cea mai mare a fost aceea a bieților oameni căzuți în apă.

Nu se putea rezista în apă decît cîteva minute, frigul te prindea îndată ce apa îți atingea corpul. Barnard își amintea în special de un incident, culmea ororii în această călătorie. Încercînd să intercepteze bombardiere inamice la altitudine, unul din avioanele de pe un portavion a fost atins și pilotul a sărit în drumul convoiului. În timp ce parașuta era încă în aer, *Saltash* a lăsat la apă baleniera care s-a îndreptat spre locul unde pilotul urma să cadă, la circa o milă distanță ; dar pe asemenea vreme distanța a fost prea mare. Amerizînd, pilotul a agitat mîna și șeful balenierei i-a răspuns cu un semn ; au mai trecut trei minute pînă cînd a ajuns lîngă el, dar suficiente ca pilotul să moară de frig : era rigid ca o scîndură. Așa se trecea,

numai în trei minute, de la amerizare pînă la salvare, de la un surîs pînă la încremenirea pe veci.

Copleșit de sinistrele aduceri aminte, Barnard n-a observat la început că cineva i se alăturase ; era locotenentul Allingham, ofițerul cu artileria, cu care se împrietenise. Apoi, fără a schimba un cuvînt, s-au aplecat peste balustrada teugii și au privit pe cheu. Chiar sub ei, o santinelă sovietică înarmată pînă în dinți se oprise la capătul sectorului respectiv, unde se întorsese ; privirile li s-au încrucișat ; la extremitatea acestui continent fabulos, omul înarmat părea, în zăpadă, legat de urmele pe care le lăsa în zăpadă pe parcursul rondului său... L-au privit un moment, apoi Allingham a suspinat, s-a redresat și a spus :

— Privești Uniunea Sovietică, Barnard ?

— Cam așa ceva, sir ; și Uniunea Sovietică mă privește la rîndul ei.

Arătă spre santinela spre continua să-i privească de sub curioasa lui cască de oțel.

— Crezi că folosesc la ceva călătoriile noastre ?

— Sînt convins. Sovieticii au nevoie de materiale și sînt minunați luptători. Pînă în prezent, Uniunea Sovietică este singura țară unde nemții suferă un eșec real.

Allingham făcu un gest larg spre cheul acoperit de zăpada frămîntată de picioare, spre micul oraș înconjurat de gheață, spre omul singuratic, de veghe în zăpadă.

— Nu poți, spuse el, să-ți faci o părere numai după acest mic colț de țară, dar (indicînd vag sudul, cu un gest) pe acolo se petrec fapte mari. Dacă sovieticii mai repetă cîteva Stalingrad-uri și dacă noi îi ajutăm cu convoaie prin această ușă lăturalnică, războiul se va apropia mai repede de sfîrșit, ceea ce merită călătorii ca aceasta din urmă.

— Din moment ce ei știu ceea ce înfruntă convoaiele pentru a ajunge aici, mă întreb de ce sînt totuși atît de

puţin prietenoşi, spuse Barnard, arătînd santinela. Priveşte-l : în orice caz, primirea nu este amicală.

— Poate pentru că ei luptă cu atîta înverşunare şi, pînă acum, ceea ce am făcut noi nu se vede pe hartă. Ei aşteaptă un singur lucru : să deschidem un al doilea front terestru şi atîta timp cît nu vor citi această veste în ziare, înclină să creadă că pierdem vremea degeaba.

Pentru a treia oară în acea zi au mugit sirenele, anunţînd un raid aerian ; îndată s-au declanşat şi soneriile de alarmă de pe *Saltash*, şi nava s-a însufleţit, întrerupîndu-şi, ca în atîtea rînduri, siesta de după-amiază. Pe cheu, santinela s-a retras într-o gheretă înconjurată cu saci de nisip, la cîţiva metri distanţă, dar continuînd să supravegheze atent cele ce se întîmplau pe *Saltash*. Tunurile au şi început să tragă şi pe cerul cenuşiu motoarele avioanelor zbîrnîiau permanent. Din nou, chiar în port, unde se puteau considera la adăpost şi linişte, trebuiau să lupte cu inamicul.

— La dracu ! exclamă Allingham ; n-am dormit pe drum pînă aici şi nici aici nu putem dormi. Voi fi bucuros cînd vom porni înapoi.

— Nu putem relua drumul fără să ne odihnim, spuse glumeţ Barnard.

— Pretexte de femeie leneşă, replică Allingham surîzînd.

Apoi, cu voce în care pierise surîsul, începu să dea ordinele cuvenite armamentelor tunurilor sale, în timp ce, pe cheu, sovieticul continua să observe manevrele.

După plecare, tempestă pe mare, cu activitatea corespunzătoare pe navă. Curînd, violenţa tempestei ajunse la culme ; iar în a cincea zi de luptă înverşunată contra valurilor dezlănţuite, abia se aflau la sud de Islanda şi

Ericson aprecia că acum înfruntau cel mai rău timp întîlnit în tot timpul războiului, cea mai rea vreme din lumea întreagă.

Sub furtună marea semăna cu un cîmp de bătălie plin de urlete, mare pe care tempesta gonea și ridica navele ca pe niște simple bucăți de hîrtie. Convoiul nu mai avea forma unui convoi ; în această imensitate urlătoare, navele deveneau jucării ale forțelor dezlănțuite. Un tumultuos suflu de vînt de sud, cu furie crescîndă în fiecare zi, părea animat de o dușmănie de care nu se putea scăpa ; fiecare navă părea un fugar disperat, condamnat să fie linșat de o mulțime ale cărei sentimente treceau de la simpla mînie, pînă la ura oarbă.

Valuri gigantice, distanțate cu cîte o milă de la o creastă la alta, se precipitau amenințînd pigmeii destinați a le fi pradă ; uneori întreaga suprafață a mării se ridica și nava prinsă în calea asaltului tremura și oscila, în timp ce tone de apă verde se răsturnau pe punte străbătîndu-i ca un torent toată lungimea. Bărcile erau smulse, coșurile turtite, comanda și rufurile deformate ; oameni dispăreau peste bord fără urmă, fără un strigăt, măturați din viață ca imagini șterse brusc cu buretele pe o tablă neagră. Chiar cînd valurile întrerupeau momentan loviturile, vîntul urla și se înverșuna în greement și inimile se strîngeau de frică ; căci dacă vîntul putea smulge materialul de pe punte, oamenii rezistau cu atît mai puțin forței lui teribile... Pentru cei de pe *Saltash* nu mai exista nici convoi, nici alte nave, decît a lor proprie ; împreună cu ea, erau de atîtea zile și nopți îngrozitoare prada elementelor care urmăreau să-i distrugă cu brutalitate. *Saltash* mai înfruntase multe tempeste și deseori, în atari împrejurări, mai găsise puterea să vină în ajutorul altor nave în dificultate ; acum, preocupați

numai de ei înșiși, luptau ca să rămînă în stare de plutire, îndeplinind, oră după oră, zi după zi, obosiți, manevrele disperate ale navei care suporta violența și refuza să se lase înghițită.

În tot acest timp rețeaua de difuzoare de pe navă, pusă în funcțiune de un glumeț, făcea să răsune o voce care cînta în gura mare o arie : „Cineva îmi leagănă nava visurilor mele".

În careu, în afară de problemele generale, fiecare avea și probleme personale de rezolvat : problema de a mînca fără ca hrana să nu i se reverse pe față ; de a dormi fără să fie aruncat din cușetă ; de a se încălzi și a-și usca hainele după tortura unui cart de patru ore ; de a-și menține echilibrul, evitînd contuziile prin ciocniri.

Scott-Brown îngrijea fără răgaz victimele furtunii ; fracturi, coaste rupte și răul de mare care epuiza omul pînă la a-i tăia bucuria de a trăi. O rană grozavă, care ar fi necesitat abilitate și răbdare din partea medicului chiar fiind tratată într-o sală de operație perfect echipată, a fost aceea a unui om proiectat de la un bord al postului echipajului, la celălalt ; a căzut cu toată greutatea pe rotulă, care s-a spart într-o duzină de fragmente sîngerînde.

Johnson, ofițerul mecanic, avea o sarcină care cerea atenție neîntreruptă : mișcările dezordonate ale navei ; la fiecare al doilea val, pupa se ridica foarte sus deasupra apei, ambalînd elicele și dacă nu se închidea valvula de admisie de aburi, se rupea arborele principal.

Raikes, ofițerul cu navigația, era obligat să facă față unei munci disperate : zile la rînd nu au văzut nici soarele, nici stelele ; viteza nu putea fi reglată ca să permită să facă un punct estimat cît de aproximativ ; după cinci zile și cinci nopți de haos, punctul lui *Saltash* devenise o adevărată ghicitoare și orice mecanic de clasa a doua,

doar cu compasul, s-ar fi descurcat tot atît de bine ca și el. Tot ce se putea stabili era că se aflau undeva pe cercul polar, la șaizeci și cîteva grade nord și cam zero grade vest ; *Saltash* naviga între aceste limite nesigure, derivînd încet înapoi în triunghiul format de insula Jan Meyen, Islanda și Norvegia.

Ca de obicei, Lockhart era răspunzător de organizarea activității pe navă ; dar acum organizarea devenise o glumă sinistră : pe punți domnea haosul, careul era neîntrebuințabil, în postul echipajului domnea o harababură îngrozitoare. Nu se puteau prepara alimente calde, nu se puteau usca hainele, nu puteai să te destinzi cîtuși de puțin în tumultul neîntrerupt al furtunii. Aparatele de pe punți erau deplasate de la locurile lor, bărcile smulse de pe cavaleți și zdrobite în bucăți ; tone compacte de apă se revărsau peste toate părțile navei. De o mie de ori așteptase cu bucurie, în zori, sfîrșitul cartului, dar acum Lockhart se temea de ce va aduce ziua. Puntea superioară complet devastată, treizeci de oameni dispăruți peste bord, erau viziuni de coșmar pe care capriciul soartei le transforma în realități. Muncit și torturat ca și *Saltash*, îngrozit că în fiecare zori de zi nu se arătau semne mai bune ca în ajun, Lockhart și întreg echipajul îndurau calamitățile și blestemau marea crudă.

Cel mai justificat să blesteme, dar cu mai puține demonstrații publice, era Ericson : imobil într-un colț al comenzii, își îndeplinea și de astă dată sarcina lui tradițională de a ține în mînă întregul echipaj și de a asigura coeziunea la bord. După cinci zile și cinci nopți de tempestă, era atît de epuizat că, realmente, nu mai simțea oboseala : cu picioarele ca de plumb, lipite de punte, în cizmele ude, încleștat de balustrada comenzii, cu brațele pe jumătate înghețate, părea a fi devenit o piesă componentă

a navei ; doar o pereche de ochi ficși, un creier atent, sudate în substanța însăși a lui *Saltash*. Pe tot parcursul către Murmansk, Ericson realizase adevărate acrobații mintale pentru a controla cele douăzeci de nave de escortă și a face față la tot felul de atacuri ; acum era rîndul trupului său să suporte asalturile furtunii monstruoase ; în întreaga sa viață, nu fusese supus niciodată la asemenea probă de rezistență. Asurzit de zgomot, contuzionat de șocurile provocate de mișcările frenetice ale navei, simțea nava suferind o dată cu el.

De pe comandă nu se pierdea nimic din spectacolul violenței fără seamăn : ziua se putea zări doar o milă pătrată de apă agitată, munți enormi de apă prăbușindu-se continuu cu țîșneli de spumă, abisuri care se deschideau înaintea navei, ca și cum oceanul urmărea avid s-o înghită. Profilat pe cerul livid, catargul se pleca și se balansa descriind un arc foarte larg, fîlfîind antenele și saulele de semnale, ca și cum ar fi încercat să biciuiască cu ele marea ca pedeapsă pentru răutatea ei ; noaptea, întunecimea nepătrunsă se popula cu zgomote îngrozitoare, cu surprize brușe și amenințătoare : valuri veneau nu se știe de unde și ceața înghețată stîrnită de ele tortura obrazul și ochii fără a te putea feri. Izolată în obscuritate, *Saltash* suferea asalt după asalt, nu reușea să evite șocul valurilor care o cutremurau de la un capăt la altul ; plonja tremurînd în văile adînci dintre valuri, ambarcînd tone de apă, cu vacarmul unei case care se prăbușește, apoi se ridica încet, parcă cu o durere de nespus, pentru a scăpa, scuturîndu-se, de masa de apă și a se pregăti să reziste la lovitura următoare.

Ericson resimțea ca în propriul său trup supliciul acestei lente redresări de sub strivitoarea greutate a apei și deseori se întreba dacă nava va mai reuși să revină la li-

nia de plutire. Au fost nave care pe furtuni de acest fel s-au scufundat fără urme : renunţau la luptă, se abandonau destinului, ca şi oamenii. Aici, în acest loc depărtat de lume, unde vîntul urla dement, unde apa fierbea, unde poate mai rătăceau cadavre de pe *Compass Rose*, era foarte posibil ca *Saltash*, cu cei de la bord, să piară şi ea.

Ericson stătea în acelaşi loc pe comandă, aşteptînd să se producă sau nu dezastrul. Nu era decît o pereche de ochi înroşiţi, inflamaţi de vînt şi de apă sărată ; un creier obosit, şovăitor, dar pe care se forţa să-l constrîngă la cît mai multă atenţie ; cîteodată, devenea o voce, strigînd omului de la cîrmă să se pregătească pentru o nouă lovitură de val. Era centrul temerilor, dar şi al stăpînirii de sine, într-un trup care la început suferise, apoi începuse să nu-l mai simtă.

Un uragan de o asemenea violenţă nu putea dura la infinit, altminteri materia însăşi a globului s-ar fi dezagregat ; curînd, ca o favoare acordată fără bucurie, vremea s-a ameliorat. Marea mai era agitată şi tumultoasă, dar nu mai ataca continuu ; vîntul mai sufla, dar îşi pierduse răutatea ; nava rula şi mai sălta încă, dar cel puţin putea urma un cap determinat. A venit o zi cînd puntea superioară a început să se usuce şi s-au putut ocupa de curăţirea fundului răvăşit al punţilor inferioare ; din nou a fost posibil să se prepare şi să se mănînce mîncăruri calde ; se putea trece de la postul de echipaj la comandă fără riscul de a te lovi pe neaşteptate sau a fi aruncat peste bord. Comandantul a putut să părăsească comanda timp de cîte o jumătate de cart şi să doarmă o oră întreagă... Pentru prima dată, de multe zile, soarele a străpuns norii, făcînd să scînteieze apa mohorîtă ; încălzea umerii vestoanelor îmblănite ale oamenilor şi de pe punţile umede

se ridica o ceață slabă de vapori ; începeau să vadă clar doar trei nave pe un spațiu de o sută de mile pătrate, suprafață pe care, dacă se rînduiau conform schemei, ar fi trebuit să navige în formație de convoi cincizeci și patru de nave.

Deocamdată nu se putea cere mai mult... Au fost necesare aproape patruzeci și opt de ore de cercetări executate cu viteză medie de douăzeci de noduri, într-o duzină de sisteme de căutare, pentru ca *Saltash* să adune convoiul ; sarcina era îngreunată de faptul că toate celelalte nave de escortă o executau simultan, sforțîndu-se să readucă în rînduri navele comerciale din zona lor imediată ; astfel, la un moment dat, erau șase mici convoaie de cîte o jumătate de duzină de nave, fiecare încercînd să atragă altele în turma respectivă, în drumuri diferite.

Întîlnind fregata *Streamer*, cu un convoi de cinci cargoboturi, *Saltash* i-a semnalat : „Convoiul este în relevment 200 de grade la paisprezece mile de dumneavoastră". La care primi răspunsul : „Convoiul este aici". Din partea unui ofițer în vîrstă, obosit și pe pragul iritării, reacția ar fi trebui să fie drastică, dar Ericson nu a procedat astfel, nu și-a putut oferi acest lux care ar fi întîrziat acțiunile necesare pentru readunarea convoiului ; semnalul transmis lui *Streamer* n-a fost nici fără rost, nici ironic, ci o indicație precisă care nu trebuia comentată. Emițînd încă alte ordine concise timp de două zile, au reușit să pună lucrurile în ordine și *Saltash* putea acum să-și ia postul în avangarda a ceea ce avea aerul unui convoi, un grup de nave care, încă în stare lamentabilă, putea totuși să figureze în raportul adresat înălțimilor lor lorzii amiralității sub denumirea inițială de Convoiul R.C. 17. Ericson a trimis prin radio un asemenea raport și a dispus ca navele de escortă să se așeze în formație de noapte, apoi a trecut

serviciul lui Allingham care era de cart ; după care, în fine, liniștit, și-a coborît corpul dureros pe scară, pentru adăpost și repausul atît de dorit în cabină.

Marea era încă rea ; dar pentru convoiul intact și dezordinea aproape remediată, următoarele ore ar fi trebuit să fie suportabile și mai ales propice pentru uitare. Însă chiar atunci, la mai puțin de o milă în pupa lui *Saltash* a fost torpilată o navă.

Ericson tocmai adormise cînd au răsunat soneriile de alarmă ; un timp nu i-a venit să creadă, dar sunetele detestate îi perforau creierul și se simți cuprins de furie violentă și disperare, aproape că izbucni în lacrămi copilărești ; se întrecea măsura, nu era just... S-a smuls din cușetă și a urcat înapoi scara, în urma altor numeroase picioare care alergau, simțind numai o imensă oboseală și lipsa brutală de repausul de care creierul lui avea urgentă nevoie. După atîtea încercări teribile, cum mai puteau oamenii și nava să facă față ? Cum să mai combată și altceva, decît cruzimea mării ?

Totuși, trebuia ; probabil că, îndată ce vremea se îmbunătățise, inamicul, la pîndă în culise, se avînta cu violență nouă, cu nouă perfidie. Pe punte, Ericson retrăia spectacolul devenit familiar în urma celor o sută de convoaie la care participase : navele erau la pozițiile respective, noaptea cădea, marea era agitată ; urma monstruozitatea dezastrului, adică o navă care ieșea din linie, deja canarisită, deja condamnată. De astă dată era o navă mică și, preludiu la pieire, suferise mai mult decît celelalte în cursul săptămînii de furtună.

— Ce se întîmplă ? îl întrebă Ericson pe Allingham.

— A fost atinsă o navă, sir. (Ca totdeauna, în momentele de emoție, accentul australian era mai pronunțat și, nu se știe de ce, reconfortant). Au tras racheta de pericol

cu un minut înainte... Dar cum au putut să ochească pe o asemenea vreme ?

Ericson mormăi ceva, punîndu-și aceeași întrebare, dar nu folosea la nimic să se piardă în discuții. Poate că se mai inventase o armă nouă, poate că acum submarinele erau capabile să lanseze vertical torpila, din fundul oceanului, lovind nava direct în măruntaie... Nu te mai mirai de nimic în acest război, sîngeros și interminabil de lung...

— Care este nava de escortă laterală ?

— *Pergola*, sir : tocmai este pe cale să vină la tribord.

Ericson mai mormăi o dată ; pentru moment, nu se putea face altceva : *Pergola* să inspecteze zona suspectă, nava de escortă din pupa să-i culeagă pe naufragiați ; *Saltash* să se mențină în capul convoiului iar el, comandantul, să reflecteze logic și cu sînge rece...

Allingham îl privi pe Ericson cu compasiune pentru ochii înroșiți, pe jumătate încă adormiți, cu figura buhăită și obrajii tremurători... toate semne de epuizare de care și Ericson era conștient, dar nu le putea ascunde ; surîse trist :

— Abia pusesem capul pe pernă.

— N-ați avut noroc, sir, spuse Allingham... Să merg pe teugă sau să rămîn aici ?

Ericson îi înțelese gîndul : căuta eventual să-l menajeze ; surîse din nou și răspunse :

— Nu, du-te pe teugă tunare. Nava o voi comanda eu.

Allingham plecă și oamenii cu posturile de luptă pe comandă păstrară tăcere. Ericson privi spre convoi, Lockhart nava care se scufunda, Holt și semnalizatorii priveau spre *Pergola*, oamenii de veghe scrutau cîmpul de observație dat în seamă și curierul de la comandă privea interogativ spre Ericson. Toți laolaltă formau un cerc de oameni

amenințați de pericol și, deocamdată, reduși la a nu face nimic tocmai cînd activitatea ar fi fost o ușurare, pe nava care poate nu acționa corespunzător din cauză că nu știa unde se afla inamicul. Ericson pronunță cu voce tare:

— Ce să facem! Să așteptăm!

Aceasta, pentru a-i da răgaz propriei sale minți frămîntate de îndoieli și pentru a dicta o linie de conduită celor din jur.

Dar n-au avut mult de așteptat: aspirantul Holt exclamă uimit, apoi strigă emoționat:

— *Pergola* a ridicat un semnal!

Privea corveta prin binoclu, înaintînd spre dreapta ca un cîine adulmecînd vînatul...

— Un pavilion mare, sir.

Șeful semnalizator anunță:

— *Pergola* are contact, sir.

„M-ar mira", gîndi Ericson, dar nu-și dezvălui nedumerirea.

Tînără și entuziastă, *Pergola* era întotdeauna gata să lanseze grenade peste orice: un ghem mare de alge sau un banc de sardele; însă Ericson socotea că era mai bine să n-o demobilizeze. Grenadele submarine nu costau prea mult; oamenii și navele sînt prețioase... Toți de pe comandă se întoarseră să privească spre *Pergola*, în afară de oamenii de veghe care nu părăseau nici o secundă sectorul de veghe repartizat. La trei mile la tribord, *Pergola* se îndepărta de convoi; rula și tanga teribil și viteza ei mărită ridica nori de spumă pînă la propria-i punte de comandă. „Se pregătește să-și încerce norocul", gîndi Ericson. Regretă că nu era cazul ca *Saltash* să acționeze la fel și la bordul *Pergolei* se mai ridică un pavilion, iar șeful semnalizator strigă:

— *Pergola* atacă, sir!

Toţi şi-au îndreptat privirile cu mai multă atenţie spre corvetă, întrebîndu-se cît de precis era semnalul asdicului după care îşi hotărîse acţiunea şi cunoscînd cît era de dificil pentru *Pergola* să aibă pregătite grenadele pentru a fi lansate în timp ce alerga cu toată viteza pe marea extrem de agitată. „*Compas Rose* proceda la fel“ îşi spuse Lockhart, văzînd cum *Pergola*, în cursul unui ruliu puternic, ambarca un enorm val verde la pupa ; tot atît de fără eleganţă şi clătinîndu-se acţiona şi *Compass Rose*, în timp ce bietul Ferraby se agita frenetic în jurul grenadelor, pregătindu-le cu ajutorul unor fochişti neîndemînatici şi cu observaţii ironice de la comandă... Ce bine că se aflau acum pe o fregată, în loc de corvetă... Asaltat de reminiscenţe, Lockhart observa pe *Pergola ;* Holt şi semnalizatorii erau atenţi doar la eventualele ei semnale ; Raikes, ofiţerul cu navigaţia, îi urmărea mişcările cu radarul ; iar Ericson o privea cu ochi interesaţi de proprietar. Pentru el, *Pergola* nu era decît o extindere a propriului să armament, un pumn de oţel trimis de *Saltash* ca să dibuiască inamicul şi să-l lovească... Nava victimă, torpilată de inamic, îi aparţinea ca şi *Pergola ;* dacă acţiunea de acum a *Pergolei* compensa pierderea navei comerciale, nu era rău deloc, justifica existenţa ecranului de protecţie a escortei şi i-ar fi liniştit sentimentul de eşec care îi turmenta gîndurile ; ar fi reuşit din nou să doarmă.

Pergola a manevrat ca un tren expres tras brusc pe linie de garaj. S-a văzut ploaia de grenade lansată şi, imediat, s-a depărtat spre babord ; după cîteva clipe, explozia a proiectat în aer enorme coloane de apă verde. După ce spuma s-a liniştit, au aşteptat un timp inspectînd cu binoclurile ; dar pe suprafaţa mării n-a apărut forma masivă a unui submarin lovit, aşa cum sperau. Ezitînd, *Pergola* a revenit la locul exploziei, ca un copil care a făcut zgomot

în odaia de primire și revine tiptil în camera sa. A urmat o pauză, apoi un nou pavilion s-a ridicat de pe comanda *Pergolei*.

— *Pergola* a pierdut contactul, anunță îndată șeful semnalizator de pe *Saltash*.

— Cheamă-i, ordonă Ericson, și spune-le : „Continuați căutarea în zona Dvs. Raportați felul contactului inițial".

Între cele două nave au clipocit lămpile de semnalizare.

„Contactul era precis, se deplasa spre stînga și semăna cu cel al unui submarin", răspunse *Pergola*.

„Ce credeți acum despre contact ?" întrebă mai departe Ericson.

„Credem că tot un submarin a fost", răspunse hotărît *Pergola* și adăugă, parcă scuzîndu-se : „Grenadele au fost lansate în locul unde trebuia să se afle".

„Sînt de acord cu voi, gîndi Ericson, atacul venea desigur din acea parte, și submarinul, firesc, a încercat să se îndepărteze la tribord și a urmat drumul indicat de *Pergola*, trebuind să se găsească chiar acolo unde au fost lansate grenadele". De aceea era cazul să se continue urmărirea, ba chiar merita să se mai detașeze încă o navă în același scop. Dar detașarea a două nave de escortă constituia o breșă în ecranul de protecție a convoiului ; probabil că submarinul nu făcea parte dintr-o haită ; pe o asemenea vreme convoiul nu putea fi observat decît de foarte aproape, din întîmplare, și nu ar fi fost timpul necesar să se organizeze un atac coordonat, chemînd alte submarine. Era deci vorba de un lup singuratic care își înfigea colții și fugea înapoi în pădure ; unor asemenea lupi singuratici trebuie să li se dea atenție specială și să te ocupi serios de ei.

Cu toată oboseala, a acționat ca și cum ar fi apăsat pe un buton pe care scria : „A detașa două nave de escortă

pentru căutare independentă", rezultînd un program de ordine operative. A dictat în serie ordinele, calm, întrebuinţînd în acelaşi timp pe cei trei semnalizatori. Au fost informate de situaţie : Amiralitatea şi comodorul convoiului ; *Harmer* a primit ordin să preia comanda grupului de escortă ; *Pergola* să-şi continue căutarea la care se alătura *Saltash* ; *Rose Arbour* să ia locul *Pergolei* în ecranul de protecţie ; *Streamer* să sfîrşească cu lovituri de tun nava comercială care se scufunda, apoi să se realăture escortei ; celelalte nave de escortă să-şi ia noile posturi care le reveneau în schemă. Apoi, Ericson i-a chemat pe Lockhart şi pe Johnson, ofiţerul mecanic, şi le-a explicat ce îşi propunea să facă ; a discutat mult timp probleme tehnice cu Raikes la masa de hărţi ; apoi, după ce *Saltash* a venit mult la tribord pentru a ajunge în înapoia traversului lui *Pergola*, i-a adresat acesteia un lung ultim semnal, începînd cu : „Vom organiza căutarea după două alternative posibile..."

Niciodată nu îl admirase Lockhart pe Ericson ca în cele două ore următoare. „Cu toată aparatura tehnică nouă şi cea mai recentă, pînă la urmă războiul depinde de oameni..." Ştia cît de teribil de obosit era Ericson chiar înaintea acestei noi situaţii, după cele cinci zile de călătorie epuizantă pe furtună ; se cunoştea pe figura lui brăzdată şi umerii încovoiaţi. Totuşi, de la început şi în tot cursul lungilor şi complicatelor căutări efectuate pentru găsirea submarinului, n-a dat nici cel mai mic semn de oboseală şi nici un moment n-a acţionat de mîntuială ; şi-a menţinut întreaga vigilenţă şi vioiciune necesară, ca şi cum ar fi început operaţia odihnit, după şase săptămîni de vacanţă şi, pe lîngă extraordinarul efort, Lockhart îi admirase şi rezultatul, o capodoperă de tactică în domeniul vînătorii de submarine.

Desigur că Ericson fusese convins de la început de prezența submarinului, că *Pergola* — ușuratica *Pergola* — se afla de astă dată pe cale bună și că submarinul putea fi atins ; certitudinea că prada se afla la îndemînă îi dăduse forța să-și învingă osteneala. În afara răzbunării stimulate de nava scufundată și oamenii omorîți, mai intervenea și conștiința profesională, principal resort al efortului de voință, sentimentul că un comandant de nave de escortă avea mai ales rolul de a scufunda submarine și de a nu lăsa să scape vreunul.

Ericson era însuflețit de speranța de a-l detecta și s-ar fi rușinat dacă pierdea ocazia să-l distrugă. Era ora 6 seara cînd *Saltash* și *Pergola* s-au separat pentru a efectua parcursurile respective conform schemelor trasate și trecuse de miezul nopții, fără să se fi obținut vreun rezultat. Împreună cu Raikes, Ericson formulase trei ipoteze, baza urmăririi : prima, submarinul suferise oarecari avarii în urma atacului *Pergolei* și intrase în imersiune stînd acolo pentru a-i deruta pe urmăritori și a-și vindeca între timp rănile ; a doua, poate că suferise avarii serioase și se grăbea să ajungă cît mai repede în portul de adăpost cel mai apropiat ; în fine, poate că nu a fost atins, nu se afla în zona atacului : în această ipoteză, probabil că acum urmărea convoiul la oarecare distanță și se pregătea să-i mai torpileze încă o navă mai tîrziu, noaptea.

Ultima ipoteză nu-l privea pe *Saltash ;* dacă submarinul reataca convoiul, urmau să-i facă față *Harmer* și celelalte nave de escortă. Rămîneau celelalte două alternative. Dacă submarinul se ascundea la adîncime mare, urmăritorii n-aveau decît să aștepte cu răbdare la suprafață, învîrtindu-se cel puțin douăzeci și patru de ore ; mereu în alertă, la orice semnal suspect. Dar dacă, grav rănit, inamicul luase drumul unui port de adăpost, el se îndrepta

fie către est, spre Norvegia, fie către sud-est, spre coasta germană, fie către un port din golful Gasconiei, la sud ; deci cîmpul de explorare se mărea mult și operația semăna cu căutarea unui ac în carul cu fîn.

Ericson a ales operația de așteptare și de dute-vino răbdător deasupra locului unde se afla probabil submarinul ; asdicul și radarul perfecționat cu care era prevăzută *Saltash* îi dădea un avantaj, dacă prada încerca s-o șteargă. Încredințînd *Pergolei* cealaltă sarcină, Ericson știa că îi oferea o șansă îndoielnică de a se remarca. Probabil că la fel gîndise și *Pergola,* căci în momentul plecării, ea semnală : „Nu uitați că, inițial, vînatul era al nostru".

Ericson a ezitat între două răspunsuri : „Vom împărți egal recompensele" și „Limitați semnalele la lucruri esențiale". Pînă la sfîrșit, n-a mai trimis nici un semnal și singurul lucru pe care într-adevăr avea dorința să-l spuie *Pergolei,* văzînd-o îndreptîndu-se în timp ce cădea noaptea, era că îi ura cît mai mult succes.

Pentru cei de pe *Saltash* cele șase ore următoare au fost de o monotonie mortală, cel mai greu lucru de suportat de oameni obosiți. Ericson a stat tot timpul pe puntea de comandă, îngrămădit în scaunul său, cu ochii mari deschiși, în timp ce *Saltash* parcurgea cu jumătate viteză zona suspectă ; orele se succedau și asdicul nu înregistra nimic, iar radarul nu arăta decît pata de lumină corespunzătoare *Pergolei,* micșorîndu-se pe măsură ce se îndepărta spre sud-est. La ora 8, Ericson a luat un mic dejun ; la fiecare oră, li se aducea o ceașcă cu cacao. S-a ridicat luna, apoi a dispărut ; vîntul cădea, marea se liniștea. Era frig, frigul nu ataca numai trupul, amorțea și spiritul, devenind din ce în ce mai dificil a te menține în alertă și a acționa corespunzător.

Din cînd în cînd gîndurile lui Ericson rătăceau atît de departe, încît efortul de a le readuce în prezent îi producea o durere fizică, o smulgere violentă aplicată creierului. „Sînt foarte obosit, își spunea el ; simt oboseala în picioare, în umeri și la inimă ; în cap, îmi face impresia că se învîrtește ceva. Explorarea poate continua ore întregi, poate dura la infinit ; poate că tactica noastră este eronată ; probabil, a fost o haită de șase sau opt submarine în zonă, pregătindu-se să atace convoiul, în timp ce noi navigam fără să știm nimic la cincizeci de mile distanță. Am slăbit ecranul protector de nave de escortă tocmai într-un moment hotărîtor ; l-am lipsit de două nave din opt ; am fost neiertat de stupid și de imprudent ; tocmai bun pentru o curte marțială..."

Se auzea continuu slabul bîzîit al asdicului, ca al unei insecte perseverente ; tic-tacul motorului trasorului de drum ajungea fără întrerupere la Ericson prin portavoce, ca un infernal metronom, amintindu-i că măsurile pe care le luase nu erau bune de nimic. Orele treceau și schimbarea de cap, la fiecare sfert de oră, părea o inutilă întrerupere a unui traseu, el însuși inutil.

Din timp în timp vorbea cu Raikes, ofițerul cu navigația ; acesta îi răspundea calm, fără grabă, fără să se întoarcă de la locul său din partea anterioară a comenzii. Dar schimbul de cuvinte nu se referea la ceea ce ar fi dorit Ericson să spuie, nici la ceea ce ar fi dorit să audă ; comentau vremea, distanța parcursă, cu remarci fără interes. Ericson avea cîteodată pornirea să întrebe : „Crezi că sîntem pe drum bun, că nu ne pierdem vremea ? Există pe aici un submarin sau, lipsind convoiul cu un sfert din protecția lui, am comis o eroare criminală ?"

Dar nu a formulat asemenea întrebări : i-au rămas mute, în creier, în timp ce *Saltash* își urmărea rondul pe aceeași

suprafață și *Pergola* dispărea treptat în noaptea neagră, fără lună și care parcă își bătea joc de ei.

Dar la schimbul cartului de la miezul nopții, totul s-a schimbat dintr-odată : Allingham și Vincent tocmai îl înlocuiau pe Raikes — acesta își mai scria scurtul său raport în jurnalul de bord — cînd repetitorul asdicului de pe puntea de comandă, care bîzîise slab, monoton, șase ore la rînd, a emis brusc un ecou puternic, de contact cu fierul... Ericson a tresărit, la fel ca toți cei care l-au auzit ; comanda s-a animat ca și cum tenebrele se încărcaseră cu un curent electric, simțit de toți în același moment.

— Sir ! începu Allingham.

— Atenție, comanda ! chemă operatorul asdicului.

— Sir ! exclamă șeful semnalizator.

— Da, spuse Ericson ridicîndu-se, l-am auzit... ce zgomot agreabil !... Mențineți contactul... Dați la posturile de luptă... Semnalizator !

— Da, sir !

— Către *Pergola* : „Reveniți lîngă noi cu toată viteza".

Puternic și categoric, ecoul îi confirma convingerea că întinderea de apă pustie înconjurătoare devenise locul unde era necesar să se adune toți urmăritorii disponibili. Numai submarinele provocau acest frumos sunet metalic; iar submarinul inamic, după ce lovise pe unul dintre ai lor și a stat ascuns mult timp, probabil că, în sfîrșit, ajunsese la aman. Chiar „cu toată viteza", *Pergola* nu se putea reîntoarce mai înainte de două ore ; dar ea merita să ia parte la executarea inamicului și, dacă submarinul încerca să scape, ajutorul ei ar fi fost prețios. Ecoul asdicului se accentua și Lockhart, stînd acum înaintea aparatului strigă :

— Ținta se deplasează lent spre dreapta.

De la puntea pupa, Vincent anunţă că grenadele erau gata ; viteza se mărea, *Saltash* începu să trepideze, apropiindu-se de locul reperat.

Dar execuţia capitală nu s-a întîmplat repede ; şi nici nu a avut loc. În timpul orei următoare, *Saltash* a lansat în total şaizeci şi opt de grenade fără să pară a avea vreun efect ; ecoul rămînea constant, submarinul se învîrtea, se retrăgea cu o invicibilă viclenie ; oricît de bine pregătite, atacurile nu erau suficient de precise, nu-l atingeau ; aveau impresia că aruncă bulgări de zăpadă în foc, atît de nul era rezultatul. De multe ori, dincolo de pupa lui *Saltash*, grenadele ridicau apa răscolită ; dar cînd ajungeau la punctul unde le lansaseră, proiectoarele luminau doar o mare pustie şi curînd, contactul, mereu la fel de clar, se restabilea, fără ca furioasele atacuri să-l afecteze. „Şaizeci şi opt de grenade, din care multe foarte aproape de ţintă, ar fi trebuit să-i ducă în iad pe cei din submarin ; de ce nu se întîmplă nimic ?“ se întreba Ericson.

Se pregătea pentru un nou atac cînd, ridicînd capul, adulmecînd aerul, exclamă :

— Lockhart !

— Da, sir.

— Nu miroşi nimic ?

După o pauză Lockhart răspunse :

— Da... ulei.

Da, acest miros detestat, care pentru ei însoţise întotdeauna scufundarea uneia din navele lor, putea indica în prezent atingerea submarinului... Ericson se apropie de balustrada comenzii şi adulmecă din nou mirosul devenit şi mai puternic, ceea ce însemna avarierea, poate distrugerea submarinului. Ordonă ca fascicolul proiectorului să fie dirijat spre locul unde se lansase ultima şarjă de grenade şi, curînd, observară o întinsă pată de ulei reflectînd

viu lumina, a cărei vedere le săltă inimile de bucurie. Lansară o nouă șarjă în aceeași zonă ; apoi, apropiindu-se de locul respectiv, Lockhart pronunță :

— Contactul a dispărut.

Pe comandă se făcu o tăcere plină de satisfacții, dar Ericson n-o împărtășea. Dacă ceilalți interpretau pata de ulei și pierderea contactului ca semne ale scufundării submarinului, Ericson nu era de aceeași părere. Pentru el uleiul nu era o dovadă suficientă : aștepta resturi de lemn, oameni înotînd la suprafață și, mai ales, o explozie submarină. Uleiul putea proveni de la o scurgere fără importanță ; poate că era chiar un subterfugiu : submarinul lăsase poate dinadins să se scurgă ceva ulei, apoi plecase, lăsîndu-i pe nătăfleții marinari englezi să celebreze o victorie imaginară, bînd bere englezească de calitate mediocră. „S-a scufundat mai adînc, gîndi Ericson cu certitudine ; poate este rănit, dar nu de moarte ; va aștepta, apoi se va urca din nou la suprafață. Dar și noi vom aștepta", își spuse el cu hotărîrîre înverșunată. Iar cu voce tare, ordonă lui Lockhart :

— Încercați să reluați contactul ; am de gînd să reluăm atacul.

În starea de tensiune nervoasă în care se afla, i se păru că întreg personalul de pe comandă, întreaga navă extenuată nu s-au bucurat la aceste cuvinte :

— Prea puțin mă interesează că sînteți sătui de efort, spuse aproape cu voce tare. Chiar dacă rămîn ultimul treaz pe această navă, nu voi înceta de a o conduce, de a vă obliga, de a mă forța pe mine însumi să continuăm atacul, atîta timp cît îmi va plăcea...

Nimeni n-a oftat, nimeni n-a spus nimic, numai Lockhart repetă operatorului de la asdic :

— Căutaţi să reluaţi contactul.

Şi *Saltash* reîncepu interminabila cercetare, ca şi cum ultimele şase ore nu contaseră şi porneau acţiunea de la început. Dar cu toată pierderea de ulei, reală sau simulată, cu echipajul demoralizat sau exaltat, cu stricăciuni îndoielnice, submarinul dispăruse.

Judecînd la rece, dispariţia nu era sigură ; Ericson examină la început situaţia fără mare interes, dar, cu timpul, calmul i se transformă într-o furie oarbă. Mai întîi atribuise pierderea contactului agitaţiei apei şi credea că-l vor regăsi cîteva minute mai tîrziu. Cînd au trecut douăzeci de minute fără cel mai mic ecou, a fost obligat să tragă concluzia că inamicul le scăpase, după şapte ore de strădanie, după aproape optzeci de grenade lansate, după enormul efort depus, care le consumase ultimele rezerve de forţe... În picioare, în spatele celor doi operatori ai asdicului, privea grumazele şi capetele lor neputincioase, cu dorinţa nebună de a trage în fiecare cîte un foc de revolver. Era sigur că submarinul se afla acolo ; îl ţinuseră aproape în mînă şi acum Lockhart cu cei doi imbecili de operatori, îl lăsaseră să fugă... Cînd, pentru a zecea oară, Lockhart anunţă : „Nici un contact“, el adăugă :

— Poate că a fost scufundat, nu credeţi, sir ? Ericson a răspuns cu mînie :

— La dracu, nu te amesteca în ceea ce nu te priveşte şi continuă-ţi treaba !

Apoi ieşi din cabina asdicului, ca şi cum nu mai putea suporta atmosfera aceasta de resemnare laşă.

Însă, cuprins de remuşcări de a-l fi apostrofat pe Lockhart, se întoarse şi chemă :

— Lockhart !

Lockhart ieşi din cabina asdicului, se apropie în obscuritate şi spuse cu extremă politeţe :

— Da, sir.

— Îmi pare rău că ți-am vorbit așa, mormăi Ericson, uită.

— Desigur, sir, spuse imediat Lockhart.

— Nu cred că a fost scufundat, continuă Ericson ; nu sînt destule probe...

— Nu, sir, răspunse Lockhart.

Nu era de aceeași părere, dar nu era momentul să mărturisească.

— Reluăm cercetările și rămînem la posturile de luptă.

— Am înțeles, sir.

„De somn, nu de posturi de luptă avem nevoie, își spunea Lockhart, reîntorcîndu-e în cabina asdicului ; dar trebuie să renunțăm, căci bătrînul încăpățînat nu vrea să judece..."

Atît el, cît și șeful operator erau convinși că submarinul a fost distrus, sfărîmat în bucăți de cele șaptezeci-optzeci de grenade, și că se scufundase încet, lăsînd acea pată de ulei care îi bucurase atît. Dar nu vroia să mai provoace mînia comandantului ; mai bine executau fără comentarii.

— Reîncepem, spuse el, puțin convins, după ce închise ușa cabinei.

Operatorul șuieră printre dinți o dezaprobare evidentă.

— Nu mai șuiera așa dezgustător, spuse Lockhart cu voce hotărîtă ; și fără comentarii.

— Am un dinte spart, răspunse operatorul, cu ton revoltat.

— Continuă-ți lucrul, ordonă scurt Lockhart.

„Sîntem toți la capătul rezistenței nervoase", își spunea Lockhart, în timp ce subalternul lui gîndea : „Bătrînul i-a tras o săpuneală și acum se răzbună pe mine... dracu să-i ia de ofițeri..." Redevenind amabil, pentru a păstra rela-

ții mai cordiale, normale, fără însă să cedeze prea mult, Lockhart propuse :

— Ce-ai spune de încă o ceașcă de cacao ? Istoria asta va dura mult timp.

Într-adevăr, a durat mult și pe măsură ce orele treceau fără nici cea mai mică schimbare, aveau impresia că acea vînătoare inutilă putea să dureze la infinit... sau pînă la finele războiului, cu învingători și învinși și atunci *Saltash* putea să ceară pensie de vîrstă...

Pergola a revenit la ora trei, cu o viteză care încerca parcă să compenseze orele risipite în zadar și, cu ajutorul ei, Ericson se consideră îndreptățit să mărească cîmpul de explorare ; totuși n-au găsit nimic. La ora 4 cerul începu să se lumineze la est, marea era calmă și cenușie ca o acuarelă spălăcită, o mare pe care două nave, la cinci mile una de alta, se ocupau s-o scormonească, ca două femei bătrîne și mioape care ignorau că lăzile de gunoi erau golite cu mult înainte.

În zori, aspectul fețelor cenușii ale oamenilor de pe comandă îi produse îndoială lui Ericson ; poate se înșela și pierdea timpul, fie că submarinul era departe, fie că fusese scufundat. *Saltash* se angajase la această vînătoare de unsprezece ore, pe care Ericson le petrecuse pe comandă și acum se simțea cuprins de sentimentul de inutilitate a eforturilor, precum și de tentația de a-și atribui o victorie pe care nimeni n-o contesta, din cauza acelui strat de ulei.

Își dădea seama că cei din jurul său și Lockhart erau de părere că submarinul fusese distrus ; la fel, și cei doi competenți operatori de la asdic, ceea ce motiva proasta lor dispoziție ; și probabil că la sosire, *Pergola*, recepționînd raportul celor întîmplate, se întreba de ce *Saltash* nu se realăturase convoiul în cele două ore, semnalînd Amiralității distrugerea submarinului.

Îndoiala îi sporea oboseala lui Ericson ; îngrămădit în scaun, cu trecerea monotonă a timpului și nici urmă de contact, era torturat de teama de a nu ceda somnului. Bîzîitul asdicului, fîșîitul apei tăiată de etrava navei, zgomotul făcut de oamenii care spălau puntea, chiar schimbarea la jumătate de oră a oamenilor de veghe și a timonierului îl legănau într-o dulce somnolență contra căreia rezista doar cu prețul unei teribile suferințe ; se forța să nu adoarmă, îi era teamă să nu înceapă să plîngă ; dacă adormea, cădea după scaun și oamenii ar fi aflat că era sleit de puteri, ceea ce de fapt era adevărat.

Lockhart era de cart și ieși din cabina asdicului, spunînd pentru a douăzecea oară :

— Nimic pe aparatul de înregistrare, sir.

Fără să vrea, Ericson îi replică enervat :

— Și ce ?

— Nimic, sir, raportul obișnuit : este sfîrșitul unei noi treceri prin suprafața cercetată.

— Ce vrei să spui prin *noua* trecere ?

Lockhart își înghiți saliva înainte de a răspunde, ca de mai multe ori în ultimele douăsprezece ore.

— După cum ați spus...

— La naiba ! începu Ericson, apoi se opri.

Inima îi bătea să se spargă, capul i se părea o cușcă în care se zbătea o pasăre... „Nu mai merge, își spuse el ; ori mă prăbușesc, ori trag cu revolverul în cineva, peste un minut".

Se sculă, își încovoie umerii, accentuînd; apoi diminuînd durerea simțită. Efortul îl făcea să i se învîrtească capul, dar acum știa ce avea de făcut.

Două minute mai tîrziu, jos în cabină, îl chemă pe medicul Scott-Brown. Acesta, smuls urgent din somn de un curier de la comandă, îmbrăcat cu un pantalon de pijama și cu o centură de salvare umflată, cu greu își mai putea

menține morga de pe Harley Street. Îl privi pe comandant și-i spuse cu ton de reproș, de care Ericson nu ținu seama.

— Ar fi timpul să vă odihniți, să mai dormiți, sir.

— Știu, doctore, dar nu pot.

— De cînd stați pe comandă ?

— De cînd a fost torpilată nava aceea.

— Prea mult !

— Știu, repetă Ericson, dar trebuie să stau acolo. Poți să-mi dai ceva care să mă înviorează ?

Scott-Brown încruntă sprincenele :

— Este neapărat nevoie ? Și la ce bun ?

— Vai de mine ! și dumneata începi... strigă Ericson cu violență.

Apoi, cum inima îi ciocănea în piept, se așeză și, fără a ridica vocea, economisindu-și forțele, spuse :

— Este un submarin aici ; știu și vreau să-l distrug. Am nevoie de ceva care să mă țină treaz pentru aceasta.

— Cît timp ?

— Poate, încă o noapte... Ai așa ceva ?

— Da, am ; dar ar trebui să știm dacă...

Pe Ericson nervii îl trădau din nou și exclamă :

— Ce este ? o injecție ?

Scott-Brown surîse, recunoscînd hotarul unde prudența medicului trebuia să lase loc disciplinei.

— Vă veți simți zglobiu ca un miel primăvara.

— Și cît timp va dura ?

— Deocamdată, douăzeci și patru de ore, răspunse medicul ; după care vă veți stinge ca o lumînare, veți dormi și vă veți deștepta cu o migrenă îngrozitoare.

— Asta-i tot ?

— Probabil ; ce vîrstă aveți, sir ?

— Patruzeci și opt de ani.

— Știți, benzedrina nu este un lucru de joacă.

— N-am de gînd să-mi fac un obicei ; este un caz cu totul special.

Scott-Brown ieși din cabină și se reîntoarse peste două minute cu două pilule și un pahar cu apă. Ericson abia înghițise una și o punea pe a doua pe limbă, cînd soneria de la capătul cușetei începu să sune. Înghițind, se aplecă asupra portavocei și strigă :

— Aici comandantul !

— Aici comanda, sir ! se auzi vocea lui Lockhart, plină de emoție ; *Pergola* a prins contact !

Ericson avea chef să spuie : „Am spus-o mereu" ; avea chef să strige : „Cretinilor !..." Privirea i se încrucișă cu cea a lui Scott-Brown, care aștepta, puțin ironic.

— Mulțumesc, doctore, spuse el, îndreptîndu-se spre ușă.

În urma lui, medicul mai apucă să spună :

— Teoretic, ar fi trebuit mai întîi să vă întindeți timp de zece minute apoi...

Dar Ericson ajunsese deja în culoar și alerga spre scara comenzii.

A fost efectul benzedrinei, sentimentul izbînzii în ora a unsprezecea ? Activitatea *Pergolei* sau influența încurajatoare a luminii zilei ? Căci ajuns pe comandă, Ericson se simți nespus de fericit... La cinci mile distanță, pe marea netedă, *Pergola* evolua cu toată viteza, etrava ei provoca spumă și, înaintînd oblic spre *Saltash*, se lansa la atac. Ridicase cele două pavilioane care însemnau : „Am un contact submarin" și : „Atacăm". *Pergola* avea aspectul unei corvete după o noapte lungă și epuizantă... Ericson îi strigă lui Lockhart, în cabina asdicului :

— Ați prins ceva ?

După o pauză, Lockhart răspunse :

— Sîntem în contact — tribord prova — relevment unu-nouă-zero !

Repetitorul asdicului de pe comandă indică și el un ecou puternic și clar, la un relevment încrucișat care nu putea fi decît al submarinului pe care îl ataca *Pergola*.

Grenadele de pe *Pergola* explodară la o milă înainte și pentru a completa covorul mortal, *Saltash* le lansă pe ale sale la vreo douăzeci de metri distanță de apa decolorată, încă spumoasă după explozie. Apoi cele două nave au întors și au revenit spre zona fatală, gata să reînceapă, dar de astă dată n-a mai fost necesar : s-a auzit o explozie submarină surdă, din fundul mării a țîșnit apă uleioasă, urmată de bucăți de lemn, de fîșii de haine și fragmente diverse care, fără îndoială, aveau să necesite mai tîrziu o analiză atentă... Ericson a dat ordin să se stopeze mașinile, *Saltash* s-a oprit înconjurat de tot felul de resturi ale naufragiului ; echipajul s-a adunat la balustradă, în timp ce de jur împrejur se mărea masa de epave sîngerînde ; oamenii au început să trebăluiască cu gheordele și gheare de pisică pentru a strînge trofeele victoriei.

„Ne-am străduit douăsprezece ore, gîndi Ericson, exaltînd, dar am reușit... Submarinul a fost acolo tot timpul, aveam dreptate..." Se întoarse spre Lockhart, al cărui ultim atac fusese de o precizie de pînă la cinci yarzi, și acesta, cu un surîs trist, i se adresă, scuzîndu-se pentru îndoiala din timpul nopții :

— Vă cer iertare, sir.

Dar nu mai avea importanță acum, și Ericson se așeză în scaunul său, regretînd un singur lucru : că luase acea benzedrină, pe care ar fi trebuit s-o păstreze pentru o ocazie într-adevăr epuizantă...

Se auzi soneria de la pupa și Vincent spuse cu vocea unui om obligat să înfrunte o realitate macabră la o oră cam prea matinală :

— Avem o mulțime de bucăți de lemn, sir, haine și alte lucruri... Două gheordele pline.

— Ce sînt acele „alte lucruri" ?

O pauză, apoi :

— Doctorul spune că sînt de domeniul său.

Victoria îi făcea vorbăreți pe oamenii care înconjurau cele două gheordele, bînd cacao :

— Ce-o să facă cu toate astea, șeful ? Îi place sîngele, bătrînului !

— Sînt probe, trebuie să le ducem în Anglia, altminteri n-o să ne creadă.

— Toma necredinciosul !

— Parcă ar fi pregătiri pentru o ciorbă.

— Să nu spuneți ceva bucătarului !

— Este acolo o lună de rație de carne. Am să-i spui nevesti-mi...

Mai tîrziu, în timpul zilei, Ericson îl întrebă pe șeful de echipaj :

— Unde au fost puse gheordelele ?

— În bucătărie, domnule.

— Ar fi mai bine să le duceți în infirmerie pentru restul călătoriei.

— Sir, spuse Lockhart, s-ar spune că amiralul ne așteaptă pe cheu.

— Bine ! se mulțumi să răspundă Ericson, mormăind, preocupat de acostarea lui *Saltash* sub o briză care o îndepărta de mal cu mareea în pupa.

Apoi adăugă :

— Dreapta stop, stînga încet înapoi.

După care :
— Mă întreb ce caută acolo.
— Poate ca să ne primească pe noi.
— Stop stînga, spuse Ericson. Grăbește-te cu bandulele, altminteri curentul ne îndepărtează din nou...
Aruncă o privire rapidă pe cheu prin binoclu și înclină din cap :
— A venit pentru noi. Foarte frumos din partea lui... Stînga încet înainte... Sper că nu vom strica ceva la acostare.
— Parîma pupa la mal, sir... Cred că, date fiind împrejurările, va fi dispus să ne ierte.
Între cheu și navă apa începu să bolborosească sub presiune : vîrtejul provocat de elice spăla estacada uleioasă. *Saltash* se apropie de mal, cu totul vîntul, folosind cu îndemînare curentul ; se auzi zgomotul metalic al vinciului de ancoră de pe teugă, virînd parîma prova. Observîndu-l pe Ericson pe comandă, Amiralul îi făcu semne cu mîna ; Ericson salută.
— Mai bine pregătește o echipă de siflee, Lockhart, spuse Ericson. Are aerul unei primiri oficiale.
— Mergeți să-l primiți la scară, sir ?
— Da, plec îndată, ca nu cumva să se dedea la cine știe ce acrobații atletice înainte de a da schela la mal. Dumneata termină manevra și, adăugă surîzînd, să nu mă mai faci de rușine ca atunci cînd ai apărut fără șapcă.
Au trecut zece minute pînă cînd *Saltash* a fost definitiv legată și Lockhart a dat semnal cu mîini încrucișate, ceea ce însemna : „Volta parîmelor de legare la cheu" și „Liber la mașini". A mai întîrziat cîteva clipe pe comandă, savurînd reîntoarcerea acasă, privind la timonier cum așeza la locul lor pavilioanele și cărțile și la marinarii de pe teugă. vorbind cu alți oameni de pe cheu, contemplînd frumosul estuar Clyde, pe care nu-l mai văzuse de șase lungi săp-

tămîni. Era frumos din partea amiralului că venise să-i întîmpine dar, după călătoria atît de dură și după distrugerea submarinului, meritau favoarea.

Lockhart îl văzu pe amiral urcînd la bord, în timp ce răsunau sifleele ; strînse mîna lui Ericson, vorbindu-i un moment surîzînd și coborînd cu el ; poate că în curînd îl vor chema și pe el, să-și primească porția de felicitări ; dar n-avea importanță : au scufundat un submarin, s-au întors acasă, *Saltash* era acostată după încă o escortare de convoi și urma să-și curețe căldările ; dădu ordin șefului timonier, rămas în timonerie :

— Anunță : învoire pentru bordul babord, de la ora 17,00 pînă la zero-opt-zero zero· Apoi își adună lucrurile personale și coborî în cabină. Era obosit, îl dureau picioarele, se simțea murdar și era neras ; dar o baie caldă și două pahare de gin aveau să-l remonteze și la noapte va avea parte de un somn prețios.

Din culoar, văzu o umbră mișcînd în cabină și gîndi : „Oare ce-o mai fi ?" Ridică perdeaua și înăuntru, în picioare lîngă birou, era Julie Hallam.

S-au privit lung, el surîzînd, ea gravă și timidă. Pînă la sfîrșit, ea începu :

— Ordonanța a fost foarte șocată, dar m-a lăsat să intru.

El îi luă mîna și i-o strînse.

— Desigur, spuse el, ești scutită de toate regulile... Julie, ce minunat că te văd, e minunat să te găsesc aici.

— Amiralul a venit să vă felicite, așa că m-am gîndit că pot și eu să fac la fel.

— Nu te-am văzut pe cheu.

— Eram în spatele unei macarale ; felicitările mele sînt de altă natură.

Îi trecu brațele în jurul gîtului și spuse :

— Dragule ! sînt atît de bucuroasă că te-ai întors !

El nu-și amintea ca ea să-i mai fi spus „dragule" și, în timp ce o strîngea în brațe, se simți copleșit de surpriză și emoție. Nu-i venea să creadă că a găsit-o acolo.

— Mie teamă că am să te înțep cu barba, spuse el, dar o sărută și ea îi răspunse cu căldură.

Apoi, o îndepărtă încet pentru a-i privi figura și exclamă :

— Ești chiar tu, Julie ?

Ea rîse și răspunse cu o privire complice, plină de promisiuni :

— În orice caz, uniforma mea este aceeași.

— Îmi pari schimbată... Simt că ești alta. Ce-ai făcut în absența mea ?

— Te-am așteptat... am urmărit harta, întrebîndu-mă mereu ce se va mai întîmpla... Vai ! dragul meu, ce îngrozitoare călătorie ! Tot timpul, avioane... și distrugătoarele... Am crezut că n-o să ajungeți niciodată la destinație. Apoi, vremea aceea rea, în timpul drumului de întoarcere și, la sfîrșit, submarinul !... După toate acestea, trebuie să ți se dea o însărcinare pe uscat, spuse ea, devenind gravă. N-aș mai fi în stare să suport din nou atîta îngrijorare.

„Ce vrea să spună ?" se întrebă Lockhart... dar nu mai căută să-și explice : se mulțumea cu minunata ei apariție. Îmbrățișînd-o, i se topea oboseala, modesta cabină se umplea de căldură și strălucire și inima îi era invadată de bucurie. O îmbrățișă din nou, dar de astă dată sărutul n-a mai fost scurt ; și ea îi murmură la ureche :

— Pînă de curînd, nu știam ce înseamnă să iubești pe cineva. Nu te asociam în gînd cu vreun pericol. Pentru mine războiul era simplu, război și convoiul, o serie de nave. Tu erai tu, restul era separat, susceptibil de a fi dirijat după voință... Dar cînd am citit semnalul vostru : „Sîntem angajați cu distrugătoare inamice", am început să înțeleg, să te văd în mijlocul bătăliei, expus unui groaznic

pericol. Pînă atunci nu m-am simțit niciodată amestecată direct în treburile războiului, dar din acel moment am fost tot timpul ; tu erai totul : convoiul, războiul...

Îl strînse în brațe, mîngîindu-i stofa aspră a vestonului.

— Deodată mi-ai devenit foarte prețios, continuă ea cu voce joasă, șoptită și am înțeles că nu aș putea suporta să ți se întîmple o nenorocire. După aceea am trăit numai în așteptarea reîntoarcerii tale... patru săptămîni... aproape cinci, înțelegi ? făcu ea surîzînd ; uniforma mea este poate aceeași... dar eu... eu...

— Tu ești minunată, spuse el, și te ador... Ce facem acum ?

— Ce vrei, ce dorești.

— Ești într-adevăr Julie ?

— Sînt un model nou, răspunse ea, și figura îi radie o frumusețe aparte, cu ochi de o tandrețe promițătoare. Simt că sufletește am devenit femeie ; ceva cu totul nou pentru mine și puțin îmi pasă de ceea ce implică. Spune tu, ce vrei să facem ?

— Voi avea o permisie, răspunse el, ezitînd.

— Cînd ?

— Îndată ce aici totul va fi în ordine.. Cam peste patru zile.

— Și unde te duci ?

— Oriunde.

— Oriunde cu mine.

Trecînd prin hubloul deschis, o rază de soare lumină podeaua cabinei, dar n-au văzut-o ; căci se uitau unul la altul, cu priviri încărcate de o simplă dorință, o singură năzuință, fără nici un fel de complicații.

— Te iubesc, Julie, spuse el.

— Acum, te iubesc și eu, răspunse ea oferindu-i buzele.

O vilă mică pe care o fostă colegă de școală, plecată la Londra, a pus-o la dispoziția lui Julie ; avea unele inconveniente : izolată într-un ținut sălbatic al Scoției, la gura unei văi înguste, aproape de Loch Fyne ; trecea un singur autobuz pe zi și magazinele cele mai apropiate se aflau la cinci mile distanță ; construită din piatră, era veche și plină de curenți de aer. Lemnele aprinse în sobe răspîndeau fum, lămpile de petrol miroseau și domnea o obscuritate din cele mai romantice ; acoperișul bucătăriei era găurit și pe plita veche nu reușeau să obțină decît mîncăruri afumate sau înghețate. În culoare te pocneai de bîrnele joase ale tavanului și pe scară ți-era teamă să nu-ți scrîntești picioarele. Canalizarea era primitivă, apa curentă funcționa capricios. Casa era umedă și plină de șoareci ; nu exista femeie de serviciu.

Era minunat.

Dar n-a fost minunat chiar de la început ; a devenit curînd, îndată ce au încetat de a se mai mira că sînt singuri, împreună. Cam stînjeniți, au coborît din autobuzul ce trecea prin sat, încărcați de valize, la începutul după-amiezii, și au mers o jumătate de milă prin valea pustie, ceea ce le-a mărit stinghereala și ezitarea. „Îndată ce o voi săruta, proasta dispoziție se va risipi, își spuse Lockhart deschizînd poarta grădinii și lăsînd-o să treacă pe Julie ; totul se va aranja și se va simți ca atunci, la mine în cabină..." Dar deocamdată nu erau dispuși să se îmbrățișeze... Au explorat vila aproape în tăcere ; Julie urcă pe scară la etaj, Lockhart ascultă zgomotul pașilor ei, știind că intra în camera care va fi probabil dormitorul lor și se întreba dacă, pînă la sfîrșit, izolarea lor va fi o reușită.

Coborînd, ea îl întrebă :

— Și acum ?

— E cam umed, spuse el, am să aprind focul.

— Foarte bine.

Apoi ea surîse, ca și cum îi venea să rîdă de ea însăși și de stinghereala lor reciprocă. Apropiindu-se, adăugă :

— N-o să ne simțim imediat la largul nostru, dar fii sigur că sînt fericită că sînt aici cu tine.

Orele următoare au trecut agreabil, dar venea seara și apoi noaptea.

Ziua era scurtă în acel început de noiembrie ; puțin după apusul soarelui în vale s-au lăsat umbre, estompînd mica vilă și totul se învălui într-o noapte glacială. Au mîncat, au vorbit și au ascultat vechiul aparat de radio cu baterii ; vila era acum caldă, izolarea completă. Dar la venirea nopții Lockhart se simți din nou stingherit, ca la sosire. Era neobișnuit și emoționat de a fi singur cu ea, în acest loc izolat, moment la care gîndise atîta ; și era atît de frumoasă, cu părul strîns într-un coc neglijent, cu ochii negri și mari la lumina lămpii. Purta un capot atît de femenin, atît de grațios adaptat trupului, că-i dădea o înfățișare cu totul nouă. Dar rezista dorinței ; între ei se crease o oarecare tensiune, agreabila tensiune a incertitudinii. Poate că i-o comunicase pe a sa, poate că și ea o simțea spontan, dar pentru el emana din faptul că chiar acum se îndoia dacă era momentul să li se împlinească dragostea. Desfășurarea naturală a iubirii lor le era la îndemînă, dar nu erau siguri că o vor realiza ; se întreba dacă într-adevăr ea era hotărîtă.

Ghicea la ea tendința naturală spre independență, dar și dorința de a i se dărui ; o vedea în privirea ei, o auzea în vocea ei, dar era teribil de temător să nu se comporte pripit, să pășească prea curînd sau prea brutal frontierele voinței și îngăduinței ei. Această teamă îi mărea ezitarea ; se credea jucăria unei iluzii, aventurat pe o pistă falsă ; poate că ea n-avusese niciodată intenția să-i aparțină tru-

peste ci, simplu, să petreacă doar permisia împreună. Poate că nu merita o femeie atît de frumoasă, poate că nu trebuia să ceară prea mult.

Prompt și decisiv, ea îi vindecă această absurdă și trecătoare incertitudine, reamintindu-i-o astfel pe Julie de altă dată, capabilă și competentă, dispunînd de nave și de oameni... Ascultau radio ; el, în picioare înaintea focului, ea, pe divan ; ca sub efectul unui impuls brusc, ea se ridică, se apropie și îl sărută. Strîns îmbrățișați, bătăile inimilor începură să domine muzica ; în acel moment o voce de femeie cînta : „Să te strîng la pieptul meu..." și la aceste cuvinte o simți pe Julie fremătînd sub stofa subțire a rochiei ; ea ridică capul și spuse încet :

— Ai auzit ? exact ceea ce simt.

— Și eu la fel.

Ea surîse cu dragoste, ca pentru a explica fără ezitare dorința care începea s-o cuprindă și răspunse :

— Cred că acum îți fac eu curte.

După care, a dispărut între ei orice stînjeneală, pentru totdeauna.

Trăiseră amîndoi absorbiți de război și, în consecință, în castitate, ceea ce le convenise pînă ce s-au cunoscut, dar acum nu mai avea rost. Contrastul dintre celibatul impus și pasiunea căreia se abandonau acum îl zdruncina pe Lockhart... În relațiile lor anterioare nimic nu-i promisese o asemenea ardoare senzuală, o asemenea furtună sentimentală urmată de o liniștire senină.

După această primă noapte, în zori, după un profund somn care-i cuprinsese pe amîndoi, Lockhart se trezi mai devreme și, simțind-o mișcînd alături și murmurînd : „Ar trebui să mai dormi", îi răspunse : „Am să mai dorm altădată", și aprinse lumînarea de pe măsuța de noapte pentru a o privi din nou : era tot atît de încîntătoare ca în

seara trecută, cînd se oferise cu acea pornire sinceră ; figura îi era destinsă, încadrată de coafura neglijentă, ochii ei mari îl priveau languroși, ca pe un copil care a îndeplinit o ispravă ce merita recompensă ; ochii mărturiseau pasiunea resimțită, plini de liniște caldă și fericită.

I-a întins brațele, descoperindu-i astfel sînii frumoși ; continuau să se privească, îmbrățișați, dar expresia ei, aprobatoare și recunoscătoare, se transformă în ceva minunat de umil, consimțind și dorind în același timp.

A posedat-o într-o tăcere absolută, pe care nici unul n-a întrerupt-o. După care n-au mai dormit ; li se părea că a doua lor îmbrățișare sporea dulcea surpriză a primei, le permitea să se bucure mai mult de tot ceea ce își puteau da unul altuia. Au vorbit pînă dimineața, în timp ce lumina cenușie se infiltra treptat în cameră ; dintre toate numeroasele zori din timpul războiului, gîndea Lockhart, erau primele care îi promiteau fericire... Au vorbit despre tot felul de lucruri, despre a iubi și a fi iubit, despre ce îi atrăgea reciproc, despre nervozitatea de la începutul serii... „Am cîștigat-o, își spunea el, privind-o ; acum trebuie s-o păstrez ; și nu numai pentru acești ochi, pentru acest corp tînăr și voluptos, pur și fără pudoare, rînd pe rînd al ei și al meu, după cum dorim fiecare ; dar ea are o personalitate și dă un sens vieții mele..."

Se sprijini în cot și o învălui într-o privire drăgăstoasă, răsplătită tot atît de afectuos.

— Ești palid, spuse ea ; ce vom face astăzi ?

— Ei bine... tot asta, spuse Lockhart, ezitînd.

— Sînt de acord, spuse Julie, apoi, privind plafonul cu aer meditativ : dar acum cîtva timp mi-ai spus că ești puritan.

— Sînt ; de ce te îndoiești ?

— M-ai făcut să simt atîtea lucruri agreabile, mereu... Puritanismul tău este oare o minciună ?

— Nu este minciună, replică el serios ; de fapt, nu sînt deloc un senzual. Tu mi-ai deșteptat senzualitatea... pentru că ești tu... nu mi s-a întîmplat asta în tot timpul războiului... De fapt niciodată. Este o schimbare radicală, o rupere completă.

— O rupere, de ce ?

— De realitate, cred.

— Ascultă, îi spuse ea hotărîtă, nu-mi place să fiu acuzată de așa ceva.

— Vreau să spun, răspunse el cam încurcat, că sîntem în război. Mi-ai apărut, în acest cadru, ca o surpriză minunată... Aș vrea să pot întoarce cursul războiului pentru totdeauna... dar războiul continuă mereu.

— Și apoi, te vei întoarce foarte simplu la război ?

— Mă voi întoarce, pentru că așa mi-e datoria, dar nu voi mai fi același. Și tu ești obligată să te întorci... și nu încerca să mă schimbi.

— Puritanul meu drag, murmură ea ; cum să mă fac cît mai iubită de tine ?

— Sînt trei posibilități, răspunse el cu hotărîre, căutînd să încheie un subiect pe care-l considera periculos ; să păstrezi înfățișarea ta de acuma ; să simți ceea ce am resimțit împreună acum două ore ; să vorbești ca totdeauna. Chiar luate separat, acestei trei calități sînt irezistibile ; reunite...

Se opri.

— Au și trecut două ore ? întrebă ea cu inocență.

— Da.

— Într-adevăr, pentru un puritan...

— Refuz să mai fiu acuzat de așa ceva... spuse el, apoi, întorcîndu-se către fereastră : știi că ninge ?

Se ridică să privească afară, pieptul și umerii ei detașîndu-se calzi și strălucitor de albi pe pînza grosolană a cearceafurilor.

— Minunat ! strigă ea, nimeni nu va ajunge pînă la noi, timp de multe zile...

— Niciodată ! Continuă să cazi, ninsoare ! Avem ouă, cutii de conserve și o bucată mare de șuncă.

Izolarea de aseară ; o binecuvîntau acum.

— Continuă să cazi, ninsoare, înzăpezește-ne complet ! Să rămînem aici în pace.

— Și războiul tău ?

— De fapt, războiul n-o să ajungă niciodată pînă la Loch Fyne și, deocamdată, să nu ne mai gîndim la el... Draga mea, mai spuse el, întinzîndu-se din nou în pat, acum este ora 7 și zăpada cade cu fulgi mari. M-ai întrebat ce vom face astăzi și am spus... Ce-am spus ?

Ea se plecă asupra lui, pasionată, ca și cum accentul vocii lui îi atinsese resortul însuși al vieții.

— După cîte îmi amintesc, spuse ea încet, ai spus că vom face „asta".

— Ce este „asta" ?

— „Asta"...

Din prima seară îi stîrnise senzualitatea și a continuat apoi prin surîs, privire, mișcare, cu același extaz și cu o intonare specială a vocii ; mîngîindu-i pieptul, ea adăugă :

— Să mai faci nițel foc... nici nu știi cît de puține haine voi purta pe mine în cele nouă zile următoare...

Era minunat de senzuală ; cîteodată îl surprindea cu violența dragostei, cu crisparea tandră și frămîntată a trupului.

— Furtuna mea, murmura el la sfîrșit și, ca la un semnal, simțea că erupe sub el valul de pasiune al lui Julie, odată cu al lui, atingînd împreună culmea voluptății.

Toate acele zile și nopți le-au trăit ca în ceața unui vis. Ochii, vocea, corpul ei, toate îl minunau ; dirijîndu-l și

consimţind în acelaşi timp, ea ştia să facă din trupul lui Lockhart instrumentul unei plăceri supreme.

Deseori, aveau reciproc impresia că erau fiinţe noi, născute din împreunarea lor.

8

Reîntorşi în port, a doua zi s-au despărţit : Julie s-a dus la austerul ei birou, iar Lockhart, înainte de a reporni pe mare, i-a trimis o scrisoare de rămas bun, de dragoste şi profundă recunoştinţă, punctată ici colo de uşoare aluzii trupeşti, naturale după pasionatul episod trăit ; scrisoarea termina astfel : „Nu mai am altceva să-ţi scriu decît că acum mi-eşti nespus de dragă, că dragostea mea are ca obiect o mulţime de lucruri. Printre acestea includ şi acea parte a trupului tău, denumită probabil de Wrens-uri cu un termen anumit ; este inclusă tot atît de strîns şi delicios cum m-a cuprins ea noaptea trecută... Şi acum, te ador..."

PARTEA A ȘASEA

1944 : LOVITURA DE GRAȚIE

I

În acea dimineață umedă de ianuarie, palatul Buckingham nu arăta prea faimos : stindardul regal atîrna cam ponosit pe suport și zidăria căzută, precum și unele ferestre bătute în scînduri arătau că Majestatea Sa împărtășea cu supușii nu numai pericolele războiului, dar și imposibilitatea de a repara efectele bombardamentelor timp de aproape doi ani. Asupra lui Grace Ericson și a mamei sale, toate acestea nu aveau vreun efect : pentru ele ziua era de nespusă măreție. Îmbrăcate în cele mai elegante toalete, se aflau acolo la invitația însăși a lordului șambelan, pentru a asista cînd cineva foarte apropiat și drag lor nu numai că va da mîna cu regele, dar va sta chiar de vorbă cu el. Pentru ele festivitatea avea un obiectiv personal : comandorul George Eastwood Ericson, din rezerva Marinei Regale, decorat cu Crucea Meritelor Excepționale, era convocat acum pentru a primi din chiar mîna regelui și Ordinul Meritelor Excepționale.

Aglomerația era mare ; o mulțime de oameni se înghesuiau în hol, ca la un film de mare succes.

— Mi-ai spus că invitația era limitată la numai două rude, mormăi mama lui Grace, în înghesuială.

Privea țanțoșă în jurul ei ; doar era soacră de erou.

Adăugă :

— Cred că s-au făcut și favoruri.

— Taci, mamă, spuse Grace, nu pentru prima dată ; fii la locul dumitale — gîndește-te ce ar spune George !

Bătrîna doamnă nu era de acord :

— Cred că George nu a vrut să fim astfel împinse... Ești sigură că ai invitațiile ?

Grace n-a mai răspuns ; tot atît de fericită ca și maică-sa de a se afla acolo, sentimentele ei erau însă altele. Nu era o ocazie de a se arăta în lume sau de a bombăni ; era un moment de triumf, pe care nu îl împărțea cu nimeni, de care se bucura în sine. Era imens de mîndră de ceea ce realizase soțul ei, mai ales că știa cu cîte sacrificii : merita aceste decorații, merita ca regele să i le prindă el însuși pe piept — și întîlnirea dintre el și rege era un moment pe care îl așteptase demult, o ceremonie solemnă prin care se recunoștea faptul că George se dedicase cu totul misiunilor primite, deseori în groaznice pericole și fără a aștepta vreo răsplată... Spera că acum i se recunoșteau meritele ; la urma urmei, era a doua decorație ce i se acorda.

În acel moment un personaj foarte pompos, în pantaloni albi strînși sub genunchi, spunea cam scurt lui Ericson și celorlalți adunați :

— Cei cu Ordinul Meritelor Excepționale și alte ordine importante să intre pe două rînduri pe stînga.

Ceremonia s-a desfășurat cu formalitate riguroasă. În sala de audiență solemnitatea a început prin apariția regelui pe o platformă, o dată cu șirul celor ce avansau ca să fie decorați, invitații înghesuindu-se în urma lor. Mulțimea era amestecată, prezenta multe contraste : printre

cei dintîi, un tînăr aviator cu o față îngerească a primit Crucea Victoria și un bătrîn amiral, un ordin cavaleresc superior, iar un soldat cu cicatrici pe față și ochelari cu sticle groase și-a făcut drum pentru a primi Medalia Regelui George. Rînd pe rînd, procesiunea urma, după faptele îndeplinite și valoarea distincției : tineri nervoși care făceau pe bravii și nobili colonei cu decorații pe piept, primite încă din alte războaie, corpolenți cavaleri semănînd cu Falstaff...

„Ce diferiți oameni, gîndi Grace Ericson, și de ce sînt atît de mulți înaintea lui George ?"

— Unde este George ? întrebă bătrîna doamnă la rîndul ei ; îl țin cam la urmă, ți-am spus eu... favoruri...

— Taci, mamă, va apare și el acum.

Tocmai cînd vorbeau Ericson apăru în cadrul ușii mergînd între un maior din Forțele Aeriene Regale și un fochist șef cu părul și fața roșie, care clipea din ochi și asuda ca și cum alergase o sută de yarzi sub lumini puternic aprinse. „George pare obosit și bătrîn" își spuse Grace, privindu-l cu dragoste ; se simțea acum și mai mîndră, văzîndu-l în prezența regelui și cele două decorații stîrneau și admirația altora ; aproape o podidi plînsul, căci se gîndi la acest teribil război, nesfîrșit, care continua mereu și Ericson devenea tot mai bătrîn și mai obosit, pînă... Încă nu se cunoștea prețul cu care mai trebuia să plătească distincțiile acordate. Anii grei ai războiului continuau unul după altul, foile de calendar se rupeau una după alta, fără să se întrezărească sfîrșitul. George avea patruzeci și nouă de ani și părea de șaizeci — iar acum începea un alt an, încă douăsprezece luni de încercări. Poate că acest an va fi ultimul, poate că nu ; se spunea că ziua H va sosi curînd, dar așa se vorbea de multă vreme și războiul mergea înainte, aceeași bătălie înver-

șunată care uza oamenii ca pe soțul ei, făcîndu-i să pară cu zece ani mai bătrîni. Se întoarse și-i șopti mamei sale :

— Nu-i așa că a îmbătrînit ?

Bătrîna doamnă reacționă ciudat :

— Sînt sigură că a îmbătrînit ! Gîndește-te la toate necazurile, la toate cîte le are pe cap tot timpul ; apoi, peste toate, fratele lui a fost omorît și palatul Buckingham a fost bombardat !

După un moment, Grace îi murmură :

— Vorbesc despre George, mamă, nu despre rege.

— Nici nu trebuie să vorbești despre rege numindu-l, simplu, pe nume, îi replică maică-sa, acră.

Grace lăsă discuția baltă ; era adevărat, și alții îmbătrîniseră, nu numai soțul ei. Apoi sosi momentul cînd nu mai puteau să scoată nici un cuvînt : ambele și-au reținut respirația, cînd Ericson a primit decorația din mîinile regelui.

2

În primele luni ale noului an, al cincelea de război, *Saltash* și-a continuat misiunea, apoi i s-a acordat o neașteptată și neobișnuită vacanță. Se aflau la Saint John's, Newfoundland, între două escorte de convoi, cînd au primit un ordin scurt de a intra în reparație generală cu respectiva lungă permisie pentru personal. Dar reparația nu se făcea în Anglia, ci de cealaltă parte a Atlanticului, la arsenalul marinei din Brooklyn, la marginea New York-ului și dura două luni.

— New York ? exclamă Lockhart cînd Ericson îi arătă ordinul primit ; de ce nu se face operația la Clyde ?

— Probabil că acolo șantierele sînt prea aglomerate ; apoi cu un surîs : nu poți avea toate noroacele deodată.

Lockhart știa ce subînțelegea comandantul și aprobă trist :

— N-am s-o revăd atîta timp, spuse amărît.

— Războiul este un infern, replică Ericson cu convingere.

Perspectiva reparării îl bucura însă, și mai ales să petreacă timpul respectiv, într-un cadru nou și atrăgător, o adevărată vacanță.

— America, bombăni Lockhart, cu ochii pe mesaj ; se pricep oare, ăia de acolo, la repararea navelor ?

Dar patru zile mai tîrziu critica n-a mai stat în picioare cînd, în largul lui Long Island, trecînd prin fața statuii Libertății, de unde se zărea fantasticul profil al New-York-ului, au intrat în East River și au pătruns în agitația arsenalului marinei din Brooklyn. Ca toți membrii echipajului, Lockhart a reacționat la primul contact cu America. După judecata englezilor, era un centru de afaceri destul de important, dar după dimensiuni și zgomot oamenii respectivi probabil că erau capabili de multe lucruri... Impresia de eficiență a fost confirmată curînd, cînd *Saltash* a acostat și a fost invadată de o ceată de oameni cu mișcări rapide, tăcuți, care fără să dea atenție cuiva de la bord au început pur și simplu să demonteze totul.

— Odihniți-vă în liniște, sir, îi spuse unul din funcționarii șantierului, cînd Lockhart puse cîteva întrebări în legătură cu iluminatul navei de la uscat. O să vă aranjăm nava așa cum trebuie... Știți ce aș face în locul dumneavoastră ? Aș șterge-o și aș reveni peste șase săptămîni.

— Este greu să-i înțelegi, spuse Lockhart lui Scott-Brown, mai tîrziu ; nu știi niciodată dacă sînt grosolani sau nu.

— Neînțelegerea este reciprocă; ei nu știu niciodată dacă sîntem sau nu ofensați.

După ce au acostat, înainte de a se acorda permisiile, Ericson se adresă echipajului adunat la pupa :

— Ne aflăm aici, din cauză că șantierele noastre sînt prea aglomerate ca să ne execute reparațiile necesare, dar aceasta nu înseamnă că pierdem prin schimb. Sînt sigur că o să ne repare tot atît de bine la Brooklyn, ca și la Clyde sau Liverpool — și dacă cineva gîndește contrariul, îl rog să-și păstreze părerea pentru el. Sînt două sau trei chestiuni pe care doresc să le discutăm în legătură cu șederea noastră aici. Prima : în momentul cînd ne vom afla la uscat, vom fi oaspeții acestei țări ; oaspeții trebuie să aibă o conduită ireproșabilă, să se adapteze casei și obiceiurilor gazdei, chiar dacă aceasta nu le va fi prea ușor. Nu uitați că oamenii de aici vor judeca Anglia după comportarea voastră. Dacă veți fi zgomotoși și bădărani, veți dăuna reputației patriei noastre... A doua chestiune : oricît de diferite vi se par lucrurile aici, nu le criticați cu voce tare și, mai ales, să nu luați în rîs nimic, înainte de a fi siguri că și americanii vor fi dispuși să rîdă împreună cu voi. Poate că anumite lucruri se fac mai bine ca la noi ; în orice caz, comparațiile între metode și nivele nu dau niciodată rezultate bune. În ceea ce vă privește personal, sper că vă veți face mulți prieteni ; dar nu exagerați nimic, mai ales în raporturile cu femeile. Din cauză că vă aflați într-o țară străină, nu trebuie să credeți că toate femeile pe care le întîlniți sînt prostituate și să le tratați ca atare. Purtați-vă cu ele ca și cu cele de la noi ; și aici, ca și la noi, sînt femei bune și rele, în aceleași proporții ca la Londra sau Glasgow. O să observați că berea este destul de slabă, dar whisky-ul destul de tare și... ieftin. Dacă ai chef să te îmbeți, fă-o în particular, dar să nu te întinzi cît ești de lung pe Fifth Avenue căci se poate ca jurna-

lele să publice faptul și celor care poartă uniforma Marinei Regale, în special, deci nici unui membru al echipajului nostru nu trebuie să se facă vreo publicitate în ziare.

3

Imobilul unde funcționa radio-ul, era vast, lucitor și trepidant ; studioul în care i se lua interviu lui Lockhart semăna cu un acvariu prin ai cărui pereți de sticlă se vedeau alți bărbați și femei ce păreau caraghioși, deoarece mișcau gurile ca niște pești pe cale de asfixiere, dar nu se auzea nimic.

— Numai o scurtă discuție, spuse organizatorul programului, un om cu figură palidă, cu aerul de a suferi o tortură secretă și continuă ; dar, firește, ne vom referi la multă acțiune... Să vedem... ați scufundat un mare număr de submarine ?

— Numai două, spuse Lockhart.

— Ce păcat ! Dar vom mai găsi ceva... Ați lucrat împreună cu Marina Statelor Unite ?

— Am întîlnit unul sau două distrugătoare ale dumneavoastră, dar n-am operat în grup cu ele.

— O să operați, o să operați, făcu celălalt, cu ton încurajator. Îndată ce vă veți fi organizat... De cînd participați la război ?

Lockhart ezită :

— Ce înțelegeți prin a participa la război ?

Omul de la radio îl privi fix :

— Mi se pare că nu prea sînteți obișnuit cu interviul ?

— Nu, foarte puțin.

— Totuși, vreau să facem emisiunea ; va servi solidarității aliaților. Și mi s-a spus că ieri ați făcut o expunere foarte interesantă ; unde ?

— La secția feminină a organizației „Pachete pentru Marea Britanie".

— Se potrivește ca nuca în perete ; totuși să începem să scriem ceva.

Într-un colț al enormului restaurant la modă din Times Square medicul Scott-Brown — corect, sever și foarte suficient — savura un biftec foarte fraged. Lîngă el, chelnerița, o tînără fată cam rotunjoară, îmbrăcată în verde deschis, îl observa cu atenție, cu mîna în șold. De fiecare dată cînd doctorul ducea furculița plină la gură, părea că îi crește interesul.

Scott-Brown și-a dat seama, s-a întors și i-a surîs ; chelnerița i-a răspuns la surîs, agitîndu-și ușor umerii și șoldurile.

— Sînteți englez ? întrebă ea.

— Da, răspunse politicos Scott-Brown, sînt englez.

Chelnerița arboră un aer extrem de satisfăcut și spuse :

— Vă recunosc pe voi englezii de la o milă, îndată ce începeți să mîncați. Știți de ce ?

— Nu, cum ne recunoști ?

Arătînd succesiv mîna dreaptă și cea stîngă a medicului, ea spuse :

— Vă serviți în același timp de cuțit și de furculiță, ambele mîini vă sînt ocupate ca și cum ați mîna doi cai înhămați. Nimeni alții nu fac așa. Îmi vine să rîd, de fiecare dată cînd văd.

Aspirantul Holt intră în ascensorul automat, în urma unei femei grase, cu aspect vulgar, cu părul alb-albăstrui. Erau singuri și coborau în tăcere. Femeia, care privise cele două trese albe și galonul sinuos indicînd gradul pe reverele uniformei lui Holt, îl întrebă deodată :

— Ați putea să-mi lămuriți ceva ?

— Desigur, Lady, răspunse aspirantul, care cinase prea copios pentru vîrsta lui.

— Ce sînt aceste semne de pe reverul vestonului dumneavoastră ? Ce înseamnă ?

— Nu am dreptul să spun.

— Ce vorbiţi ? Numai voi englezii sînteţi atît de caraghioşi !

— Dar pentru dumneavoastră, spuse Holt cu privire ştrengară, am să calc consemnul : înseamnă Serviciul Secret.

— Ce spui ? repetă femeia şi, mîngîindu-l cu ochii : aşa tînăr şi...

Un caporal din infanteria marină a Statelor Unite, cu figură de beţivan şi două rînduri de decoraţii, îi tăie calea pe stradă lui Allingham, începînd să-i vorbească. Pe alături, mulţimea trecea, cu totul indiferentă la ceea ce se întîmpla ; se petreceau multe scene de acest fel pe străzile mai mărginaşe ale New York-ului, scene pe care era mai bine să le eviţi.

Infanteristul de marină îl bătu pe piept pe Allingham :

— Ce dracu de uniformă este asta ? îl întrebă, cu limba împleticită ; de unde eşti, bobocule ?

— Din Australia, spuse Allingham şi încercă să treacă.

— Asta-i un fel de ţară englezească, nu-i aşa ? spuse infanteristul reţinîndu-l.

— Da, este o parte din Imperiul Britanic.

— „O parte din Imperiul Britanic" îl imită furios marinarul. De ce vă fandosiţi aşa cînd vorbiţi ?

Allingham nu răspunse nimic.

— Dracu să-i ia pe toţi englezii, continuă infanteristul ; să ştii că o să vă măturăm şi pe voi, după japonezi.

Allingham tot nu răspunse nimic.

— Hei, nu vorbești ? Cred că faci bine ; și nici nu știi să te bați, așa am auzit. Veniți aici cu uniforme frumoase, ca să mîncați mîncăruri bune americane și să vă dați pe lîngă femeile noastre. Cînd pornești la război ?

— Astă seară nu, răspunse Allingham.

— „Astă seară, nu", rîse batjocoritor infanteristul ; lăsați războiul pe socoteala americanilor, cei mai mari prostănaci din lume.

Înaintă spre Allingham, care se dădu un pas înapoi, deși îl mîncau palmele.

— Dacă nu vrei, nu te duce ; dar să nu-mi mai apari în cale că îți trag o bătaie de mama dracului, ori de unde vii și oricît de repede ai șterge-o.

— N-am s-o șterg, dar nici n-o să rămîn aici pironit pe stradă.

— Dracu să vă ia ! Ați pornit să vă arătați, să faceți pe grozavii...

Se întoarse brusc și năvăli spre ușa cea mai apropiată a unui mare bar. Rapida lui dispariție a pus astfel capăt neplăcutului incident, dar pentru Allingham a fost o ușurare ; și-a potolit mînia. Era mai bine așa, din multe puncte de vedere. Deasupra intrării barului, îi atrase atenția o inscripție, scrisă cu litere luminoase, pe care o citi :

„Bun venit tuturor eroilor S.U.A. !" și dedesubt : „Prin această ușă, intră cei mai bravi luptători din lume".

Pe comanda unui nou distrugător american, Ericson observa totul, fără să spună ceva. Era foarte bucuros că se afla la bord, invitat să asiste la un exercițiu de pregătire a navei ; după atît de mult timp pe uscat, o zi pe mare îi făcea plăcere.

Comandantul american se aplecă peste una din portavoci și întrebă pe timonier :

— Ce cap ai ?

— La două sute grade, sir, răspunse o voce cu accent prounțat de New Jersey.

Comandantul american se întoarse spre Ericson, cu un surîs vag și prietenos.

— Ce frumoasă zi, sînt bucuros că ați venit...

Apoi, aplecîndu-se din nou asupra portavocei :

— Ce cap ai, acolo jos ?

— La dracu, sir, v-am spus adineauri !

— Nu sînt la fel ca ai noștri, spunea Johnson, mecanicul, cu voce plină de reprobare, cuprinzînd cu privirea pe cei din jurul mesei din careu ; nu sînt deloc disciplinați.

4

„Dragostea mea, (scria Julie), voi avea un copil — cel puțin așa cred, doctorul îmi va spune mîine dacă da sau nu. Îmi pare rău, m-am gîndit să nu-ți spun, dar am devenit atît de intimi încît m-am răzgîndit. În orice caz nu te necăji, nu este sfîrșitul lumii : fac un drum pînă la Londra unde (mi-ai spus, odată, cu autoritate) se pricep la aceste lucruri. Nu-ți face grijă de nimic.

Dar revino cît mai curînd ; îmi lipsești tot timpul, dureros de mult. Poate că femeile de la New York au toate calitățile (trebuie să-mi faci o listă cu aceste calități) dar nu au o inimă care nu bate decît pentru tine. Îți voi arăta ce înseamnă, îndată ce vom fi din nou împreună ; și, te rog, cît mai curînd“.

Lockhart rămase mult timp cu scrisoarea în mînă, ca și cum ar fi ținut inima lui Julie. În el lupta dragostea cu

șocul produs de vestea copilului, se simțea în același timp vinovat și profund îndrăgostit.

Scrisoarea reflecta exact ceea ce era Julie; nici o teamă, nici un reproș, nici o întrebare: Julie acceptase situația, știa ce avea de făcut, poate că și făcuse pînă acum; în orice caz, părea că nu se îndoiește că el este de acord cu intențiile ei.

Modul cum acceptase ea situația, măsurile pe care le luase, îl impresionau profund.

Dar se simțea vinovat, din cauza inexperienței, și suferea. Se declarase de acord pe față sau subînțeles, de mai multe ori, că nu se puteau gîndi la căsătorie înainte de sfîrșitul războiului și se exprimase chiar că dragostea lor era „o întrerupere a realității".

Își amintea aceste cuvinte stupide cu rușine și dezgust; acum știa că nu avuseseră nici un rost. Julie trebuia să fie a lui, și nu într-un viitor nesigur, ci de îndată; avea nevoie de ea, să o iubească și să fie iubit, pentru a suporta mai ușor oribilul război, pentru a păstra intactă calda și luminoasa lor legătură, care subzista fie că erau împreună, fie că erau separați.

Copilul ar fi ocazia căsătoriei lor, nu motivul; motivul era mai profund, mai puternic, mai emoționant. L-au descoperit cînd li s-a împlinit dragostea, poate un moment mai înainte — și nu trebuia să dispară nici din cauza lui, nici din cauza lui Julie.

Ea devenise o parte prețioasă a vieții sale, pe care o va iubi totdeauna și pe care acum dorea să și-o asigure cît mai aproape. Și toate gîndurile se întovărășeau cu imensul regret că îi va fi măcelărit trupul.

Îi telegrafie: „Lasă copilul", apoi începu să-i scrie tot ce avea pe inimă.

— E absolut adevărat, spunea Scott-Brown, cu voce plină de mirare ; la o masă vecină cu a mea se afla un tip bătrîn cu părul alb, cum se văd fotografiați în Esquire și o tînără persoană cu sîn opulent, purtînd un mantou de vizon tot atît de arătos. Discutau între ei — nu puteam auzi despre ce — și, deodată, bătrînul s-a aplecat înainte — era la dejun, țineți seama, și pe vreme cu soare — și i-a spus cu voce foarte respectuoasă : „Scumpă doamnă, tare aș dori să fiți a mea“.

— Și ea, ce-a răspuns ?

— A răspuns (vocea lui Scott-Brown atingea cel mai înalt nivel de incredibilitate) : „Dragul meu, și eu“.

Într-un bar, un american spunea :

— Firește, noi americanii considerăm femeile altfel decît voi.

— Cred că așa este, răspunse Raikes, navigatorul, care rămăsese în bar după ce plecaseră aproape toți clienții.

— Da, domnule, spuse americanul, care și el se afla acolo de mult timp ; noi le așezăm pe un piedestal.

— Foarte bună idee, spuse Raikes ; este cel mai potrivit mijloc ca să le vezi picioarele.

— Apoi, continuă omul fără să-l asculte, le oferim bomboane, flori și le respectăm.

— Foarte frumos, spuse Raikes.

— Pentru acest motiv, continuă americanul, Statele Unite sînt singura țară din lume unde femeile sînt totdeauna sută la sută în siguranță. Fetele americane sînt caste și cumsecade, fără gînduri rușinoase, mai ales în statul Missouri de unde sînt originar. Căminele americane sînt sacre, mamele americane sînt onorate în toată țara și

soțiile americane sînt unanim considerate ca cele mai cinstite din lume.

— Frumoase aparențe, spuse Raikes.

— Mi se pare că ați spus ceva despre picioare, domnule Căpitan, întrebă omul, după un moment.

— Da.

— Şi eu le apreciez.

— Ce-ai băut ? întrebă Lockhart curios.

— Piperment cu gheață, răspunse aspirantul.

— Scîrboasă băutură, comentă Lockhart.

— Așa să fie ? spuse aspirantul surprins ; ea mi-a propus.

— Îmi iubesc bărbatul, spuse tînăra ridicînd un frumos braț de pe pernă ; dar acum, m-am amorezat de tine, știi ?

— Foarte bine, spuse Allingham.

— Dar mă înțelegi, iubitule, nu-i așa ? E foarte important.

— Sigur că înțeleg. Așează-te bine.

— Era între două dansuri, spuse Raikes, modest. Am ieșit în grădină şi ea mi-a spus : „Fă-mi ce vrei" ; şi i-am făcut.

— Am observat că nu a durat prea mult timp, spuse Scott-Brown cu severitate.

— Cred că în jurul taliei avea un sistem de dezbrăcare rapidă, așa că totul a mers repede.

— Şi nici nu a dăunat relațiilor anglo-americane.

— Dar asta nu-i nimic, răspunse Raikes, în comparație de cum se poartă yankeii cu femeile noastre.

— Nu sînt ca noi, spuse Johnson ; nu sînt deloc morali.

Din hotelul de la New York, unde petrecea o săptămînă de permisie, Lockhart îi scria Julie-i :

„Aproape toată noaptea am jucat pocher cu niște ziariști. Oameni agreabili și toți americanii ne-au primit atît de bine ! Dar după două luni aspir nostalgic să te revăd ! Astăzi este duminică dimineața : păsările ciripesc, cărțile de joc mi-au căzut din mîinile obosite, petrecerea a luat sfîrșit. Te iubesc și mă gîndesc la tine chiar în această oră rece, lipsită de sentimentalism, la al patrusprezecelea etaj al unui hotel din New York ; mă gîndesc să ne căsătorim curînd, mă gîndesc la copilul pe care îl vei păstra pentru mine.

Dar te gîndești și tu la mine în acest moment ? Sau poate dormi ? Te gîndești și visezi și tu la mine ? Vila unde ne-am împlinit dragostea îți mai apare în vis ? Mai auzi strigătele pescărușilor ? Mai umbli prin iarba umedă, ținîndu-mă de mînă ? Ne mai freamătă trupurile ? Dragostea noastră continuă, crește ? Cum sînt ochii tăi, buzele tremurînde, sînii care mi-au mîngîiat pieptul ? Ce visezi pentru noi ? Ce gîndești despre noi cînd te trezești ?

Nu, această oră nu este nici rece, nici lipsită de sentimentalism ; la orice oră te doresc și îmi lipsești ; totdeauna ești Julie, sora și copilul meu senzual, iubita mea. Îmi întind brațele spre tine ; am împărțit amîndoi mai multe zori și tot în zori ne-am luat rămas bun acum multe săptămîni ; și zorile de astăzi le împărțim, deși separați — dar aceleași păsări cîntă, orașul se trezește, ziua pătrunde prin perdele ; te ating și sper că te vei trezi. Trezește-te, dragostea mea ; iată o sărutare, o mînă pe umărul tău. Dar cît ești de caldă ! Despre ce visai ? Despre „asta" ?

Draga mea, zorile sînt totdeauna la fel, chiar zorile petrecute în societate masculină, cînd camera este plină de pahare goale, de mucuri de țigări, de fum și de apă încropită în găleata cu gheață. Poate că nu fac bine că-ți scriu această scrisoare, că ți-o trimit ; dar evocarea amintirilor noastre este plăcută — în curînd, foarte curînd, vom fi iarăși împreună. Și acum te îmbrățișez, îți spun la revedere, în timp ce aurora întîrzie să apară".

7

— Stai ! ordonă șeful de echipaj Barnard ; Descoperi-ți ! Semnalizatorul Blake, sir.

— De ce s-a făcut vinovat ?

— A lăsat o bucată de gumă de mestecat lipită pe proiectorul de semnale, sir.

— Poftim !... Trebuie să ții în stare bună materialul încredințat, Blake, indiferent dacă sîntem în mare sau nu. Altminteri, o să ai necazuri... Deocamdată, te pedepsim cu mustrare !

— Mustrare, sir ; acoperi-ți ! Stînga-mprejur ! Înainte, marș !

— Și spui că a lipit gumă de mestecat, Barnard ? Dezgustător !

— Am stat aici prea multă vreme, sir !

— Mîine dimineață să nu veniți la micul dejun, îi spuse gazda lui Ericson, urîndu-i noapte bună ; duminica nu-l luăm niciodată împreună. Dormiți cît doriți, vă vom trimete micul dejun în cameră.

Acum, în dimineața însorită, de duminică, Ericson aștepta în pat micul dejun promis. Se auzea un radio îndepărtat și zgomote vagi din curtea fermei. Fizic se simțea bine, dar gîndurile nu-i erau în armonie cu trupul.

Patul, camera confortabilă și plăcută, primirea amabilă, toate erau prietenoase, dar în loc de a-l mulțumi îi insuflau un sentiment de vinovăție de care nu se putea elibera.

Desigur, vina era a războiului, a acestui război de care deocamdată scăpaseră, de două luni de cînd *Saltash* se afla în reparație și nu era în stare să reporneacă decît peste două, poate peste trei săptămîni. Arsenalul de la Brooklyn se arătase eficient și plin de bunăvoință, dar nu putea face să apară prin vrăjitorie piesele de schimb necesare mașinilor.

În timpuri obișnuite asemenea vacanțe de lenevie ar fi fost foarte agreabile. Dar nu trăiau vremuri obișnuite și ele nu puteau fi acceptate decît cu un sentiment de rușine : în timp ce echipajul lui *Saltash* trăia ca în sînul lui Avram, războiul continua, dus de alții, de oameni care de cinci ani nu-și luaseră micul dejun în pat și micul lor dejun era, în orice caz, infect...

Primirea americanilor era plină de amabilitate, dovadă invitația prezentă, o surpriză din partea unui complet necunoscut ; dar de prea multe săptămîni Ericson și echipajul lui erau obiectul acestei ospitalități care le mina și le distrugea asprul antrenament al războiului, atît de dificil obținut. Inactivitatea stricase totul : oamenii, ca și mașinile : *Saltash* părea o carcasă inutilă, obosită, ambuscată ; și, departe de mare, oamenii din echipaj uitau de toate, își pierdeau obișnuința disciplinei.

Singurul remediu era de a porni și reîncepe lupta, dar nu Ericson decidea.

Se auzi o bătaie în ușă și o copilă de zece sau unsprezece ani, cu șorț roșu, intră ducînd o tavă bine garnisită.

— Bună ziua, sir, spuse ea cu multă siguranță ; cum ați dormit ?

— Mulțumesc, foarte bine.

— Vă voi aduce jurnalele îndată ce va fi posibil, dar în această casă greu pui mîna pe ele înainte de amiază.

— Nu sînt grăbit.

— Tăticul a spus să luați un bun dejun, apoi poate doriți să jucați golf.

— N-am mai jucat de mult timp, dar aș face-o bucuros.

— Foarte bine... Tăticul a mai spus, continuă ea, privindu-l cu gravitate, că nu trebuie să vă spun nimic în legătură cu accentul dumneavoastră ; dar, într-adevăr, este foarte ciudat.

— Mulțumesc. Cum te cheamă ?

— Ariane, după numele bunicii. Un nume cam franțuzesc... Iată micul dejun, spuse ea, privind tava ; este destul ?

Ericson examină tava pe care, în afară de cafea, se aflau trei farfurii mari, ovale, al căror conținut divers era dificil de identificat la prima vedere : șuncă, cîrnăciori, două ouă, kedgeree, o bucată de pește, patru brioșe, muștar, marmeladă, o roșie, o banană friptă, trei bucăți de pîine prăjită și o porție de sirop de zahăr de arțar.

— Îmi ajunge, dar rămîi să mai stăm de vorbă.

— Aș fi bucuroasă, dar nu pot rămîne, am de lucru.

Discuții, uneori fără importanță, alte ori importante. Dezacorduri asupra modului de a face lucrurile, de a dirija țările, de a cîștiga războaie. Controverse cu lucrătorii la bord, iar pe uscat, cu chelnerii, cu diverși, în baruri și cu femei, în pat. Mîrîieli în postul echipajului, scurte conflicte în cursul recepțiilor. Mînie demnă sau îmbufnată cînd partenerii refuză să înțeleagă un punct de vedere. Absențe ilegale, reîntoarcere la bord în stare de beție ; scandal cu un agent de poliție din doc, plîngerea unei femei acostate și susținînd că a fost violată. Amintiri des-

pre modul de viață din Anglia; iritație față de confortul americanilor în plin război. Gratitudine față de americani pentru amabilitatea lor, care se schimbă în „ce să faci, așa se întîmplă", atunci cînd lucrurile merg prost. Rîsete despre modul cum vorbesc yankeii, yankei care se plîng de raționalizări, purtînd șiruri întregi de medalii pentru călătorii fără rost, încoace și încolo, yankei care cred că sînt minunați și o spun în gura mare.

Se discuta cîteodată despre cei doi primi ani de neutralitate cînd Marea Britanie a suportat singură asaltul, sîngerînd și ruinîndu-se. Certuri, comparații zadarnice, amărăciuni, plictiseală. Toate acestea făceau parte din perioada de stagnare, în timpul căreia așteptau să se termine odată.

S-ar spune că vouă, britanicilor, vă pare rău că trupele lui Patton avansează și ai voștri stau imobilizați undeva.

— Nu este adevărat; pur și simplu nouă nu ne plac generalii prea gălăgioși.

— Necazul cu acești oameni, spunea Vincent, tînărul locotenent cu voce molcomă, care făcea războiul pe corvete încă din 1939, constă în aceea că nu iau războiul în serios. Chiar acum, în 1944, nu sînt încă, de fapt, angajați în lupte continue. Raționalizarea lor este o glumă, deși fac mare zgomot despre ea; poți însă să-ți procuri cîtă carne vrei, cît unt, cîtă benzină, în special dacă cunoști pe vînzătorul respectiv, pe cel care eliberează cartele, sau un garajist; și se consideră o grozavă ispravă cînd pleci cu mai mult decît ți se cuvine. Dar ceea ce mă impresionează cel mai mult este sistemul lor de mobilizare. Seara trecută am stat de vorbă cu un cetățean care se bătea cu pumnii în piept că are soție și patru copii și totuși nu i s-a amînat mobilizarea. Asta nu are sens... Oriunde în lume, în Uniu-

nea Sovietică, în Anglia sau în Germania, a avea soție și patru copii este un motiv să te lupți, nu să stai acasă : ai ceva de apărat, nu ești de capul tău. Dar cînd mi-am spus părerea, n-am fost deloc luat în seamă... Ei nu înțeleg războiul ca o luptă, ca ceva neapărat necesar să fie cîștigat ; pentru ei nu este decît o neplăcere, un accident care întrerupe marele plan american de dezvoltare ; dar dacă te pricepi, te poți ține departe de război și-l lași pe aproapele tău să lupte sau să muncească din răsputeri, sau să renunțe la confort. Nu așa se duce războiul... Sînt foarte bucuroși că noi am suportat primul șoc.

— Vezi toate sub aspectul cel mai rău, îi replică Raikes ; poate că nu este o cale pentru a cîștiga războiul, dar pentru ei, este calea de a deveni învingători.

— Necazul cu acești oameni, spunea Scott-Brown, constă în aceea că iau războiul prea în serios. Consideră totul ca tragedii personale : dacă ești chemat sub arme, e o grozăvie, dacă îți părăsești casa ca să mergi la cazarmă, este o tortură, iar dacă trebuie să pleci peste mări, este chiar un asasinat...

Războiul trebuie dus cu chibzuială și nu trebuie exagerată situația, plîngîndu-te pînă îți ies ochii din cap. Cam așa procedează ziarele lor, de cînd America a intrat în război : orice lucru devine un dezastru, orice lucru este cea mai mare victorie de la Bunker Hill încoace, oricine este un erou, chiar dacă abia a îmbrăcat o uniformă destul de ponosită și terorizează pe chelnerii de la cantină. Mă întreb ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi avut loc un adevărat raid aerian asupra New York-ului ? Toate rezervele de vitejie s-ar fi cheltuit repede urînd drum bun lui Joe cînd pleacă la cursul de apărare antiaeriană ; iar ziarele n-ar fi avut suficiente adjective pe care să le folosească... Nu este deloc o mare națiune ; sînt doar mulți.

Necazul cu acești oameni, spuse Lockhart, constă în aceea că nu te poți opri să-i iubești, chiar dacă știi că nu merită. Vă amintiți cum, în anii 1930, ne dădeau lecții cum să ne opunem lui Mussolini, lui Franco, lui Hitler ? Le era ușor americanilor, de la trei mii de mile distanță, de cealaltă parte a Atlanticului. Cînd a izbucnit războiul au așteptat doi ani înainte de a participa ; au așteptat, în timp ce noi am suferit Dunquerque-ul, am suportat bombardamente infernale, am pierdut aproape două mii de nave și cine știe cîți oameni ; am ajuns aproape la faliment, căci le dădeam sume imense pentru a cumpăra arme și le cedam Bermuda și Antigua în schimbul a cincizeci de distrugătoare vechi, continuu în reparații... Și cînd, în fine, s-au decis să intre în război, a fost numai din cauză că i-au atacat japonezii ; fără Pearl-Harbour i-am mai aștepta și astăzi... Dacă va mai fi vreodată un alt război, mă voi abține să iau parte cel puțin doi ani și jumătate — perioada medie a neutralității americane — și în acest timp voi trimite tot felul de instrucțiuni despre cum să fii curajos și să reziști hotărît și voi crea poate o organizație cu numele : „Pachete pentru cele două părți beligerante“, depinzînd de atitudinea mai mult sau mai puțin binevoitoare pe care unii sau alții o vor avea față de mine... Cînd războiul de acum se va sfîrși, va fi bine să fii american. Totuși nu mi-aș schimba naționalitatea nici pentru tot aurul din Fort Knox. Americanii vor încerca să dirijeze lumea, fiindcă noi vom fi ruinați și epuizați ; vor încerca să dirijeze totul, ei, acești fermecători copii stupizi, incapabili să înțeleagă ce ne așteaptă dincolo de prima cotitură a istoriei, produși ai unui șovinism respingător.

— Oprește-te ! exclamă Allingham ; ce înseamnă aceste cuvinte agresive ?

— Însemnează că totuși îi iubesc pe yankei, dar părerea mea nu pot să le-o spun în față. Mai bine, hai să bem un pahar de coca-cola.

— Necazul cu acești oameni, spuse Johnson posomorît, este că n-au nici un pic de bun simț, nu sînt deloc la fel cu noi.

8

Nu-i venea să creadă și începu să recitească o îngrozitoare scrisoare primită de la un prieten :

„Desigur, ai aflat trista veste referitoare la Julie Hallam. A fost o întîmplare nenorocită, ea n-avea ce să caute pe acea vedetă de pază, o înlocuia doar pe o altă tînără fată bolnavă. Pare-se că n-a fost vina nimănui. Era noaptea tîrziu, se întorceau în port după un rond, cînd s-a pornit o furtună violentă, pe care nimeni n-o prevăzuse. Poate că și motorul a avut o pană. Aici nimeni n-a știut nimic, ceasuri întregi, pînă cînd cineva a telefonat că a văzut dispărînd brusc luminile vedetei și întreba dacă era cazul să anunțe undeva... Pe vremea aceea rea, chiar dacă ar fi încercat să înoate, n-ar fi rezistat frigului pentru a ajunge la țărm. Am izbutit doar să găsim trupurile victimelor : șaptesprezece, în cea mai mare parte permisionari și, printre ei, patru Wrens-uri. M-am gîndit că poate vroiai să cunoști amănunte, știind că erai prieten cu ea. Ne lipsește foarte mult, aici. Tu și *Saltash,* cînd vă reîntoarceți la război ?..."

Poate era mai bine așa, să afle vestea astfel — aproape din întîmplare, de la cineva care credea că probabil era la curent și nu căuta să-l menajeze prin ocolișuri fără rost. A murit înecată... Imagini îngrozitoare îi treceau prin minte : o cunoștea atît de bine pe Julie și știa ce înseamnă

înecul : vedea părul ei răsfirat în jurul capului, apa sumbră a fluviului înghițind-o, embrionul de copil răcindu-se sub sînul ei. „Ofelia", gîndi el deodată, și-i reveniră în minte versurile din Hamlet :

„...valurile, grele de apă,
Au tras la fund în nămolos mormînt
Pe biata fată..."

Îi apărea imaginea oribilă a nămolului pătrunzîndu-i în ochi, în nări, în gură, frigul glacial atacînd-o, apoi curenții înghițind-o acolo unde fluviul se amestecă cu apa sărată a mării.

Nenorocirea îi amintea de scufundarea lui *Compass Rose*. Același dușman i-o răpise pentru totdeauna : un val al mării crude...

Mai bine că luase cunoștință astfel, străpuns pe neașteptate ca de o lovitură ucigașă pe întuneric. Julie înecată, înecată...

Mergea singur printre imobile înalte, care nu se îndurau să-l strivească, ci, din nefericire, îi lăsau creierul liber să gîndească și să sufere. „Pe această stradă n-au plîns oameni niciodată, își spuse el ; nu sînt permise lacrimile pe Eight Avenue". Dar ce importă obiceiurile, cînd toate legile din cer și de pe pămînt erau violate dintr-o singură lovitură ? Nu mai vedea imaginea ei moartă ; era copleșit de durere și reproșuri : nu ar fi trebuit s-o părăsească, ci să se fi căsătorit cu ea imediat ; poate că el o omorîse, cu îndărătnicia lui de a se consacra războiului... Murise cînd el îi expediase ultima scrisoare ; scrisese unui spectru, unei fantome, unei biete Julie la care nu mai putea ajunge și soarta lui era să rămînă singur și înghețat, așa ca acum, tremurînd în mijlocul mulțimii, al mașinilor și al zgîrie-norilor care nu vroiau să se dărîme peste el.

Deodată i se păru că o vede pe stradă, avansînd spre el : Julie, chiar ea, cu părul ei negru ridicat, mergînd cu

pași mici și grăbiți, trăsătura ei cea mai feminină. Bolnav de șoc și de dorință, aștepta să-i ajungă în față ; era chiar ea, nimeni nu mergea astfel, nimeni n-avea un păr atît de frumos și această formă a capului. Era ea, scrisoarea era o înșelătorie, se referea la alții, din altă lume.

Cînd necunoscuta mai făcu cîțiva pași, îi întinse o mînă ezitantă, dar iluzia se risipi, creierul îi agoniză și necunoscuta trecu aruncîndu-i o privire mirată... „Ceva din altă lume, gîndi el ; din mormînt, ea îi mai împărtășea gîndurile dureroase. Dar Julie nu mai trăia acum gînduri, cuvinte sau plînsete..."

După cîtva timp a încetat să-l mai tortureze oribila imagine a morții și suferința solitudinii : a fost cuprins de o dorință vie să plece, să muncească, să omoare timpul și amintirile.

Pe teugă, un marinar așezase prost o parîmă.

— Ascultă, începu Lockhart pe un ton de reproș...

Apoi se opri și se întoarse, incapabil să termine fraza, lăsînd omul nedumerit... Julie începea totdeauna prin a spune „Ascultă", atunci cînd voia să atragă atenția.

„Ascultă, îi spusese ea, nu știi ce este dragostea". Și : „Ascultă, dacă poftești ceva de la o femeie, cere-mi mie..." Pronunțarea cuvîntului „Ascultă", evocator al vocii și apropierii de Julie, îl zdrobeau ; dacă nu scăpa de trecut, sucomba complet. În prezent, copleșit de durere, nu se putea smulge visurilor, toate erau pline de ea. I se părea că durerea fără lacrimi îi bea, îi sugea sîngele.

Mai tîrziu, în cabina lui Ericson, vorbi aproape cu violență :

— Nu plecăm o dată ? Nu pornim pe mare ?

— În curînd, îi răspunse Ericson cu compătimire aproape duioasă ; îndată ce va fi posibil, știi că fac tot ce pot.

Înnebunit de durere, Lockhart dorea mai mult ca oricînd să se consacre războiului, să-și chinuiască corpul și spiritul ; dar tocmai acum *Saltash* se întorcea la luptă cînd minunatul moment al victoriei începea să se întrevadă.

Inamicul mai avea însă destui dinți ascuțiți și îi utiliza oricînd, cu destulă furie, căci întrezărea înfrîngerea, dar departe, la capătul unui tunel enorm de ani. *Saltash* se lansa acum din nou peste ocean, dar cu chip mai mult de învingător. Dar după ce au navigat încă două luni și jumătate, o minunată schimbare se și manifesta. Atlanticul avea o culoare nouă, cerul era de un alt albastru, noaptea, stelele strălucitoare păreau să le prezică victoria. Căci după patru ani și jumătate de luptă furioasă, inamicul începea să dea semne de oboseală.

În cursul primelor cinci luni ale anului au fost scufundate nouăzeci de submarine, un singur grup de escortă a distrus șase, într-o călătorie de douăzeci de zile. Convoaie gigantice traversau Atlanticul fără a mai suferi pierderi, aducînd tone și tone de material pentru ultimul asalt. În martie, de exemplu, din sutele de nave care traversau fără încetare oceanul de la un mal la altul, o singură navă a fost scufundată. Tactica submarinelor nu mai reflecta decît palid ceea ce fusese altădată : deveniseră prudente și nedecise, renunțau la luptă îndată ce întîmpinau rezistență. S-au văzut cazuri de predare umilă, comandantul înotînd primul către nava care îi atacase. *Saltash* a resimțit noua situație îndată ce s-a reunit cu grupul respectiv și a reluat comanda ; *Rose Arbour*, una din corvete, i-a trimis un mesaj : „Sîntem bucuroși că v-ați întors ; ne era teamă că o să lipsiți la ultimul act al piesei".

Mai 1944 nu era chiar ultimul act, dar destul de apropiat, și semnalul lui *Rose Arbour* era foarte reconfortant ;

se aprindeau luminile pentru scenele finale și în nici un caz acestea nu puteau fi prea numeroase ; piesa ajunsese prea departe pentru ca sfîrșitul să mai rezerve surprize.

Totuși, înainte de sfîrșit, cei angajați în bătălii mai aveau cu ce să se ocupe.

10

În acea însorită și faimoasă dimineață a zilei Z, pentru prima dată de multe luni, *Saltash* se afla în ape care nu-i erau obișnuite. Făcea parte dintr-un număr de grupe de susținere, patrulînd în cerc larg la intrarea Canalului Mînecii ; aveau sarcina de a intercepta submarinele care ar fi abandonat adăpostul precar al Atlanticului pentru a se îndrepta spre plajele de invazie de pe coastele Franței. Pe scurt, era vorba de a sta de veghe la poarta din dos și Ericson era foarte mulțumit de misiune care, chiar de departe, avea legătură cu principalul și fabulosul asalt. În ziua de 6 iunie 1944 soarta războiului se desfășura pe o singură zonă de uscat și de mare și orice soldat, marinar sau aviator care nu lua parte, regreta că lipsea de la un mare moment istoric.

Într-un bord și celălalt al lui *Saltash*, cît se vedea cu ochii, distrugătoare, fregate și corvete formau un sistem de cercetare, care acoperea cinci sute de mile pătrate de mare. Patrularea continuă cerea răbdare ; la fiecare jumătate de oră radio-ul le aducea vești din care înțelegeau că, dincolo de orizont, enorma armadă dădea o lovitură de grație. Asistînd de departe la bătălie, cunoscînd obiectivul, cei de pe navele de escortă n-aveau decît să spere și să facă de pază la distanță. În timp ce *Saltash* descria cercuri pașnice, cei direct implicați luptau și mureau, realizînd cel mai solemn și emoționant moment al războiului.

— Sînt bucuros că ne aflăm totuși atît de aproape, spunea Ericson, în picioare pe comandă, privind navele grupului său întorcîndu-se de la limita zonei dată lor spre căutare ; nu avem o răspundere spectaculoasă, dar participăm la operația principală.

— Îmi pare rău că nu am fost trimiși și noi spre coastele Franței, unele fregate au avut mai mult noroc, spuse invidios Lockhart, privind spre nord-est, unde capul Land's End și Insulele Scilly își profilau umbrele violete la orizont ; e ciudat că, în toți acești ani, venim prin aceste locuri pentru prima dată.

— Este cel mai potrivit moment să ne aflăm aici, spuse Allingham, și el pe comandă, împărtășind sentimentul tuturora că nu era o zi în care să stai singur, fără prieteni. Se uită la ceas :

— S-a și făcut amiază... Mă întreb, cum merge ?

— Nu poate merge decît bine, strigă Lockhart aproape cu violență ; este punctul culminant al războiului... Păcat că nu avem norocul să fim chiar acolo...

Pînă atunci nici unul din ei nu simțise interes pentru vreun alt teatru de război, decît Atlanticul. Dar în acea zi marele Atlantic nu mai însemna nimic : tot războiul, pe mare și pe uscat, se concentrase pe cele cîteva mile de plajă, pe cei cîțiva yarzi de apă puțin adîncă și nimic altceva nu mai avea importanță.

Saltash păzea ușa din dos. Către nord pînă la Land's End ; către est, în susul Canalului, pînă la Plymouth Sound ; la sud-vest, spre Brest, zona ei de supraveghere se schimba în fiecare zi, dar obiectivele rămîneau aceleași. Precauția patrulării era foarte utilă, căci submarinele părăseau Atlanticul pentru bogatele și ușoarele prăzi care, credeau ele, le așteptau în largul coastelor Normandiei și zecile de nave de escortă ce le barau drumul se aflau într-o

poziție decisivă. Numai un număr neînsemnat de submarine au reușit să treacă bariera și să atace convoaiele ce traversau în ambele sensuri Canalul Mînecii ; iar cînd au încercat să atace, pierderile suferite au fost, proporțional, cele mai mari din timpul războiului.

Cu ajutorul lui *Streamer*, *Saltash* a mai adăugat un submarin la total. L-a înghesuit pe coasta Devon-ului în largul lui Start Point și l-a obligat să apară la suprafață cu o ușurință uluitoare. Dar era o operație neobișnuită și oarecum periculoasă să urmărească un submarin pînă la distrugere, trebuind în același timp să supravegheze adîncimea apei sub chila lor și stîncile dinspre mal ; pentru prima dată aveau grijă numai de un spațiu limitat și li se părea că se bălăcesc și se joacă ca niște copii, urmărind pești roșii într-un iaz. Cel mai mult i-a impresionat mulțimea de oameni făcîndu-le semn de pe promontoriul cel mai apropiat ; nu semăna deloc cu Atlanticul...

Erau însă bucuroși să participe chiar și așa, în timp ce alții luptau dur și sîngeros. „Altfel spus, gîndea Ericson, contăm foarte puțin în desfășurarea principală a luptei, luăm parte mai mult ca spectatori". Propriul său fiu era mai intim angajat în luptă : nava lui intrase în joc în ziua H + 3.

Reîntorși curînd în Atlantic, aveau impresia că parcurg străzile unui oraș mort, abandonat de toți locuitorii pentru o localitate mai interesantă. În prezent era un ocean al victoriei : aproape nu se mai vedeau submarine, convoaie enorme — unul atingînd recordul de o sută șaizeci și șapte de nave — navigau fără a mai fi atacate, transportînd aprovizionări necesare cîmpurilor de bătălie din Franța. O parte din navele comerciale protejate de *Saltash* mergeau acum direct la Cherbourg, curios contrast cu epoca în care, supuse la continue atacuri aeriene și submarine,

navele ajungeau doar cu dificultăţi în golful Liverpool-ului, strecurîndu-se ca nişte şoareci urmăriţi... Noua situaţie s-a menţinut pînă la sfîrşitul anului ; lipsite de bazele lor din Golful Gasconiei, submarinele au fost obligate să se retragă mai departe, în Norvegia, chiar în Baltica... Şi din Baltica, greu mai făceau presiune asupra drumurilor atlantice.

Dar marina mai avea încă o participare masivă, deoarece traversările Canalului Mînecii necesitau continuu un mare număr de nave de escortă şi persista pericolul unei schimbări de tactică din partea inamicului, care ar fi putut încerca să taie calea de aprovizionare la extremitatea ei atlantică. Suportau însă greu timpul monoton petrecut pe mare, neîntrerupt de nici un incident. Parcă se reîntorceau primele zile ale războiului, cînd nu existau suficiente submarine ca să arate ce pot şi nu atacau organizat.

Acum, după cinci ani, submarinele mai aveau încă un plan stabilit, dar orice întreprindeau nu mai merita osteneala şi, renunţînd, ar fi economisit mulţi oameni şi nave de-ale lor.

„Trebuie să trecem şi prin aceste încercări", spuse Ericson, acostînd, pentru a douăzeci şi una oară, pe *Saltash* la cheul din Saint John's, Newfoundland, după patrusprezece zile de traversadă fără incident ; şi au trebuit să treacă şi prin aceste încercări, căci nu exista alt mijloc pentru a ajunge să doarmă liniştiţi decît cu preţul a tot ceea ce lăsaseră cu groază în siajul lor...

11

Crăciunul în apele britanice, la ancoră, la Clyde.

Toţi îşi dădeau seama că era ultimul Crăciun al războiului, dar nu îndrăzneau s-o spună cu voce tare, de teama represaliilor istoriei.

Au dat o recepţie în careu, la fel cu cele precedente; au băut mult, Ericson a participat un timp, apoi s-a eclipsat discret; ordonanţele s-au cam îmbătat şi au vărsat sosul peste tava cu curcan fript. Lockhart prezida masa, observînd fără să vrea ce se întîmpla: ca şi cele precedente, acest ultim Crăciun făcea parte din război, din interminabila lor misiune. Anul trecut participase şi Julie; anul acesta nu mai participa; gîndul era dureros. Anul trecut au mîncat, au băut şi l-au tachinat pe aspirantul Holt în legătură cu iubita *lui*...

În după-amiaza următoare, cînd toţi la bord dormeau, Lockhart se duse să vadă oribilul mormînt colectiv unde odihnea ea. N-a simţit vreo emoţie specială, doar frig, durerea care nu-l părăsea niciodată, sentimentul de singurătate, de a nu fi împreună cu ea; acelaşi vid obişnuit în creier, aceeaşi nostalgie, aceeaşi profundă nefericire.

— Sir!

— Iartă-mă, spuse Lockhart, trezit cu o tresărire din trista reverie; ce ai spus Holt?

— Sînt ursit să rămîn celibatar.

Observaţie potrivită, dar nu i se aplica lui.

Poate, după un timp, lucrurile vor merge mai bine.

PARTEA A ŞAPTEA

1945 : RĂSPLATA

1

„Iată, spuse Vincent, ajungînd penibil la sfîrşitul conferinţei, motivul pentru care este absolut indispensabil şi încă mai important, să luăm acum măsurile necesare pentru a asigura victoria".

Şi-a închis carnetul cu un gest energic, dar puţin convingător, şi l-a pus pe broşura editată de Serviciul afacerilor curente ale Armatei, care îi servise drept bază pentru conferinţă. Apoi ridică ochii, făcînd faţă cu ezitare oamenilor impasibili adunaţi pentru a-l asculta, în postul echipajului de pe *Saltash*. I-au susţinut privirea fără a clipi, cu o expresie din care nu puteai discerne nimic... Se vedea că unii s-au plictisit, sau cîţiva îi erau ostili, majoritatea însă era cufundată într-o caldă amorţire ; era clar că asistaseră obligatoriu la o conferinţă despre scopurile războiului dus de Marea Britanie. „Ca şi în alte ocazii anterioare, gîndi Vincent, magia fermecătoare a Serviciului afacerilor curente ale Armatei nu acţionase"... Îşi potrivi vocea, dezgustat de această reuniune fără rost şi, recurgînd la singurul mijloc de a încheia şedinţa, întrebă :

— Cine are ceva de întrebat ?

Se făcu tăcere ; mulți își întoarseră privirile de teama de a nu-și încrucișa ochii cu ai lui Vincent, tocmai în acest moment. Dinamurile bîzîiau zgomotos ; *Saltash* giră pe ancoră și, prin hublou, pătrunse o rază de soare care se mișcă, măturînd picioarele oamenilor din primul rînd.

În sfîrșit, se auzi o voce din fund :

— Sir ?

— Ei, bine ! Woods ?

Ca de obicei, era semnalizatorul Woods ; totdeauna el punea prima întrebare și de multe ori, singura. Woods spera să fie propus pentru avansare la postul de semnalizator șef și numai Vincent era indicat s-o facă.

— Dacă scăpăm de toți naziștii, cine o să conducă Germania ? Ce guvern va avea ?

„Trebuie să-l încurajez", gîndea Vincent ; și să spun că întrebarea e foarte interesantă ; în realitate întrebarea este idioată și denotă că n-a ascultat aproape nimic din ce-am vorbit". Apoi :

— Cum am menționat, spuse el, accentuînd cuvintele pentru a marca lipsa de atenție a celui ce întrebase, este sigur că în Germania există destui nenaziști pentru a forma un guvern convenabil. Dealtfel, vor ieși singuri la suprafață...

— Vă mulțumesc, domnule, spuse Woods politicos, satisfăcut că și-a atins scopul ; și eu credeam la fel, dar am vrut să fiu sigur.

Din nou tăcere și Vincent își spuse cu tristețe : „Ar fi trebuit să înceapă o discuție aprinsă, plină de viață, să se ridice o serie de probleme, să se prezinte argumente, un alt punct de vedere, să se stimuleze reflecții asupra acestei probleme primordiale..." Își dădea însă seama că auditoriul rămînea inert, și mai ales din cauza lui : nu fusese

capabil să comunice interes pentru subiect ; nu știuse decît să țină de mîntuială o conferință mai mult, ocupînd timpul oamenilor între sfîrșitul muncii și dejun — poate că ei ar fi preferat să și-l petreacă cu un exercițiu de tir sau cu vopsirea unor părți deteriorate ale navei — dar cu siguranță ar fi fost mult mai bucuroși să joace cărți sau chiar să nu facă nimic...

Iată însă că un altul, unul dintre fochiști, puse și el o întrebare :

— Sir, începu omul, ezitînd, cînd ați vorbit că luptăm pentru o lume mai bună... („Pronunțase el, într-adevăr, o frază atît de impresionantă ?" se întrebă Vincent)... ați vrut să spuneți că urmărim crearea a ceva ca Liga Națiunilor ? Că n-o să mai fie războaie ?

„O lume mai bună, se întrebă Vincent ; cum să explic ce înseamnă o lume mai bună, așa ca să mă înțeleagă toți ?" Vincent știa că o lume mai bună însemna libertățile esențiale ale omului, domnia legii, sfîrșitul tiraniei, înfrîngerea răului ; dar era convins că dăduse toate amănuntele necesare... Desigur, cel care pusese întrebarea nu pricepuse nimic... „Nu pot s-o iau de la început, își spuse Vincent, plictisit ; nu am timp și, dealtfel, nu ar servi la nimic, căci cele expuse, importante pentru mine, n-au nici un înțeles pentru acest om, pentru toți la fel cu el..."

— Liga Națiunilor sau ceva similar, spuse el, va fi desigur creată în lumea de după război. Unul din motivele pentru care am luptat este consolidarea unei solidarități internaționale sau altfel spus, dacă un stat va dori să facă război, restul omenirii se va uni pentru a-l împiedica. Iar cînd am vorbit despre „o lume mai bună" (își înghiți saliva), vroiam să spun o lume mai bună pentru toți — o lume unde nu va mai exista teamă, o lume fără șomaj, care va cunoaște securitatea și salarii echitabile.

Din nou tăcere. „M-au înțeles oare? Vorbele mele au aprins vreo scînteie? Vreuna care să țîșnească?“ se întreba Vincent.

Cu îndoială, un alt marinar întrebă:

— Deci totul va fi altfel?

— Sper, răspunse Vincent, negăsind alt răspuns.

Cu ton de amărăciune, interveni și un al treilea marinar:

— Și vor mai exista patroni, nu-i așa?

„Acest subiect este în afara prezentei discuții, gîndi Vincent... Totuși, nu se putea exclude un subiect; dacă acest om a luptat pentru a se realiza o lume fără patroni, de ce nu ar spune-o? Mai ales dacă gîndește astfel și crede că, în această privință, lupta a fost zadarnică! Dar în realitate nici nu este vorba de un război pentru suprimarea patronilor — așa cum dorește el, și mă îndoiesc că s-au gîndit la așa ceva cei care s-au angajat sau cînd au fost înrolați. Iar problema de a ști dacă vor mai fi sau nu patroni, se va discuta după război; poate chiar că, oarecum confuz, acest război a avut ca țintă să puie capăt tiraniei patronilor de orice fel: mari patroni ca Hitler și mici patroni ca șefii de echipă prea duri... dar subiectul poate fi periculos: broșura nu pomenește nimic despre relațiile dintre guvernanți și guvernați; nu tratează despre opresiune decît la nivel internațional... Nici în această privință, își spuse în continuare Vincent, nu am reușit să-i lămuresc, să le arăt efectul general, de ansamblu, al scopurilor războiului“.

Nu știa cum să răspundă, ca să nu se compromită cînd, din fericire, semnalizatorul Woods reluă cuvîntul:

— Aceasta n-are nimic de-a face cu patronii. Este vorba de obiectivul războiului — de ce va trebui să facem cînd vom fi învingători.

După care se aşternu o tăcere definitivă ; spontaneitatea dispăruse. „Conferinţa de săptămîna trecută a mers mult mai bine, gîndi Vincent... dar trata despre bolile venerice..."

Căută o frază care să provoace alte întrebări, dar nu găsi ; sămînţa aruncată nu dăduse nici un rezultat... Tocmai atunci, din afara încăperii răsună sunetul unei siflei : auditoriul se animă, fluieratul se apropie, vocea șefului de cart strigă :

— Masa echipajului !

Se produse o oarecare învălmășeală ; era prima oară că în reuniunea din acea dimineaţă se stîrnea un interes general.

Vincent își strînse hîrtiile, spunînd :

— Am terminat. Puteţi pleca.

Cînd intră în careu, Allingham ridică capul :

— Ce este, Vincent ? întrebă el ; ești descurajat ?

— Da, răspunse Vincent, turnîndu-și un pahar de gin, nu cred că aceste conferinţe servesc la mare lucru.

— Despre ce era vorba astăzi ?

— Scopurile războiului — perspectivele de după război... Subiect interesant... Personal, mă interesează, dar se pare că nimănui nu-i stîrnește entuziasm.

— Unora, probabil da, spuse Allingham, consolator.

Vincent negă din cap :

— Nu, e foarte greu să fii convingător, să explici clar. Moralmente, oamenii n-ar trebui obligaţi să lupte dacă nu cunosc scopul adevărat și, atunci cînd îl cunosc, dacă nu sînt de acord cu el...

Privi la Allingham, cu curiozitate :

— Crezi că toate astea au importanţă ?

— Vrei să întrebi dacă să explicăm, să înfrumuseţăm puţin războiul, să facem din el o problemă de convingere ?

— Da.
Allingham, cu sprîncenile încruntate, reflectă ; apoi :
— La începutul războiului am crezut și eu, acum nu mai sînt sigur. Trebuie să cîștigăm acest îndrăcit de război, de voie, de nevoie, indiferent de mijloacele folosite... Războiul este luptă, pericol ; marinarul brevetat Snooks nu strigă : „Încă o lovitură pentru democrație !“ cînd trage asupra unui avion ; el spune : „L-am doborît, ticălosul !“ dacă îl atinge sau : „Ducă-se dracului“ dacă l-a ratat. Personal, nu vrea să fie omorît și acest sentiment nu necesită nici inspirație specială, nici elevație morală.
— Dar tu însuți, simți așa ceva ?
— Nu sînt sigur. Am venit de departe pentru a lua parte la război ; pe vremea aceea mi se părea că este o cruciadă... dar aș fi venit să lupt, în orice caz...
Surîse, se apropie de bufet și de sticla cu gin.
— Știi, nu este bine să stai deoparte, chiar cînd ești australian.
— Dacă războiul este doar ca atare, fără nici un scop, spuse Vincent, cu aer descurajat, nu merită să fie cîștigat, nu merită toată suferința !
— Este însă și mai rău să-l pierzi, spuse Allingham cu convingere ; acest lucru este sigur...
Ridică paharul și trase o înghițitură zdravănă, ca și cum ar fi băut pentru viitoarea victorie și pentru supraviețuire. Apoi, surîzînd din nou :
— Nu fii dezolat, băiete ! În orice caz, este prea tîrziu să te mai frămînți.

2

Acum acalmia nu mai era un semn rău : era pauza care preceda vacanțele, nu halta ce se face la marginea

mormîntului. Convoaiele transatlantice continuau dar, ca la începutul războiului, catastrofele erau rare și victimele nu mai erau din preajma lor, ci de pe alte nave, alți oameni, străini nenorocoși, care probabil comiseseră o greșeală prostească... În cea mai mare parte a timpului submarinele se țineau la distanță pentru motive diverse, necunoscute : poate teama, poate numărul lor insuficient, poate reorganizarea în vederea unui enorm efort final. În orice caz, primăvara acelui an aducea ceea ce aduc toate primăverile : destindere, speranță și promisiuni abundente.

Pentru Ericson, ca și pentru *Saltash*, acalmia era necesară. Fără îndoială, trecutul lor se ghicea mai bine privind pe *Saltash*, decît pe Ericson, ceea ce nu însemna că oboseala comandantului nu era tot atît de mare ca cea a navei... Oamenii săi se obișnuiseră cu părul lui cărunt, cu manierele sale bruște, cu expresia severă cu care contempla, cu aceeași indiferență, o navă care se scufunda, un mort, un om scos la raport care prezenta o scuză fără temei sau un vizitator agreabil la careu. Era o mască ce-i ascundea oboseala ; dar *Saltash* nu-și putea camufla oboseala. Naviga acum de peste doi ani, în care nici vremea, nici inamicul nu-i acordaseră vreun răgaz : ici colo era scofîlcită, roasă de sare, o navă tipică de escortă pe Atlantic, a cărei epopee se observa la prima vedere. Cînd se îndepărta cu șalupa, privind la nava sa, Ericson se întreba uneori cum ar fi arătat *Compass Rose* dacă ar mai fi existat. Desigur, nu așa de frumoasă cum o păstrase în amintire ; căci multe din corvetele de la început, care parcurgeau Atlanticul încă din 1939 — *Trefoil, Campanula* și, din propriul său grup, *Petal* — semănau acum cu bătrîne femei dărîmate care făcuseră prea multă vreme trotuarul. „Și eu sînt la fel !“ își spune Ericson. Intrase în al cinci-

zecilea an, își arăta vîrsta și simțea povara fiecărei ore trăite.

— Am treizeci și doi de ani, îi răspunse Lockhart, într-o zi ; cei mai frumoși ani ai vieții mele au trecut.

Lockhart știa însă că nu era adevărat, că în afară de zădărnicia războiului, anii pe care acesta îi răpise nu erau pierduți : se maturizase, devenise un om diferit de ziaristul mediocru în vîrstă de douăzeci și șapte de ani, fără rost și fără scop în viață, din 1939. Războiul nu-i ceruse o plată prea scumpă pentru ceea ce îi dăruise ; pierduse cinci ani de călătorii și reportaje, dar învățase să se autostăpînească, să-și ia răspunderi, fără teamă... „După război voi fi un om întreg, își spunea el cîteodată, n-o să mi se mai poată impune treburi neserioase și nu voi mai fi capabil să mă resemnez la ele".

Ca și pentru Ericson, și pentru el calmul era binevenit, mai ales că se întrevedea sfîrșitul atît de mult dorit. „Dacă aș scrie istoria acestui război, gîndea el, aș opri acțiunea cărții în acest stadiu, căci am atins momentul în care nu se mai întîmplă nimic — sîntem pe cale să cîștigăm războiul, asta-i tot ce se mai poate spune ; se termină în tăcere, fără evenimente și acest sfîrșit mut este victoria noastră".

Dar putea fi mulțumit că războiul se termina astfel ; mulțumit că mai trăia într-o frumoasă dimineață din 1945, cînd aproape nu mai sperase așa ceva și cînd atîți din cei care, timp de cinci ani, au încercat să te omoare, erau ei morți. Acum nu se mai întîmpla nimic și nimic nu era așa cum speraseră.

Măcar dacă Julie ar fi fost în viață, pentru a împărtăși cu el momentul, pentru a adăuga, la această rece satisfacție, căldură și fericire.

Aprilie... aprilie în Atlantic, ultima lună a încercărilor războiului. Totuși, cu ocazia escortării unui convoi spre acasă, spre Liverpool, au mai avut parte de o surpriză, cea mai dezagreabilă de multe luni încoace. După perioada de acalmie, de cîteva săptămîni se manifesta o activitate periculoasă : inamicul mai avea încă vreo șaptezeci de submarine în stare de a naviga, și violenta reactivare la care s-au dedat i-a costat treizeci și trei din ele, dar multe nave comerciale engleze au fost și ele scufundate. *Saltash* a pierdut una din convoiul său în marea Irlandei, în apropierea portului de bază. A fost lovită aproape de etravă și s-a scufundat încet, așa că nu s-au pierdut multe vieți ; totuși, această nenorocire bruscă, atît de aproape de sfîrșitul călătoriei, de sfîrșitul războiului, le-a produs un șoc destul de penibil.

Au văzut pe *Streamer* contraatacînd, în celălalt bord al convoiului, dar nu le-a venit să creadă că erau atacați : războiul era aproape terminat ; virtual, submarinele erau învinse și, în orice caz, nu mai operau în apele teritoriale britanice. Știau că pe mare aprilie este o lună dificilă și că inamicul încerca un ultim efort pentru a-și mai întîrzia înfrîngerea ; dar era un ultim efort, și de aceea i-au simțit și mai greu violența. A rezultat un sentiment de neliniște, de depresiune nervoasă care a durat mult timp după ce lucrurile s-au îndreptat ; dacă se mai întîmplau asemenea dezastre, întregul trecut reînvia și viitorul, cu toate promisiunile lui, era amenințat.

— Brute imbecile ! exclamă Raikes, cu voce tare, la adresa inamicului, cînd se mai liniști emoția, submarinul fiind distrus de *Streamer*, iar toți marinarii de pe nava comercială salvați ; brute imbecile, ați fi putut ucide fără rost mulți din ai noștri !

Rezuma astfel gîndurile actuale ale tuturora : speranța de a-și păstra viețile, graba de a ajunge la Liverpool fără noi pericole, noi riscuri. Pe durata următoare a războiului poate că nu mai aveau de escortat decît două sau trei convoaie ; dar în acest răstimp mai era posibil ca o navă de escortă să fie scufundată.

„Numai de n-ar fi a noastră, gîndeau ei ; nu acum, atît de tîrziu, cînd sîntem aproape de sfîrșit și am supraviețuit la atîtea pericole..."

Raikes exprimase tot ceea ce gîndeau ei și, mai tîrziu, în careu, reveniră asupra subiectului cu o grabă care dovedea cît era de profundă impresia produsă asupra întregului echipaj, de această torpilare.

— Niciodată nu am suferit un asemenea șoc, spuse Allingham, înghițind repede un pahar cu băutură alcoolică și turnîndu-și imediat un al doilea ; submarine în marea Irlandei... În acest stadiu al războiului ! Sînt nebuni de legat !

— Nebuni sau nu, replică Scott-Brown, faptul s-a întîmplat și se mai poate repeta. Mai ales că își joacă ultima lor șansă, își dau seama de aceasta. O să se concentreze toți asupra acestui gen de operații, fără să le pese de riscuri, din moment ce ne pot aduce pagube. Atacul lor de astăzi a fost o sinucidere, dar n-au ezitat. Probabil că trebuie să ne mai așteptăm la astfel de atacuri și chiar la mai rele.

— Sper că n-o să ne găsim în calea viitoarei lor torpile. N-am supraviețuit ca să fiu ucis acum, cînd sîntem aproape de întors acasă, spuse Raikes.

— Sper că am să ating scopul pentru care am făcut războiul, spuse aspirantul, cu hotărîre.

— E sfîrșitul luptei ! exclamă Allingham ; am trecut Rhinul, sîntem pe cale să ne întîlnim cu sovieticii ; la ora asta Hitler poate că a și murit ; ce cred ei că mai cîștigă continuînd ?

— Știu că nu cîștigă nimic, spuse, deodată, Vincent; dar pur și simplu continuă să lupte... Dacă am fi noi în preajma pierderii războiului, n-am face la fel ?

Parcurse careul cu privirea, așteptînd un răspuns.

— Aș face exact ce mi s-ar ordona, spuse aspirantul. Dar nu cred că m-aș aventura de bună voie la ceva fără rost.

— Dar dacă situația ar fi într-adevăr disperată... începu Allingham, apoi se opri.

După un moment, îi surîse lui Vincent :

— Ai dreptate, e singurul lor mod de comportare și cred că ar fi și al nostru, în locul lor. Au curaj, trebuie să recunoaștem.

— Le-aș acorda toate semnele de stimă pe care le doresc, spuse Scott-Brown, dacă n-ar încerca să le merite scufundîndu-l pe *Saltash*.

— Tocmai aceasta îmi spuneam azi după-amiază, reflectă Raikes ; cam egoist... dar să fii omorît acum, ar fi într-adevăr o mare prostie.

4

Luna mai... Acum nu se mai putea întîmpla nimic rău, nimic nu le mai amenința victoria sau viața.

Despărțită de restul grupului, *Saltash* revenea dintr-o călătorie executată în Islanda, cînd a primit un ordin de neînțeles : „Rămîneți în patrulare în apropiere de Rockall" ; și acum explorau o zonă de cinci mile pătrate în jurul numitului vîrf stîncos izolat, al unui munte ce se ridica din adîncimile Atlanticului și ieșea cu numai cîțiva yarzi deasupra apei, la trei sute de mile de uscat : Rockall, cimitirul a numeroase nave, a numeroase submarine, totdeauna evitat și nesemnalat de nici un far. „De ce Rockall ? se întreba Ericson. Oare pentru ca Lorzii Amiralității să-l aibă la îndemînă pe *Saltash* în caz de nevoie ? Și de ce

„în patrulare ?“ Poate pentru a aștepta ceva care nu necesită un grup întreg de nave de escortă ? Ceva ce poate îndeplini o singură fregată ?

— Cred că se termină în curînd, îi spuse Ericson confidențial lui Johnson, în timp ce discutau situația combustibilului ; cîtă păcură mai avem ?

— Cam două sute de tone, sir ; suficient ca să navigăm patrusprezece zile cu viteză normală.

— Nu cred că va trebui să navigăm prea repede ; deocamdată înțepenim așteptînd.

— Cît timp ? întrebă Johnson, privindu-l curios.

— Nu știu, pînă vom primi un nou ordin.

Saltash se învîrtea încet, patrulînd. În zona respectivă nu se vedea nici o navă, nici un convoi ; doar o întindere de mare cenușie, de un calm plat, cu lugubra stîncă în mijloc, cu linia orizontului împrejur și cerul mohorît deasupra. Ecranul radarului era vid, asdicul indica o mare deșartă pînă la infinit ; la fiecare jumătate de oră, *Saltash* se abătea cu 90 de grade la babord și între timp zigzaga pentru cazul cînd ar pîndi-o cineva.

„Am mai procedat la fel, își spunea Ericson, cu această navă și cu *Compass Rose* : odată, cînd însoțeam o navă comercială, altă dată cînd căutam supraviețuitori și odată cînd am ajuns prea devreme la o întîlnire“. Aceeași operație : așteptare răbdătoare, cercetare continuă, reacție în caz de surpriză.

Dar acum nu știau nici ce așteptau, nici ce urmăreau. Rondul lor continuă la început sub un cer cenușiu, apoi negru, apoi din nou cenușiu ; carturile se succedau, mergeau constant cu zece noduri fără să meargă nicăieri, ascultînd de ordinul primit, cu speranța că li se va explica în curînd, înainte de a se întîmpla ceva, înainte ca simplul rond să se transforme într-un groaznic dans de vrăjitori, în stil autentic atlantic.

În sinea sa Ericson credea că așteptau sfîrșitul războiului, dar era o părere personală pe care n-o comunica nimănui, căci nu se întemeia pe nimic. Totul se executa conform ultimului ordin al Amiralității, înscris în registrul de semnale.

Fiind de cart, Raikes îi spuse :

— Sper să nu-și bată joc de noi ; este cel mai nepotrivit moment pentru a fi ucis.

Încruntînd sprîncenele, Ericson răspunse :

— Nu cred că-și bat joc, iar pentru cine va încerca să ne ucidă va fi un moment rău.

Semnalul așteptat sosi în zori, într-o dimineață calmă și tristă, cînd *Saltash* continua să se învîrtească în jurul stîncii, schimbînd cîteodată capul din motive de vigilență, respectînd cele trei mese pe zi și mereu în alertă, încordată pentru ultimul atac :

„Ostilitățile sînt terminate, toate submarinele au primit ordin din partea înaltului comandament german să se predea. Semnalul de predare este un pavilion mare negru. Fiți totuși precauți, din cauza unei posibile acțiuni individuale. Cele două submarine presupuse a se afla în zona imediat vecină dv. vor fi escortate pînă la Loch Ewe".

— Zona imediat vecină ? spuse Ericson. O să le așteptăm să se arate.

Pînă la urmă, inamicul învins ieși la suprafață ; pe tot vastul Atlantic, peste tot unde operaseră și stătuseră ascunse, submarinele ieșeau la suprafață, mărturisind sfîrșitul războiului. Cîteva s-au sabordat sau au încercat să se pună la adăpost, neștiind însă că nu mai aveau unde ; dar cea mai mare parte au ascultat, au ridicat pavilionul negru, făcînd cunoscut locul unde se aflau și așteptînd ordine.

Şiroind de apă și în tăcere, au apărut în marea Irlandei, la gura Clyde-ului, în largul capului Lizard din Canalul Mînecii, în apropierea Islandei unde fusese scufundată *Compass Rose*, în largul capătului nord-vestic al Irlandei, în apropierea insulelor Feroe, pe drumul spre Gibraltar pe care fuseseră torpilate atîtea nave, în apropiere de Saint John's și de Halifax, precum și în centrul Atlanticului, cu trei mii de brațe de apă sub chilă.

Au ieșit la suprafață în locuri secrete, trădîndu-și planurile, acum inutile ; au ieșit la suprafață în apropierea uscatului, sau departe de apele luptelor ucigătoare unde, pe harta respectivă, crucile figurînd nave scufundate erau atît de numeroase și înghesuite încît se suprapuneau. Au ieșit la suprafață pline de ură sau de teamă ; cîteodată strîngînd dinții de mînie, cîteodată acceptînd cu gratitudine o pace iertătoare, o iertare pe care nu o oferiseră niciodată altor nave, altor marinari.

S-au ridicat și au rămas pe cîmpul de bătălie, în locurile unde se găseau, așteptînd ca învingătorii să proclame victoria.

Două din ele s-au predat lui *Saltash*, în largul stîncii Rockall.

Au apărut la orizont : două forme detașate, crenelate deasupra nivelului mării ; nu puteau fi decît submarine, aceste ținte urîte și dorite, constituind acum rebutul înfrîngerii.

— Se văd două submarine, spuse veghea din tribord, anunțînd liniștit noutatea cea mai extraordinară a războiului și *Saltash* se grăbi să le întîmpine, dînd totuși la posturile de luptă pe drum.

— Zigzaghează ! strigă Ericson lui Barnard.

Saltash luă o bandă puternică atunci cînd cîrma a fost pusă banda și zigzagă, precauție pe care împrejurările o

inspirau totuși comandantului pentru a preveni o torpilă disperată de ultim minut. Cînd s-au apropiat, au văzut că cele două submarine stăteau pe loc unul lîngă altul, cu pavilioanele negre arborate, cu punțile pline de o mulțime de oameni — la fel ca punțile lui *Saltash*. Cu viteză de douăzeci și două de noduri, fregata se roti în jurul submarinelor urmărindu-le cu tunurile ; valul provocat le scutura puternic, astfel că echipajele lor se agățau cît mai bine de balustrade și unii amenințau cu pumnii.

— Ce-o să le spunem ? întrebă Ericson care, vizibil, se distra.

— Să ne prezentăm cu cuvintele : „Herr Doktor Livingstone"... răspunse Lockhart.

— Dacă am trage o lovitură de tun ca semnal ? sugeră Allingham.

— Știu că te mănîncă palmele, tunare, spuse Ericson rîzînd ; dar cred că nu au nevoie de nici un fel de semnal.

A mai reflectat, apoi :

— Poate o grenadă submarină... N-ar fi rău — nici prea aproape nici prea departe, dar să le facem nițică spaimă. Vreau să se poarte bine în timpul călătoriei spre bază. Spune-i lui Vincent... Una singură. S-o lanseze, cînd va fi gata.

Grenada explodă cam la jumătate distanță între *Saltash* și submarine astfel că acestea n-au suferit nimic. Dar această mică explozie produsă aproape de suprafața apei, cu zgomot formidabil, îi impresionă puternic pe respectivii : muntele de apă ridicat spre cer proiectă o umbră peste submarine și ploaia de spumă care a urmat i-a acoperit ca o perdea mișcătoare. Cînd s-a risipit spuma, s-ar fi spus că oamenii de la bordul submarinelor primiseră în același timp un duș moral : cea mai mare parte din ei ridicaseră mîinile deasupra capetelor, au răsunat strigăte de protest și un marinar de-al lor s-a cățărat pe catarg și

a desfășurat pavilionul negru, astfel încît să fie cît mai vizibil.

— Le-a venit mintea la cap, spuse Lockhart, privind prin binoclu.

— Acum știu la ce se pot aștepta, exclamă Ericson și, luînd microfonul difuzorului, îi întrebă pe cei învinși: Știți englezește?

Pe cele două submarine se manifestau semne afirmative.

— Indivizii ăștia au studii universitare, spuse Raikes.

— Ceea ce a explodat, le vorbi Ericson prin difuzor, este o grenadă submarină; avem încă vreo nouăzeci... căutați să nu ne faceți dificultăți, altminteri... (cu un gest feroce)... Donner und Blitzen! *

— Foarte bine, sir, aprobă Lockhart; să-i treacă sudorile.

— Vă rog să-mi silabisiți cuvintele nemțești, sir, spuse semnalizatorul, care avea datoria să înscrie orice mesaj trimis de la comandă.

— Mergem la Loch Ewe, în Scoția, continuă Ericson cu tonul unei hotărîte admonestări paterne. Care este viteza dumneavoastră la suprafață?

— Zece noduri, răspunse un neamț, peste apă.

— Vor fi deci necesare două zile, îi spuse Ericson lui Lockhart; cred că am face mai bine să navigăm în linie de front — nu vreau să ne aflăm înaintea acestor ticăloși, oricît de învinși se simt...

Apoi, reluînd difuzorul:

— Echipajul să coboare sub punte. Submarinele să se așeze unul la dreapta, celălalt la stînga noastră. Drumul este de unu-zero-cinci grade... Ați înțeles?

S-au văzut din nou semne de acord.

---

*) „Tunete și fulgere", în germană. (N.T.)

— Atunci să pornim, a continuat Ericson ; nu schimbați direcția sub nici un motiv ; nu faceți semnale unul altuia ; noaptea aprindeți luminile de navigație... și să nu uitați grenadele.

— Mi se pare că este o greșeală, sir, spuse Holt mai tîrziu, după-amiază, cînd trecea mesajele în registrul de semnale. Nu înțeleg ce înseamnă acest mesaj către Amiralitate : „Am prins cele două Ewe" și silabisi „E-W-E". *

— Este un joc de cuvinte : e vorba de cele două submarine pe care le ducem la Loch Ewe, explică Ericson.

— Este un joc de cuvinte minunat, sir.

— Bine, îi răspunse Ericson ; altă dată n-am să mai fac.

Dar curiosul convoi n-a ajuns în Scoția fără incident, căci tot a mai fost nevoie să se facă uz de arme. Incidentul a avut loc în după-amiaza celei de-a doua zi, în apropiere de Butt of Lewis, la extremitatea nordică a Hebridelor Exterioare, pe drumul spre casă. Timp de treizeci de ore cele două submarine s-au purtat cum trebuie : au respectat direcția indicată iar noaptea luminile lor de navigație puteau fi luate drept model. Totuși, ca măsură de precauție, Ericson îi obligase pe operatorii asdicului să rămînă vigilenți la posturi, deși nu era probabil ceva suspect de observat. Astfel că atunci cînd au recepționat un contact, și încă unul foarte puternic, chiar înaintea lui *Saltash*, și cînd a răsunat soneria de alarmă, întreg echipajul a pierdut brusc sentimentul sfîrșitului războiului.

Ericson a dat imediat la posturile de luptă ; dacă era un submarin care nu asculta ordinul de a se menține la suprafață, fie că dorea să continue lupta, fie că făcea pe nebunul, Ericson era hotărît să-l pedepsească cum tre-

---

*) În engleză „ewe" înseamnă oaie. (N.T.)

buie. A semnalizat celor doi prizonieri „stopați imediat și rămîneți pe loc“ ; s-au conformat de îndată și, pe măsură ce viteza lor scădea, *Saltash* și-a mărit-o la maxim și s-a pregătit de atac.

— Se pare că este un submarin care are același drum ca noi, spuse Lockhart.

— O să lansăm o serie, replică Ericson ; poate că n-a auzit noutatea încetării ostilităților.

Ordinul „gata de lansare“ a parvenit echipelor de la pupa cînd submarinul ieșea la suprafață, la o sută de yarzi în prova lui *Saltash*, comportîndu-se ca și cum vroia să arate că o făcea pentru că așa avea chef.

— Stop stînga douăzeci ! ordonă Ericson.

Pierzînd viteza, *Saltash* descrise un arc de cerc, apropiindu-se dinspre pupa submarinului.

— Bănuiesc, spuse Ericson, privind corpul umed și cenușiu prin binoclu, că vrea să ne arate că n-au fost realmente învinși. Vor avea ce merită, dacă...

Nu termină fraza ; lupta contra puternicei tentații de a ataca în toată regula, absența pavilionului negru, îi oferea pretextul ; nu era decis dacă să-l pinteneze pe obraznic, să-i trimită un proiectil sau o jerbă de grenade. Voia să arate ticăloșilor că războiul se terminase, că submarinele erau învinse, că o fregată britanică putea să-i trimită la fund, dacă avea chef... În acest ultim moment putea adăuga încă unul la cele trei submarine deja scufundate... Imobil în mijlocul comenzii, căuta să-și redeștepte vechea mînie, cea simțită în cabină atunci cînd comandantul german începuse să fie insolent... Dar pe turela submarinului apăru un om cu caschetă, aruncă, fără grabă, o privire atentă în jur, apoi privi spre *Saltash* prin binoclu. I se alătură un altul și rămase acolo, imobil, cu aer indiferent.

— Continuă să facă pe idioții, mormăi Ericson ; ofițerul cu artileria !

— Da, sir ! răspunse imediat Allingham, de la locul lui, în fața microfonului pentru comanda tunarilor.

— Trage o lovitură pe deasupra turelei lui ; cît de aproape vrei.

Allingham dădu ordinele necesare : tunul mugi și obuzul căzu, ridicînd un mare jet de apă, la cincizeci de yarzi dincolo de submarin.

— Probabil că li s-a zbîrlit părul în cap, spuse Holt. A fost ultima lor lovitură de tun în acest lung război.

Cei doi germani pierdură deîndată aerul lor de indiferență și începură să agite frenetic brațele ; au mai apărut și alții pe turelă și s-au revărsat pe puntea prova. Un pavilion negru a fost repede ridicat și o lampă de semnalizare a început să clipească cu viteză nebună.

— Semnal, sir, spuse semnalizatorul de pe *Saltash* : „Nu vom comite nici un fel de ostilitate".

— Puțin îmi pasă dacă ați face-o, strigă Ericson în difuzor, cu voce tunătoare.

A așteptat un răspuns la provocare, dar în tăcere, coborînd de pe turelă, s-au aliniat pe punte cu mîinile ridicate deasupra capului.

— Așa mai spun și eu, făcu Ericson ; și prin difuzor strigă cu ton scurt : Aliniați-vă cu celelalte două submarine și urmați-mă.

5

Așa a luat sfîrșit bătălia, în întreg Atlanticul și peste tot, un sfîrșit ciudat de anost după cei cinci ani și jumătate de lupte fără îndurare. Încetarea ostilităților a venit fără preliminarii, după data predării n-a avut loc nici o tentativă individuală de atac mișelesc : războiul plin de

ură se termina ca un balon dezumflat, doar cu cîteva petroliere sabordate și cu unele supuneri îmbufnate urmate de ordinul laconic: „Urmați-mă". Dar trecerea de la sublim la banal nu a umbrit triumful și mîndria inerentă victoriei obținută cu enormul preț de treizeci de mii de marinari uciși, trei mii de nave trimise la fund numai în Oceanul Atlantic și, pentru a restabili echilibrul, șapte sute optzeci de submarine inamice scufundate.

Din cauza lungimii și ferocității neîndurătoare, acest război va intra în istorie; va trăi în memoria oamenilor prin răul pe care l-a provocat lor, prietenilor lor și navelor pe care le-au iubit. Și mai ales va trăi în tradiția navală care va deveni legendară prin serviciile vitale aduse unei insule în război, prin viețile de marinari uciși și, realizare supremă, prin împiedicarea rupturii liniei de legătură cu aliații din exterior.

6

Cele trei submarine prizoniere au fost predate unui trio de vedete canoniere care au ieșit vijelios de la Loch Ewe, cu viteză aproximativă de patruzeci de noduri. În mijlocul unui nor de spumă, noii veniți au început prin a trage o rafală de mitralieră, fără nici un motiv, apoi s-au plasat înaintea și în urma prizonierilor cu aerul satisfăcut al celor care au îndeplinit totul. Singurul lor mesaj a fost: „Am pus mîna pe ei".

Convinși parcă de a o fi salvat tocmai la timp pe *Saltash*, au eliberat-o să meargă la ancorajul ei.

Fregata a urcat în amonte apele calme și adăpostite ale brațului îngust de mare Loch Ewe, îndreptîndu-se spre începutul lui, unde erau mai multe nave adunate. Soarele apusese, era frig; oamenii echipajului erau încă înfofoliți, cu căciuli ciudate, îmbrăcați cu cele mai groase man-

tale și băteau pasul, cu toți ciorapii groși de lînă și grelele cizme de marinar. Cei o sută cincizeci de oameni erau aliniați pe puntea superioară de-a lungul balustradelor sau stăteau pe chesoanele cu muniții și pe tambuchiuri, contemplînd în profundă tăcere munții cu vîrfurile încă portocalii din cauza apusului soarelui, căsuțele albe de pe malul brațului de mare și ancorajul spre care se îndreptau. Era sfîrșitul zilei, sfîrșitul luptei și, totuși, un moment în care satisfacția era stăpînită, în care se simțeau incapabili să vorbească, preferînd să stea și să privească.

Cînd s-au apropiat de navele acostate au văzut că, în afară de o corvetă, un petrolier și cîteva mici bastimente, toate erau submarine : șaisprezece la număr, un grup compact, sub supravegherea unui trauler destul de hărtănit.

Priveliștea a provocat un murmur, apoi s-a făcut din nou tăcere. Cei de pe *Saltash* s-au îndreptat spre balustrada babord și au privit, în tăcere, submarinele prizoniere. Erau numai corpuri cenușii goale, părăsite de echipaje, cu tunurile cu capotele puse ; chiar așa, tăcute și neputincioase, întruchipau încă inamicul, obiectele detestate cu care luptaseră și pe care le învinseseră. Aspectul lor nu era interesant, în afară de marele U alb piturat pe fiecare turelă. Această literă captivă, simbolul urît al războiului dus atîția ani, rezuma acum tot ceea ce însemna victoria pentru unii și înfrîngerea pentru ceilalți.

Saltash le-a depășit ; Ericson a dat ordinul : „Foarte încet“ ; Raikes lua relevmente la uscat ; pe teugă vinciul de ancoră s-a învîrtit și a scîrțîit în timp ce se fila prima cheie de lanț ; în picioare, la prova, Allingham, cu fața la comandă, aștepta semnalul de fundarisirea ancorei.

— Venim la relevment, sir, strigă Raikes.

— Stop ! ordonă Ericson.

Și cum *Saltash* își pierdea viteza, privi în jurul lui. Ancorajul era bun : adăpostit, fără funduri mici în apropiere,

fără alte nave care să-l stingherească dacă *Saltash* începea să evite pe ancoră... Apoi, se bucurau și de priveliștea submarinelor prizoniere...

— Relevment, sir ! spuse Raikes.

— Încet înapoi ! ordonă Ericson ; apoi, cum *Saltash* căpătase destulă viteză înapoi pentru a fila lanțul în linie dreaptă pe fundul mării, adăugă ; Amîndouă stop... Funda ancora !

Allingham ridică mîna pentru a confirma primirea ordinului și-l repetă primului său subordonat. Se auzi un declic cînd bolțul fu desfăcut, apoi zgomotul ancorei care cobora, deșteptînd ecouri de jur împrejur și speriind pescărușii care se îndepărtau cu țipete. Încrețiturile apei se liniștiră și se șterseră ; *Saltash* se opri, întinzînd lanțul ancorei.

— S-a filat lanțul, sir ! strigă Allingham către comandă.

Ericson oftă profund și se destinse sub mantaua groasă... S-a sfîrșit... Peste umăr, ordonă :

— Liber la mașini !

7

Puntea se golise de mult timp, dar Lockhart nu se miră să-l mai găsească încă pe Ericson pe comandă ; înalta siluetă apărută brusc în obscuritate nu-l surprinse deloc. Ar fi putut să prezică unde se afla comandantul în acea oră finală. Auzindu-i pasul, Ericson se întoarse și-i spuse fără mirare :

— Dumneata ești, Lockhart !

Unul lîngă altul, în noaptea rece, nu și-au spus cîtva timp nimic, împărtășind detenta și bucurîndu-se de calmul care îi învăluia.

Era doar începutul serii, dar aproape complet întuneric ; luna lucea prin greement și, una după alta, pe coastă

se aprindeau luminile ; stelele păcii, primele de la începutul războiului. Se întrezărea malul braţului de mare şi, deasupra, munţii ; în spatele lui *Saltash,* nemişcate şi tăcute, submarinele formau pete masive negre pe apa vălurindă. În afara portului adăpostit vîntul gemea încă lacom de *Saltash* şi, departe, marea crudă se izbea cu zgomot la intrarea braţului de mare.

Lockhart ştia de ce stăteau acolo, împreună, pe puntea de comandă, sub vastul cer îngheţat. Pentru că era ultima zi a războiului, ale cărui pericole le împărtiseră ; bătălia Atlanticului era terminată şi, în taină, fiecare din ei doreau s-o treacă în revistă, s-o puncteze măcar cu cîte o vagă aluzie, aproape fără a pronunţa un cuvînt. Era momentul de a reuni capitolele acestei istorii ; poate că erau prea numeroase ; poate că erau prea multe lucruri de spus şi a le spune însemna o vorbărie fără rost, care nu corespundea momentului... Dar acest om, pentru care simţea o enormă afecţiune, nu pălăvrăgea, nu diminua solemnitatea momentului.

— Au trecut cinci ani, spuse deodată Ericson, aproape şase... Mă întreb cîte mile am călătorit...

— Le-am calculat pentru *Compass Rose,* răspunse Lockhart, bucuros de a găsi un subiect în care se simţea la largul său ; nouăzeci şi opt de mii de mile... Dar n-am făcut socoteala pentru *Saltash ;* mi-a fost teamă să nu ne poarte nenoroc.

Zgomotele ajungeau vag pînă la ei ; ca totdeauna în port, se auzea un radio undeva la bord, o mică hulă se învolbura şi se spărgea de bord, şeful de cart, cu pas greu, îşi făcea rondul. Luna lumina umbrele negre ale submarinelor ; ele nu mai inspirau teamă, erau acolo pentru satisfacţia învingătorilor.

— Dacă măcar John Morell şi Ferraby ar fi ajuns să vadă şi ei acest spectacol, spuse Lockhart.

— Da, o meritau, răspunse Ericson.

— Şi Tallow, şi Phillips şi Wells, murmură Lockhart, şi ei o meritau.

— Cine era Wells ? întrebă Ericson.

— Semnalizator şef pe *Compass Rose*.

— Aa... da.

— Avea obiceiul să spună semnalizatorilor : „dacă aveţi dificultăţi, strigaţi, şi mă urc imediat".

— Păcat că nu trăiesc şi ei acest moment.

— Sînt însă prea numeroşi, ca să-ţi aminteşti de toţi. Numele termină prin a-şi pierde conţinutul : tînărul Baker, Rose, Tonbridge, Carslake ; apoi toţi oamenii aceia de pe *Sorrel*. Şi Wrens-urile care au pierit în timpul acelei cumplite călătorii la Gibraltar.

— Julie Hallam, spuse Ericson, brusc, pronunţîndu-i numele pentru prima dată.

— Da, Julie...

Surprinsă, inima lui Lockhart se strînse şi asta a fost totul. Poate că după un an, ea dormea în realitate şi el, de asemenea, visa. Se întîmpla la fel cu *Compass Rose :* amintiri specifice războiului, destul de îndurătoare pentru a se şterge rapid şi a dispare pentru totdeauna sub povara durerii.

— N-ai primit nici o decoraţie, spuse, fără legătură, Ericson ; deşi am făcut tot ce am putut în această privinţă.

Lockhart surîse în obscuritate :

— Pot să mă lipsesc de ele.

— Le meriţi, Lockhart.

— Nu-mi pare rău că nu am... Vă amintiţi acel dejun luat împreună la Londra, cînd v-am spus că doream să rămîn cu dumneavoastră pe *Saltash ?*

— Da ; am fost tare bucuros şi impresionat.

— Şi eu.

În fine, se stabilea o legătură, ajungeau a formula unul din lucrurile pe care nu îndrăzneau să și le spună.

Ericson mai oftă :

— Și n-am scufundat decît trei submarine... trei în cinci ani.

— Și cît ne-am chinuit ca să reușim !

— Da, spuse Ericson, gînditor, sprijinindu-se cu toată greutatea de colțul punții de comandă unde petrecuse numeroase sute de ore.

Apoi, ca din adîncul tenebrelor, pronunță cîteva cuvinte, care, chiar după șaizeci și opt de luni, lui Lockhart îi produseră un șoc :

— Mărturisesc că sînt teribil de obosit.

GLOSAR

Termeni marinărești, date biografice, denumiri geografice.

A

AGA KHAN: om politic pakistanez (1877—1957), foarte bogat, șef al unei secte religioase mahomedane (ismailiți), temporar președinte al Ligii Națiunilor (1937).

AILSA CRAIG: mică insulă stîncoasă, la gura estuarului fluviului Clyde, Scoția.

ALGESIRAS: port spaniol, la strîmtoarea Gibraltar.

AMARA (a): a lega, fixa nava prin ancorare, de un punct fix, de exemplu la cheu.

AMBARDEE: abatere bruscă de la direcția normală a navei, din cauza șocurilor valurilor sau rafalelor de vînt.

ANTIGUA: insulă în arhipelagul *Antilelor Mici* cu statut de stat asociat cu Marea Britanie.

ANTILELE MICI: partea estică a arhipelagului Antilelor care formează America Centrală Insulară, compusă din numeroase insule, între care Cuba, Tahiti, Porto Rico, Antigua, Martinica, Trinidad etc,

ARDNACRAISH: sat de pescari în Scoția, estuarul Clyde, transformat în bază navală și de instrucție la începutul celui de al doilea război mondial.

ARMA (a): a prevedea o navă sau barcă cu toate obiectele necesare.

ARRAN: insulă în sud-vestul Scoției, în estuarul Clyde.

ASDIC: termen format din inițialele cuvintelor care compun denumirea organizației: *Anti-Submarine, Detection Investigation Com-*

mitee: Comitetul de cercetare pentru detectarea submarinelor; se referă la un aparat care detectează submarinele cu ajutorul sunetelor şi ultrasunetelor, precum şi la detectarea bancurilor de nisip submarine, a bancurilor de peşti etc. Aparatul se mai numeşte şi *sonar*.

ASPIRANT: grad în marina britanică, corespunzător celui de elev ofiţer.

ASTRONOMIE NAUTICĂ: ramură a astronomiei, cu aplicare în navigaţia maritimă, avînd ca scop studierea şi elaborarea metodelor pentru determinarea poziţiei în largul mării.

AVON: fluviu în sud-vestul Angliei; se varsă în Canalul Mînecii.

B

BABORD: partea laterală din stînga axei longitudinale a navei, privind de la *pupa* spre *prova*.

BANDĂ: înclinare transversală.

BANDA STÎNGA PÎNĂ LA BANDA DREAPTA: *comenzi* date *timonierului* pentru a manevra *timona*, *guvernînd* nava la stînga sau dreapta.

BANDULĂ: *parîmă* avînd la cap o pară de lemn sau pungă de nisip, folosită pentru aruncarea pe cheu sau pe altă navă, în vederea legării.

BARBETĂ: segment de *parîmă* vegetală sau din material plastic: face parte din dotaţia bărcilor de salvare sau a altor ambarcaţii pentru legare sau remorcare.

BARENTS, MAREA: mare în vestul Oceanului Îngheţat, între coastele Europei nordice, arhipelagul *Novaia Zemlia*, *Spitzbergen* şi Marea Albă.

BARRY ROADS: localitate în estul Scoţiei.

BAZIN: porţiune a unui port.

BENEDICTINĂ: lichior obţinut prin macerarea în alcool a unor plante aromate, preparat iniţial de călugării benedictini.

BERMUDA: arhipelag în Oceanul Atlantic, la 1 000 km de ţărmul S.U.A. format din insule în majoritate coraliene.

BIRKENHEAD: orăşel în nord-vestul Angliei.

BIRMINGHAM: oraş industrial în centrul Angliei.

BISMARCK: crucişător german în timpul celui de-al doilea război mondial; a fost scufundat de englezi la 27 mai 1941, după ce, cu două zile înainte, dăduse lovitura de graţie crucişătorului englez *Hood*.

BOOTLE: cartier din *Liverpool*.

BRIZANT: val care se sparge în apropierea ţărmu-

lui, lovindu-se de fundul puțin adînc sau de stînci.

BUILDING LIVER : clădire publică în centrul *Liverpoolului*, cu ornamentații constînd din pescăruși auriți plasați pe cupolă.

BUNKER HILL : înălțime lîngă orașul Boston (S.U.A.), unde în 1775, în timpul războiului pentru independența coloniilor engleze din America de Nord, trupele engleze au fost înfrînte de insurgenții americani.

BUTT OF LEWIS : cel mai nordic cap al *Hebridelor*.

C

CABLU : unitate de lungime egală cu a zecea parte dintr-o *milă marină*, adică aproximativ 185 m.

CABOTIER : navă de tonaj redus, destinată transporturilor de-a lungul coastei pînă la 100 *mile* în largul mării.

CAFÉ ROYAL : restaurant și cafenea celebră la Londra ; mai există și azi.

CALA : denumire generică a compartimentelor de sub puntea navei, de obicei servind ca magazii.

CAMAROT : persoană de la bordul navei, cu atribuția de a servi mesele ofițerilor și echipajului.

CAMBUZĂ : magazie pe navă, pentru păstrarea alimentelor.

CAMERIST : persoană auxiliară pentru serviciul cabinelor.

CAPĂ : poziție luată de navă pe mare rea, astfel încît să sufere cît mai puțin.

CAP : direcția de mers a navei.

CĂPITANUL KETTLE : eroul unor aventuri din povestirile foarte apreciate prin 1890, ale scriitorului englez C. J. Cutcliffe.

CAREU : încăpere servind ca sală de mese, lectură sau recreație pentru ofițeri, pe navele militare engleze.

CARDIFF : oraș în sud-vestul Marii Britanii, port la Atlantic.

CARGO : navă comercială pentru transporturi marine la distanțe mari.

CARLINGĂ : piesă de legătură longitudinală, făcînd parte din scheletul de rezistență al navei.

CART : interval de timp, (4 ore), cît durează serviciul unui schimb la bord.

CARTUL BABORD (sau tribord) : împărțire a echipajului care prestează serviciile de cart, după cele două borduri, *tribord* și *babord*.

CASTELUL CENTRAL : suprastructură la mijlocul și pe toată lățimea navei, pe pun-

tea superioară, oferind posibilitatea de conducere a navei.

CASTOR ȘI POLLUX : personaje mitologice, simbolizînd prietenia desăvîrșită.

CHATHAM : localitate în sud-estul Angliei.

CAVALET : piesă de lemn folosită la fixarea obiectelor sau instalațiilor la bord.

CHEIE DE ÎMPREUNARE : piesă de oțel, în formă de „U" sau jumătate de inel, prevăzută cu orificii prin care se trece un bulon de legătură ; se folosește la bord ca piesă de legătură între *parîme* sau lanțuri.

CHERBOURG : port militar în nordul Franței, la Canalul Mînecii.

CHESHIRE : sau Chester, district în nord-vestul Angliei.

CHICKEN ROCK : capătul sudic al insulei *Man*.

CHILĂ : piesă principală din osatura navei, situată la fund, în planul longitudinal, de care se prind coastele și *carlinga ;* are fixate *etrava* la *prova* și *etamboul* la *pupa*.

CIRO'S : restaurant din Londra, foarte la modă într-o vreme ; azi nu mai există.

CLAPHAM : cartier din Londra, în sudul Tamisei.

CLYDE : fluviu în Scoția, trece pe lîngă *Glasgow* și se varsă în *Marea Irlandei*, formînd un estuar.

COCA (navei) : partea principală a navei, constînd din osatură, bordaj exterior, interior și punți, inclusiv suprastructurile.

COLONSAY : insulă în arhipelagul *Hebridelor*.

COMODOR : comandantul navelor comerciale din convoi.

COMPARTIMENTUL DE CÎRMĂ : post situat la *pupa* de unde se acționează asupra cîrmei prin *servomotor*.

COMPAS MAGNETIC : aparat de navigație pentru indicarea direcției nord-sud, bazat pe proprietatea acului magnetic de a arăta această direcție.

COMPASSE ROSE : în engleză *roza vînturilor*.

COMPENSA COMPASURILE MAGNETICE (a) : operație prin care se reduc la minimum influențele magnetismului navei asupra *rozei compasului* și se determină deviația rămasă.

CORDITĂ : pulbere explozivă fără fum, compusă din nitroglicerină, fulmicoton și petrolatum.

CORECȚIE DE HĂRȚI : corecturi operate pe hărți pentru a le pune la curent cu diferite modificări survenite.

CORVETĂ : navă militară de mic tonaj, ușor manevrabilă, folosită pentru escortă.

CROSBY : cartier portuar al orașului *Liverpool*.

CRUCEA PENTRU MERITE EXCEPȚIONALE : decorație militară britanică, acordată pentru acțiuni speciale contra inamicului.

CRUCIȘĂTOR : navă de luptă (5 000—30 000 t), prevăzută cu acoperire de protecție din oțel (cuirasă), dotată cu artilerie de calibru mijlociu și mare, precum și cu rachete.

CUIBUL CORBULUI : adăpost cilindric ridicat pe catarg pentru un om.

CUIRASAT : navă mare de luptă, azi demodată, prevăzută cu înveliș de protecție din oțel (cuirasă).

CURENT : parîmă trecînd printr-un sistem de scripeți cu care se ridică bărcile.

D

DARWIN : port în nordul Australiei.

DERIVĂ : vezi *în derivă*.

DEVON : comitat în sud-vestul Angliei, între orașul Bristol și Canalul Mînecii.

DEVONPORT : port militar și oraș în sudul Angliei, lîngă Plymouth.

DOMINION : denumire, începînd din secolul XIX, a unor posesiuni engleze, care se bucură de o oarecare independență.

DISTRUGĂTOR : navă de război mică, rapidă, de tonaj mijlociu, dotată în marina militară engleză cu tunuri de 5 țoli, grenade submarine, torpile, mine ; se mai numește și contratorpilor.

DRAGĂ DE MINE : aparatură tehnică militară pentru curățirea minelor dintr-o regiune de mare sau fluviu.

DRUMUL NAVEI : direcția controlată pe care se deplasează o navă sau o ambarcație aflată în marș.

D.S.C. : inițialele cuvintelor engleze *Distinguished Service Cross* (decorat cu *Crucea pentru merite excepționale)*.

D.S.O. : inițialele cuvintelor engleze *Distinguished Service Order* (decorat cu *Ordinul pentru Merite excepționale)*.

E

EAST RIVER : strîmtoare navigabilă, separînd *Long Island* de continentul american, traversată în zona New York-ului de șapte poduri și un tunel.

ECHE : bară de lemn sau metal cu ajutorul căreia se manevrează cîrma.

ECOU SEMNAL : înregistrare optică pe ecranul *radarului*.

EDGWARE ROAD : arteră mărginașă a Londrei.

EIGHT AVENUE : arteră centrală în New York.

EMBASSY : sală de teatru la Londra ; mai există încă.

ESQUIRE: magazin periodic ilustrat, monden; mai apare și azi.

ESTACADĂ: obstacol construit din mijloace plutitoare, legate articulat, instalat la intrarea unui port pentru apărare contra vaselor inamice.

ETAMBOU: piesă masivă cu care se termină *chila* spre *pupa*.

ETON: colegiu (liceu) englez, de mare renume, fondat în anul 1440.

ETRAVĂ: piesă masivă constituind extremitatea *prova* a navei.

EUSTON STATION: gară principală la Londra.

F

FALSTAFF: personaj corpolent din piesa lui Shakespeare „Cumetrele vesele din Windsor" și din comedia lirică cu același nume, de Verdi.

FATHOM: unitate de măsură pentru lungimi, folosită la determinarea adîncimilor, egală cu șase picioare, adică 1,852 m.

FEROE: grup de insule în Oceanul Atlantic, între Islanda și Marea Britanie; povincie autonomă daneză.

FIFTH AVENUE: cea mai elegantă și comercială arteră din New York.

FLEET STREET: cartier din Londra, unde își au sediile redacțiile și tipografiile de ziare.

FLASH FOTOGRAFIC: tub de descărcare electrică, folosit pentru fotografiere producînd un impuls luminos intens, dar scurt.

FLUIERĂTURI: anumite manevre, mai ales pentru onor, se comandă în Marina militară britanică printr-un cod special de sunete cu fluierul (sifleie sau siflie).

FORT KNOX: zonă de rezervație militară în statul Kentuckuy din centrul S.U.A. unde se păstrează rezervele de aur ale S.U.A.

FRANZ IOSEPH: arhipelag în Europa nordică, la nord de Marea *Barents* și de *Spitzbergen*.

FREGATĂ: navă militară folosită pentru escortă, de mărime între *corvetă* și *distrugător*.

FUNDARISI (a): a lăsa să cadă ancora.

G

GARNITURĂ DE PRESETUPĂ: piesă cilindrică fixată în spațiul inelar dintre un ax și manșonul respectiv, pentru realizarea eșeității.

GASCONIEI, GOLFUL: (sau Biscaya) la Oceanul Atlantic, între coasta Spaniei și cea de sud a Franței.

GHIORDEL : găleată de lemn sau pînză.

GNEISENAU : crucișător german în timpul celui de al doilea război mondial, purtînd numele unui general prusac.

GREEMENT : totalitatea *parîmelor*, cablurilor și aparaturilor utilizate la bord pentru manevrarea diverselor dispozitive ale navei în mers.

GREENOCK : port în sud-vestul Scoției, pe fluviul Clyde.

GOUROCK : mică localitate pe malul sudic al *Clyde*-ului, lîngă *Glasgow*.

GRIJEA : capăt de *parîmă*, atașată la cabluri laterale ; mai multe la un loc, situate succesiv, formează o scară suplă pentru urcat.

GUVERNA (a) : a menține nava pe drumul stabilit, prin manevrarea cîrmei.

GUY'S HOSPITAL : unul din marile spitale ale Londrei.

H

HABITACLU : cutie în care se află *compasul*, construită din lemn sau din metale nemagnetice.

HALIFAX : port important pe coasta atlantică a Canadei.

HARLEY STREET : stradă din Londra, pe care se află cabinetele medicilor celor mai reputați.

HARWICH : orășel în sud-estul Angliei, port la Marea Nordului.

HEBRIDE : arhipelag la nord-vest de coasta Scoției, alcătuit din 500 insule, unele mici, nelocuite.

HIGHGATE : suburbie a Londrei.

HIGHLANDS : parte nordică, muntoasă, a Scoției.

HIPPER : cuirasat german, care s-a remarcat în luptele navale din al doilea război mondial.

H.M.S. : abreviere folosită curent înaintea denumirii vaselor maritime britanice, avînd semnificația *His (Her) Majesty Ship*, în românește Nava Majestății Sale ; His sau Her după cum în Marea Britanie domnește un rege sau o regină.

„H.M.S. PINAFORE" : în românește, „Nava Majestății Sale Sorțul" : operetă de Gilbert și Sullivan, creată în 1878, foarte populară ; continuă a fi jucată și azi.

HOLY LOCH : braț al estuarului fluviului *Clyde*.

HOOD : crucișător englez, care a luat parte la luptele navale din al doilea război mondial ; a fost scufundat de crucișătorul german *Bismarck*.

HUBLOU : ferestruică rotundă în bordul navei, prevăzută cu geam gros, șuruburi de fixare și garnitură de

cauciuc pentru a împiedica pătrunderea apei.

HULA: mişcare ondulatorie a suprafeţei mării, după sau înaintea furtunii, sub formă de valuri regulate.

HUMBER: estuar pe coasta de est a Angliei, format de fluviile Ouse şi Trent, care se varsă în Marea Nordului.

HUNTER'S QUAY: cheu în portul *Glasgow*.

I

ÎN DERIVĂ: în voia valurilor, vîntului şi curenţilor; pluteşte la întîmplare.

INSTALAŢIE DE GUVERNARE: ansamblul aparatelor, transmisiilor, cuplajelor cu ajutorul cărora se manevrează cîrma navei.

INSULA LUI PROSPERO: insulă vrăjită unde trăia izgonit din patria sa, ducele Prospero cu fiica sa Miranda, personagii din piesa „The Tempest" (Furtuna) de W. Shakespeare.

INTENDENT: persoană din echipaj, şef al serviciului administrativ pe navă.

IOLĂ: mică ambarcaţie sportivă cu o singură velă ancorată de un catarg (6,8 m înălţime), condusă de o singură persoană.

IONA: mică insulă din arhipelagul *Hebridelor*.

ISLAY: insulă din arhipelagul *Hebridelor*.

IUTLANDA: peninsulă formînd partea continentală a Danemarcii; în apropierea coastelor ei a avut loc, în primul război mondial, o celebră bătălie între flotele britanică şi germană.

J

JAN MEYEN, INSULA: insulă în oceanul Artic, la est de Groenlanda şi nord-nord-est de Islanda; aparţine Norvegiei.

JOC CU FLEŞETE: joc de interior, în care mici proiectile prevăzute cu pene şi vîrf ascuţit, lansate cu mîna, trebuie înfipte într-o ţintă.

„JOLLY NIGHTS": „Nopţile vesele", denumire cu totul nepotrivită pentru un cărbunar, vas de transportat cărbuni cu port de origină pe coasta estică a Angliei.

JUPITER TONANS: Iupiter tunătorul, zeu suprem la romani, stăpînul (între altele) al fulgerelor şi tunetelor.

JURNAL DE BORD: registru numerotat, şnuruit şi parafat de Căpitănia portului de origină, în care ofiţerul de schimb înscrie zilnic, cronologic, evenimentele de la bord, în timpul mersului, al manevrelor sau de staţionare în port.

JURNAL DE CART: registru pe navele militare, deosebit de jurnalul de bord, în care ofițerul de cart înscrie date referitoare la navigație.

K

K.C.B.: abreviere formată din inițialele cuvintelor engleze: *Knight Commander of the Order of the Bath* = Cavaler comandor al *Ordinului Băii*.

KEDGEREE: fel de mîncare indiană, foarte condimentat, constînd din orez amestecat cu bucățele de carne fiartă, ouă, unt etc.

KING ALFRED: școală de ofițeri pentru Marina Regală Engleză.

KNIGHTSBRIDGE: arteră de circulație la Londra.

L

LANCANSHIRE: regiune în nord-vestul Angliei.

LAND'S END: cap în extremitatea sud-vest a Angliei.

LEND-LEASE (ACT): legea de împrumut și închiriere emisă în S.U.A. în 1941, pentru a permite aprovizionări de tot felul, inclusiv armament, în favoarea celor ce luptau contra naziștilor.

LEWIS, INSULA: cea mai mare insulă din arhipelagul *Hebridelor*.

LIGA NAȚIUNILOR: Organizație internațională creată în 1920, după primul război mondial, avînd drept scop promovarea colaborării între popoare, garantarea păcii și securității internaționale. Pactul inițial a fost semnat de 44 de state, printre care și România. Sediul a fost la Geneva. Și-a încetat de fapt activitatea în 1940 și a fost dizolvată în 1946.

LINIE DE FRONT: formație în care navele merg paralel, dreapta care le unește fiind perpendiculară pe drum.

LINIE DE ȘIR: formație în care navele merg una după alta.

LIVINGSTONE, DAVID L.: 1813—1873, celebru explorator britanic în numeroase regiuni ale Africii.

LIVRĂ: unitate de măsură pentru greutăți, egală cu 0,453 kg.

LIZARD: cap, constituind extremitatea sudică a Angliei.

LOCAȚIE: determinarea poziției unei nave, în larg.

LOCH EWE: bază navală în Scoția.

LOCH FYNE: mică localitate în Scoția, situată în apropierea unui braț de mare.

LONDONDERRY: port în Marea Britanie, în Irlanda de Nord.

LONG ISLAND: insulă lîngă coasta atlantică a S.U.A., în sud-estul statului New York, pe care se află cartierele Brooklyne și Queens ale orașului New York.

LOWLANDUL SCOȚIAN: partea estică a Scoției.

LUMINI DE NAVIGAȚIE: lumini distinctive, purtate obligatoriu de nave, de la apusul pînă la răsăritul soarelui sau în condiții de vizibilitate redusă.

M

MAN, INSULA: insulă cu statut de autonomie în Marea Irlandei, aparținînd de Marea Britanie.

MANCHESTER: oraș industrial în Anglia și port maritim pe canalul Liverpool-Manchester.

MARCĂ DE COȘ: semn distinctiv pe coșul navelor pentru a deosebi naționalitatea ei.

MAREA IRLANDEI: porțiunea de mare dintre Irlanda și Marea Britanie.

MAREE: (flux și reflux): oscilație periodică a nivelului mării sau oceanului, în raport cu o poziție medie, datorită forței de atracție combinate a Lunii și Soarelui.

MERSEY: fluviu în vestul Angliei, trece prin *Liverpool* și se varsă în *Marea Irlandei* printr-un estuar lung de 25 km.

MILĂ MARINĂ: lungimea arcului de 1' la latitudinea de 45°; servește în navigație la măsurarea distanțelor, fiind egală cu 1852 m.

MILĂ PĂTRATĂ: unitate de suprafață egală cu 2,59 km².

MINCHES: strîmtori în nord-vestul Scoției, între *Hebride* și coasta Scoției.

MIRROR (DAILY): ziar englez de dimineață, mai apare și azi.

MOLA!: comandă pentru a se da drumul unei *parîme* de legare.

MULL: mică insulă din arhipelagul *Hebridelor*.

MULL OF KYNTYRE: promontoriu al peninsulei Kyntyre, un intrînd în Atlantic al Scoției de sud-vest.

MUNIȚIE SERTIZATĂ: muniție la care obuzul face corp comun cu cartușul.

MURMANSK: oraș în U.R.S.S., port la *Marea Barents*.

MYRA HESS: pianistă engleză renumită (1890—1965).

N

NARVIK: port în nordul Norvegiei, unde au avut loc lupte violente în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd naziștii au invadat Norvegia.

NATIONAL GALLERY: muzeu renumit din Londra, situat în *Trafalgar Square*; evacuat și clădirea parțial distrusă de bombardamentele naziste în cel de-al doilea război mondial; probabil că în acel timp, o sală a fost provizoriu amenajată pentru concerte.

NELSON, HORATIO: amiral englez (1758—1805); a murit în lupta navală de la Trafalgar (cap al peninsulei iberice, în Oceanul Atlantic) unde a distrus o flotă franco-spaniolă.

NEW JERSEY: unul din statele din nord-estul S.U.A.

NOD: unitate de măsură a vitezei navelor, egală cu o *milă marină* pe oră.

NORD, CAPUL: cel mai nordic punct al Europei, situat pe insula norvegiană Mageroy.

NORTHUMBERLAND: comitat în nord-estul Angliei, mărginit de Marea Nordului.

NOVAIA ZEMLEA: arhipelag în Oceanul Înghețat, aparținînd U.R.S.S.

O

OFIȚER DE ECHIPAJE: ofițer provenit din maistru.

ORDINUL BĂII: decorație engleză datînd din 1399, astfel denumită de la baia care, în acea vreme, preceda acordarea ordinului.

ORDINUL PENTRU MERITE EXCEPȚIONALE: decorație militară engleză pentru merite speciale în activitate.

P

PALATUL BUCKINGHAM: reședința suveranilor Marii Britanii, construit la Londra în 1705 și de mai multe ori renovat.

PARÎMĂ: cablu vegetal (cînepă, in sau manila), metalic (sîrmă de oțel) sau din material plastic, folosit la bordul navelor.

PARÎMA PROVA: cea mai dinainte legătură a unei nave, cu care se leagă de un dispozitiv de pe dana de acostare.

PARTEA SUB VÎNT: bordul unei nave situat la adăpost față de direcția vîntului.

PASĂ BALIZATĂ: coridor de navigație semnalizat cu geamanduri.

PATTON, G.S.: general american (1885—1945): în timpul celui de-al doilea război mondial a comandat armate aliate contra Germaniei, în Africa de Nord, în Sicilia și, după debarcarea din Normandia, în Franța și sudul Germaniei.

PENCE: pluralul cuvîntului englez „penny", monedă divizionară care în 1939 reprezenta a douăsprezecea parte dintr-un shilling care,

la rîndul său, era a douăzecea parte dintr-un pound (lira engleză). În prezent, cu ocazia trecerii la sistemul metric, zecimal, un pound a devenit egal cu 100 pence.

PAVILIONUL DE PILOT: pavilion distinctiv, arborat de nava-pilot și de nava pilotată.

PIC SCURT (la): vorbind despre ancoră: cu puțin lanț la apă.

PICCADILLY: arteră de circulație importantă, în centrul Londrei.

PICIOR: unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 0,3048 m.

PLUTĂ DE SALVARE: ambarcație de salvare în caz de naufragiu, constînd în general dintr-un tub de tablă de cupru cu diametru mare, în formă de elice, compartimentat și susținînd o platformă fixată de marginile tubului.

PLYMOUTH: port comercial și militar englez la Canalul Mînecii.

PORTAVOCE: tub acustic metalic (alamă) prin care, la bordul navei, se transmit ordine sau comunicări.

PORTLAND GATE: arteră de circulație spre exteriorul Londrei.

PUNTEA (postul) ECHIPAJULUI: amplasarea pe navă a cabinelor și popotei echipajului.

PROVA: partea din față a navei.

PUNTE CU PUȚ: porțiune din puntea superioară a unei nave, cu suprastructuri.

PUNTE DE COMANDĂ: parte din suprastructura navei, destinată serviciilor de conducere a acesteia.

PUPA: partea din spate a navei.

PURLEY: orășel în Anglia, la sud de Londra.

R

RADAR: aparatură electronică utilizată și în navigație pentru observarea și determinarea distanței și *relevmentului* obiectelor de pe mare sau uscat, precum și din aer. Principiul de funcționare se bazează pe proprietatea undelor radio scurte și ultrascurte emise de o stație, de a se propaga în linie dreaptă, de a fi reflectate de obstacolele întîlnite și recepționate apoi de aceeași stație.

RADIO-FAR: dispozitiv radiotehnic pentru asigurarea navigației, instalat la bordul unei nave-far sau la uscat, utilizabil mai ales pe vreme rea.

RADIOGONIOMETRU: dispozitiv radiotehnic pentru determinarea poziției navei cu ajutorul *relevmentelor* radio.

RADIOLOCAŢIE: detectarea şi desemnarea poziţiei unui obiect (navă) faţă de un reper, prin emitere de fascicole de unde electromagnetice şi, după reflectarea lor de către obiectul reflectat, transformarea acestora în semne vizibile.

RELEVMENT: unghi în planul orizontului, cuprins între o direcţie de referinţă şi direcţia unui astru, a unui obiect de pe uscat sau a unei nave; foloseşte la determinarea punctului în care se află nava. Se exprimă în grade de la 0...360°.

RENFREW: comitat în sud-vestul Scoţiei.

REYKJAVIK: capitala Islandei şi port pe coasta sud-vestică a acesteia.

R.N.: iniţialele cuvintelor engleze *Royal Navy*, însemnînd: aparţine Flotei militare britanice.

ROLUL DE SERVICIU: document organizatoric intern, cuprinzînd repartizarea nominală a membrilor echipajului la posturile de intervenţie în cazul de avarii, pentru siguranţa navei şi salvarea oamenilor; se întocmeşte la intrarea în funcţiune a navei, apoi se menţine la zi.

ROZA COMPASULUI: partea principală a *compasului magnetic*, formată dintr-un ansamblu de bare magnetice dispuse paralel în plan orizontal şi fixate sub un disc de mică gradat de la 0...360°, precum şi în 32 carturi.

ROZA VÎNTURILOR: diagramă radiocentrată pe care se citeşte direcţia, viteza şi frecvenţa vînturilor unei locaţii, în raport cu punctele cardinale.

ROSYTH: oraş şi bază navală pe malul nordic al estuarului Forth la revărsarea în Marea Nordului, pe coasta estică a Scoţiei.

RULA (a): a se balansa în jurul axei longitudinale a navei.

RULIU: balans al navei în sens transversal.

RUTLAND GATE: arteră de circulaţie spre exteriorul Londrei.

S

SAINT JOHN'S, NEWFOUNDLAND: oraş în sud-estul Canadei, port la Oceanul Atlantic.

SAPAN: *parîmă* de cînepă, sîrmă sau lanţ, cu ajutorul căreia se încing obiecte în vederea ridicării sau coborîrii la bord.

SAULĂ: *parîmă*, de obicei mai subţire, pentru fixarea diverselor obiecte pe navă.

SAULĂ DE PAVILION: *saulă* specială, cu ajutorul

căreia se ridică un pavilion de semnalizare.

SAVOY : restaurant și hotel la Londra.

ȘALUPĂ : ambarcație cu punte, lungă pînă la 20 m, autopropulsată cu motor.

SCARĂ DE TAMBUCHI : scară cu trepte, verticală sau în spirală cu pantă, care duce de la *capacul tambuchiului* la cabine.

SCAPA FLOW : bază navală în insulele Orkney din nordul Scoției.

SCHARNHORST : crucișător german, purtînd numele unui general prusac ; a luat parte la multe bătălii celebre din timpul celui de-al doilea război mondial.

SCYLLA ȘI CHARYBDA : doi monștri din mitologia greacă, menționați în Odiseea, care străjuiau un loc primejdios de trecere marină, probabil strîmtoarea Messina din Mediterana, care separă peninsula italică de Sicilia.

SCILLY : grup de insule în Marea Nordului, la sud-estul Angliei.

SECUNDUL (navei) : ofițer de punte care urmează ierarhic după comandantul navei.

SEMNAL : semn convențional folosit pentru comunicație la distanță între nave sau între acestea și uscat ; sînt vizuale sau optice, transmise cu pavilioane, figuri geometrice, cu proiector luminos (în alfabetul Morse) sau cu rachete etc. ; acustice, transmise cu megafonul, sirena, fluierul sau clopotul de bord ; radio, transmise și recepționate cu aparatură adecvată. La semnalizările de cifre, acestea se dau indicînd în ordine cifrele de la gradul cel mai mare spre unități ; astfel : opt — zero = 80.

SEMNAL COSTIER : construcție specială instalată pe coastă, vizibilă de pe mare, servind la recunoașterea coastei.

SEMNAL LUMINOS DE SALVARE : dispozitiv atașat la colacul de salvare sau la *vesta de salvare*, cu aprindere automată în contact cu apa.

ȘENAL : porțiunea navigabilă dintr-un fluviu sau canal.

SERVOMOTORUL DE CÎRMĂ : aparatură pentru rotirea cîrmei ; la navele mari funcționează cu aburi, electric sau hidraulic.

SEXTANT : instrument pentru măsurarea unghiurilor, cu care se determină unghiuri orizontale între două obiecte și unghiuri verticale sub care se vede un obiect sau un astru deasupra orizontului. Citirea unghiului se face pe un limb gradat în 60°, adică a șasea parte dintr-o circumferință, de

unde provine și denumirea instrumentului.

SIAJ: dîră, urmă lăsată pe apă de o navă care înaintează.

SIFLEE (sifleie); fluier special cu care se dau comenzile și onorurile pe navele de război.

SONAR: termen format din inițialele cuvintelor engleze: Sound Navigation and Ranging = navigație și locație prin sunet. Sinonim: *asdic*.

SONDAJ ACUSTIC: operație de măsurare a adîncimii apei cu ajutorul undelor sonore, bazată pe proprietatea acestora de a se propaga în apă cu viteză constantă (aprox. 1500 m/s) și a se reflecta de la fund sau de la alt obstacol aflat în cale, fiind apoi recepționat pe navă.

SOLENT: canal (strîmtoare) în sudul Angliei, pe care o desparte de insula Wight, din Canalul Mînecii.

SPITZBERGEN: arhipelag norvegian în Oceanul Înghețat, la 600 km nord de coasta septentrională a Peninsulei Scandinave.

SPRING: *parîmă* de legare sau de manevre.

START POINT: cap în sudul Angliei, pe coasta *Devon*-ului.

STORNAWAY: port pe insula Lewis-and-Harris din arhipelagul *Hebridelor*.

— T

TABLOU DE CART: tablou cu repartizarea pe *carturi* a personalului navei.

TAMBUCHI: deschidere prin care se poate coborî sub puntea navei, acoperită cu capac sau gheretă.

TANGAJ: mișcare de balans longitudinal al unei nave, în marș sau staționară, provocată de valuri sau vînt.

TARGĂ CU SAPAN: *platformă* cu *sapan*.

TEUGĂ (castel prova): suprastructură în extremitatea prova a navei, deasupra punții superioare, mărginită de *bordajul* înălțat pentru a fi apărată de inundații pe mare agitată. În interior sînt amenajate magazii sau cabine pentru echipaj.

TIMONĂ: dispozitiv de forma unei roți cu mînere, al cărui ax se cuplează cu instalația de guvernare, acționînd prin *servomotor* sau manual asupra cîrmei.

TIMONERIE: camera de comandă a navigației, special amenajată pentru *guvernarea* și manevrarea navei.

TIMONIER: matroz care ține drumul prin manevrarea *timonei*, semnalizează cu pavilioane sau semnale luminoase, sau sondează adîncimile.

TRAFALGAR SQUARE: piață centrală la Londra; în mijloc se află statuia lui Nelson.

TRASOR DE RUTĂ (sau de drum): aparat care trasează automat, direct pe hartă, drumul și distanța parcursă de navă, ținînd seama de întoarceri, derivă etc., indicînd punctul navei în orice moment; folosit mai ales în caz de schimbări frecvente de direcție și viteză.

TRAVERS (la): situat pe direcție perpendiculară față de axa *prova — pupa* a navei.

TRIBORD: partea laterală din dreapta planului longitudinal al navei, privind de la *pupa* spre *prova*.

TROLIU: aparat format dintr-o tobă (tambur) care se poate roti în jurul axei și pe care se înfășoară un cablu.

TYNE: fluviu în Anglia, se varsă în Marea Nordului.

ȚOL (inch): unitate pentru măsurat lungimi, egală cu 2,54 cm.

U

URȘILOR, INSULA: insulă în Oceanul Înghețat de Nord, între Norvegia și arhipelagul *Spitzbergen*; aparține Norvegiei.

U: inițiala cuvîntului german *Unterseeboot*, submarin; se aplică pe turela acestuia.

V

VAL DE (ÎNSOȚIRE) PROVA: val divergent, format la prova, simetric în ambele borduri, la deplasarea înainte a unei nave.

VEDETĂ: navă mică de luptă, pe mare sau fluviu, cu rază mică de acțiune.

VESTĂ DE SALVARE: sau centură (colac de salvare); este un mijloc de salvare individual, confecționat din plută, sau pneumatic, obligatoriu pe nave.

VINCI DE ANCORĂ: *troliu* folosit la bordul navei pentru ridicare de greutăți sau manevrarea ancorei.

VIRA *(a)*: a schimba direcția navei.

VRĂJITORUL DIN OZ: film muzical american, foarte renumit, apărut prin anii 30', reluat și astăzi.

VIN DE XERES: vin cu reputație mondială, provenit din podgoriile din jurul localității Jerez de la Frontiera (Xeres), din sudul Spaniei.

VOLTA: comandă pentru a opri virarea.

W

WALLASEY: cartier rezidențial în marginea *Liverpool*-ului.

WESTMINSTER: cartier din Londra, în jurul catedra-

lei cu același nume, datînd din secolul al XIII-lea.

WHALE ISLAND: școală de artilerie navală, în Marea Britanie.

WINCHESTER: colegiu (universitate) celebru din Anglia, înființat la finele secolului al XIV-lea, la Oxford.

WORCESTER: sos foarte condimentat, specific pentru comitatul Worcestershire, comitat din Anglia.

WRATH, CAPUL: extremitatea nord-vestică a coastei Scoției.

WREN: inițialele cuvintelor engleze: *Women's Royal Navy Service*; pe românește, Serviciul auxiliar de femei al marinei militare engleze.

Y

YANKEU: denumire depreciativă dată americanilor, de către englezi și francezi.

YARD: unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 0,9144 m.

Redactor : VICTOR H. ADRIAN
Tehnoredactor : PETRE DUMITRU

Bun de tipar : 10.IX.1975.
Apărut 1975
Coli de tipar 9
C.Z. pentru bibliotecile mari 8.93
C. Z. pentru bibliotecile mici 8
Tiraj 100 000 + 90 ex. broșate

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1 — București,
Republica Socialistă România

